

L. N. TOLSTOJ

ANNA KARENINOVÁ

ROMÁN

PRVÝ SVÁZOK

PRELOŽILA

DR. MÁRIA KLIMOVÁ

1947

ŽIVENA, VYDAVATELSKÉ DRUŽSTVO V T. SV. MARTINE

PRVÁ ČASŤ

KNIHY ŽIVENY SVÄZOK 38

REDIGUJE ZORA JESENSKÁ

Moja je pomsta aj odplata.

I.

Všetky šťastné rodiny sú si podobné, každá nešťastná rodina je inak nešťastná.

U Oblonských bolo všetko rozvrátené. Žena sa dozvedela, že muž mal pomer s ich niekdajšou francúzskou vychovávateľkou, a oznámila mu, že s ním nemôže žiť pod jednou strechou. Ťahalo sa to už tretí deň a trápne pôsobilo aj na manželov, aj na ostatných členov rodiny, aj na čelaď. Všetci členovia rodiny a sluhovia cítili, že nemá smyslu takto žiť pospolu, veď ľudia, čo sa náhodou sídu v hostinci, sú si bližší ako oni, členovia rodiny a čelaď Oblonských. Žena nevychádzala zo svojich izieb. Muža už tretí deň nebolo doma. Deti behaly po celom dome ako stratené. Angličianka sa povadila s gazdinou a napísala priateľke list s prosbou, aby jej našla nové miesto. Kuchár ešte včera práve naobed odišiel z domu a čelaďná kuchárka s kočišom žiadali výplatu.

Na tretí deň po zvaďe zobudil sa knieža Štefan Arkadevič Oblonský — známi v spoločnosti ho volali Števom — ako obyčajne, teda o ôsmej ráno, lenže nie v ženinej spálni, ale vo svojom kabinete na safiánovej pohovke. Obrátil na perách pohovky plné, pestované

telo, ako by chcel ešte nadiľho zaspáť. Takto obrátený tuho objal hlavnicu a pritisol si na ňu líce. Ale zrazu vyskočil, sadol si na pohovku a otvoril oči.

— Hej, hej, ako to len bolo? — rozmýšľal, rozpomínajúc sa na sen. — Hej, ako to bolo? Už to mám! Alabin dával obed v Darmstadte. Nie, nie v Darmstadte, ale vari kdesi v Amerike. Hej, tam v Amerike bol Darmstadt. Hej, Alabin dával obed na sklených stoloch, áno — a stoly spievaly: *Il mio tesoro*, ba nie: *Il mio tesoro*, ale čosi krajšieho, a boly tam aj akési skleničky ako by ženy, — rozpomínal sa.

Štefanovi Arkadevičovi sa veselo rozjagaly oči a zamyslel sa s úsmevom. — Áno, krásne tam bolo, skvostne. Bolo tam mnoho utešeného, čo sa nedá vysloviť slovami, ani vyjadriť myšlienkami. Zrazu zazrel pásik svetla, predierajúci sa zboku súkennej záclony, veselo spustil nohy s pohovky, namacal papuče, ovrubené zlatistým safiánom (vyšila mu ich žena, ako dar vlani na narodeniny), a po starom deväťročnom zvyku nevstal, len sa načiahol rukou na miesto, kde mu v spálni visieval vigan. A vtom sa náhle rozpamätal, prečo a začo nespí v ženinej spálni, ale vo svojej pracovni. Úsmev mu zmizol s tváre a svažtil čelo.

— Ach, ach, ach! Jaj! . . . — zbedákal, keď sa rozpamätal na všetko, čo sa stalo. V duchu zas videl všetky podrobnosti zvaďy so ženou, videl, že z tohto niet východiska a najtrápnejšie cítil vlastnú vinu.

— Áno! Neodpustí mi a nemôže odpustiť. A najstrašnejšie je, že som všetko zavinil — všetko zavinil ja a jednako som sa neprevinil. V tom je celá dráma, —

myslel si. — Ach, ach, ach! — dodával zúfalo, keď sa rozpomínal na najhoršie dojmy zo zvady.

Najnepríjemnejšia bola prvá minúta, keď sa vrátil z divadla veselý a spokojný, s ohromnou hruškou pre ženu v ruke a nenašiel ženu v hostovskej izbe, ba napodiv, nenašiel ju ani v pracovni, len napokon ju zazrel v spálni s nešťastným, všetko odhaľujúcim listom v ruke.

Táto večne starostlivá, usilovná a — ako súdil — obmedzená Dolly sedela nehybne s listom v ruke a hľadela na neho s výrazom hrôzy, zúfalstva a hnevu.

„Čo je toto? Čo?“ spytovala sa ho, ukazujúc mu list.

A pri tejto rozpomienke, ako často býva, Štefana Arkadeviča ani tak nemučilo odhalenie, ako to, čo odpovedal na ženine slová.

V tej chvíli stalo sa s ním, čo sa obyčajne stáva s ľuďmi, keď ich nečakane pristihnú pri niečom veľmi hanebnom. Nestihol si prichystať tvár k situácii, v ktorej sa ocitol pred ženou po odhalení viny. Miesto, aby sa urazil, zapieral a ospravedlňoval, prosil o odpustenie a ostal pokojný — všetko by bolo bývalo lepšie, ako to, čo spravil — tvár sa mu celkom nevoľky (— mozgové reflexy, — pomyslel si Štefan Arkadevič, ktorý rád mal fyziologiu), celkom nevoľky a zvyčajne usmiala dobráckym a preto aj hlúpym úsmevom.

Tento hlúpy úsmev si nemohol odpustiť. Keď Dolly videla tento úsmev, strhla sa ako z fyzickej bolesti, s vrodenuou prudkosťou vybuchla prívalom surových slov a vybehla z izby. Odvtedy nechcela vidieť muža.

— Všetko zavinił ten hlúpy úsmev, — myslel si Štefan Arkadevič.

— Čože robiť? Čo robiť? — vravel si zúfalo a nenachádzal odpovede.

II.

Štefan Arkadevič sa nikdy nerobil lepším, ako bol. Nemohol sa klamať a presviedčať, že ľutuje, čo vykonal. Nemohol sa teraz kajať z toho, že on, tridsaťštyriročný, krásavec a záletník, nebol zaľúbený do ženy, matky piatich živých a dvoch mŕtvych detí, ktorá bola len o rok mladšia od neho. Ľutoval len, že to nevedel lepšie zatajiť pred ženou. Ale cítil celú ľarchu svojho postavenia a ľutoval ženu, deti aj seba. Možno by bol mohol lepšie zatajiť pred ženou svoje hriechy, keby bol očakával, že odhalenie tak zapôsobí na ňu. Nikdy vážne nepremýšľal o tejto otázke, len nejasne sa domýšľal, že žena už dávno šípi, že jej je neverný, ale že hľadá na to cez prsty. Zdalo sa mu aj, že táto vycivená, zostarená a už nepekná, už celkom nezaujímavá žena, prostá, dobrá matka rodiny, musí byť zhovievavá, ak je v nej kúsok citu pre spravodlivosť. A ukázal sa pravý opak.

— Ach, strašné! Jaj, jaj, jaj! Strašné! — opakoval si Štefan Arkadevič a nemohol nič vymyslieť. — A ako dobre bolo doteraz, ako sme si krásne žili! Ona bola spokojná, šťastná s deťmi. Ja som sa jej do ničoho nestaral, mohla sa starať o deti, o domácnosť, ako len chcela.

Pravda, nebolo pekne, že ona bola vychovávateľkou u nás v dome. To nebolo pekne! Je dosť triviálne a nevkusné, keď dvoríme domácej vychovávateľke. Ale aká to bola vychovávateľka! (Živo sa rozepamätal na čierne, šibalské oči m-lle Rolandovej a na jej úsmev.) No veď kým bola u nás v dome, nedovolil som si nič. Ale najhoršie je, že ona už . . . A práve teraz, všetko ako naschvál! Jaj, jaj, jaj, Čože už, čože robiť?“

Nebolo odpovede okrem tej všeobecnej odpovede, ktorú dáva život na najsložitějšíe a najneriešiteľnějšíe otázky. Odpoveď znie: treba sa zahrúžiť do dennej práce a zabudnúť na všetko. Zabudnúť vo sne už nemožno, aspoň nie do noci. Nemožno sa už vrátiť k hudbe, ktorú spievaly skleničky-ženy. Treba teda zabudnúť vo sne života.

— Potom uvidíme, — povedal si Štefan Arkadevič a vstal, obliekol si sivý vigan s belasou hodvábnou podšívkou, zaviazal strapce na uzol, zplna vtiahol povetrie do širokého hrudníka, šiel k obloku zvyčajným, bystrým krokom strojných nôh, čo mu tak ľahko nosily tučné telo, odtiahol záclonu a hlasno zacengal. Na zvuk zvonca hneď vošiel starý priateľ, komorník Matej, so šatami, topánkami a telegramom v rukách. Hneď za Matejom prišiel aj holič s holičským náčiním.

„Došly spisy z úradu?“ spýtal sa Štefan Arkadevič. Vzal si telegram a sadol si pred zrkadlo.

„Na stole,“ odpovedal Matej, hľadiac na pána zvedavo a súcitne a potom, po chvíľke, dodal s prefikánnym úsmevom: „Boli tu od nájomcu kočov.“

Štefan Arkadevič neodpovedal, len v zrkadle pozrel na Mateja. V pohľade, s ktorým sa stretol v zrkadle, bolo vidno, ako si rozumejú. Pohľad Štefana Arkadeviča sa ako by spytoval: Načože mi to vravíš? Vari nevieš?

Matej si vopchal ruky do vrecák žaketíka, rozkročil sa a mlčky, dobrácky, s náznakom úsmevu pozrel na pána.

„Kázal som mu prísť len v nedeľu a dovtedy aby nadarmo neznepokojoval ani vás, ani seba,“ povedal zrejme prichystanú vetu.

Štefan Arkadevič pochopil, že si Matej chcel zažartovať a obrátiť pozornosť na seba. Roztrhol telegram, prečítal ho, domyslel a opravil si poprekrúcané slová, ako vždy v telegrame, a tvár sa mu rozjasnila.

„Matej, zajtra príde sestra Anna Arkadevna,“ povedal a zadržal na chvíľku holičovú ligotavú napuchnutú ruku, ktorá práve holila ružovú cestičku medzi dlhými, kučeravými bokombriadkami.

„Sláva Bohu,“ povedal Matej a touto odpoveďou prejavil, že práve tak dobre ako pán chápe význam tejto návštevy, teda, že Anna Arkadevna, najmilšia sestra Štefana Arkadeviča, môže prispieť k smiereniu muža so ženou.

„Prídu sami, či s manželom?“ spýtal sa Matej.

Štefan Arkadevič nemohol odpovedať, lebo holič mu práve holil vrchnú peru, teda len zdvihol prst. Matej kývol hlavou do zrkadla.

„Sami. Prichystať hornú izbu?“

„Oznám Darji Alexandrovne, kde rozkáže.“

„Darji Alexandrovne?“ opakoval Matej trochu pochybovačne.

„Hej, oznám jej. A vezmi tento telegram, daj jej ho, čo povie.“

„Chce skúsiť,“ pochopil Matej, ale povedal len: „Ako rozkážete.“

Štefan Arkadevič bol už umytý aj učesaný a chcel sa obliekať, keď sa Matej vrátil do izby pomalým krokom, vŕzgajúc topánkami, s telegramom v rukách. Holič medzitým odišiel.

„Darja Alexandrovna vám odkazujú, že odchádzajú. Nech si vraj robia, totižto, aby ste si urobili, ako sa vám páči,“ povedal, ale oči sa mu smialy, a s rukami vo vreckách a so sklonenou hlavou sa zadíval na pána. Štefan Arkadevič mlčal. Potom sa mu na peknej tvári zjavil dobrácky, ale trochu žalostný úsmev.

„Hm? Matej?“ povedal, kývajúc hlavou.

„Nič si z toho nerobte, pane, to sa už napraví,“ povedal Matej.

„Napraví?“

„Veru tak.“

„Myslíš? Kto je tam?“ spýtal sa Štefan Arkadevič, keď začul za dverami šuchotať ženské šaty.

„Ja som,“ povedal tvrdý a príjemný ženský hlas a zpoza dverí vykukla prísna, rapavá tvár ňanky, Matreny Filimonovny.

„Čo je, Matrena?“ spýtal sa Štefan Arkadevič a vyšiel k nej do dverí.

Čo sa aj Štefan Arkadevič veľmi previnil pred ženou a aj to uznával, predsa len skoro všetci v dome,

ešte aj ňanka, najoddanejšia duša Darje Alexandrovny, boli na jeho strane.

„No čo?“ povedal smutne.

„Choďte k nim, pán môj, ešte sa pokorte. Hádam Boh dá. Veľmi sa trápia, žiaľ pozrieť na nich, a všetko v dome pošlo naverímboha. Pán môj, treba ľutovať deti. Odprite ju, pán môj. Čože robiť! Niet ruže bez trnia...“

„Ale veď neprijme...“

„Len si vy svoje spravte. Boh je milostivý, Bohu sa pomodlite, pán môj, Bohu sa modlite.“

„No dobre, choď už,“ povedal Štefan Arkadevič, zrazu celý červený. „No tak poď, oblečiem sa,“ obrátil sa k Matejovi a rozhodne shodil vigan.

Matej už držal do chomúta shrnutú košefu, sfúkol s nej čosi neviditeľného a s radosťou ju obliekol pánovi na pestované telo.

III.

Keď sa Štefan Arkadevič obliekol, pofrkal sa voňavkou, povystieral si rukávy na košeli, zvyčajnými pohybmi popchal si po vreckách cigarety, peňaženku, zápalky, hodinky s dvojitou retiazkou a príveskami, rozkrídlil si šatôčku a s pocitom čistoty, vône, zdravia a fyzickej veselosti, nedbajúc na svoje nešťastie a ľahko sa kníšuc na každej nohe vyšiel do jedálne, kde ho už čakala káva a pri káve listy a spisy z úradu.

Prečítal listy. Jeden bol veľmi nepríjemný — od

kupca, čo kupoval les zo ženinho majetku. Les nevyhnutne museli predať. Ale teraz nemohlo byť o predaji ani reči, kým sa nepomerí so ženou. A najnepríjemnejšie bolo, že sa do nastávajúceho smierenia so ženou podplietly peňažné záujmy. A veľmi ho urážala myšlienka, že ho môže viesť len tento záujem, že len preto sa pousiluje smieriť sa so ženou, aby mohol predať les.

Keď prečítal listy, pritiahol si Štefan Arkadevič úradné spisy, chytro prebehol dve listiny, veľkou cenzúrou pripísal niekoľko poznámok, potom odtisol listiny a pribral sa ku káve. Po káve roztvoril ešte vlhké raňajšie noviny a začal ich čítať.

Štefan Arkadevič dostával a čítal liberálne noviny, nie krajne liberálne, ale toho smeru, ktorého sa pridržala väčšina. Aj keď ho nevelmi zaujímala veda, umenie a politika, úporne sa pridržal takých názorov na tieto veci, akých sa pridržala väčšina a jeho noviny, a menil ich len vtedy, keď ich menila väčšina, alebo lepšie, ani ich nemenil, ale ony sa nebadane menily v ňom.

Štefan Arkadevič si nevyberal ani smer, ani názory; smery a názory samy prichodily k nemu, práve tak, ako si nevyberal tvar klobúka alebo kabáta, ale bral tie, ktoré sa práve nosily. Ale práve tak nevyhnutne, ako potreboval klobúk, musel mať aj názory, veď žil v určitej spoločnosti, potreboval určitú myšlienkovú činnosť, ktorá sa obyčajne rozvíja v zrelom veku. Ak aj mal príčinu dávať prednosť liberálnemu smeru pred konzervatívnym, ktorého sa pridržali tiež mnohí z je-

ho kruhov, teda to nevyplývalo z toho, že by bol pokladal liberálny smer za rozumnejší, proste liberálny smer mu lepšie pristal k životným spôsobom. Liberálna strana tvrdila, že je v Rusku všetko zlé a naozaj: Štefan Arkadevič mal mnoho dlhov a naozaj málo peňazí. Liberálna strana vravela, že manželstvo je prežitá ustanovizeň a naozaj: rodinný život poskytoval Štefanovi Arkadevičovi málo spokojnosti a nútil ho klamať a pretvarovať sa, čo sa tak priečilo jeho povahe. Liberálna strana vravela, alebo lepšie namýšľala si, že náboženstvo je len uzdou na barbarskú časť obyvateľstva a naozaj: Štefan Arkadevič nemohol vydržať bez bolesti v nohách ani len najkratšie služby božie a nemohol pochopiť, načo sú všetky tie strašné a prehnané slová o druhom svete, keď sa aj na tomto svete žilo veľmi veselo. A potom Štefan Arkadevič si rád veselo zažartoval, rád privádzal do pomykova pokojného človeka slovami, že ak sa už máme pýšiť pôvodom, nesmieme ostávať pri Rurikovi a zriekať sa prvého praotca — opice. Takto sa liberálny smer stal Štefanovi Arkadevičovi zvykom, rád mal svoje noviny, ako cigaru po obede, pre ľahkú hmlu, ktorú mu vytváraly v hlave. Prečítal si úvodník, v ktorom vysvetľovali, že v naše časy sa celkom zbytočne bedáka, že radikalizmus hrozí pohltiť všetky konzervatívne elementy a že vraj vláda sa musí všemožne usilovať vykynožiť revolučnú hydry, že práve naopak, „podľa našej mienky nevází nebezpečenstvo v domnelej revolučnej hydre, ale v húževnatej tradičnosti, ktorá hatí pokrok“ — a tak ďalej. Prečítal si aj druhý článok

nok, finančnícky, v ktorom citovali Bentama a Milla a pichľavo narážali na ministerstvo. S vrodenuou bystrotou predstavivosti chápal význam každej náračky: kto, proti komu a prečo ju použil a toto, ako vždy, pôsobilo mu určitú radosť. Lenže dnes otravovali mu radosť rozpomienky na rady Matreny Filimonovny a na domáce neprijemnosti. Prečítal si aj, že gróf Beust, ako sa povráva, odišiel do Wiesbadena, prečítal si, že už niet šedivých vlasov, aj že je na predaj ľahká brička a že sa núka mladá osoba. Ale tieto zprávy mu už nepôsobily tichú ironickú radosť, ako predtým.

Keď dočítal noviny, dopil druhú čiашku kávy a dojedol koláč s maslom, vstal, striasol s vesty omrvinky koláča a vypál širokú hrud', usmial sa radostne, ale nie preto, že by bol pocítil v duši čosi nezvyčajne príjemného — radostný úsmev vyvolaly v ňom dobré ráňajky.

Ale tento radostný úsmev mu hneď zas všetko pripomenul a Štefan Arkadevič sa zamyslel.

Za dverami bolo počuť dva detské hlasy (Štefan Arkadevič rozoznal hlas Grišu, mladšieho chlapčeka a Tani, staršieho dievčatka). Čosi viezly a spadlo im to.

„Vravela som ti, že cestovateľov nemôžeš posadiť na strechu,“ kričalo dievčatko po anglicky. „Teraz si sbieraj!“

— Všetko je hore nohami, — pomyslel si Štefan Arkadevič, — aj deti behajú bez dozoru. — Podišiel ku dverám a zavolať ich. Odhodily škatuľku, ktorá im bola vlakom, a prišli k otcovi.

Dievčatko, otcov maznáčik, vbehlo smelo, objalo

otca a so smiechom sa mu ovesilo na krk, radovalo sa ako vždy zo známej voňavky, ktorá sa mu šírila z vlasov. Keď mu bozkalo tvár, sčervenenu zohnutia a rozžiarenú nežnosťou, dievčatko rozovrelo ruky a chcelo bežať nazad, ale otec ho zadržal.

„Čo robí mama?“ spýtal sa, hladkajúc dcérkinu hladkú, nežnú šiju. „Zdravstvuj,“ povedal a usmial sa chlapčekomu, ktorý sa mu pozdravil.

Priznával sa, že chlapčeka nemá tak rád ako dievčatko a usiloval sa byť k obojom rovnaký. Ale chlapček to vycítil a neodpovedal úsmevom na otcov chladný úsmev.

„Mama? Vstala,“ odpovedalo dievčatko.

Štefan Arkadevič vzdychol.

— Teda iste zas celú noc nespala, — pomyslel si.

„A čo, je veselá?“

Dievčatko vedelo, že sa otec s mamou poškriepili a že matka nemohla byť veselá a že to otec iste vie, a sa len pretvaruje, keď sa tak povrchné spytuje. A začervenal sa za otca. On to hneď pochopil a tiež sa začervenal.

„Neviem,“ povedalo dievčatko. „Mama sa nám nekázala učiť, ale kázala nám ísť na prechádzku so slečnou Gulovou a k starej mame.“

„No, choď teda, Tančuročka moja. Ach, nie, počkaj,“ povedal, ešte ju zadržal a hladkal jej nežnú ručičku.

Vzal s kozuba škatuľku cukríkov, ktorú ta včera postavil, a dal jej dva. Vybral jej najobľúbenejšie, čokoládový a fondánový.

„Gríšovi?“ spýtalo sa dievčatko, ukazujúc na čokoládový.

„Áno, áno.“ Ešte jej pohladkal pliecko, bozkal ju pri koreni vlasov a na šiju a prepustil ju.

„Koč čaká,“ povedal Matej. „Ale čaká aj akási žiadateľka,“ doložil.

„Dávno čaká?“ spýtal sa Štefan Arkadevič.

„Asi polhodinku.“

„Koľko ráz som ti vravel, aby si mi hneď oznámil návštevu!“

„Treba si vám aspoň kávu pokojne vypiť,“ povedal Matej priateľsko-bezochybným tónom, na ktorý sa nedalo nahnevať.

„No bež, že prosím,“ povedal Oblonský, smúštený hnevom.

Žiadateľka, žena štábného kapitána Kalinina, žiadala nemožnosti a nesmysly. Ale Štefan Arkadevič, ako obyčajne, usadil ju pozorne, bez prerušenia ju vypočul, podrobne jej poradil, ako a na koho sa má obrátiť, ba ešte jej aj obratne a plynne veľkým, rozťahnutým, krásnym a zreteľným písmom napísal lístok osobe, ktorá jej mohla pomôcť. Keď Štefan Arkadevič prepustil ženu štábného kapitána, vzal klobúk a zastal, rozpomínal sa, či na dačo nezabudol. Vyšlo, že nezabudol na nič, len na to, na čo chcel zabudnúť — na ženu.

— Ach, hej! — Ovesil hlavu a na peknej tvári sa mu zjavil smutný výraz. — Isté, či nejst? — spytoval sa. A vnútorný hlas mu vravel, že mu netreba chodiť, že to zas len všetko bude falošné, že ich pomer už nemožno

napraviť, opraviť, lebo ju už nemožno spraviť vábi-
vou, vzbudzujúcou lásku, ako ani jeho nemožno spra-
viť starcom, neschopným lásky. Výsledkom mohla byť
zas len pretváрка a klamstvo. Ale pretváрка a klam-
stvo sa priečily jeho povahe.

— A jednako, raz len bude treba ísť. Veď to takto
nemôže ostať, — povedal si a usiloval sa dodať si sme-
losti. Vypál prsia, vybral si cigaretu, zapálil si, dva
razy vyfúkol dym, odhodil cigaretu do perleťovej
mušle-popolníka, rýchlou chôdzou prešiel cez hosťov-
skú a otvoril druhé dvere do ženinej spálne.

IV.

Darja Alexandrovna v kabátiku, s vrkočmi teraz už
riedkych, ale kedysi hustých a utešených vlasov, pri-
pätými na tyle, s vpadnutou, vychudnutou tvárou a
s veľkými, od schudnutia vypučenými, vyľakanými
očami, stála medzi vecami, rozhádzanými po izbe, pred
otvorenou zásuvkou skrine, z ktorej čosi vyberala. Keď
začula mužove kroky, zastala, hľadela na dvere a
márne sa namáhala tváriť sa prísne a pohrdavo. Cí-
tila, že sa ho bojí a že sa bojí aj nadchádzajúceho
stretnutia. Práve sa usilovala vykonať, čo sa namá-
hala vykonať už desiaty raz za tieto tri dni: vybrať
svoje a detské veci, ktoré si odvezie k matke, a zas
len sa nemohla na to rozhodnúť. Ale — ako predošle
— aj teraz si navrávala, že to takto nemôže ostať, že
musí niečo podujať, potrestať, zahanbiť ho, aspoň čias-

točne sa mu pomstiť za bolesť, ktorú jej spôsobil. Ešte vždy si navrávala, že odíde od neho, ale cítila, že to nemôže spraviť. Preto nemohla, lebo nemohla odvyknúť vidieť si v ňom muža a ľúbiť ho. Okrem toho cítila, keď tu, vo vlastnom dome sotva stačila starať sa o svoju päťtoru detí, že im bude ešte horšie tam, kde sa s nimi všetkými sberala. A v týchto troch dňoch ešte aj ochorel mladší chlapček, lebo ho nakrmili zlou polievkou, a ostatné deti boli včera skoro bez obeda. Cítila, že nemôže odísť. Ale chcela sa oklamať a vybrala veci a predstierala, že odíde.

Keď zazrela muža, spustila ruky do zásuvky v skriní, ako by čosi hľadala, a obzrela sa na neho, len keď už došiel celkom blízko k nej. Ale tvár, ktorá sa namáhala byť prísnu a rozhodnú, vyjadrovala len zmätok a utrpenie.

„Dolly!“ povedal muž tichým, plachým hlasom. Vtiahol hlavu medzi plecia a chcel vyzeráť žalostne a pokorne, no jednako žiaril sviežosťou a zdravím. Rýchlym pohľadom si premerala od hlavy až po päty jeho postavu, kypiacu sviežosťou a zdravím. — Áno, je šťastný a spokojný, — pomyslela si, — a ja? . . . Protivná je tá jeho vľúdnosť, pre ktorú ho všetci majú tak radi a chvália: ja nenávidím tú jeho dobrotu, — myslela si. Ústa sa jej stisly, lícný sval sa jej zachvel na pravej strane bledej, nervóznej tváre.

„Čo chcete?“ povedala rýchlym, nie svojím, hrudným hlasom.

„Dolly!“ opakoval s chvením v hlase, „dnes príde Anna.“

„Čo ma do toho? Nemôžem ju prijať!“ vykrikla.

„Ale predsa len musíš, Dolly...“

„Choďte preč, choďte, choďte!“ vykrikla, nehľadiac na neho, ako by jej výkrik vyvolala fyzická bolesť.

Štefan Arkadevič mohol byť pokojný, keď rozmýšľal o žene, mohol dúfať, že sa všetko napraví, ako sa vyjadril Matej, a mohol pokojne čítať noviny a piť kávu. Ale keď videl jej zmučenú, trpiteľskú tvár, keď počúval tento zvuk hlasu, podrobený osudu a zúfalý, zaseklo mu dych, čosi sa mu tislo do hrdla a oči sa mu zaligotaly slzami.

„Bože môj, čo som to urobil! Dolly! Preboha!... Veď...“ nemohol pokračovať, lebo ho plač dusil v hrdle.

Zabuchla zásuvku v skrini a pozrela na neho.

„Dolly, čo ti môžem povedať?... Len: odpusť... Pomysli, či deväť rokov života nemôže vykúpiť minúty, minúty...“

Sklopila oči a načúvala. Čakala, čo povie, a zdalo sa, že ho úpenlivo prosí, aby ju nejako presvedčil.

„Minúty očarenia...“ vyslovil a chcel pokračovať, ale pri tomto slove ako vo fyzickej bolesti zas sa jej stisly pery a zas sa jej roztriasol lícny sval na pravej strane tváre.

„Odíďte, odíďte odtiaľto!“ zakričala ešte prenikavejšie, „a nevravte mi tu o vašich očareniach a ničomnostiach.“

Chcela odísť, ale zatackala sa a zachytila sa operadla stoličky, aby sa podoprela. Jemu sa rozťahla tvár, pery sa oduly a oči sa zalialy slzami.

„Dolly!“ vyslovil už v plači. „Preboha, myslí na deti, sú nevinné. Ja som sa previnil, teda ma potresci, rozkáž mi vykúpiť vinu. Urobím všetko, čo môžem. Zvinil som, nemám slov na vyjadrenie svojej viny. No, Dolly, odpusť!“

Sadla si. Počul jej ťažké, hlasité dýchanie a nevýslovne ju lutoval. Niekoľko ráz chcela začať hovoriť, ale nemohla. Čakal.

„Ty myslíš na deti, len keď sa chceš s nimi pohrať, ale ja myslím na ne stále a viem, že sú teraz stratené,“ povedala zrejme jednu z viet, ktorú si v týchto troch dňoch neraz vravela.

Povedala mu „ty“ a on vďačne pozrel na ňu a pohol sa, aby ju chytil za ruku, ale ona sa s odporom odtiahla od neho.

„Ja myslím na deti, a preto by som vykonala všetko na svete, aby som ich zachránila. Ale veru neviem, čím ich zachránim: či tým, že ich odvediem odtiaľto, alebo tým, že ich nechám pri skazenom otcovi — áno, pri skazenom otcovi... No, povedzte, po tom všetkom... čo bolo, či ešte môžeme žiť spolu? Povedzte len, či môžeme?“ opakovala zvýšeným hlasom. „Potom, čo môj muž, otec mojich detí mal ľúbostný pomer s vychovateľkou vlastných detí...“

„No, čože robiť? Čo len robiť?“ vravel Štefan Arkadevič ľútostivým hlasom, ale ani nevedel, čo vraví, len vždy nižšie a nižšie skláňal hlavu.

„Hnusíte sa mi, ste odporný!“ vykrikla Dolly, vždy väčšmi a väčšmi rozhorčená. „Vaše slzy — voda! Nikdy ste ma neľúbili. Nemáte ani srdca, ani šľachet-

nosti! Ste mi hnusný, protivný, cudzí, áno, celkom cudzí!“ s bolesťou a zlosťou vyslovila strašné pre ňu slovo: cudzí.

Pozrel na ňu a preľakol a prekvapil ho hnev, čo sa jej zračil v tvári. Nechápal, že ju rozčuľovalo, keď ju ľutoval. Videla, že ju ľutuje, ale neľúbi. — Nie, nenávidí ma. Neodpustí mi, — pomyslel si.

„To je strašné, strašné!“ povedal.

V tej chvíli sa v susednej izbe rozplakalo dieťa; iste spadlo. Darja Alexandrovna chvíľku načúvala a tvár jej zmäkla.

Zrejme sa spamätávala niekoľko sekúnd, ako by nevedela, kde je a čo má robiť, ale potom chytro vstala a šla ku dverám.

— Veď má rada moje dieťa, — pomyslel si Štefan Arkadevič, keď zbadal, ako sa jej zmenila tvár pri kriku dieťaťa, — moje dieťa. Akože ma teda môže nenávidieť?

„Dolly, ešte slovíčko,“ povedal a šiel za ňou.

„Ak pôjdete za mnou, zavolám sluhov, deti! Nech všetci vedia, aký ste podliak! Teraz odchodím odtiaľto a vy si tu žíte so svojou frajerkou!“

A vyšla z izby, buchnúc dverami.

Štefan Arkadevič vzdychol, utrel si tvár a tichým krokom odchádzal z izby. — Matej vraví: napraví sa. Ale ako? Nevidím ani len najmensej možnosti. Ach, ach, aká hrôza! A ako len nechutne vykrikovala, — vravel si, keď sa rozpomínal na jej krik a slová: podliak a frajerka. — A možno aj dievčence počuly! Straš-

ne triviálne, strašne! — Štefan Arkadevič postál chvíľku, utrel si oči, vzdychol, vypál hrud' a vyšiel z izby.

Bol piatok a v jedálni hodinár-Nemec naťahoval hodiny. Štefan Arkadevič sa rozpomenul na vtip, ktorý spravil o tomto akurátnom plešivom hodinárovi, totiž, že „Nemec bol na celý život natiahnutý naťahovať hodiny“ a usmial sa. Štefan Arkadevič mal rád dobré vtipy. — A možno sa aj napraví! Pekné slovíčko: napraví, — pomyslel si. — To treba povedať.

„Matej,“ zavolať, „tak teda pre Annu Arkadevnu prichystaj všetko s Marjou v hostovskej spálni,“ povedal Matejovi, keď prišiel do izby.

„Ako rozkázete.“

Štefan Arkadevič si obliekol kožuch a vyšiel pred dom.

„Ješ' nebudete doma?“ spýtal sa Matej, keď ho vyprevádzal.

„Neviem určite. Tu máš, vezmi si na výdavky,“ povedal a podával mu desať rubľov z peňaženky. „Dost ti bude?“

„Dost — nedost, musím sa už zaobísť,“ povedal Matej, keď zatvoril dvierka a vracal sa ku schodom.

Medzitým Darja Alexandrovna upokojila dieťa. Z hrkotania koča pochopila, že muž odišiel, a vrátila sa do spálne. Tu bolo jej jediné útočisko od domácich starostí, ktoré sa hrnuly na ňu, len čo z neho vykročila. Už aj teraz, za tú chvíľku, čo pobudla v detskej izbe, stihly jej Angličianka a Matrena Filimonovna dať niekoľko otázok, ktoré nestrpely odkladu a na ktoré len ona mohla odpovedať: čo obliecť deťom na

prechádzku? Či im dávať mlieko? Či poslať po druhého kuchára?

„Ach, dajte mi pokoj, dajte mi pokoj!“ povedala im a vrátila sa do spálne, sadla si, kde sedela, keď sa shovárala s mužom, stisla vychudnuté ruky s prsteňmi, klžucimi sa na kostnatých prstoch, a začala v rozpomienkach preberať celý predošlý rozhovor. — Odíšiel! Ale ako to skončil s ňou? — premýšľala. — Či sa s ňou schádza? Prečo som sa ho nespýtala? Nie, nie, už sa nemôžeme sblížiť. Ak aj ostaneme v jednom dome — sme si cudzí. Navždy cudzí! — opakovala si so zvláštnym dôrazom slovo, ktoré sa jej zdalo také strašné. — A ako som ho ľúbila, Bože môj, ako som ho len ľúbila! . . . Ako som ho ľúbila! A či ho už teraz neľúbim? Či ho neľúbim väčšmi ako predtým? Veď to je najhroznejšie . . . — začala rozmýšľať, ale nedokončila myšlienku, lebo vo dverách sa zjavila Matrena Fili-monovna.

„Rozkážteže poslať po brata,“ povedala, „aspoň navari obed. Lebo deti zas nebudú jesť do šiestej ako včera.“

„No dobre, hneď prídem a zariadim, čo treba. Poslali ste po čerstvé mlieko?“

A Darja Alexandrovna sa pohrúžila do dennej lo-poty a načas utopila v nej svoj žiaľ.

V.

Štefan Arkadevič sa v škole dobre učil, lebo bol na-daný, ale pre lenivosť a šibalstvá býval medzi posled-nými. No čo aj vždy žil veselo a nemal veľké zásluhy

a bol pomerne mladý, predsa len dostal čestné a dobre platené miesto predsedu istého moskovského úradu. K tomuto miestu mu dopomohol muž sestry Anny, Alexej Alexandrovič Karenin, vysoký úradník v ministerstve, ku ktorému prislúchal úrad. Ale aj keby Karenin nebol menoval švagra na toto miesto, bol by Števo Oblonský pomocou sto iných osôb, bratov, sestier, príbuzných, sesterníc, strýcov a teták dostal toto alebo iné podobné miesto so šesťtisícovým platom, ktorý potreboval, lebo — nehľadiac na pekný majetok ženin — veru majetkove nestál najlepšie.

Polovica Moskvy a Petrohradu bola srodinkovaná a spriatelená so Štefanom Arkadevičom. Narodil sa medzi ľuďmi, ktorí boli alebo sa stali mocnými tohto sveta. Tretina štátnikov, už starcov, bola spriatelená s jeho otcom a poznala ho ešte v košieľočke. Druhá tretina si s ním tykala, a tretia boli dobrí známi. Preto teda boli mu priateľmi všetci rozdávači zemského blaha v podobe úradov, nájmov, koncesí a podobných výhod a nemohli ho obísť. A Oblonský sa ani nemusel veľmi starať, aby dostal výhodné miesto. Bolo mu treba len neodmietañ, nezávidieť, neškriepiť a neurážať sa, čo ani nerobil, lebo bol dobrák od narodenia. Bolo by sa mu zdalo smiešne, keby mu boli povedali, že nedostane miesto s takým platom, aký potreboval, a to tým skôr, lebo ani nevyžadoval nič neobyčajného. Chcel len to, čo dostávali vrstovníci a miesto, ktoré mu dali, zastával práve tak dobre ako hocikto iný.

Štefana Arkadeviča nielen že radi mali všetci známi pre dobrácke, veselé spôsoby a nepochybnú česť-

nosť, ale v ňom, v jeho krásnom, veselom zovňajšku, v ligotavých očiach, čiernych obrvách a vlasoch, v bielej a ružovej tvári bolo čosi, čo účinkovalo fyzicky prívetivo a veselo na ľudí, ktorí sa s ním stýkali.

„Aha! Števo! Oblonský! Tu ho máte!“ volali skoro vždy s radostným úsmevom, keď ho stretli. Síce zavše po rozhovore s ním objavili, že sa nestalo nič neobvyčajne radostného, ale na druhý alebo na tretí deň sa práve tak tešili, že sa s ním sišli.

Štefan Arkadevič bol už tretí rok predsedom istého moskovského úradu a získal si okrem lásky aj úctu u podriadených a predstavených, ba aj u všetkých, ktorí mali s ním dočinenia. Hlavné vlastnosti Štefana Arkadeviča, ktoré mu v úrade získaly všeobecnú vážnosť, boli: po prvé: neobvyčajná zhovievavosť k ľuďom, ktorá v ňom vznikla, keď si uvedomil vlastné nedostatky; po druhé: úplná liberálnosť, nie tá, ktorú vyčítal z novín, ale tá, ktorú mal v krvi a ktorú prejavoval spravodlivo a rovnako ku všetkým ľuďom akéhokoľvek postavenia a mena, a po tretie: — a najhlavnejšie — bol úplne ľahostajný k veci, ktorou sa zaoberal, a preto sa nikdy nedal strhnúť a nerobil chyby.

Keď Štefan Arkadevič prišiel do úradu, vošiel do svojho maličkého kabinetu, sprevádzaný úctivým vrátnikom, čo mu niesol aktovku, obliekol si uniformu a vošiel do úradovne. Všetci pisári a úradníci vstali a veselo a úctivo sa mu pozdravili. Štefan Arkadevič chytro, ako vždy, prešiel na svoje miesto, stisol úradníkom ruky a sadol si. Zažartoval a poshováral sa práve len toľko, koľko sa svedčalo, a dal sa do roboty.

Nikto nevedel správnejšie nájsť hranicu voľnosti, prostoty a oficiálnosti, ktorú vyžaduje príjemné úradovanie, ako Štefan Arkadevič. Veselo a úctivo, ako vždy všetci v úrade Štefana Arkadeviča, prišiel tajomník so spismi a povedal mu familiárno-liberálnym tónom, ktorý zaviedol Štefan Arkadevič:

„Predsa sme sa raz dočkali zprávy z penzenského gubernátorského úradu. Tu je, ak sa páči...“

„Dostali sme napokon?“ povedal Štefan Arkadevič a založil si listinu prstom. „Teda, páni...“ A úradovanie sa začalo.

— Keby tak vedeli, — myslel si Štefan Arkadevič a s dôležitým výzorom sklonil hlavu pri načúvaní zprávy, — akým previnilcom-chlapcom bol ich predstaviteľný ešte pred polhodinkou! — A oči sa mu smialy pri čítaní zprávy. Úradovať mali bez prestávky až do druhej, o druhej bola prestávka a olovrant.

Ešte neboly dve hodiny, keď sa zrazu otvorily veľké sklené dvere úradnej miestnosti a ktosi vošiel. Všetci úradníci, sediaci pod portrétom panovníkovým a zasklennými úradnými pravidlami, obzreli sa na dvere, lebo sa potešili rozptýleniu. Ale sluha, ktorý stál pri dverách, hneď a zaraz vyhnal príchodzieho a zatvoril za ním sklené dvere.

Keď prečítali spis, Štefan Arkadevič vstal, povystieral sa a splácajúc daň časovej liberálnosti, vyňal si v úradovni cigaretu a šiel do svojho kabinetu. S ním vyšli dvaja druhovia, starý úradník Nikitin a kamerjunker Grinevič.

„Stihneme to dokončiť po olovranťe,“ povedal Štefan Arkadevič.

„Pravdaže stihneme!“ povedal Nikitin.

„Ale ten Fomin je iste poriadny šibal,“ povedal Grinevič o istej osobe, čo sa zúčastnila na veci, ktorú rozoberali.

Štefan Arkadevič sa svažtil pri Grinevičových slovách a takto dal pocítiť, že sa nesvedčí predčasne usudzovať a neodpovedal mu.

„Kto to predtým prišiel?“ spýtal sa sluha.

„Ktosi sa vrátil bez opýtania, Vaša Excelencia, len čo som sa obzrel. Spytovali sa na vás. Vravím: keď úradníci odídu, potom . . .“

„Kde je?“

„Iste vyšiel na chodbu, lebo stále tu chodil, hľa, tamto je,“ povedal sluha a ukazoval na urastenú postavu plecnatého človeka s kučeravou bradou, ktorý bystro a ľahko bežal hore vychodenými schodmi kamenného schodišťa a nesňal si baranicu s hlavy. Práve schádzal dolu istý vychudnutý úradník s aktovkou. Teraz zastal, s nevoľou si obzrel nohy náhlivca a potom s otázkou pozrel na Oblonského.

Štefan Arkadevič stál nad schodištom. Lásková, rozžiarená tvár nad vyšívaným golierom uniformy sa mu ešte väčšmi rozžiarila, keď poznal príchodzieho.

„Naozaj! Levin, napokon!“ povedal s priateľským a posmešným úsmevom a obzeral si blížiaceho sa Levina. „Ako si dokázal, že sa ti nehnusilo vyhľadať ma v tomto brlohu?“ povedal Štefan Arkadevič, ne-

uspokojil sa so stiskom ruky a vybozkával priateľa.
„Dávno si tu?“

„Pred chvíľkou som prišiel, ale chcel som ťa hneď vidieť,“ odpovedal Levin a nasmelo, ale zároveň zlostne a nepokojne sa obzeral naokolo.

„No, poďme do kabinetu,“ povedal Štefan Arkadevič, ktorý poznal priateľovu hrdú a zlostnú plachosť, chytil ho za ruku a ťahal ho za sebou, ako by ho viedol medzi nebezpečnými prekážkami.

Štefan Arkadevič si tykal skoro so všetkými známymi: so šesťdesiatročnými starčekmi, s dvadsaťročnými chlapcami, s hercami, s ministrami, s kupcami, s generálskymi pobočníkmi, takže mnohí, s ktorými si tykal, stáli na dvoch krajných stupňoch spoločenského rebríka a veľmi by sa začudovali, keby sa dozvedeli, že prostredníctvom Oblonského majú čosi spoločného. Tykal si s každým, s kým pil šampanské, a šampanské pil s každým, a preto, keď sa stretal v prítomnosti úradníkov so svojimi zahanbujúcimi „ty“, ako mnohých priateľov žartovne nazýval, vedel s vrodovým taktom zmenšiť nepríjemný dojem u úradníkov. Levin nebol zahanbujúcim „ty“, ale Oblonský taktne vycítil, že si Levin možno namýšľa, že Oblonský nechce pred podriadenými ukázať, akí sú si blízki, a preto sa poponáhľal odviesť ho do kabinetu.

Levin bol asi v jednom veku s Oblonským a potykal si s ním nielen pri šampanskom. Levin mu bol priateľom a druhom z prvej mladosti. Mali sa radi, čo aj mali rôzne povahy a vkus, ako sa majú radi priatelia, ktorí sa poznali v útlej mladosti. Ale, ako už často

býva medzi ľuďmi, ktorí si vybrali rôzne odbory zamestnania, obaja v duši pohŕdavo hľadeli na zamestnanie druhovo, hoci, keď o ňom porozmýšľali, museli ho aj uznávať. Obidvom sa zdalo, že len život, ktorým on žije, je skutočným životom, a život, ktorým žije priateľ, je len marivom. Keď Oblonský zazrel Levina, nemohol sa zdržať posmešného úsmevu. Už niekoľko ráz videl Levina prichádzať do Moskvy z dediny, kde Levin čosi robil, ale čo tam robil, to Štefan Arkadevič nikdy nemohol dobre pochopiť, ba ani ho to nezaujímal. Levin vždy prichádzal do Moskvy rozčúlený, poplašený, trochu ostýchavý a podráždený tou plachosťou a zväčša s celkom novým, neočakávaným názorom na život. Štefan Arkadevič sa z toho vysmieval, ale mal to rád. A práve tak aj Levin v duši pohŕdavo hľadel aj na mestský spôsob priateľovho života, aj na jeho úrad, ktorý mu bol daromným márnením času a vysmieval sa z neho. Lenže s tým rozdielom, že Oblonský, robiac, čo robia všetci, vysmieval sa povedome a dobŕacky, ale Levin nie povedome a zavše aj zlostne.

„Dávno sme ťa čakali,“ povedal Štefan Arkadevič, keď vošiel do kabinetu a pustil Levinovi ruku, ako by dokazoval, že tu už niet nebezpečenstva. „Veľmi, veľmi rád som, že ťa zas vidím,“ pokračoval. „No, ako sa máš? Ako žiješ? Kedy si prišiel?“

Levin mlčal a hľadel na neznáme tváre dvoch Oblonského druhov a najmä na ruku elegantného Grineviča, s takými bielymi, dlhými prstami, s takými dlhými, žltými nechtami, zahnutými na koncoch, a s takými ohromnými, ligotavými spinkami na košeli, že

tieto ruky zrejme mu upútaly celú pozornosť, takže nemohol slobodne rozmýšľať. Oblonský to hneď zbadal a usmial sa.

„Ach, áno, dovoľte, aby som vás predstavil,“ povedal. „Moji kolegovia: Filip Ivanovič Nikitin a Michal Stanislavič Grinevič,“ potom sa obrátil k Levinovi: „člen zemstva, nový zemský činiteľ, silák, čo jednou rukou zdvihne päť pudov, chovateľ dobytku a poľovník, môj priateľ Konštantín Dmitrijevič Levin, brat Sergieja Ivanoviča Koznyševa.“

„Veľmi ma teší,“ povedal starček.

„Mám česť poznať vášho brata Sergieja Ivanoviča,“ povedal Grinevič a podával mu tenkú ruku s dlhými nechtami.

Levin sa zachmúril, chladne mu stisol ruku a hneď sa obrátil k Oblonskému. Ctil si síce vlastného brata po matke, celému Rusku známeho spisovateľa, ale predsa len nemohol zniesť, aby sa ľudia obracali na neho nie ako na Konštantína Levina, ale ako na brata slávneho Koznyševa.

„Nie, nie som už členom zemstva. Povadil som sa so všetkými a nechodím už na schôdzky,“ povedal Levin, obrátený k Oblonskému.

„To akosi chytro!“ povedal Oblonský s úsmevom. „Ale prečo, začo?“

„To je dlhá história. Inokedy ti porozprávam,“ povedal Levin, ale predsa hneď začal rozprávať. „Teda nakrátko, presvedčil som sa, že niet nijakej činnosti v zemstve a ani nemôže byť,“ rozvravel sa, ako by ho práve teraz bol niekto urazil: „na jednej strane hrač-

ka, hrajú sa na parlament, a ja som už ani nie dosť mladý, ani ešte nie dosť starý, aby som sa bavil s hráčkami. A s druhej strany (zarazil sa) je to prostriedok, ktorým si okresná koteria pomáha k peniazom. Predtým boli opatrovníctva, súdy, ale teraz zemstvo, nechcem povedať, že by sa tam podplácalo, ale predsa len sa berú nezaslúžené platy," vravel tak zápalisto, ako by mu niekto z prítomných odporoval.

„Aha! Veď si sa ty, ako vidím, zas dostal do novej fázy, do konzervatívnej," povedal Štefan Arkadevič. „No teda, neskoršie sa o tom ešte poshovárame.“

„Áno, potom. Ale musel som ťa vidieť," povedal Levin a s nenávisťou hľadel Grinevičovi na ruku.

Štefan Arkadevič sa usmial sotva badateľne.

„Veď si povedal, že si už nikdy neoblečieš európske šaty?" povedal mu a obzeral si nové šaty, ktoré zrejme šil francúzsky krajčír. „Tak! Vidím: nová fáza.“

Levin sa zrazu začervenal, ale nie ako sa červenajú dospeli — ľahko, nebadane — lež ako sa červenajú chlapci, keď cítia, že sú smiešne plachí, a preto sa hanbia a červenajú ešte väčšmi, skoro do plaču. A také čudné bolo vidieť túto umnú, mužskú tvár takto detsky červenú, že sa Oblonský prestal dívať na neho.

„Teda, kde sa stretneme? Veď sa musím, naozaj musím s tebou poshovárať," povedal Levin.

Oblonský ako by sa bol zamyslel.

„Pozri: pôjdeme si ku Gurinovi dačo zajesť a tam sa poshovárame. Do tretej mám čas.“

„Nie," odpovedal Levin po chvíľke rozmýšľania, „ešte si musím dakde zájsť.“

„No dobre, teda sa spolu naobedujeme.“

„Obedovať? Ale veď ja nechcem nič zvláštneho, chcem ti povedať len dve slovíčka, opýtať sa, a neskôršie sa poshovárame.“

„Teda mi hneď povedz tie dve slovíčka a pri obede sa poshovárame.“

„Toto sú tie dve slovíčka,“ povedal Levin, „naozaj nič zvláštneho.“

Zrazu sa mu v tvári zjavila zlosť, ktorá vznikla z úsilia premôcť plachosť.

„Čo robia u Ščerbackých? Všetko pri starom?“ povedal.

Štefan Arkadevič už dávno vedel, že je Levin zaľúbený do jeho švagrinej Kity, preto sa len trošičku usmial a oči sa mu veselo rozžiarily.

„Povedal si dve slová, ale ja ti nemôžem odpovedať dvoma slovami, lebo... Odpusť na chvíľku...“

Prišiel tajomník s dôvernou úctivosťou a akýmsi, všetkým tajomníkom spoločným prirodzeným vedomím prevahy nad predstaveným v znalosti úradných vecí, pristúpil s listinami k Oblonskému a začal — pod spôsobom otázky — vysvetľovať akúsi ťažkosť. Štefan Arkadevič ho ani nevypočul do konca a láskavo mu položil ruku na rukáv.

„Nie, už len spravte, ako som vám povedal,“ vravel a úsmevom zmäkčoval poznámku. Potom mu v krátkosti vysvetlil, ako on chápe vec, odtisol spisy a povedal: „Takto to spravte, takto, prosím vás, Zachar Nikitič!“

Zahanbený tajomník odišiel. Levin sa za porady s tajomníkom celkom spamätal z rozpakov, stál teraz

laktami podopretý o stoličku a v tvári sa mu zračila posmešná pozornosť.

„Nechápem, nechápem,“ povedal.

„Čo nechápeš?“ s práve takým veselým úsmevom sa spytoval Oblonský a vyberal cigaretu. Čakal od Levina akúsi čudnú výstrednosť.

„Nechápem vašu robotu,“ povedal Levin, krčiac plecami. „Ako môžeš toto vážne robiť?“

„Prečo?“

„Nuž preto, že ... že tu niet čo robiť.“

„Ty takto smýšľaš, a predsa sme zavalení prácou.“

„Papierovou. Nuž hej, na to máš talent,“ doložil Levin.

„Teda ty si myslíš, že mám nejaký nedostatok?“

„Možno aj hej,“ povedal Levin. „No aj tak sa teším z tvojej slávy a som hrdý, že mám priateľa takého veľkého človeka. Ale neodpovedal si mi na otázku,“ doložil a so zúfalým úsilím hľadel Oblonskému rovno do očí.

„No dobre, dobre. Len vyčkaj, aj ty raz vyjdeš na naše chodníčky. Šťastie, že máš tritisíc desiatin pôdy v Karazinskom újezde, a svaly a sviežosť ako dvanásť-ročné dievčatko — ale ani teba to neobíde. Teda teraz o tom, na čo si sa spytoval: nič sa nezmenilo, len škoda, že si tu tak dlho nebol.“

„A čo sa stalo?“ spýtal sa preľaknutý Levin.

„Ale nič,“ odpovedal Oblonský. „Veď sa poshovárime. Ale, vlastne, na čo si prišiel?“

„Ach, aj o tom sa poshovárime potom,“ povedal Levin a zas sa začervenal až po uši.

„No dobre. Rozumiem,“ povedal Štefan Arkadevič. „Nuž, vidíš: pozval by som Ťa k nám na obed, ale žena je nie celkom zdravá. Ale poviem ti čosi: ak ich chceš vidieť, iste budú teraz medzi štvrtou a piatou v Zoolologickej záhrade. Kity sa korčuľuje. Zájdi si Ťa a ja sa stavím po teba a spolu pôjdeme niekde na obed.“

„Výborne, teda do videnia.“

„Ale nezabudni, veď Ťa poznám, zrazu zabudneš, alebo ujdeš na dedinu!“ so smiechom kričal za ním Štefan Arkadevič.

„Nie, iste nie.“

Levin vyšiel z kabinetu a len keď už bol vo dverách, prišlo mu na um, že sa zabudol rozlúčiť s kolegami Oblonského.

„To je iste veľmi energický pán,“ povedal Grinevič, keď Levin odišiel.

„Veru je, baťko,“ povedal Štefan Arkadevič prikyvujúc. „To je šťastlivec! Má tritisíc desiatin v Karazinskom újezde, budúcnosť pred sebou, a koľko sviežosti! Nie ako našinec.“

„Čože sa vy máte čo žalovať, Štefan Arkadevič?“

„Ach, zle sa mám, veru zle,“ povedal Štefan Arkadevič a ťažko vzdychol.

VI.

Keď sa Oblonský spýtal Levina, načo vlastne prišiel, Levin sa začervenal a nazlostil na seba, že sa začervenal, že mu nemohol odpovedať: „Prišiel som tvoju kvagrinú popýtať o ruku,“ hoci prišiel len preto.

Domy Levinovcov a Ščerbackovcov boli staré šľachtické moskovské domy, vždy spriatelené, vždy v blízkych stykoch. Tento sväzok sa ešte väčšmi upevnil, keď Levin študoval. Spolu s mladým kniežaťom Ščerbackým, bratom Dolly a Kity sa pripravoval a zapísal na univerzitu. V tom čase Levin často býval u Ščerbackých a zaľúbil sa do ich domu. Môže sa to zdať akékoľvek čudné, ale Konštantín Levin bol zaľúbený skutočne do domu, do rodiny, najmä do ženskej polovice rodiny Ščerbackých. Levin sa nepamätal na matku, jediná sestra bola staršia ako on, takže v dome Ščerbackých prvý raz našiel prostredie starej šľachtickej, vzdelanej a čestnej rodiny, o ktoré ho pripravila smrť otca a matky. Všetci členovia tejto rodiny, najmä jej ženská polovica zdala sa mu zahalená akousi tajomnou poetickou záclonou, a Levin nielen že v nich nevidel nijakých nedostatkov, ale pod touto tajomnou, zahalujúcou záclonou šípil najvznešenejšie city a všetky možné dokonalosti. Prečo tieto tri slečny musely sa cez deň shovárať po francúzsky a po anglicky? Načo v isté hodiny hraly striedavo na klavíri, ktorého zvuky bolo počuť v hornej izbe u brata, kde sa učili študenti, načo k nim chodili učitelia francúzskej literatúry, hudby, kreslenia a tanca, načo v istých hodinách všetky tri slečny chodievaly s mademoiselle Linonovou na Tverský bulvár v atlasových kožuškoch — Dolly v dlhom, Natália v polodlhom a Kity v celkom kratučkom, takže každý mohol jej vidieť pevné nôžky v červených, tuho napnutých pančuškách? Načo musely chodiť po Tverskom

bulvári v sprievode lokaja so zlatou kokardou na klobúku? — Všetko toto a ešte mnoho iného, čo sa robilo v ich tajomnom svete, Levin nechápal, ale vedel, že všetko, čo sa tam robilo, je utešené a bol zaľúbený najmä do tajomnosti všetkého, čo sa tu robilo.

V študentských časoch len-len že sa nezaľúbil do najstaršej dcéry, do Dolly, ale ju čoskoro vydali za Oblonského. Potom sa začal zaľubovať do druhej. Ako by bol cítil, že sa musí zaľúbiť do niektorej zo sestier, len sa nemohol rozhodnúť, do ktorej. Ale aj Natália sa vydala za diplomata Lvova, len čo sa zjavila v spoločnosti. Kity bola ešte decko, keď Levin skončil univerzitu. Mladý Ščerbacký vstúpil k námorníctvu a utopil sa v Baltskom mori a potom sa už Levin zriedkavejšie stýkal so Ščerbackovcami, hoci sa priatelil s Oblonským. Ale keď Levin tohto roku počiatkom zimy prišiel do Moskvy po ročnom pobyte na dedine a stretol sa so Ščerbackovcami, pochopil, do ktorej sestry mu bolo naozaj súdené sa zaľúbiť.

Zdalo by sa, že nič nemohlo byť prostejšie, ako aby on, človek z dobrej rodiny, skôr bohatý ako chudobný, tridsaťdvaročný požiadal o ruku kňážnej Ščerbackej. Podľa všetkých predpokladov mali ho hneď prijať ako dobrú partiu. Lenže Levin bol zaľúbený, a preto sa mu zdalo, že Kity bola v každom smere dokonalá, povznesená nad všetko pozemské, ale on je taká nízka, pozemská osoba, že nebolo ani pomyslenia, aby iní a aj ona uznala, že si ju zaslúži.

Prežil v Moskve ako v hmle dva mesiace, skoro každý deň sa vídal s Kity v spoločnosti, do ktorej za-

čal chodiť, aby sa stretol s ňou. Ale zrazu sa rozhodol, že to nemôže byť a odišiel na dedinu.

Levinovo presvedčenie, že to nemôže byť, zakladalo sa na tom, že je v očiach rodiny iste nevýhodnou, nedôstojnou partiou pre utešenú Kity a že ho Kity nemôže ľúbiť. V očiach rodiny nemal Levin nijakého obvyklého stáleho zamestnania a spoločenského postavenia, kým jeho priatelia teraz, keď on mal tridsaťdva rokov, boli už dajedni plukovníkmi a krídelnými poručíkmi, dajedni profesormi, riaditeľmi bánk a železníc alebo predsedami úradov ako Oblonský. A on (veď vedel veľmi dobre, akým sa môže zdať iným) bol statkárom, ktorý sa zaoberal dochovávaním kráv, strieľaním slúk a stavaním hospodárskych stavísk, teda šuhajom bez talentu, ktorý nič nedokázal a robil len to, čo podľa úsudku spoločnosti robia nesúci ľudia.

A tá tajomná, utešená Kity nemohla ľúbiť takého nepekneho šuhaja, za akého sa pokladal, a najmä už nie — takého prostého, ničím nevynikajúceho človeka. Okrem toho zdal sa mu novou prekážkou lásky jeho bývalý pomer ku Kity — pomer dospelého človeka k decku z čias, keď sa priatelil s jej bratom. Nepekneho, dobrého človeka, akým sa cítil, možno ľúbiť ako priateľa — aspoň tak sa domnieval — ale musel by byť krásavcom a čo je hlavné — neobyčajným človekom, aby ho ľúbili tou láskou, akou on ľúbil Kity.

Zavše počul, že ženy ľúbia nepeknych, prostých mužských, ale neveril tomu, lebo súdil podľa seba a on mohol ľúbiť len krásne, tajomné a neobyčajné ženy.

Ale keď v samote prežil dva mesiace na dedine, presvedčil sa, že toto je nie zaľúbenosť, aké pociťoval v prvej mladosti, že tento cit mu nedožičil ani chvíľočky pokoja, že nemôže žiť, kým sa nerozhodne otázka: bude, či nebude mu ženou, a že zúfalstvo vzniká v ňom len preto, že nemá dôkazov, že ho odmietnu. A tak teraz prišiel do Moskvy pevne rozhodnutý popýtať Kity o ruku a oženiť sa, ak ho prijmú. Alebo... nemohol ani len pomyslieť, čo s ním bude, ak ho odmietnu.

VII.

Levin prišiel do Moskvy raňajším vlakom a stavil sa u staršieho brata po matke, Koznyševa. Preobliekol sa a vošiel k nemu do pracovne s úmyslom hneď mu rozpovedať, načo prišiel a poprosiť ho o radu. Ale brat mal návštevu. Sedel u neho slávny profesor filozofie, čo prišiel náročky z Charkova vysvetliť nedorozumenie, ktoré vzniklo medzi nimi vo veľmi vážnej filozofickej otázke. Profesor ohnivo polemizoval proti materialistom a Sergej Koznyšev so záujmom sledoval túto polemiku, a keď bol prečítal profesorov posledný článok, napísal mu v liste svoje námietky. Vyčítal profesorovi priveľké ústupky materialistom. A profesor hneď a zaraz prišiel, aby sa dohodli. Pretriasali modernú otázku: či je hranica medzi psychickými a fyziologickými javmi v ľudskej činnosti a kde je táto hranica?

Sergej Ivanovič privítal brata, ako vítal každého,

zvyčajným láskavo-chladným úsmevom, predstavil ho profesorovi a pokračoval v rozhovore.

Nízky človečik v okuliaroch, s úzkym čelom, vytrhol sa na chvíľku z rozhovoru, pozdravil Levina, potom hneď pokračoval v reči a už si ho nevšimal. Levin si sadol a čakal, kedy profesor odíde, ale hneď ho zaujal predmet rozhovoru.

Levin si v časopisoch všimal články, o ktorých sa shovárali, a čítaval ich. Zaujímal sa o ne, ako o rozvoj známych mu základov prírodných vied — veď na univerzite študoval prírodné vedy — ale nikdy nespájal tieto vedecké vývody o zvieracom pôvode človeka, o reflexoch, o biologii a sociologii s otázkami o význame vlastného života a smrti, ktoré mu v poslednom čase vždy častejšie a častejšie prichodily na um.

Keď načúval rozhovor brata s profesorom, zbadal, že spojovali vedecké otázky s otázkami prostého života, že sa k nim už neraz priblížili, ale vždy, keď sa dostali k jadrú veci, podľa jeho mienky, hneď sa chytro od neho vzdávali a zas sa vhlbili do oblasti jemných podrobností, ospravedlnení, citátov, náražiek, dovolávaní sa autority, a potom už ťažko chápal, o čom sa shovávajú.

„Nemôžem dopustiť,“ povedal Sergiej Ivanovič ako obyčajne s výrazovou jasnosťou, presnosťou a elegantnosťou dikcie, „nijako nemôžem súhlasiť s Keysom, že všetky moje predstavy o vonkajšom svete pramenia z dojmov. Nedostal som sa pocitom k najzákladnejšiemu pochopu bytia, lebo niet špeciálneho orgánu na prenášanie tohto pochopu.“

„Áno, ale Wurst, Knaust a Pripasov vám odpovedia, že vaše uvedomenie si bytia vyplýva zo súhrnu všetkých pocitov, že toto uvedomenie si bytia je výsledkom pocitov. Veď Wurst aj priamo vraví: keď niet pocitov, niet ani chápania bytia.“

„Ja by som povedal práve opak,“ začal Sergiej Ivanovič.

Ale tu sa Levinovi zazdalo, že sa zas vzdávajú, keď sa už dostali k najhlavnejšiemu, a rozhodol sa, že sa profesora čosi spýta:

„Myslíte teda, keď sa zničia vo mné pocity, keď moje telo umrie, už nemôže byť nijakého bytia?“ spýtal sa.

Profesor nevrlo a ako by s duševnou bolesťou z prerušeného rozhovoru obzrel sa na čudného tázateľa, ktorý sa ponášal skôr na burlaka ako na filozofa, a pozrel na Sergieja Ivanoviča, ako by sa spytoval: čože mu povedať? Ale Sergiej Ivanovič, ktorý ani zďaleka nevrazil s takým úsilím a stranníckosťou ako profesor a ktorý mal v hlave dosť miesta aj aby odpovedal profesorovi, aj aby zároveň chápal to prosté a prirodzené hľadisko, z ktorého vyšla otázka, usmial sa a povedal:

„Ešte nemáme práva riešiť túto otázku . . .“

„Nemáme dôkazov,“ potvrdil profesor a pokračoval vo svojich vývodoch. „Nie,“ vravel, „poukazujem na to, že ak aj — ako rovno vraví Pripasov — základom pocitu je dojem, musíme presne rozlišovať tieto dva pochopy.“

Levin ich už nenačúval, len čakal, kedy odíde profesor.

VIII.

Keď profesor odišiel, obrátil sa Sergiej Ivanovič k bratovi:

„Veľmi rád som, že si prišiel. Nadlho? Čo nového v gazdovstve?“

Levin vedel, že gazdovstvo nevelmi zaujíma staršieho brata, že sa ho naň spýtal len zo zdvorilosti, a preto mu rozprával iba o predaji pšenice a o peniazoch.

Levin chcel sveriť bratovi svoj úmysel ožení sa a chcel ho popýtať o radu, ba pevne sa rozhodol, že to spraví. Ale keď videl brata a vypočul jeho rozhovor s profesorom, keď potom začul bratov nevoľký zhovievavý tón, ktorým sa ho spytoval na gazdovstvo (nemali ešte rozdelený majetok po matke a Levin spravoval obidve čiasťky), pocítil Levin, že pre čosi nemôže začať s bratom reč o svojom rozhodnutí ožení sa. Cítil, že brat nebude na to hľadiť, ako by on bol chcel.

„No, a ako u vás stojíte so zemstvom?“ spýtal sa Sergiej Ivanovič, ktorého zemstvá veľmi zaujímaly a pripisoval im veľký význam.

„Aby som ti pravdu povedal, veru ani neviem...“

„Akože to? ... Veď si členom zemskej rady?“

„Nie, nie som už členom. Vystúpil som,“ odpovedal Levin. „Už ani nechodím na schôdzky.“

„Škoda!“ povedal Sergiej Ivanovič a zachmúril sa.

Na ospravedlnenie mu Levin začal rozprávať, čo sa robilo na schôdzkach v jeho újezde.

„Vždy to tak býva!“ prerušil ho Sergiej Ivanovič. „My, Rusi, sme vždy takíto. Možno, je to naša dobrá vlastnosť — schopnosť vidieť vlastné nedostatky, ale prepíname, uspokojujeme sa s iróniou, ktorú máme vždy naporúdzi na jazyku. Poviem ti len toľko: keby také práva, aké majú naše zemské úrady, mal iný európsky národ — Nemci a Angličania vypracovali by si z nich slobodu, ale my, hľa, len sa smežeme.“

„No, čože robiť?“ povedal Levin previnilo. „To bol môj posledný pokus. A usiloval som sa z celej duše. Nemôžem, som nesúci.“

„Nie nesúci,“ povedal Sergiej Ivanovič, „ale nesprávne sa dívaš na vec.“

„Možno,“ smutne odpovedal Levin.

„A vieš, že je brat Nikolaj zas tu?“

Brat Nikolaj bol Levinov rodný starší brat a po matke brat Sergieja Ivanoviča. Bol to zničený človek, prehajdákal väčšiu časťku majetku, pohyboval sa v najčudnejšej a najhoršej spoločnosti a pohneval sa s bratmi.

„Čo vravíš?“ s úžasom vykrikol Levin. „Odkiaľ to vieš?“

„Prokofij ho videl na ulici.“

„Tu, v Moskve? Kde je? Vieš?“ Levin vstal so stoličky, ako by sa už aj sberal ísť.

„Lutujem, že som ti to vravel,“ povedal Sergiej Ivanovič, krútiac hlavou nad rozčúlením mladšieho brata. „Poslal som sa prezvedieť, kde býva a poslal som mu zmenku, ktorú som musel za neho zaplatiť Trubinovi. Pozri, čo mi odpovedal.“

A Sergej Ivanovič podal bratovi kartičku, ktorú vytiahol zpod ťažidla.

Levin prečítal kartičku, napísanú čudným, známym písmom: „Pokorne prosím, nechajte ma na pokoji. Len toto požadujem od svojich lúbezných bračkov. Nikolaj Levin.“

Levin to prečítal a stál pred Sergejom Ivanovičom so sklonenou hlavou, s kartičkou v rukách.

V duši mu zápasilo želanie zabudnúť teraz na nešťastného brata s vedomím, že by to bolo škaredé.

„Zrejme ma chce uraziť,“ pokračoval Sergej Ivanovič, „ale nemôže ma uraziť, a chcel by som mu pomôcť z celej duše, ale viem, že je to nemožné.“

„Áno, áno,“ opakoval Levin. „Chápem a cením si, ako sa správaš k nemu. Ale ja idem k nemu.“

„Choď, ak sa ti chce, ale neradil by som ti to,“ povedal Sergej Ivanovič. „Aby si rozumel, nebojím sa, že pokazí náš vzájomný pomer: so mnou ťa on nerozvádí. Ale radím ti, lebo ti dobre chcem, radšej k nemu nechod'. Pomôcť mu nepomôžeš. Pravda, urob si, ako chceš.“

„Možno mu niet pomoci, ale najmä v tejto chvíli cítim — no, to je vedľajšie — cítim, že nemôžem byť pokojný.“

„No, to teda nechápem,“ povedal Sergej Ivanovič. „Chápem len,“ doložil, „že je to veľké pokorenie. Začal som už hľadiť ináč a zhovievavejšie na to, čo sa nazýva podlosťou, od toho času, ako sa brat Nikolaj stal tým, čím je... Vieš, čo vykázal...“

„Ach, to je strašné, strašné!“ opakoval Levin.

Od sluhu Sergieja Ivanoviča dostal Levin bratovu adresu a hneď sa aj sberal k nemu, ale keď porozmýšľal, rozhodol sa odložiť cestu k bratovi do večera. Najsamprv, pre duševné uspokojenie, bolo treba rozhodnúť to, na čo prišiel do Moskvy. Od brata šiel Levin k Oblonskému do úradu, a keď sa dozvedel o Ščerbackovcoch, šiel ta, kde dúfal nájsť Kity.

IX.

O štvrtej, cítiac, ako mu búcha srdce, sišiel Levin s najatých saní pri Zoologickej záhrade a pobral sa chodníčkom k snehovým vrškom a ku klzištu, lebo vedel, že ju tam iste nájde, veď pri vchode videl kryté sane Ščerbackých.

Bol jasný, mrazný deň. Pri vchode v radoch stály korby, sane, sánky s jedinákmi-koňmi a dozorcovia. Vystrojení ľudia, ktorým sa v jasnom slnci leskly klobúky, hemžili sa pri vchode a po vymetených chodníkoch medzi ruskými domčekmi s vyrezávanými štítmi. Starým, košatým kučeravým brezám v záhrade ovisly všetky konáre pod ťarchou snehu. Boly ako by vyobliekané do nových, slávnostných ríz.

Levin šiel chodníčkom ku klzištu a vravel si: „Nesmiem sa rozčuľovať, musím sa upokojiť. Čože ti je? Čože chceš? Čuš, hlúpučké,“ prihovárал sa vlastnému srdcu. A čím väčšmi sa chcel upokojiť, tým väčšmi mu nedalo dýchať. Stretol ho známy a zavolał na neho, ale Levin ani len nepoznal, kto to bol. Priblížil sa

k vírskom, na ktorých rinčaly reťaze, spúšťajúce a dvíhajúce sánky, hrmotily rútiace sa sánky a ozývaly sa veselé hlasy. Prešiel ešte niekoľko krokov a pred ním sa zjavilo klzište a on hneď a hneď, medzi všetkými korčuliarmi poznal Kity.

Hneď vedel, že je tu, vedel to z radosti a strachu, ktorý sa mu zmocnil srdca. Stála na opačnom konci klzišťa a shovárala sa s akousi dámou. Nebolo vari nič nezvyčajného v jej obleku ani v postoji. Ale Levin ju práve tak ľahko poznal v zástupe, ako by bol rozoznal kvet v žihľave. Bola svetlom. Bola úsmevom, čo ožaroval všetko naokolo. — Či by som nemohol sísť ta na ľad a priblížiť sa k nej? — rozmýšľal. Miesto, kde stála, zdalo sa mu nedostupnou svätyňou, a v istej chvíli len-len že neušiel: tak strašne mu bolo. Musel sa veľmi premáhať, aby sa presvedčil, že okolo nej chodia všelijakí ľudia, ba že aj on mohol sem prísť pokorčuľovať sa. Sišiel dolu, vyhýbal sa dlhšiemu pohľadu na ňu ako pohľadu na slnce, ale videl ju, ako videl slnce, aj keď sa neďíval.

Na ľade sa raz do týždňa v tento deň a o tomto čase schádzali ľudia istého krúžku, všetko dobrí známi. Boli tu aj majstri v korčuľovaní, ktorí sa vystatovali svojím umením, aj takí, čo sa učili korčuľovať za sánkami, čo sa pohybovali nesmelo a neobratne, boli tu aj chlapci aj starí ľudia, čo sa korčuľovali zo zdravotných príčin. Všetci sa Levinovi zdali vybranými šťastlivcami, lebo mohli byť tu, blízko nej. Všetci korčuliari vari celkom ľahostajne krúžili okolo nej a dohánali ju, ba ešte sa s ňou aj shovárali a iní sa zas zabá-

vali, ani si ju nevšimali a využívali skvostný ľad a veľkolepý deň.

Nikolaj Ščerbacký, Kitin bratanec, v kratučkom kabátiku a úzkych nohaviciach, sedel na lavičke s korčuľami na nohách a keď zazrel Levina, zakričal mu:

„Hej, prvý ruský korčuliar! Dávno ste prišli? Skvostný deň, nože si pripnite korčule!“

„Ani nemám korčulí,“ odpovedal Levin a čudoval sa toľkej smelosti a všetečnosti v jej blízkosti a ani na chvíľočku ju nestrácal s očí, čo sa aj nedíval na ňu. Cítil, že sa slnce približuje k nemu. Bola v rohu a s meravými úzkymi nôžkami vo vysokých topánočkách, zrejme v pomykove, korčuľovala sa k nemu. Popod nohy sa jej plietol akýsi chlapec, čo zúfalo rozhadzoval rukami a krčil sa k zemi. Nekorčuľovala sa práve najistejšie. Vytiahla ruky z drobného rukávniku a držala ich naporúdzi. Hľadela na Levina, ktorého hneď poznala, a usmievala sa mu a zároveň aj svojmu strachu. Keď obišla zákrutu, odrazila sa pružnou nôžkou a klzala sa rovno k Ščerbackému, zachytila sa ho rukou a s úsmevom kývla Levinovi. Bola omnoho krajšia, ako si ju predstavoval.

Keď Levin myslel na ňu, mohol si ju živo predstaviť celú, ale najmä pôvab jej drobnej hlavičky s belavými kučerami, s výrazom detskej úprimnosti a dobroty, hlavičky tak voľne položenej na pekne urastených dievčenských pleciach. Detský výraz tváre spolu s jemnou krásou drieku tvorily jej nezvyčajný pôvab, ktorý on dobre chápal. Ale vždy — celkom neočakávane — ohromoval ho pri nej výraz očí, krotkých,

pokojných a úprimných, a najmä úsmev, ktorý Levina vždy prenášal do čarovného sveta, kde sa cítil jemný a citlivý, taký, akým sa v rozpomienkach vídal vo výnimočných dňoch útleho detstva.

„Dávno ste tu?“ spýtala sa, podávajúc mu ruku. „Ďakujem pekne,“ doložila, keď jej podal šatôčku, ktorá jej vypadla z rukávnik.

„Ja? Nedávno som prišiel, včera... vlastne dnes,..." odpovedal Levin, lebo v rozčúlení neporozumel hneď jej otázku. „Chcel som ísť k vám,“ povedal, ale hneď sa rozpomenul, s akým úmyslom ju hľadal, zmiatol sa a začervenal. „Nevedel som, že sa korčuľujete a tak veľkolepo korčuľujete.“

Pozorne pozrela na neho, ako by bola chcela pochopiť príčinu jeho zmätku.

„Vašu pochvalu si treba ceniť. Tu máte povest najlepšieho korčuliara,“ povedala a drobnou rúčkou v čiernej rukavičke striasala ihličky osuhle, ktoré padly na rukávnik.

„Áno, kedysi som sa náruživो korčuľoval: chcel som byť dokonalým korčuliarom.“

„Zdá sa, že všetko robíte náruživो,“ povedala Kity s úsmevom. „Tak by som rada videla, ako sa korčuľujete. Pripniteže si korčule a pokorčuľujeme sa spolu.“

— Korčuľovať sa spolu! Či je to vôbec možné? — myslel Levin, hľadiac na ňu.

„Hneď si pripnem,“ povedal.

A šiel si pripäť korčule.

„Dávno ste tu neboli, pán statkár,“ povedal mu pri-

pínač korčulí, keď mu pridržal nohu a pripínal korčuľu na opäťok. „Po vás tu už nikto z pánov nebol majstrom. Dobre bude takto?“ spytoval sa, prifahujúc remeň.

„Dobre, dobre, len sa ponáhľajte, prosím vás,“ odpovedal Levin a namáhavo zdržiaval šťastný úsmev, ktorý sa mu nevoľky tisol do tváre. — Áno, — rozmýšľal, — toto je život, toto je šťastie! Spolu, povedala, pokorčuľujeme sa spolu. Povedať jej teraz? Ale veď sa jej to bojím povedať, lebo teraz som šťastný, šťastný čo len nádejou... Ale potom?... No predsa musím! Musím! Musím! Preč slabosť!

Levin vstal, vyzliekol si kabát, rozbehol sa po drapľavom ľade okolo domčeka, vybehol na hladký ľad a krúžil celkom ľahko, ako by len vôľou zrýchľoval, zmierňoval a viedol beh. Placho sa priblížil ku Kity, ale jej úsmev ho upokojil.

Podala mu ruku a rozbehli sa spolu, zrýchľujúc beh. Čím chytrejšie sa klzali, tým tuhšie mu stískala ruku.

„S vami by som sa chytrejšie naučila, akosi vám dôverujem,“ povedala mu.

„Aj ja si dôverujem, keď sa opierate o mňa,“ povedal Levin, ale hneď sa aj preľakol vlastných slov a začervenal sa. A naozaj, len čo vyslovil tieto slová, ako by slnce bolo zašlo za oblaky, stratila sa jej z tváre všetka láskavosť a Levin zbadal známu hru v jej tvári, ktorá označovala úporné premýšľanie: na hladké čelo vryla sa jej vráska.

„Stalo sa vám niečo neprijemného? Pravda, nemám práva spytovať sa,“ povedal chytro.

„Prečo? . . . Nie, nestalo sa mi nič nepríjemného,“ odpovedala chladno a hneď doložila: „Nevideli ste ešte m-lle Linonovú?“

„Ešte nie.“

„Choďte k nej, má vás tak rada.“

— Čo sa stalo? Urazil som ju? Hospodine, pomáhaj mi! — pomyslel si Levin a rozběhol sa k starej Francúzke so šedivými kučerami, ktorá sedela na lavičke. Privítala ho s úsmevom, s vycerenými falošnými zubmi, ako starého priateľa.

„Nuž vidíte, rastieme,“ povedala mu, ukazujúc na Kity, „a starneme. Tiny bear už narástol!“ pokračovala Francúzka v smiechu a pripomenula mu žart o troch slečnách, ktoré volával podľa troch medveďov z anglickej rozprávky. „Pamätáte sa, ako ste ich kedysi volali?“

Levin sa vôbec nepamätal, ale Francúzka sa už desať rokov smiala na tomto žarte a mala ho rada.

„No, choďte, choďte sa korčuľovať. A však sa naša Kity krásne naučila korčuľovať?“

Keď Levin priběhol ku Kity, nemala už prísnu tvár, oči jej zas hľadely úprimne a láskavo, ale Levinovi sa zdalo, že v tejto láskavosti bol zvláštny, úmyselne-pokojný tón. A zosmutnel. Poshovárali sa o starej vychovávateľke a o jej čudáctvach a potom sa ho spýtala, ako žije.

„Nenudíte sa v zime na dedine?“ povedala.

„Nie, nenudím sa, som veľmi zaujatý,“ odpovedal Levin, cítiac, že si ho podrobuje tým pokojným tó-

nom, z ktorého sa nebude môcť vyprostiť, tak ako sa nemohol začiatkom zimy.

„Prišli ste nadtľho?“ spýtala sa ho Kity.

„Neviem,“ odpovedal jej nerozmýšľajúc, čo vraví. Zaujala ho myšlienka, že zas odíde bez rozhodnutia, ak sa podrobí tomu jej tónu pokojného priateľstva a rozhodol sa, že sa vzoprie.

„Akože nevíete?“

„Neviem. To závisí od vás,“ povedal a hneď sa zľakol svojich slov.

Či nepočula jeho slová, alebo ich vari nechcela počuť, len ako by sa bola potkla, buchla dva razy nôžkou do ľadu a náhlivo sa klzala preč od neho. Bežala k m-lle Linonovej, čosi jej povedala a pobrala sa k domčeku, kde si dámy odpínaly korčule.

„Bože môj, čo som urobil? Hospodine, Bože môj! Pomôž mi, pouč ma!“ vravel Levin ako v modlitbe a zároveň pocítil potrebu prudkého pohybu. Rozbehol sa teda a zakrúžil na ľade vonkajšími a vnútornými krúžkami.

Práve vtedy istý šuhaj, najlepší z nových korčuliarov, s cigaretou v ústach, s korčuľami na nohách, vyšiel z kaviarne, rozbehol sa a pustil sa dolu schodíkmi, rinčiac korčuľami a podskakujúc. Sletel dolu, nezmenil voľnú polohu rúk a letel ďalej na ľade.

„Ach, nový kúsok!“ povedal Levin a hneď aj sa rozbehol na vŕštek, predviesť tento nový kúsok.

„Nezabíte sa, na to treba cvik!“ zakričal mu Nikolaj Ščerbacký.

Levin vyšiel na schodíky, hore sa rozbehol, ako len mohol, a pustil sa nadol, udržiavajúc pri nezvyčajnom pohybe rovnováhu rukami. Na poslednom schodíku sa zachytil, ale len čo sa slabúčko dotkol rukou ľadu, mocne sa rozohnal, vzpriamil a so smiechom bežal ďalej.

— Skvostný, milý, — pomyslela si Kity, ktorá práve vtedy vychádzala z domčeka so slečnou Linonovou a dívala sa na neho s úsmevom tichej láskavosti, ako na drahého brata. — Veď som sa vari len neprevinila, veď som len nevykonala niečo škaredého? Vravia: koketnosť. Veď viem, že nie jeho ľúbim. Ale predsa mi je s ním vždy tak veselo a je taký skvostný. Lenže prečo to povedal? . . . — rozmýšľala.

Levin zazrel odchádzajúcu Kity a matku, ktorá sa s ňou stretla na schodíkoch, a celý červený z rýchleho pohybu, zastal a zamyslel sa. Odopäl si korčule a pri východe zo záhrady dohonil matku s dcérou.

„Veľmi som rada, že vás vidím,“ povedala kňažná. „Vo štvrtok, ako obyčajne, prijímame.“

„Teda dnes?“

„Veľmi radi vás uvidíme,“ povedala kňažná sucho.

Matkin suchý tón nahneval Kity. Nemohla sa zdržať želania, zahladiť matkinu chladnosť. Obzrela sa a povedala s úsmevom:

„Do videnia.“

Práve vtedy vchádzal do záhrady Štefan Arkadevič, s klobúkom nabok, s rozžiarenou tvárou a očami veselého víťaza. Ale keď došiel k testinej, so smutnou

a previnilou tvárou jej odpovedal na otázky o Dolli-
nom zdraví. Keď sa s testinou ticho a smutne posho-
váral, vypál prsia a chytil Levina popod pazuchu.

„Teda čo, ideme?“ spýtal sa. „Stále som premýšľal
o tebe a som veľmi rád, že si prišiel,“ povedal a hľa-
del mu významne do očí.

„Poďme, poďme,“ odpovedal mu šťastný Levin, kto-
rý neprestajne počul zvuk hlasu, čo mu vravel: do vi-
denia a neprestajne videl úsmev, s ktorým to Kity
povedala.

„Do „Anglicka“ alebo do „Eremitáže“?“

„Mne je jedno.“

„No, teda do „Anglicka“,“ povedal Štefan Arkade-
vič, ktorý preto vybral „Anglicko“, lebo tam bol viac
dlžen ako v „Eremitáži“. Zdalo sa mu nepekne vyhý-
bať sa tomuto hostincu. „Máš tu sane? To je výborne,
lebo ja som prepustil kočiša.“

Celou cestou priatelia mlčali. Levin rozmýšľal, čo
znamenal zmena výrazu v Kitinej tvári, hneď sa pre-
sviedčal, že môže dúfať, hneď zas bol celý zúfalý a
jasno videl, že má šialenú nádej, a medzitým sa cítil
celkom iným človekom, ktorý sa neponášal na neho,
akým bol do jej úsmevu a slov: do videnia.

Štefan Arkadevič sostavoval cestou menu obeda.

„Však máš rád turboty?“ povedal Levinovi, keď do-
chádzali k hostincu.

„Čo?“ spýtal sa ho Levin. „Turboty? Áno, strašne
rád jem turboty.“

Keď Levin prišiel s Oblonským do hostinca, nemohol nezbadáť v tvári Štefana Arkadeviča akýsi zvláštny výraz — ako by výraz zdržiavanej žiarivosti. Oblonský si sobliekol kabát, s klobúkom nakrivo vošiel do jedálne a hneď začal rozkazovať Tatárom vo frakoch a so servítkami, čo sa na neho lepili. Kľaňal sa napravo aj naľavo známym, ktorých — ako všade — mal aj tu dosť a ktorí ho — ako vždy — radostne vítali. Potom šiel k bufetu, zajedol si vodku rybkou a povedal čosi namaľovanej Francúzke v stužtičkách, čipôčkach a umelých kučerách, ktorá sedela pri pokladnici, takže sa aj ona srdečne rozosmiala. Levin nepil vodku len preto, že sa mu protivila Francúzka, ako by celá zostavená z cudzích vlasov, poudre de riz a vinaigre de toilette. Chytro odišiel od nej, ako zo špinavého miesta. Mal dušu preplnenú rozpomienkami na Kity a v očiach sa mu jagal úsmev vífazstva a šťastia.

„Sem, Vaša Jasnosť, sem nech sa vám páči, tu nebudú vyrušovať Vašu Jasnosť,“ vravel zvlášť pozorný, šedivejúci Tatár so širokými bedrami, nad ktorými sa rozchádzaly záhyby fraku. „Nech sa vám páči, Vaša Jasnosť,“ obrátil sa na Levina, z úcty k Štefanovi Arkadevičovi úctivý aj k jeho hosťovi.

Vo chvíľočke prestrel čistý obrus na okrúhly stolík, už prikrytý obrusom, pod bronzovým svietnikom, priťahol plyšové stoličky a zastal pred Štefanom Arka-

devičom so servítkou a jedálnym lístkom v rukách, očakávajúc rozkazy.

„Ak rozkážete, Vaša Jasnosť, osobitný kabinet, hneď sa uvoľní: je tam knieža Golicyn s dámou. Dostali sme čerstvé ustrice.“

„Ach! Ustrice.“

Štefan Arkadevič sa zamyslel.

„Nezmeníme chody, Levin?“ povedal s prstom na jedálnom lístku. A v tvári sa mu zračila vážna nerozhodnosť. „Dobré sú ustrice? Pravdu!“

„Flensburské, Vaša Jasnosť, ostendských niet.“

„Keď flensburské, tak flensburské, len či sú čerstvé?“

„Včera sme ich dostali.“

„Teda ako, nezačneme ustricami a nezmeníme potom už aj ostatné? Čo myslíš?“

„Mne je jedno. Ja najradšej šči a kašu, ale to tu nemajú.“

„Kašu à la russe rozkážete?“ povedal Tatár a sklonil sa nad Levinom ako ňauka nad dieťaťom.

„Nie, bez žartu, vyber, čo chceš. Vybehal som sa na korčuliach a hladný som. A nemysli si,“ doložil, keď v Oblonského tvári zbadal výraz nespokojnosti, „že necením tvoj výber. Rád si dobre zajem.“

„No veď tak! Vrav si, čo chceš, ale dobre jesť patrí medzi životné radosti,“ povedal Štefan Arkadevič. „No teda, braček môj, dones nám ty dvadsať, nie, to je málo — tridsať ustríc, zeleninovú polievku...“

„Printanière,“ podchytil Tatár. Ale Štefan Arka-

devič mu zrejme chcel poukaziť radosť nazývať jedlá po francúzsky.

„Zeleninová, vieš? Potom turbota s hustou omáčkou, potom . . . roastbeef, ale dbaj, aby bol dobrý. Potom vari kapúna a zaváranie.“

Tatár sa rozpomätal na obyčaj Štefana Arkadeviča nevolaj jedlá podľa francúzskeho jedálneho lístku a neopakoval za ním objednávku, ale neodpustil si radosť opakovať potom všetko objednané naraz podľa jedálneho lístku: „Polievka printanière, turbot, sauce Beaumarchais, roastbeef, poulard à l'estragon. Macedonie de fruit.“ A ako na pružných perách, hneď odložil viazaný jedálny lístok a podal Štefanovi Arkadevičovi viazaný cenník vín.

„Čože budeme piť?“

„Ja — čo chceš, len nie mnoho . . . šampanské,“ povedal Levin.

„Ako? Hneď zpočiatku? Ale dobre, pravda, môžeme. Rád máš bielu pečaf?“

„Cachet blanc,“ podchytil Tatár.

„Teda nám dones túto značku k ustriciam a potom uvidíme.“

„Prosím. A aké rozkážete stolové víno?“

„Dones Nuit. Nie, počkaj, radšej klasický Chablis.“

„Prosím. Syr rozkážete váš?“

„No, hej, parmezán. Alebo ty radšej iný?“

„Nie, mne je jedno,“ povedal Levin a už nemohol zdržať úsmev.

A Tatár s rozvíjajúcimi krídlami fraku odbehol a

už o päť minút priletel s misou pootváraných ustríc na perleťových mušličkách a s buteľou medzi prstami.

Štefan Arkadevič shúžval naškrobenú servítku, zachytil si ju za vestu, položil pokojne ruky na stôl a pustil sa do ustríc.

„A nie sú najhoršie,“ povedal, vyškrabujúc striebornou vidličkou slzské ustrice z perleťovej mušle a prežierajúc ustricu za ustricou. „Nie sú zlé,“ opakoval a prebehoval vlhkými, rozžiarenými očami s Levina na Tatára.

Levin jedol ustrice, čo by mu aj bol lepšie chutil biely chlieb so syrom. Ale s pôžitkom hľadel na Oblonského. Ešte aj Tatár, ktorý vytiahol zátku a nalieval perlisté víno do širokých, jemných skleničiek, hľadel so zrejým radostným úsmevom na Štefana Arkadeviča a poprával si bielu kravatu.

„A ty vari ani veľmi nerád ustrice?“ spýtal sa Štefan Arkadevič, keď si dopil z pohára. „Alebo máš starosti? Čo?“

Chcelo sa mu, aby Levin bol veselý. No Levin nie len že nebol veselý, ale naopak, bol celkom nesvoj. S tým, čo mal na duši, bolo mu trápne a nepríjemne v hostinci, medzi oddelenými kabinetmi, kde obedovali s dámami, vprostred zmätku a trmy-vrmy. Toto prostredie bronzu, zrkadiel, plynového svetla a Tatárov ho urážalo. Báľ si pošpiniť, čím mu pretekala duša.

„Ja? Áno, mám starosti. A okrem toho stiesňuje ma toto okolie,“ povedal. „Nemôžeš si ani domyslieť, ako sa dedinčanovi, ako mne, zdá toto všetko absurd-

ným, práve tak ako nechty toho pána, s ktorým som sa stretol u teba.“

„Áno, videl som, že ťa veľmi zaujaly nechty neboráka Grineviča,“ povedal Štefan Arkadevič v smiechu.

„Nemôžem za to,“ odpovedal Levin. „Pokús sa vžiť do môjho postavenia, dívať sa na to s hľadiska dedinčana. My na dedine sa usilujeme tak si prispôbiť ruky, aby sa nám nimi pohodlne pracovalo. Preto si obstriháme nechty a zavše aj vysúkame rukávy. Ale tu si ľudia náročky nechávajú nechty rásť, kým sa im len nepolámu, a pripínajú si do rukávov na košeli celé misky miesto záponiek, aby už celkom nič nemohli robiť rukami.“

Štefan Arkadevič sa veselo usmieval.

„Veď je to znak, že nemusia robiť hrubú prácu. Pracujú rozumom...“

„Možno, ale jednako sa mi to zdá absurdné, neprirodzené, práve tak ako aj to, že my dvaja sa tu usilujeme čím najdlhšie sa nenajesť, a preto jeme ustrice, ale my dedinčania sa zas usilujeme najesť sa čo najchytрейšie, aby sme sa zas čím skôr mohli pustiť do roboty...“

„No, rozumie sa...“ prerušil ho Štefan Arkadevič. „Ale veď cieľom vzdelania je spraviť si zo všetkého pôžitok.“

„Nuž, ak je toto cieľ, chcel by som byť divochom.“

„Ty si aj tak divoch. Všetci Levinovci ste divosi.“

Levin vzdychol. Rozpomenul sa na brata Nikolaja, zahanbil sa, čosi ho zaboľelo a zosmutnel. Ale Oblon-

ský sa rozvravel o predmete, ktorý ho hneď a zaraz upútal.

„A čo, pôjdeš teraz večer k našim, myslím do Ščerbackých?“ povedal, odtiskajúc prázdne, drapľavé mušle a priťahujúc si syr.

„Áno, určite pôjdem,“ odpovedal Levin. „Síce sa mi zdalo, že ma kňazná pozývala neochotne.“

„Ale čoby! Hlúposť! To je jej obyčaj . . . No, braček, dávaj polievku! . . . To je jej zvyk, grande dame,“ povedal Štefan Arkadevič. „Aj ja prídem, ale musím na chvíľočku odskočiť ku grófke Boninovej. Ale, povedz, nie si ty divoch? Ako mi vysvetlíš, že si tak zrazu zmizol z Moskvy? Ščerbackovci sa ma ustavične vypytovali na teba, ako by som bol vševedomý. A ja viem len, že robíš, čo nikto nerobí.“

„Áno,“ povedal Levin pomaly a vzrušene. „Pravdu máš, som divoch. No nie som divoch preto, že som odišiel, ale preto, že som teraz prišiel. Teraz som prišiel . . .“

„Ach, aký si ty šťastlivec!“ prerušil ho Štefan Arkadevič a zahľadel sa mu do očí.

„Prečo?“

„Poznám ja bujné kone po určitých znameniach, poznám ja zaľúbených, poznám ich ja po očiach,“ recitoval Štefan Arkadevič. „Máš ešte všetko pred sebou.“

„A ty vari už máš všetko za sebou?“

„Nie, čo aj nie za sebou, ale ty máš ešte budúcnosť a ja mám teraz už len prítomnosť, a tá prítomnosť — nestojí ani fajku dymu.“

„A čože?“

„Veru, nemám sa dobre. No, ale nechcem vraviť o sebe, veď ani nemôžem všetko vysvetľovať,“ povedal Štefan Arkadevič. „Teda, načo si prišiel do Moskvy? . . . Hej, odnes to!“ zakričal na Tatára.

„Šípiš?“ odpovedal Levin a nespúšťal so Štefana Arkadeviča v hĺbke rozžiarených očí.

„Aj vari šípim, ale ja nemôžem začať rozprávať. Už z toho môžeš vedieť, či hádam správne, či nesprávne,“ povedal Štefan Arkadevič a hľadel na Levina s jemným úsmevom.

„Nuž a čo mi povieš?“ spýtal sa Levin rozochveným hlasom a cítil, že sa mu trasú všetky svaly v tvári. „Ako sa dívaš na to?“

Štefan Arkadevič pomaličky dopil pohárik Chablis a nespúšťal očí s Levina.

„Ja? . . .“ povedal Štefan Arkadevič, „nič by som si tak neželal, ako toto, naozaj nič! To je najlepšie, čo by mohlo byť.“

„A nemýliš sa? Vieš, o čom sa shovárame?“ povedal Levin a vpil sa spoločníkovi do očí. „Myslíš, že je to možné?“

„Myslím, že je to možné. Prečo by nebolo možné?“

„Nie, naozaj si myslíš, že je to možné? Nie, povedz mi úprimne, čo si myslíš! No a ak, — ak ma čaká odmietnutie? . . . Veď som aj presvedčený . . .“

„Prečo tak myslíš?“ povedal Štefan Arkadevič a usmial sa jeho rozčúleniu.

„Tak sa mi zavše pozdáva. Veď to bude hrozné pre mňa aj pre ňu.“

„No, pre dievča je to určite nie nič strašného. Každé dievča je hrdé, keď ho popýtajú o ruku.“

„Áno, každé dievča, ale nie ona.“

Štefan Arkadevič sa usmial. Veľmi dobre poznal tento Levinov cit, vedel, že Levin delí všetky dievčence na svete na dva druhy: v jednom sú všetky dievčence na svete, okrem nej, a tieto dievčence majú všetky ľudské slabosti a sú celkom obyčajné, v druhom je len ona, ktorá nemá nijakých slabostí a prevyšuje všetko ľudské.

„Počkaj, vezmi si omáčky,“ povedal Štefan Arkadevič a zachytil ruku Levinovi, ktorý omáčku odtiskal.

Levin si poslušne vzal omáčky, ale nedal ješť Štefanovi Arkadevičovi.

„Nie, ty počkaj, počkaj,“ povedal. „Pochop, že je to pre mňa otázka života a smrti. Nikdy som sa s nikým o tom neshováral. A ani sa s nikým nemôžem poshovárať tak, ako s tebou. Pozri, sme si vlastne celkom cudzí: máme rozdielne vkusy, rozdielne názory. Ale viem, že ma máš rád a chápeš ma, preto ťa mám aj ja veľmi rád. Len, preboha, buď celkom úprimný.“

„Vravím ti, čo si myslím,“ povedal Štefan Arkadevič s úsmevom. „Ale poviem ti ešte viac: moja žena je zázračná žena . . .“ Štefan Arkadevič vzdychol, lebo sa rozpamätal na terajší pomer k žene, zatíchol na chvíľočku a potom pokračoval: „Má prorocký dar. Vidí do každého človeka. Ale to je nie všetko — ona vždy vie, čo bude, najmä keď sa to týka manželstva. Napríklad predpovedala, že sa Šachovská vydá za

Brenteľna. Nikto nechcel veriť a predsa je tak. A aj tebe žičí.“

„Nuž a ako?“

„Tak, veď nielen že ťa má rada, ale aj vraví, že Kity bude určite tvojou ženou.“

Pri týchto slovách zrazu Levinovi tvár zasvietila úsmevom, úsmevom, blízkym slzám dojatia.

„Ona to vraví?“ vykrikol Levin. „Vždy som vravel, že je tvoja žena skvost. Ale nevravme, nevravme už o tom,“ povedal a vstal.

„Dobre, ale sadni si.“

No Levin nemohol sedieť. Prešiel dva razy tvrdým krokom po izbičke-klietocke, zažmurkal, aby nebolo vidno slz, a len potom si zas sadol za stôl.

„Pochop,“ povedal, „že toto je nie obyčajná láska. Bol som zaľúbený, ale toto je nie to. Toto je už nie môj cit, ale akási vonkajšia moc, čo ma ovládla. Veď som aj minule ušiel len preto, lebo som si uvedomil, že to nemôže byť, chápeš, nemôže byť, lebo takého šťastia nebýva na svete, a bojoval som so sebou a vidím, že bez toho niet pre mňa života. A treba rozhodnúť...“

„Prečo si vtedy ušiel?“

„Ach, počkaj! Ach, koľko myšlienok! Koľko otázok! Počúvaj. Veď si ani len domyslieť nemôžeš, čo si pre mňa spravil, keď si mi toto povedal. Som taký šťastný, že som až odporný. Zabudol som na všetko. Len dnes som sa dozvedel, že brat Nikolaj... vieš, je tu... a zabudol som na neho. Zdá sa mi, že aj on je šťastný. Je to vari šialenstvo. Len to je hrozné... veď si že-

natý, poznáš ten cit... strašné, že my — starí, s minulosťou... nie s minulosťou lásky, ale hriechov... zrazu sa sblížujeme s bytosťou čistou, nevinnou. To je odporné, a preto sa nemôžeme cítiť hodnými.“

„No, ty veru nemáš mnoho hriechov.“

„Ach, a jednako,“ povedal Levin, „jednako, keď s odporom hľadím na svoj život, trasiem sa a preklínam a horko žalujem... Áno.“

„Čože robiť, tak je to už na svete,“ povedal Štefan Arkadevič.

„Potešujem sa len slovami modlitby, ktorú som sa vždy tak rád modlieval — odpusť mi nie podľa zásluh, ale z milosti. Len tak mi môže aj ona odpustiť.“

XI.

Levin si dopil víno a zas zatíchli.

„Musím ti ešte čosi povedať. Poznáš Vronského?“ spýtal sa Štefan Arkadevič Levina.

„Nie, nepoznám. Prečo sa spytuješ?“

„Dones druhú sklenicu,“ obrátil sa Štefan Arkadevič na Tatára, ktorý dolieval skleničky a krútil sa okolo nich najmä vtedy, keď ho nepotrebovali.

„Preto musíš poznať Vronského, lebo je z tvojich súperov.“

„Kto je ten Vronský?“ povedal Levin a tvár mu zrazu zmenila detsky oduševnený výraz, ktorým sa Oblonský práve kochal, na zlostný a nepríjemný.

„Vronský je mladší syn grófa Cyrila Pavloviča Vronského, a z najlepších ukážok petrohradskej zlatej

mládeže. Poznal som ho v Tveri, keď som tam slúžil o on prišiel na odberačku. Je strašne bohatý, krásny, má vysoké styky, je krídelným pobočníkom a zároveň je to veľmi milý, dobrý šuhaj. Ba viac, ako proste dobrý šuhaj. Ako som ho tu bližšie poznal, je aj vzdelaný aj veľmi rozumný. Je to človek, ktorý dôjde ďaleko.“

Levin sa chmúril a mlčal.

„No a zjavil sa tu nedlho po tvojom odchode a nazdávam sa, že je po uši zaľúbený do Kity a iste pochopíš, že matka...“

„Odpusť mi, ale naozaj nič nechápem,“ povedal Levin a zamračený vraštil obrvy. A zas sa hneď rozpaľoval na brata Nikolaja a na to, aký je zlý, keď mohol zabudnúť na neho.

„Počkaj, počkaj,“ povedal Štefan Arkadevič s úsmevom a dotkol sa mu ruky. „Povedal som ti, čo viem, a opakujem: ak dobre hádam, v tejto jemnej a nežnej veci môžeš dúfať, že vyhráš.“

Levin sa oprel o operadlo stoličky, bol bledý v tvári.

„Ale radil by som ti rozhodnúť sa čo najskôr,“ pokračoval Oblonský, dolievajúc pohár.

„Nie, ďakujem, nemôžem už piť,“ povedal Levin a odťahoval pohár. „Opijem sa... No a ako sa máš ty?“ pokračoval, lebo zrejme chcel zmeniť rozhovor.

„Ešte slovíčko: v každom prípade ti radím skončiť to čím skôr. Ale neradím ti vysloviť sa dnes,“ povedal Štefan Arkadevič. „Choď k nim zajtra ráno klasicky popýtať o ruku a Boh nech ťa požehná...“

„Čože si neprišiel ku mne na poľovačku, keď si sa tak sberal? Príď teda teraz na jar,“ povedal Levin.

Teraz už z celej duše ľutoval, že začal tento rozhovor so Štefanom Arkadevičom. Rozhovor o konkurencii akéhosi petrohradského dôstojníka, o pytačkách a rady Štefana Arkadeviča pošpinily jeho zvláštny cit.

Štefan Arkadevič sa usmial. Chápal, čo sa robilo v Levinovej duši.

„Prídem dakedy,“ povedal. „Hej, braček, ženy sú skrutky, na ktorých sa všetko krúti. Aj so mnou je teraz zle, veľmi zle. A všetko pre ženy. Povedz mi úprimne,“ pokračoval, vyfahujúc cigaru a držiac jednu ruku na skleničke, „porad' mi.“

„Ale v čom?“

„V tomto. Povedzme, si ženatý, ľúbiš si ženu, ale zapáchila sa ti iná žena...“

„Odpusť, ale toto ja rozhodne nechápem, ako... ako nechápem, že by som teraz najedený šiel odtiaľto popri pekárni a ukradol pečivo.“

Štefanovi Arkadevičovi sa oči ligotaly väčšmi ako obyčajne.

„Prečo nie? Pečivo zavše tak vonia, že sa nezdržiš.

Himmlisch ist 's, wenn ich bezwungen

Meine irdische Begier.

Aber doch wenn 's nicht gelungen,

Hatt' ich auch recht hübsch Plaisir!“

Pri týchto slovách sa Štefan Arkadevič jemne usmieval. Ani Levin sa nemohol neusmiať.

„Hej, ale bez žartu,“ pokračoval Oblonský. „Po-

chop, že tá druhá žena je milé, poslušné, milujúce stvorenie, biedne, osamelé a všetko obetovala. Pochop, možno ju opustiť, keď sa už stalo? Ešte povedzme: rozísť sa s ňou, aby sa nenaštrbil rodinný život, ale neľutovať ju, nepostarať sa o ňu, nesprijemniť jej život?“

„Nuž, musíš mi už odpustiť. Vieš, že delím ženy na dva druhy ... vlastne nie ... správnejšie: sú ženy a je ... Nesišiel som sa a nesídem sa s padlými stvoreniami, ale také, ako je tá namaľovaná nabrčkavená Francúzka pri pokladnici, sú mi odporné a všetky padlé — rovnako.“

„A žena z Evanjelia?“

„Ach, prestaň! Kristus by nikdy nebol vyslovil tie slová, keby bol vedel, ako ich zneužijú. Z celého Evanjelia si pamätajú len tieto slová. No vlastne nevravím, čo si myslím, ale čo cítim. Padlé ženské sú mi odporné. Ty sa bojíš pavúkov a ja tohto hnusu. A určite si neštudoval pavúky a nepoznáš ich mravy, tak aj ja.“

„Tebe sa dobre vraví. Ty si ako ten Dickenovský pán, ktorý ľavou rukou prehadzuje ponad pravé plece všetky ťažko riešiteľné otázky. Ale zavrhnutie faktu je nie odpoveď. Čože robiť, povedz mi, čo robiť? Žena starne a ty si plný života. Nestihneš sa obzrieť a už cítiš, že nemôžeš ľúbiť ženu láskou, aj keď si ju veľmi ctíš. A tu zrazu naskytne sa ti láska a si stratený, stratený!“ vravel Štefan Arkadevič smutne a zúfalo.

Levin sa uškrnul.

„Áno, som zničený,“ pokračoval Oblonský. „Ale čo robiť?“

„Nekradnúť pečivo.“

Štefan Arkadevič sa rozosmial.

„Ó, moralista! Ale pochop, sú tu dve ženy: prvá násto-
jčí len na svojich právach, a tie práva sú — tvoja
láska, ktorú jej nemôžeš dať. A druhá ti obetuje vše-
tko a nič nevyžaduje. Čo máš robiť? Ako sa zachovať?
V tom je strašná dráma.“

„Ak chceš počuť môj úprimný názor o tejto veci,
teda ti musím povedať, že neverím, že by tu bola drá-
ma. Počúvaj, prečo. Podľa mňa láska... oba druhy
lásky, ktoré, ako vieš, rozoberá Platon v Hostine, —
oba druhy lásky sú ľudom skúšobným kameňom. Nie-
ktorí ľudia chápu len jednu lásku, iní — druhú. A tí,
čo chápu len neplatonickú lásku, darmo vravia o drá-
me. Pri takej láske nemôže byť nijakej drámy. Srdeč-
ne vám ďakujem za pôžitok, moja úcta — hľa, to je
celá dráma. A v platonickú lásku nemôže byť drámy,
lebo v tejto láske je všetko jasné, čisté, lebo...“

V tej chvíli sa Levin rozpomenul na svoje hriechy
a vnútorný zápas, ktorý prežil. A doložil neočakávane:

„Ale napokon, môžeš mať aj pravdu... To je cel-
kom možné. Lenže ja neviem, rozhodne neviem.“

„Teda vidíš,“ povedal Štefan Arkadevič, „ty si veľ-
mi vyrovnaný človek. To je tvoja prednosť, ale aj ne-
dostatok. Si vyrovnaný charakter a chceš, aby sa celý
život skladal z účelných javov, ale nebýva tak. Ty
napríklad pohŕdaš verejnou, úradnou činnosťou, lebo
chceš, aby činnosť neprestajne zodpovedala účelu, ale
nebýva tak. Chceš aj, aby činnosť človeka vždy mala
istý účel, aby láska a rodinný život vždy boli to isté,

ale — ani tak nebýva. Všetka rozmanitosť, celý pôvab, celá krása života sa skladá z tône a svetla.“

Levin vzdychol a neodpovedal. Rozmýšľal o svojich starostiach a nenačúval Oblonského.

A zrazu obaja pocítili, čo aj sú priatelia, čo aj spolu obedovali a pili víno, ktoré by ich bolo malo ešte väčšmi sblížiť, že každý rozmýšľa len o svojich trampoťach a že ho nezaujímajú starosti druhove. Oblonský už neraz pocítil toto krajné rozdvojenie, ktoré miesto sblíženia nastáva po spoločnom obede a vedel, čo treba robiť v takýchto prípadoch.

„Platiť!“ zavolať a vyšiel do susednej dvorany, kde sa hneď stretol so známym pobočníkom a začal sa s ním shovárať o istej herečke a jej vydržiavateľovi. A v rozhovore s pobočníkom Oblonský hneď pocítil, že mu odľahlo, že si oddýchol od rozhovoru s Levinom, ktorý vždy v ňom vyvolával priveľké rozumové a duševné napätie.

Keď Tatár doniesol účet na dvadsaťšesť rubľov a niekoľko kopejok, čo s pripočítaným prepitným bolo rovno dvadsaťosem rubľov, Levin sa ani nezačudoval, hoci by inokedy tohto dedinčana bol ohromil štrnásť-rubľový účet za obed. Zaplatil a šiel sa domov preobliecť, lebo chcel ísť do Ščerbackých, kde sa mu mal rozhodnúť osud.

XII.

Kňažná Kity Ščerbacká mala osemnásť rokov. Prvú zimu chodila do spoločnosti. Mala väčšie úspechy vo svete ako obe staršie sestry, ba väčšie, ako očakávala

kňažná. Nielen že skoro všetci šuhajci, tanečníci na moskovských báloch, zaľúbili sa do Kity, ale už tejto prvej zimy vyskytly sa dve vážne partie: Levin a hneď po jeho odchode gróf Vronský.

Príchod Levina do Moskvy začiatkom zimy, jeho časté návštevy a zjavná láska ku Kity byly pohnútkou prvých vážnych rozhovorov Kitiných rodičov o dcérinej budúcnosti a škriepok kniežata s kňažnou. Knieža nadfŕzal Levinovi, vravel, že Kity neželá lepšieho muža. Zato kňažná s číro ženským zvykom obchodiť otázku vravela, že Kity je ešte primladá a že Levin ničím neprejavuje vážne úmysly, že Kity necíti k nemu náklonnosti a ešte všeličo iného. Ale nepovedala najdôležitejšie — že totiž čaká lepšiu partiu pre dcéru, že jej je Levin nie sympatický, že ho proste nechápe. Keď potom Levin neočakávane odišiel z Moskvy, kňažná bola rada a víťazne vravela mužovi: „Vidiš, mala som pravdu.“ A keď sa zjavil Vronský, radovala sa ešte väčšmi, utvrdenejšia v presvedčení, že Kity musí spraviť nielen dobrú, ale skvostnú partiu.

Matka nemohla ani len porovnať Vronského s Levinom. Pri Levinovi sa jej nepáčily nezvyčajné a príkre úsudky, neohrabanosť v spoločnosti, založená — ako sa domýšľala — na hrdosti, a jeho — podľa jej pochopu — akýsi divý život na dedine, kde ho zamestnávali sedliaci a dobytok. Veľmi sa jej nepáčilo aj to, že pol druhu mesiaca chodil do domu, zaľúbený do dcéry a vari čosi čakal, skúmal, ako by sa bál, či nebude priveľká česť, keď popýta Kity o ruku, a nechápal, že sa musí vyjadriť, keď chodí do domu, kde je

dcéra na vydaj. A odrazu odišiel a nevyjadril sa. — Ešte dobre, že je taký nevábny, že sa Kity nezaľúbila do neho, — myslela si matka.

Vronský vyhovoval všetkým želaniam matky: bol veľmi bohatý, umný, urodzený, na ceste do skvostnej vojensko-dvorskej kariéry a vôbec čarovný človek. Nič lepšieho si nemohla želať.

Na plesoch Vronský zrejme dvoril Kity, tancoval s ňou a chodil k nim na návštevy, teda nebolo pochybností, že má vážne úmysly. Ale aj tak matka bola celú zimu veľmi nepokojná a rozčúlená.

Stará kňažná sa vydala pred tridsiatimi rokmi, prispením tetušky-nahováračky. Mladý zať, o ktorom už vopred všetko vedeli, prišiel, videl mladuchu, aj jeho videli. Svatka-tetka vyzvedela a obom stranám poslúžila, aký bol vzájomný dojem. Dojem bol dobrý. Potom v určený deň, ako očakávali, mladý zať požiadal rodičov o dcérinu ruku a nedostal kôš. Všetko šlo celkom ľahko a proste, aspoň tak sa zdalo kňažnej. Ale pri dcérach skúsila, že veru vydávať dcéry je nie len tak ľahko a prosto, ako by sa zdalo. Koľko strachu prežila, koľko myšlienok premyslela, koľko peňazí utratila, koľko škriepok s mužom podstúpila pri vydaji dvoch starších dcér, Darje a Natálie! A teraz, keď uvádzala najmladšiu dcéru do spoločnosti, prežívala práve toľko strachu, práve také pochybnosti a ešte väčšie škriepky s mužom ako pri starších dvoch. Starý knieža, ako všetci otcovia, bol veľmi citlivý, keď šlo o česť a čistotu dcér. Bol až nerozumne žiarlivý na dcéry a najmä na Kity, ktorá bola jeho miláčikom a

na každom kroku robil kňážnej scény, že kompromituje dcéru. Kňážná si zvykla na to už pri starších dcérach, ale teraz cítila, že citlivosť kniežata je vari oprávnenejšia. Videla, že sa v poslednom čase mnoho zmenilo v spôsoboch spoločnosti, že sú materinské povinnosti ťažšie. Videla, že Kitine vrstovnice vytváraly akési krúžky, chodily na akési kurzy, že sa slobodne stýkali s mužskými, chodily samy po uliciach, mnohé sa už neklaňaly a najmä, že boli všetky pevne presvedčené, že vybrať si muža je ich starosť, a nie rodičovská. „Teraz sa už dievčence nevydávajú tak, ako kedysi,“ rozmýšľaly a vpravievaly všetky tieto mladé dievčence a aj všetci starí ľudia. Ale kňážná sa nemohla od nikoho dozvedieť, ako sa vlastne teraz dievčence vydávajú. Francúzsky zvyk — že totiž rodičia rozhodujú o osude detí — neprijali, ba odsudzovali. Anglický zvyk — úplná voľnosť dievčata — tiež neprijali a ani nebol možný v ruskej spoločnosti. Ruský zvyk nahováračiek pokladali za čosi strašného, všetci sa z neho vysmievali, ešte aj kňážná. Ale nikto nevedel, ako treba postupovať a vydávať dcéry. Všetci, s kým sa kňážná zavše radila, vraveli jej to isté: „Pre Pána Boha, v našich časoch sa už treba zriecť takej starosvetskosti. Veď mladí ľudia uzavierajú manželstvo, a nie rodičia. Treba teda mladým ľuďom poskytnúť voľnosť, nech sa zariadia, ako vedia.“ Ale toto sa dobre vravelo takým, čo nemali dcér. No kňážná pochopila, že pri slobodných stykoch s mužskými mohla sa dcéra zaľúbiť, a zaľúbiť do takého, čo sa nechce ženiť, alebo do takého, čo je nie pre ňu. Mohli kňážnú

presviedčať, koľko len chceli, že v naše časy si mladí ľudia musia sami rozhodovať o osude, kňažná to nemohla uveriť, ako by nemohla uveriť, že by vôbec niekedy najlepšou zábavkou päťročných detí mohli byť nabité pištole. Preto sa kňažná väčšmi bála o Kity, ako o staršie dcéry.

Teraz sa obávala, aby sa Vronský neobmedzil len na dvorenie dcére. Videla, že dcéra je už zaľúbená do neho, ale potešovala sa, že je Vronský čestný človek, a preto nevykoná čosi takého. Ale zároveň vedela, že pri dnešnej slobode stykov ľahko môžu dievčaťu pomútiť hlavu a že mužskí vôbec ľahko hľadajú na takéto previnenie. Minulý týždeň Kity vyrozprávala matke, čo sa s Vronským shovárali pri mazúrke. Tento rozhovor matku čiastočne upokojil. Ale predsa len nemohla byť celkom pokojná. Vronský povedal Kity, že obaja s bratom tak si navykli poslúchať matku, že sa nikdy nerozhodnú podujasť niečo vážneho, kým sa neporadia s ňou. „A teraz čakám matkin príchod z Petrohradu ako zvláštne šťastie,“ povedal.

Kity jej to rozprávala, ale nepridávala slovám zvláštneho významu. No matka to pochopila ináč. Vedela, že starú grófkú čakajú každý deň, vedela, že sa starká poteší, keď sa dozvie, koho si syn vybral, a čudovala sa, že syn nepopýtal o Kitinu ruku len preto, že sa bál uraziť matku. Ale uverila všetkému, lebo si veľmi želala, aby sa uskutočnilo toto manželstvo, a najmä, aby sa už zbavila mučivých starostí. Akokoľvek trpela nešťastím najstaršej dcéry Dolly, ktorá chcela odísť od muža, predsa všetky city jej pohlco-

valo rozčúlenie z rozhodujúceho sa osudu najmladšej dcéry. Dnes sa jej pridala nová starosť, ktorú zapríčinil príchod Levinov: obávala sa, aby dcéra, ktorá — podľa jej mienky — v istom čase predsa len cítila náklonnosť k Levinovi, z prepiatej čestnosti nedala kôš Vronskému, a vôbec, aby Levinov príchod nezamotal a nezadržal, čo sa už blížilo ku koncu.

„A čo, už dávno prišiel?“ spýtala sa kňažná na Levina, keď sa s dcérou vrátili domov.

„Len dnes, mama.“

„Chcem ti len toľko povedať...“ začala kňažná a z jej vážne oživenej tváre Kity vyčítala, o čom bude reč.

„Mama,“ povedala, začervenala sa a chytrou sa obrátila k nej, „prosím vás, prosím vás, nevravte o tom. Ja viem, ja všetko viem.“

Želala si práve to, čo matka, ale motívy matkinho želania ju urážaly.

„Len toľko ti chcem povedať, ak si dala nádej jednému...“

„Mama, dušička, preboha, nevravte. Také strašné je hovoriť o tom.“

„Nebudem,“ povedala matka, keď zazrela dcéru v očiach slzy. „Len toto ti musím pripomenúť, duša moja: sľúbila si mi, že predomnou nebudeš mať tajností. Nebudeš?“

„Nikdy, mama, nikdy,“ odpovedala Kity celá červená a pozrela matke rovno do očí. „Ale teraz vám nemám čo povedať, keby... keby... som aj chcela, neviem, čo povedať, ani ako... neviem...“

— Nie, s tými očami ma nemôže klamať, — pomyslela si matka a usmievala sa jej rozčúleniu a šťastiu. Kňazná sa usmievala pri myšlienke, aké ohromné a významné zdá sa neborkej-dcére to, čo sa jej teraz deje v duši.

XIII.

Po obede až do večera sa Kity cítila, ako sa cítieva mladý vojak pred bitkou. Srdce jej veľmi búchalo a nemohla si na nič sústrediť myšlienky.

Cítila, že dnešný večer, keď sa oni obaja prvý raz stretnú, musí rozhodnúť o jej osude. A neprestajne myslela na nich, videla ich hneď oboch naraz, hneď každého osve. Keď premýšľala o minulosti, radostne a nežne zastávala pri rozpomienkach na svoj pomer k Levinovi. Tomuto pomeru dodávaly zvláštny poetický pôvab rozpomienky z detstva a rozpomienky na priateľstvo Levina s jej mŕtvym bratom. Bola presvedčená, že ju Levin ľúbi a to lichotilo a tešilo ju. Ľahko sa jej rozpomínalo na Levina. Do rozpomienok o Vronskom miešalo sa čosi nepríjemného, čo aj bol Vronský v najvyššom stupni človek spoločenský a pokojný. Ale ako by tu bola určitá neúprimnosť, nie v ňom — on bol veľmi prostý a milý — ale v nej samej, kým s Levinom sa cítila úplne prostá a prirodzená. Ale zato, len čo si pomyslela na budúcnosť s Vronským, zjavovala sa jej žiarivo šťastná perspektíva. A s Levinom sa jej budúcnosť javila hmlisto.

Keď vyšla hore preobliecť sa na večer a nazrela sa

do zrkadla, s radosťou zbadala, že má zasa veľmi dobrý deň, že si úplne ovláda všetky sily, také potrebné na to, čo ju očakávalo. Cítila v sebe vonkajší pokoj a slobodnú grációznosť pohybov.

O pol ôsmej, len čo vošla do hostovskej izby, oznámil lokaj: „Konštantín Dmitrič Levin.“ Kňazná bola ešte vo svojej izbe a knieža tiež ešte neprišiel. — Tak je, — pomyslela si Kity a všetka krv sa jej hrnula k srdcu. Zhrozila sa vlastnej bledosti, keď sa nazrela do zrkadla.

Teraz už určite vedela, že len preto prišiel včasnšie, aby ju zastihol samu a popýtal o ruku. A tu prvý raz sa jej celá vec zjavila v celkom inakšom, novom svetle. Len teraz pochopila, že otázka, s kým bude šťastná a koho ľúbi, netýka sa len jej — že v tejto chvíli musí uraziť človeka, ktorého má rada. A uraziť ukrutne... Prečo? Preto, že ten milý človek ju ľúbi, že je do nej zaľúbený. Ale čo robiť, tak to musí, tak to má byť.

— Bože môj, či mu to musím ja povedať? — pomyslela si. — A vari mu poviem, že ho neľúbim? Vedť to nebude pravda. Čo mu len poviem? Poviem mu, že ľúbim iného? Nie, to je nemožné. Ujdem, ujdem odtiaľto.

Už sa blížila ku dverám, keď začula jeho kroky. — Nie. To by bolo nečestné. Čoho by som sa mala báť? Nespravila som nič zlého. Bude, ako bude. Poviem pravdu. Vedť s ním nemôže byť nepríjemne. Už je aj tu, — povedala si, keď zazrela jeho mocnú, okúňnavú postavu s rozžiarenými očami, ktoré upieral na ňu. Pozrela mu rovno do tváre, ako by ho prosila o zmiľovanie, a podala mu ruku.

„Neprišiel som v určený čas, zdá sa, že trochu včasnšie,“ povedal Levin a obzeral sa po prázdnej hosťovskej izbe. Keď videl, že sa mu očakávanie splnilo, že mu nikto neprekáža vysloviť sa, tvár sa mu zamračila.

„Ó, nie,“ povedala Kity a sadla si za stôl.

„Veď som len to chcel, aby som vás zastihol samu,“ začal Levin, ale nesadol si, ani sa nedíval na ňu, aby nestratil smelosť.

„Mama hneď príde. Včera veľmi ustala. Včera...“

Vravela, a ani nevedela, čo jej vravia ústa, a nespúšťala s neho úpenlivo prosebný a láskajúci pohľad.

Pozrel na ňu. Začervenala sa a zatíchla.

„Povedal som vám, že neviem, či som prišiel na dlho... že to závisí od vás.“

Skláňala hlavu nižšie a nižšie a nevedela, čo mu odpovie na to, čo nastávalo.

„Že to závisí od vás,“ opakoval. „Chcel som povedať... chcel som povedať... Prišiel som preto... že... Chcete byť mojou ženou?“ povedal a ani nevedel, čo vraví. No pocítil, že už vyslovil, čoho sa najväčšmi bál, zarazil sa a pozrel na ňu.

Dýchala ťažko a nedívala sa na neho. Cítila očarenie. Dušu mala preplnenú šťastím. Nikdy neočakávala, že vyjadrenie jeho lásky zapôsobí na ňu tak mocne. Ale toto trvalo len chvíľočku. Rozpomenula sa na Vronského. Zdvihla na Levina jasné, úprimné oči a keď mu zazrela zúfalstvo v tvári, chytro odpovedala:

„To nemôže byť... odpusťte mi.“

Aká mu ešte pred minútou bola blízka, aká dôležitá pre život! A aká mu bola teraz cudzia a ďaleká!

„Nemohlo byť inak,“ povedal a nehľadel na ňu. Poklonil sa a chcel odísť.

XIV.

Ale práve v tej chvíli prišla kňažná. Keď ich zazrela samých a zbadala ich rozčúlené tváre, zjavila sa jej v tvári hrôza. Levin sa jej mlčky poklonil. Aj Kity mlčala a nezdvihla očí. — Chvalabohu, dala mu košík, — pomyslela si matka a tvár jej zasvietila zvyčajným úsmevom, ktorým vo štvrtok vítavala hostí. Sadla si a začala sa Levina vypytovať, ako žije na dedine. Aj on si sadol a čakal, kým prídu hostia, aby mohol nebadane odísť.

Asi o päť minút prišla Kitina priateľka, grófka Nordstonová, ktorá sa vydala minulej zimy.

Bola to suchá, žltá žena s čiernymi, jagavými očami, chorľavá a nervózna. Mala rada Kity a jej láska, ako obyčajne láska vydatých žien k dievčencom, prejavovala sa želaním vydať Kity podľa svojho ideálu šťastia. Želala si vydať ju za Vronského. Levin, s ktorým sa začiatkom zimy často stretávala u Ščerbacých, jej bol vždy neprijemný. Keď sa s ním stretla, stále a najradšej sa mu posmievala.

„Rada som, keď sa na mňa díva s výšky svojej veľkosti, keď pretŕha svoj umný rozhovor so mnou, lebo som hlúpa, alebo keď sa snižuje ku mne. Som veľmi

rada, keď sa snižuje! Som veľmi rada, že ma nemôže vystáť," vravievala o ňom.

A mala pravdu, lebo Levin ju naozaj nemohol vystáť a pohŕdal tým, čím sa vystatovala a čo sa jej zdalo dôstojné — pohŕdal jej nervozitou, precitlivenou povýšenosťou a ľahostajnosťou ku všetkému hrubému a všednému.

Medzi Nordstonovou a Levinom vytvoril sa pomer, s ktorým sa často stretáme v spoločnosti, že totiž dvaja ľudia sú si naoko priateľskí, ale vzájomne sa tak pohŕdajú, že sa nemôžu chápať vážne a ani nemôžu uraziť druh druhu.

Grófka Nordstonová sa hneď aj oborila na Levina.

„Ach, Konštantín Dmitrič! Zasa ste prišli do nášho hriešneho Babylona," povedala, podávajúc mu drobnú, žltú ruku a rozpomínajúc sa na jeho slová, lebo povedal raz začiatkom zimy, že Moskva je Babylon. „A čo, napravil sa náš Babylon, alebo sa ešte pokazil?" dodala a s úškrnom pozrela na Kity.

„Veľmi mi lichotí, grófka, že si tak pamätáte moje slová," odpovedal Levin, ktorý sa už stihol spamätať a ako obyčajne, hneď sa vžil do žartovno-nepriateľského tónu, ktorým sa obyčajne shováral s grófkou Nordstonovou. „Iste veľmi na vás pôsobia."

„Ach, akože by nie! Všetko si zapisujem. No, čo, Kity, bola si sa zas korčuľovať?..."

A začala sa shovárať s Kity. Levinovi sa síce teraz nesvedčalo odísť, ale predsa radšej by sa bol dopustil tejto neslušnosti, ako by mal ostať tu celý večer a vidieť Kity, ktorá len zriedka pozrela na neho a vyhý-

bala sa jeho pohľadu. Chcel vstať, ale kňažná zbadala, že zatíchol a obrátila sa k nemu:

„Nadlho ste prišli do Moskvy? Veď ste vari členom zemstva a nemôžete sa nadlho vzdialiť.“

„Nie, kňažná, už sa nezaoberám zemstvom,“ povedal Levin. „Prišiel som na niekoľko dní.“

— Je akýsi nesvoj, — pomyslela si grófka Nordstornová a zahľadela sa mu do prísnej, vážnej tváre, — akosi sa nemôže dostať do svojej koľaje a neprejavuje svoje názory. Však ho ja ta dostanem. Strašne rada ho zosmiešňujem pred Kity a zosmiešnim ho.

„Konštantín Dmitrič,“ povedala Levinovi, „vysvetlite mi, prosím vás, ako je to — veď sa v tom vyznáte — u nás na kalužskej dedine všetci sedliaci a sedliacky prepili všetko, čo mali, a teraz nám vôbec neplatia. Čo to značí? A vy vždy tak chváľite sedliakov.“

V tej chvíli prišla do izby istá dáma a Levin vstal.

„Odpusťte, grófka, ale ja sa v tom naozaj nevyznám a nemôžem vám nič povedať,“ povedal a obzrel sa na dôstojníka, čo vchádzal za dámou.

— To je určite Vronský, — pomyslel si Levin a aby sa presvedčil, pozrel na Kity. Kity už stihla pozrieť na Vronského a obzrela sa na Levina. A z tohto pohľadu nevoľky rozžiarených očí pochopil Levin, že Kity ľúbila toho človeka, pochopil to práve tak, ako by mu to bola vyjaviła slovami. Ale aký je to človek?

Teraz — či bude dobre, či nie — Levin nemohol neostať: musel vedieť, akého človeka Kity ľúbila.

Niektorí ľudia, keď sa stretnú so svojim v čomkoľvek šťastnejším súperom, sú hneď hotoví zavrhnúť

všetko pekné a dobré v ňom a vidieť len jeho zlé vlastnosti. A niektorí zas naopak najväčšmi si želajú nájsť v šťastlivom súperovi vlastnosti, ktorými zvíťazil nad nimi a hľadajú v ňom so svieravou bolesťou v srdci len všetko najlepšie. Levin patril medzi týchto ľudí. Ale nebolo mu ťažko nájsť u Vronského dobré a vábivé vlastnosti. Hneď mu padly do očí. Vronský bol nevysoký, územčistý brunet s láskavo krásnou, neobyčajne vyrovnanou a tvrdou tvárou. V tvári a v postave od krátko ostrihaných čiernych vlasov a čerstvo vyholenej brady po voľnú, celkom novú uniformu, všetko na ňom bolo prosté a pritom skvostné. Vronský pustil dámu vopred, potom šiel ku kňažnej a potom ku Kity.

Keď sa k nej priblížil, krásne oči sa mu zaligotaly neobyčajne nežne, nahol sa nad ňou a so sotva badaateľným, šťastným, skromne víťazným pohľadom — aspoň Levinovi sa tak zdalo — podával jej neveľkú, ale širokú ruku.

Privítal sa so všetkými, každému povedal niekoľko slov, potom si sadol, ale ani raz nepozrel na Levina, ktorý nespúšťal s neho oči.

„Dovoľte, aby som vás soznámila,“ povedala kňažná, ukazujúc na Levina: „Konštantín Dmitrijevič Levin, gróf Alexej Cyrilovič Vronský.“

Vronský vstal, pozrel priateľsky Levinovi do očí a stisol mu ruku.

„Marí sa mi, že som mal tejto zimy s vami obedovať,“ povedal Levinovi a usmial sa prostým a úprimným úsmevom, „ale zrazu ste odišli na dedinu.“

„Konštantín Dmitrič pohŕda a nenávidí mesto a nás mešťanov,“ povedala grófka Nordstonová.

„Naozaj moje slová na vás veľmi účinkujú, keď si ich tak pamätáte,“ povedal Levin a začervenal sa, lebo sa rozepamätal, že to už pred chvíľkou povedal.

Vronský pozrel na Levina a na grófku Nordstonovú a usmial sa.

„Stále žijete na dedine?“ spýtal sa. „Myslím, že je to v zime nuda?“

„Kto pracuje, nenudí sa, ja sa nenudím ani sám,“ ostro odpovedal Levin.

„Rád mám dedinu,“ povedal Vronský a predstieral, že nezbadal Levinov tón, hoci ho dobre zbadal.

„No dúfam, gróf, že by ste nechceli žiť stále na dedine,“ povedala grófka Nordstonová.

„Neviem, ešte som neskúsil nadlhšie. Ale zažil som čudný pocit,“ pokračoval. „Nikde sa mi tak necnelo za dedinou, ruskou dedinou s krpami a sedliakmi, ako keď som bol s mamičkou celú zimu v Nizze. Veď viete, že je Nizza vlastne nudná. Áno, aj Neapol. Sorrento je krásne len krátky čas. A práve tam sa človek musí tak živo rozpomínať na Rusko a najmä na dedinu. Ako by boli...“

Pri reči sa obracal ku Kity a k Levinovi, prechádzal priateľským, pokojným pohľadom s jedného na druhého. Zrejme vravel, čo mu práve prichádzalo na um.

Zbadal, že grófka Nordstonová chce čosi povedať, nedovravel a začal ju pozorne počúvať.

Rozhovor neutíchol ani na chvíľočku, takže stará kňažná, ktorá mala na prípadný nedostatok témy v zá-

sobe dve ťažké zbrane: klasické a reálne vzdelanie a všeobecnú vojenskú povinnosť, nemusela s nimi vyrukovať, ani grófka Nordstonová nemala príležitosti naberať si Levina.

Levin sa chcel zúčastniť v rozhovore, ale nemohol. Podchvíľou si vravel: Teraz odíď! Ale neodchádzal, čosi vyčkával.

Rozhovor sa dostal až ku krútiacim sa stolom a duchom a grófka Nordstonová, ktorá verila v špiritizmus, začala rozprávať o zázrakoch, ktoré videla.

„Ach, grófka, preboha vás prosím, musíte ma vziať so sebou medzi špiritistov! Nevidel som nikdy nikde nič neobyčajného, hoci to všade vyhľadávam,“ povedal Vronský s úsmevom.

„Dobre, na budúcu sobotu,“ odpovedala grófka Nordstonová. „A vy, Konštantín Dmitrič, veríte v špiritizmus?“ spýtala sa Levina.

„Prečo sa ma spytujete? Veď viete, čo vám odpoviem.“

„Ale chcem počuť vašu mienku.“

„Mienim len,“ odpovedal Levin, „že tie rozkrútené stolíky dokazujú, že takzvaná vzdelaná spoločnosť ničím neprevyšuje sedliakov. Sedliaci veria vo všelijaké čary, povery, že im prišlo z očí — a my...“

„Teda neveríte?“

„Nemôžem veriť, grófka.“

„A keď som to videla na vlastné oči?“

„Aj babky rozprávajú, že na vlastné oči videly zmkov.“

„Teda si myslíte, že klamom?“

A zasmiala sa neveselo.

„Ale nie, Máša, Konštantín Dmitrič vraví, že on nemôže veriť,“ povedala Kity a začervenala sa miesto Levina. Levin pochopil a chcel odpovedať ešte podráždenejšie, ale Vronský so zvyčajným úprimným a veselým úsmevom hneď sa poponáhľal napomôcť rozhovoru, ktorý len-len že už nezačal byť nepríjemný.

„Vy nepripúšťate ani len možnosť?“ spýtal sa. „A prečo? Pripúšťame existenciu elektriny, ktorú tiež nepoznáme. Prečo by teda nemohla byť nejaká nová sila, nám ešte neznáma, ktorá . . .“

„Keď vynášli elektrinu,“ chytro ho prerušil Levin, „objavili len úkaz, a nevedeli, kde vzniká a ako pôsobí, a prešli storočia, kým vymysleli, ako ho použiť. Ale špiritisti naopak začali tým, že im píšu stoly, že k nim prichodia duchovia a len potom začali vravieť, že je to neznáma sila.“

Vronský pozorne načúval Levina, — vždy pozorne načúval, — ale teraz ho zaujaly Levinove slová.

„Áno, ale špiritisti teraz vravia: nevieme, aká je to sila, ale je to sila a pôsobí v takých a takých okolnostiach. Nech si učenci rozlúštia, v čom sa skrýva táto sila. Nie, nevidím príčiny, prečo by nemohlo byť novej sily, ak . . .“

„Ale preto,“ zas ho prerušil Levin, „lebo pri elektrine vždy nastane určitý zjav, keď potriete kaučuk kožou, a v špiritizme nie vždy, teda je to neprirodzený zjav.“

Vronský iste vycítil, že rozhovor sa stáva privážny pre spoločnosť hostí, neodporoval mu teda a usiloval sa premeniť tému. Veselo sa usmial a obrátil sa k dámam.

„Podťe, grófka, hneď to skúsime,“ začal. Ale Levin chcel dopovedať myšlienku.

„Myslím,“ pokračoval, „že pokusy špiritistov vysvetliť svoje zázraky akousi novou silou sú veľmi nepodarené. Priamo vravia o duchovnej sile, a chú ju podrobovať materiálnym pokusom.“

Všetci čakali, kedy skončí a on to cítil.

„A ja si zas myslím, že by ste boli skvostným médium,“ povedala grófka Nordstonová. „Je vo vás čosi vzrušujúceho.“

Levin otvoril ústa, chcel čosi povedať, začervenal sa a nepovedal nič.

„Podťe, kňazná, prosím vás, hneď vyskúšame stoly,“ povedal Vronský. „Dovolíte, kňazná?“

A Vronský vstal a hľadal očami stolík.

Aj Kity vstala hľadať súci stolík a keď šla okolo Levina, stretla sa s jeho pohľadom. Ľutovala ho z celej duše, tým väčšmi, lebo ho ľutovala v nešťastí, ktoré mu ona zapríčinila. „Ak mi môžete odpustiť, odpustte mi,“ vravel jej pohľad, „som taká šťastná.“

„Všetkých nenávidím, aj vás, aj seba,“ odpovedal jeho pohľad a Levin už aj bral klobúk. Ale nebolo mu súdené odísť. Len čo sa chceli rozsadiť okolo stolíka, práve keď Levin sa chcel vytratiť, vošiel starý knieža, pozdravil sa dámam a obrátil sa k Levinovi.

„Ach!“ začal radostne. „Dávno ste prišli? Ani som nevedel, že si tu. Som veľmi rád, že vás vidím.“

Starý knieža Levinovi zavše tykal, zavše vykal. Objal Levina a začal sa s ním shovárať, ani si nevšimol Vronského, ktorý vstal a pokojne vyčkával, kým sa knieža obráti k nemu.

Kity cítila, že po tom, čo sa stalo, Levin ťažko nesie otcovu vľúdnosť. Videla aj, ako otec napokon chladno odpovedal Vronskému na pozdrav, ako Vronský s priateľským prekvapením pozrel na otca a usiloval sa pochopiť a nechápal, prečo a začo bol otec proti nemu predpojatý, a začervenala sa.

„Knieža, prepustte nám Konštantína Dmitriča,“ povedala grófka Nordstonová. „Chceme spraviť pokus.“

„Aký pokus? Krútiť stoly? No, odpustte mi, dámy a páni, ale podľa mojej mienky zábavnejšie je hrať sa na prstenčky,“ povedal starý knieža a zahľadel sa na Vronského, lebo uhádol, že to on vymyslel. „V hre na prstenčky je aspoň istý smysel.“

Vronský s údivom pozrel na knieža tvrdým pohľadom a tvárou sa mu mihol úsmev, ale hneď sa začal shovárať s grófkou Nordstonovou o veľkom plese, ktorý mal byť budúci týždeň.

„Dúfam, že aj vy prídete?“ obrátil sa ku Kity.

Len čo sa starý knieža vzdialil, Levin nebadane odišiel a posledný dojem, ktorý si odnášal z tohto večera, bola usmiata, šťastná tvár Kity, ktorá odpovedala Vronskému na otázku o plese.

XV.

Keď hostia odišli, povedala Kity matke o rozhovore s Levinom, a čo jej aj bolo Levina veľmi ľúto, predsa ju tešila myšlienka, že ju popýtali o ruku. Nepochybovala, že postupovala správne. Ale v posteli dlho nemohla zaspáť. Neústupčivo ju prenasledoval obraz: Levinova tvár so zježenými obrvami a so zachmúrenými a smutnými, láskavými očami, hľadiacimi zpod nich, keď tam stál, načúval otca a pozoroval ju a Vronského. Zrazu ho tak ľutovala, že jej slzy zaliali oči. Ale hneď zas pomyslela na toho, čo zvíťazil nad Levinom. Živo sa rozpomínala na mužskú, tvrdú tvár, šlachetnú láskavosť a dobrotu ku všetkým, ktorá presvecovala všetko. Rozpomenula sa na lásku toho, ktorého ľúbila, a zas jej bolo radostne na duši a so šťastným úsmevom si ľahla na podušku. — Ľutujem ho, Ľutujem, no čo robiť? Nemôžem za to, — vravela si. Ale vnútorný hlas jej vravel inšie. Nevedela vlastne, či ľutovala, že vzbudila v Levinovi lásku, alebo či ľutovala, že ho odmietla. Ale pochybnosti jej otrávil šťastie. — Hospodine, zmiluj sa nado mnou, Hospodine, zmiluj sa! — vravela si, kým nezaspala.

V tom čase dolu, v malej pracovni kniežata, odohrávala sa zas raz scéna, aké sa medzi rodičmi neraz odohrávaly pre milovanú dcéru.

„Čo? Hneď vám poviem, čo!“ kričal knieža a rozkladal rukami a zároveň si zapínal veveričkový vigan. „To, že vo vás niet ani štipky hrdosti, dôstojnosti, že

zahanbujete, ničíte dcéru týmto podlým, sprostým nahováraním!“

„Ale zmiluj sa, knieža, pre živého Boha, čo som urobila?“ vravela kňažná a len-len že sa nerozplakala.

Prišla šťastná a spokojná po rozhovore s dcérou povedať kniežatu dobrú noc, ako obyčajne, a keď aj mu nechcela povedať, že Levin pýtal Kity a ona odmietla, jednako mu naznačila, že sa jej zdá vec s Vronským celkom skončená, že sa Vronský vysloví, len čo mu príde matka. A hľa, práve pri týchto slovách knieža vzblkol a začal vykrikovať urážlivé slová.

„Čo ste spravili? Nuž, ľala, toto: po prvé: vábite ženícha a celá Moskva bude o tom klebetiť, a právom. Keď robíte večierky, pozvite všetkých, nielen vybraných kandidátov ženenia. Pozvite všetkých tých fuťmákov (tak volal knieža moskovských mládencov), pozvite klavíristu, nech si zatancujú, ale nie tak, ako dnes — len ženíchov a zvádzať. Odporné, hnusné mi je dívať sa na to, ale dosiahli ste, čo ste chceli, dievčaťu ste celkom pomútili hlavu. Levin je tisíc ráz lepší. Ale ten je len taký petrohradský švihák, strojom ich vyrábajú, všetci sú na jedno kopyto a všetci háved. Ale keby bol aj rodeným princom, moja dcéra sa aj tak nepotrebuje nikomu natískať.“

„Ale čože som len vykonala?“

„Nuž to . . .“ s hnevom vykrikol knieža.

„Viem, že by sme nikdy dcéru nevydali, keby som teba počúvala,“ skočila mu kňažná do reči. „Ak je tak, treba nám odísť na dedinu.“

„Veru lepšie bude odísť.“

„Ale počkaj. Či ja dakoho vábim? Ja nikoho nevábim. Ale mladý šuhaj, a veľmi dobrý mladý šuhaj sa zaľúbil a ona, zdá sa . . .“

„Hej, len vám sa zdá! A ak sa ona naozaj zaľúbi a on sa práve tak zamýšľa ženiť ako ja? . . . Ach, nemôžem sa na to ani dívať! . . . „Ach, špiritizmus! Ach, Nizza! Ach, na bále!“ . . . — a knieža si namýšľal, že napodobňuje ženu a klaňal sa pri každom slove. „A čo, ak Katinku vženieme do nešťastia, ak si to naozaj vezme do hlavy . . .“

„Ale prečo si to len namýšľaš?“

„Nenamýšľam si, ale viem. Na to máme my chlapi oči, a nie baby. Ja poznám človeka s vážnymi úmyslami: a to je Levin. Ja poznám preletavého vtáčika, a to je ten švihák, ktorý sa chce len zabaviť.“

„No už keď si ty vezmeš dačo do hlavy . . .“

„Veď sa ty raz rozpomenieš, ale už bude neskoro, ako s Dášenkou.“

„No dobre, dobre, nebudeme o tom hovoriť,“ prerušila ho kňažná, keď sa rozpomenula na nešťastnú Dolly.

„Výborne, teda dobrú noc!“

Manželia sa vzájomne prežehnali, bozkali, ale cítili, že každý ostal pri svojom presvedčení, a rozišli sa.

Zprvu bola kňažná pevne presvedčená, že dnešný večer rozhodol o Kitinom osude a že nemôže byť pochybností o Vronského úmysloch. Ale mužove slová ju zmiatly. Keď sa vrátila do svojej izby, práve tak ako Kity, v hrôze pred neznámou budúcnosťou, niekoľko ráz si opakovala v duši: „Hospodine, zmiluj sa, Hospodine, zmiluj sa, Hospodine, zmiluj sa!“

XVI.

Vronský nikdy nepoznal rodinného života. Jeho matka bola za mladi veľká svetárka a ešte za mužovho života, ale najmä po jeho smrti mala mnoho románov, známych celej spoločnosti. Na otca sa skoro nepamätal a bol vychovaný v sbore pážat.

Skončil školu ako veľmi mladý, oslňujúci dôstojník a hneď zapadol do krážov bohatých petrohradských vojenských hodnostárov. Čo aj zavše chodieval do petrohradskej spoločnosti, jednako všetky ľúbostné záujmy mal mimo tejto spoločnosti.

Po veselom a hrubom petrohradskom živote prvý raz v Moskve zažil pôvab sblíženia s milým a nevinným dievčaťom z vyšších kruhov, ktoré ho ľúbilo. Ani na um mu neprišlo, že by v jeho pomere ku Kity mohlo byť čosi neslušného. Na plesoch tancoval zväčša s ňou. Chodieval k nim na návštevu. Shováral sa s ňou, ako sa obyčajne shovárajú v spoločnosti: o všelijakých hlúpostiach, ale z týchto hlúposti mohla nevoľky vyčítať určitý význam. Aj keď jej nepovedal nič takého, čo by nebol mohol povedať každej inej, predsa cítil, že Kity vždy väčšmi a väčšmi upútava, a čím väčšmi to pocítoval, tým mu to bolo príjemnejšie a cit k nej nežnel. Nevedel, že jeho zaobchádzanie s Kity má v spoločnosti ustálené meno, že je to zvädzanie dievčat bez úmyslu oženiť sa a že toto zvädzanie patrí medzi najhoršie previnenia, ktorých sa tak často dopúšťajú práve skvostní mladí ľudia ako on. Zdalo sa

mu, že prvý objavil túto zábavu a kochal sa svojím objavom.

Keby bol mohol počuť, čo sa shovárali toho večera jej rodičia, keby sa bol mohol preniesť na rodinné stanovisko a vedieť, že Kity bude nešťastná, ak si ju nevezme za ženu, bol by sa veľmi čudoval a nebol by tomu veril. Nemohol uveriť, že by mohlo byť dačo zlého v tom, čo ho tak veľmi tešilo, čo bolo také krásne a hlavne, čo tešilo aj ju. Tým menej by bol mohol uveriť, že sa má oženiť.

Nikdy ani len nepomyslel, že by sa mohol oženiť. Nielen že nemal rád rodinný život, ale v rodine, najmä v mužovi, podľa všeobecného názoru mládencov, medzi ktorými žil, predstavoval si čosi cudzieho, nepriateľského a najmä — smiešneho. Ale čo aj Vronský ani len nešípil, o čom sa shovárali Kitini rodičia, predsa pocítil, keď v ten večer odchádzal od Ščerbackých, že tajný duševný sväzok medzi ním a Kity sa tohto večera tak upevnil, že treba dačo podujať. Ale čo mohol, ba čo musel podujať, nemohol sa domyslieť.

— To je utešené, — rozmýšľal, keď sa vracal od Ščerbackých a odnášal si od nich, ako vždy, príjemný pocit čistoty a sviežosti, ktorý v ňom vznikol čiastočne preto, lebo celý večer nefajčil, a zároveň aj nový pocit dojatia, že ho Kity ľúbi. „To je utešené, nič sme si nepovedali, ani ona, ani ja a tak sme sa pochopili len v nemom rozhovore pohľadov a intonácií, ktorými mi dnes jasnejšie ako kedykoľvek prejavila, že ma ľúbi. A to tak milo, prosto a najmä dôverčivo! Cítim sa akýmsi lepším, čistejším. Cítim, že mám srdce, že je

vo mne mnoho dobrého. Tie milé, zaľúbené oči! Keď povedala: a veľmi...

— No teda čo? Nuž nič. Dobre mi je, aj jej je dobre.

— A začal rozmýšľať, kde zakončiť dnešný večer.

V myšlienkach preberal miesta, kde by si mohol zájsť. — Klub? Partia bezika, šampanské s Ignatovom? Nie, nepôjdem. Château des fleurs, tam nájdem Oblonského, kuplety, kankán? Nie, zunovalo sa mi. Hľa, prečo vlastne mám tak rád Ščerbackovcov: lebo sa u nich stávam lepším. Pôjdem domov. — Šiel rovno do svojho bytu v Dusseau, kázal si doniesť večeru, potom sa vyzliekol a len čo položil hlavu na hlavnicu, zaspal tvrdým spánkom.

XVII.

Na druhý deň o jedenástej ráno išiel Vronský na petrohradské nádražie oproti matke, a prvá osoba, ktorá sa mu zjavila na schodíkoch veľkého schodišťa, bol Oblonský, ktorý čakal sestru, čo mala prísť tiež tým vlakom.

„Ach! Vaša Jasnosť!“ zakričal mu Oblonský. „Koho čakáš?“

„Mamičku,“ odpovedal Vronský s úsmevom, ako každý, kto sa stretol s Oblonským, stisol mu ruku a spolu s ním vyšiel na schodište. „Má teraz prísť z Petrohradu.“

„Čakal som ňu do druhej. Kdeže si šiel od Ščerbackých?“

„Domov,“ odpovedal Vronský. „Priznávam sa ti,

tak dobre som sa cítil včera, keď som odišiel od Ščerbackých, že sa mi už nikde nechcelo ísť.“

„Poznám ja bujné koníky po určitých znameniach, poznám ja zaľúbencov, poznám ich ja po očiach,“ za-deklamoval Štefan Arkadevič práve tak, ako pred-tým Levinovi.

Vronský sa usmial a nevyzeral, že by ho nárazka mrzela, ale hneď premenil tému rozhovoru.

„A ty koho čakáš?“

„Ja? Peknulinkú ženskú,“ povedal Oblonský.

„Pozrimeže!“

„Honni soit qui mal y pense! Sestru Annu.“

„Ach, teda Kareninová!“ povedal Vronský.

„Vari ju poznáš?“

„Zdá sa mi, že hej. Alebo nie... Nepamätám sa iste,“ odpovedal Vronský roztržito a pri mene Kare-ninovej predstavoval si čosi nafúkaného a nudného.

„Ale Alexeja Alexandroviča, môjho znamenitého švagra, určite poznáš. Celý svet ho pozná.“

„Teda — poznám ho len podľa mena a z videnia. Viem, že je rozumný, vzdelaný, tuším aj pobožný... Ale veď vieš, to je nie podľa môjho... not in my line...“ povedal Vronský.

„Áno, je to veľmi významný človek. Trošku konzer-vatívny, ale výtečný človek,“ poznamenal Štefan Ar-kadevič, „výtečný človek.“

„No, tým lepšie preňho,“ povedal Vronský s úsme-vom. „Ach, tu si?“ obrátil sa k vysokému, starému matkinmu lokajovi, ktorý stál pri dverách. „Choď ta-diaľto.“

V poslednom čase Vronský cítil, že ho k Štefanovi Arkadevičovi, okrem toho, že mu bol príjemný ako všetkým ostatným, priťahuje ešte aj to, že sa mu v myšlienkach spájal s Kity.

„No čože, vystrojiš v nedeľu večeru „dive“?“ povedal Vronský s úsmevom a chytil Štefana Arkadeviča popod pazuchu.

„Celkom určite. Zajtra pochodím s popisným három. Ach, soznámil si sa včera s mojím priateľom Levinom?“ spýtal sa Štefan Arkadevič.

„Ako by nie. Lenže akosi chytro odišiel.“

„To je skvostný šuhaj,“ pokračoval Oblonský. „Však?“

„Neviem,“ odpovedal Vronský, „prečo vo všetkých Moskvanoch, pravda, vynímajúc tých, s ktorými sa shováram,“ doložil žartovne, „je čosi pichľavého. Akosi sa všetci vzpínajú na zadné nohy, zlostia sa, ako by ťa chceli zavše pichnúť.“

„Pravda je to, pravda...“ povedal Štefan Arkadevič s veselým smiechom.

„Skoro príde vlak?“ spýtal sa Vronský železničiara.

„Už má signál,“ odpovedal úradník.

Blízky príchod vlaku naznačovali vždy väčší a väčší pohyb a chystanie sa na stanici, behanie nosičov, príchod žandárov a železničiarov a nával čakajúcich. V mraznej hmle bolo vidno robotníkov v krátkych kožuškoch, v mäkkých plstených kapcoch prechádzajúcich cez koľajnice prevíjajúcich sa tratí. Bolo počuť pískanie rušňa na vzdialených koľajniciach a pohyb čohosi ťažkého.

„Nie,“ povedal Štefan Arkadevič, ktorému sa veľmi chcelo porozprávať Vronskému o Levinových úmysloch s Kity. „Nie, ocenil si môjho Levina nesprávne. Je to veľmi citlivý človek, a pravda, býva zväčša nepríjemný, ale zato zväčša veľmi milý. Je to taká čestná, priama povaha a zlaté srdce. Ale včera mal zvláštne príčiny,“ pokračoval Štefan Arkadevič s významným úsmevom, lebo celkom zabudol na úprimnú účasť, ktorú včera pocítoval k priateľovi, veď teraz cítil práve to len a len k Vronskému. „Hej, včera mal prečo byť alebo nezvyčajne šťastný, alebo nezvyčajne nešťastný.“

Vronský zastal a spýtal sa doprosta:

„Teda prečo? Vari včera popýtal o ruku tvoju belle soeur? ...“

„Možno,“ povedal Štefan Arkadevič. „Aspoň včera sa mi tak pozdávalo. Áno, a ak včera chytro odišiel a nebol ani dobrej vôle, už to tak bude ... Je už dávno zaľúbený a veľmi ho ľutujem.“

„Pozrimeže! ... Napokon, myslím, že Kity môže počítať aj na lepšiu partiu,“ povedal Vronský, vypál hruď a zas začal chodiť. „Vlastne ho ani nepoznám,“ dodal. „Hej, to je ťažké položenie! Preto aj mnohí sa radšej stýkajú s Klárkami. Tam neúspech dokazuje len, že už nemáš dosť peňazí, ale tu ti je na vážkach česť. No vlak je už tu.“

Naozaj, v diaľke už pískal rušeň. O niekoľko minút striaslo sa nástupište a vyfukujúc paru, ktorú zima srážala nadol, valil sa rušeň s pomaly a pravidelne sa pohybujúcou pákou stredného kolesa a s klaňajúcim

sa, zababušeným, srieňom pokrytým strojníkom. A za tendrom, vždy pomalšie a pomalšie a vždy väčšími a väčšími otriasajúc perónom, začal sa blížii vozeň s batožinou a zavýjajúcim psom. Napokon došly aj osobné vozne a búchaly sa vozeň do vozňa pred zastatím.

Ešte kým vlak šiel, mladý sprievodca zapískal, sokočil a hneď za ním začali po jednom schodiť netrpezliví cestujúci: gardový dôstojník, vystretý a obzerajúci sa naokolo, vrtký kupček s kapsou, veselo sa usmievajúci, sedliak s vrecom cez plece.

Vronský stál pri Oblonskom, obzeral si vozne a sostupujúcich a celkom zabudol na matku. Rozčúľilo a potešilo ho, čo práve počul o Kity. Hruď sa mu nevoľky vypála a oči mu svietily. Cítil sa víťazom.

„Grófka Vronská je v tomto oddelení,“ povedal mladý sprievodca, keď sa priblížil k Vronskému.

Sprievodcove slová ho zobudily a prinútily rozpo-
menúť sa zas na matku a na nastávajúce stretnutie s ňou. V duši si matku nectil, ale neskladal si z toho účty. Neľúbil ju, čo aj podľa názoru kruhov, v ktorých sa pohyboval a podľa svojho vzdelania nemohol si ani pomyslieť, že by sa mohol správať k matke ináč, ako najposlušnejšie a najúctivejšie, a to tým poslušnejšie a úctivejšie, čím menej si ju v duši ctil a ľúbil.

XVIII.

Vronský vošiel za sprievodcom do vozňa a pri vcho-
de do oddelenia zastal, aby mohla vyjsť vychodiaca dáma.

S obvyklým taktom človeka, ktorý sa často pohybuje v spoločnosti, jedným pohľadom na zovňajšok dámy Vronský rozoznal, že patrí do vyšších kruhov. Ospravedlnil sa a šiel potom do vozňa, ale pocítil, že nevyhnutne musí ešte raz pozrieť na ňu — nie preto, že bola veľmi pekná, nie preto, že v celej postave zračil sa jej vkus a skromný pôvab, ale preto, že vo výraze príjemnej tváre mala čosi nezvyčajne láskavého a nežného, keď prechádzala okolo neho. Keď sa obzrel, aj ona obrátila hlavu. Žiarivé sivé oči, ktoré husté mihalnice robily tmavými, priateľsky a pozorne sa mu zadívaly do tváre, ako by ho poznávala a hneď potom sa preniesly na prechodiaci zástup, ako by kohosi hľadaly. V tomto krátkom pohľade Vronský stihol zbadaf zdržiavanú oživenosť, ktorá jej ihrala v tvári a trepotala sa medzi ligotavými očami a len naznačeným úsmevom, ktorý jej vlnil červené ústa. Ako by jej bytosť tak oplývala čímisi, že tento nadbytok sa jej nevoľky prejavoval hneď v svetle očí, hneď zas v úsmeeve. Schválne zahasila blesk v očiach, ale blesk jej aj tak žiaril v jemnom úsmeeve.

Vronský vošiel do vozňa. Jeho matka, suchá starká s čiernymi očami a nabrčkavenými vlasmi, žmúriac hľadela na syna a ľahko sa usmievala tenkými perami. Vstala s divánika, dala komornej kapsičku a podala synovi drobnú, suchú ručičku, potom mu zdvihla hlavu od ruky a bozkala ho na tvár.

„Dostal si telegram? Zdravý si? Chvalabohu.“

„Dobre ste došli?“ povedal syn a sadol si k nej, ale

nevoľky načúval ženský hlas zpoza dverí. Vedel, že to bol hlas dámy, s ktorou sa stretol pri vchode.

„Predsa len s vami nesúhlasím,“ vravel hlas dámy.

„Petrohradský názor, milostivá pani.“

„Nie petrohradský, ale proste ženský,“ odpovedala dáma.

„Nuž, dovoľte mi bozkať vám rúčku.“

„Do videnia, Ivan Petrovič. A pozrite, prosím vás, či je tu nie brat a pošlite ho ku mne,“ povedala dáma celkom pri dverách a zas vošla do oddelenia.

„No čo, našli ste si brata?“ povedala Vronská, obrátiac sa k dáme.

Teraz sa Vronský rozpomenul, že to bola Kareninová.

„Váš brat je tu,“ povedal a vstal. „Odpusťte, nepoznal som vás hneď, veď sme sa iba letmo poznali,“ povedal Vronský s poklonou, „a už sa na mňa iste nepamätáte.“

„Veru sa mýlite!“ povedala, „poznala som vás, hneď, lebo sme sa s vašou mamičkou vari celú cestu shováraly len o vás,“ vravela a dovolila napokon, aby sa jej oživenie, ktoré sa tislo navonok, prejavilo v úsmeve. „Ale brat je ešte vždy nie tu.“

„Zavolajte ho, Aľoša,“ povedala stará grófka.

Vronský vyšiel na perón a zakričal:

„Oblonský! Tu je!“

Ale Kareninová nevyčkala brata. Keď ho zazrela, vyšla z vožňa rozhodným, ľahkým krokom. A len čo brat prišiel k nej, objala ho ľavou rukou okolo hrdla, chytro si ho pritiahla a vrúcne bozkala. Pohyb, kto-

rým to spravila, prekvapil Vronského rozhodnosťou a pôvabom. Vronský nespúšťal s nej očí, neprestajne sa díval na ňu a usmieval sa, ani nevedel prečo. Ale rozpomenul sa, že ho matka čaká a vrátil sa zas do vozňa.

„Však je veľmi milá?“ povedala grófka o Kareninovej. „Muž ju posadil ku mne a bola som veľmi rada. Celou cestou sme sa shováraly. No a ty, vravia... vous filez le parfait amour. Tant mieux, mon cher, tant mieux.“

„Neviem, na čo narážate, maman,“ odpovedal syn chladne. „No, poďme teda, maman.“

Kareninová sa vrátila do vozňa rozlúčiť sa s grófkou.

„Nuž, grófka, sišli ste sa so synom a ja s bratom,“ povedala veselo. „Aj tak sa mi už vyčerpaly všetky pramene rozprávok, už by som vás nemala čím zabávať.“

„Neverím,“ povedala grófka a chytila ju za ruku, „s vami by som mohla obísť aj svet a nenudila by som sa. Ste z tých milých žien, s ktorými sa príjemne aj shovára, aj mlčí. A prosím vás, nemyslite už na syna: nemožno nikdy sa neodlúčiť.“

Kareninová stála nehybne, nezvyčajne vzpriamená a oči sa jej usmievaly.

„Anna Arkadevna,“ povedala stará grófka synovi na vysvetlenie, „má synčeka, vari osemročného, a doteraz nikdy sa od neho neodlúčila. Teraz sa ustavične trápí, že ho nechala doma.“

„Áno, celou cestou sme s grófkou vravely len: ja o svojom synovi a ona tiež o svojom synovi,“ povedala

Kareninová a úsmev jej zas rozžiaril tvár, láskavý úsmev, ktorý patrila jemu.

„To vás iste veľmi nudilo,“ povedal Vronský a hneď v letku podchytil loptu koketnosti, ktorú mu hodila. Ale ona zrejme nechcela pokračovať v rozhovore týmto tónom a obrátila sa k starej grófke:

„Ďakujem vám za všetko. Ani neviem, ako mi ušiel včerajší deň. Do videnia, grófka.“

„S Bohom, moja spoločníčka,“ odpovedala grófka. „Dajte mi bozkať peknučkú tváričku. Celkom doprosť, ako stará babka vám vravím, že som si vás obľúbila.“

Toto bola síce len celkom zdvorilostná fráza, ale Kareninová jej zrejme z duše uverila a potešila sa. Zadržovala sa, ľahko sa nahla, nadstavila tvár grófkiným perám, zas sa vystrela a s tým istým úsmevom, vlniacim sa jej medzi ústami a očami, podala ruku Vronskému. Stisol podanú drobnú ruku a ako čosi zvláštneho potešilo ho jej energické stisnutie, s ktorým mu mocne a smelo potriasla ruku. Vyšla rýchlou chôdzou, čo tak napodiv ľahko niesla jej dosť plné telo.

„Je veľmi milá,“ povedala stará grófka.

A práve to si myslel aj jej syn. Sprevádzal ju pohľadom, kým sa mu nestratila jej pôvabná postava, a úsmev mu ostal v tvári. Oblokom videl, ako prišla k bratovi, položila mu ruku na ruku a začala mu čosi živo rozprávať, zrejme niečo, čo nemalo nič spoločného s ním, s Vronským, a to ho zamrzelo.

„Teda čo, mami, ste celkom zdravá?“ opakoval, obracajúc sa k matke.

„Celkom dobre sa mám, skvostne. Alexander bol veľmi milý. Aj Mária je teraz veľmi pekná. Veľmi zaujímavá.“

A zas mu začala rozprávať, čo ju najväčšmi zaujímalo: o krste vnuka, na ktorý šla do Petrohradu, a o zvláštnej cárovej milosti k staršiemu synovi.

„Tu je už aj Lavrentij,“ povedal Vronský, hľadiac do obloka, „teraz už môžeme ísť, ak sa vám páči.“

Vo vozni sa zjavil starý správca domu, ktorý cestoval s grófkou, a povedal, že je všetko prichystané. Grófka teda vstala a chcela vystúpiť.

„Poďme, teraz je už málo ľudí,“ povedal Vronský.

Dievča vzalo kapsičku a psička, správca a nosič ostatnú batožinu. Vronský chytil matku popod pazuchu. Ale keď už vychádzali z vozňa, zrazu prebehlo okolo nich niekoľko ľudí s preľaknutými tvármi. Prebehol aj prednosta stanice v úradnej čiapke neobyčajnej farby. Zrejme sa stalo čosi nezvyčajného. Ľudia bežali nazad k vlaku.

„Čo? ... Čo? ... Kde? ... Hodil sa! ... Rozmliaždilo! ...“ bolo počuť medzi utekajúcimi.

Štefan Arkadevič so sestrou, ktorú držal popod pazuchy, tiež sa vrátili k vlaku s preľaknutými tvármi a zastali pri vchode do vozňa, aby sa vyhli utekajúcemu zástupu.

Dámy vošly do vozňa, ale Vronský so Štefanom Arkadevičom šli za ľuďmi, zistiť podrobnosti nešťastia.

Výhybkár, nevedno či opitý, alebo pre tuhý mráz

priveľmi zababušený, nepočul vlak, pohybujúci sa opačným smerom, a rozmliazdilo ho.

Dámy sa dozvedely tieto podrobnosti od správcu ešte prv, ako sa vrátili Vronský s Oblonským.

Aj Oblonský aj Vronský videli znetvorenú mŕtvolu. Oblonský zrejme trpel. Mŕštil sa a zdalo sa, že by sa hneď rozplakal.

„Ach, aká hrôza! Ach, Anna, keby si to videla! Ach, aká hrôza!“ vykrikoval.

Vronský mlčal, krásna tvár mu bola vážna, ale celkom pokojná.

„Ach, keby ste to videli, grófka,“ vravel Štefan Arkadevič. „Aj žena mu už prišla... Strašné bolo pozrieť na ňu... Hodila sa na telo. Vracia, že sa staral o veľkú rodinu. To je strašné.“

„Nedalo by sa spraviť dačo pre ňu?“ povedala Kareninová rozčúleným šepotom.

Vronský pozrel na ňu a hneď vyšiel z vozňa.

„Hneď prídem, mami,“ doložil, obracajúc sa vo dverách.

Keď sa o niekoľko minút vrátil, shováral sa už Štefan Arkadevič s grófkou o novej speváčke, ale grófka sa netrpezlivo obzerala na dvere a čakala syna.

„Teraz už poďme,“ povedal Vronský, keď prišiel.

Vyšli z vozňa všetci spolu. Vronský šiel vopred s matkou. Za nimi šla Kareninová s bratom. Pri východe ich dohonal prednosta stanice a pristúpil k Vronskému.

„Dali ste môjmu zástupcovi dvesto rubľov. Ráčte sa vyjadriť, komu ste ich určili?“

„Vdove,“ povedal Vronský a pokrčil plecami. „Nechápem, načo sa vôbec spytujete.“

„Vy ste dali?“ vykrikol za ním Oblonský a tuhšie stisol sestrinu ruku: „To je veľmi pekne, veľmi pekne! Však je to skvostný šuhaj? Klaniam sa, grófka.“

A zastali so sestrou, lebo hľadali jej slúžku.

Keď vyšli, nebolo tu už povoza Vronských. Vchodiaci ľudia sa ešte vždy shovárali o nešťastí.

„Veď je to strašná smrť,“ povedal akýsi pán, keď šiel okolo nich. „Vravia, že ho na dva kusy.“

„Ja si zas myslím naopak, že je to veľmi ľahká, okamžitá smrť,“ poznamenal iný.

„Že sa o to lepšie nepostarajú!“ vravel tretí.

Kareninová si sadla do saní a prekvapený Štefan Arkadevič videl, že sa jej trasú pery a že len s námahou zdržiava slzy.

„Čo je s tebou, Anna?“ spýtal sa, keď prešli kúsok cesty.

„Zlé znamenie,“ povedala.

„Aké hlúposti!“ povedal Štefan Arkadevič. „Prišla si a to je najdôležitejšie. Nevieš si ani domyslieť, ako sa spolieham na teba.“

„A dávno už poznáš Vronského?“ opýtala sa ho.

„Hej. Vieš, dúfame, že si vezme Kity za ženu.“

„Hej?“ ticho povedala Anna. „Ale teraz sa už shovárajme o tebe,“ doložila a hodila hlavou, ako by chcela fyzicky odohnať čosi zbytočného, čo jej prekážalo. „Rozprávaj mi o svojich starostiach. Dostala som list, a hľa, prišla som.“

„Áno, už dúfam len v teba,“ povedal Štefan Arkadevič.

„No, porozprávaj mi všetko.“

A Štefan Arkadevič začal rozprávať.

Došli k domu, Štefan Arkadevič vysadil sestru, vzdychol, stisol jej ruku a pobral sa do úradu.

XIX.

Keď Anna vošla do izby, sedela Dolly v malej hosťovskej izbe s okrúhlym plavým chlapčekom, čo sa už teraz ponášal na otca, a načúvala, ako sa učí čítať po francúzsky. Chlapček čítal a pritom rukou krútil a namáhal sa odtrhnúť gombičku na kabátiku, čo sa už držala len na nitke. Matka mu niekoľko ráz odtiahla ruku, ale okrúhla ručička vždy znova chytala gombičku. Matka odtrhla gombičku a položila si ju do vrečka.

„Nehýb rukami, Gríša,“ povedala matka a zas chytila prikrývku, ktorú už dávno začala pliesť a ktorú si brávala vždy v ťažkých chvíľach. Aj teraz ju nervózne držala, nadhadzovala prstom a počítala očká. Včera síce kázala povedať mužovi, že ju do toho nič, či mu sestra príde, či nepríde, ale predsa len všetko pre ňu prichystala a s rozčúlením čakala švagrinú.

Dolly bola celá zbitá trápením, celú ju pohltilo. A predsa nezabúdala, že švagriná Anna bola ženou jednej z najváženejších petrohradských osobností a petrohradská grande dame. Vďaka tomuto, Dolly ne-

splnila, čo odkázala mužovi, teda nezabudla, že švagriná príde. — Veď napokon, Anna za nič nemôže, — rozmýšľala Dolly. — Viem o nej naozaj len všetko najlepšie a aj ku mne je vždy veľmi láskavá a priateľská. Pravda, nakoľko sa mohla rozpamätať na dojem, ktorý v nej vyvolal pobyt u Kareninovcov v Petrohrade, nepáčil sa jej už ich dom: bolo čosi neúprimného v celom spôsobe ich rodinného života. — Ale prečo by som ju neprijala? Len aby si nezmyslela ma potešovať! — uvažovala Dolly. — Všetky útechy, prehovárania a kresťanské odpustenia — všetko som už tisíc ráz premyslela a všetko je nanič.

Teraz bývala Dolly celé dni sama s deťmi. Nechcela rozprávať o svojej bolesti, a s touto bolesťou v srdci nemohla sa shovárať o bezvýznamných veciach. Vedela, či už tak alebo onak, že Anne vyrozpráva všetko a hneď ju tešila myšlienka, ako jej všetko vyrozpráva, hneď zas ju zlostilo, že sa musí s ňou, s jeho sestrou, shovárať o svojom ponížení a počuť od nej prichystané vety potechy a útechy.

Ako už často býva, čakala ju tak, že ustavične pozerala na hodiny, a čakala ju každú minútu, ale prepásla práve tú, keď hosť prišiel, lebo nepočula zvonec.

Keď začula šuchot šiat a ľahkých krokov už vo dverách, obzrela sa a na zmučenej tvári sa jej nevoľky zračila nie radosť, ale prekvapenie. Vstala a objala švagrinú.

„Akože to, že si už prišla?“ povedala a bozkala ju.

„Dolly, aká som rada, že ťa vidím!“

„Aj ja som rada,“ povedala Dolly so slabým úsmevom a z Aninho výrazu chcela sa dozvedieť, či už všetko vie. — Určite vie, — povedala si, keď zazrela Aninu ľútostivú tvár. „No, poďme, zavediem ťa do tvojej izby,“ pokračovala, lebo chcela oddialiť chvíľku vysvetľovania, nakoľko len mohla.

„To je Gríša? Bože môj, ako narástol!“ povedala Anna, bozkala ho, a nespúšťajúc očí s Dolly, zastala a začervenala sa. „Nie, prosím ťa, ostaňme len tu.“

Sňala si šatku a snímala si klobúk, čo sa jej zachytil o vojku čiernych, okolo celej hlavy sa vlniacich vlasov, vykrúcala hlavu a oslobodzovala si vlasy.

„Ale ty svietiš šťastím a zdravím!“ povedala Dolly skoro závistivo.

„Ja? ... Áno,“ povedala Anna. „Bože môj, Taňa! Rovesníčka s mojím Seriožkom,“ doložila a obrátila sa k dievčatku, čo práve vbehlo do izby. Vzala ho na ruky a bozkala. „Krásne dievčatko, utešené! Ukážže mi všetky deti.“

Volala ich menom, a nielen že si pamätala všetky mená, ale aj roky, mesiace, povahy, choroby všetkých detí a Dolly to nemohla neoceniť.

„No teda poďme k nim,“ povedala, „lenže, žiaľbohu, Vasia teraz spí.“

Keď pozrely deti, sadly si už len ony dve v hosťovskej izbe ku káve. Anna chytila táčnu, ale potom ju odtisla.

„Dolly,“ povedala, „rozprával mi.“

Dolly chladno pozrela na Annu. Čakala teraz strojené vety sústrasti. Ale Anna nepovedala nič takého.

„Dolly, drahá!“ povedala Anna, „nechcem ho ani brániť pred tebou, ani ťa potešovať. To je nemožné. Ale, dušička, len ťa ľutujem z celej duše!“

Za hustými mihalnicami žiarivých očí zjavily sa jej zrazu slzy. Presadla si bližšie ku švagrinej a drobnou energickou rúčkou ju chytila za ruku. Dolly sa neodtiahla, ale tvrdý výraz v tvári sa jej nezmenil. Povedala:

„Potešiť ma nemôže nikto. Všetko je stratené po tom, čo sa stalo, všetko je zničené!“

A len čo toto povedala, zrazu jej výraz v tvári zmäkol. Anna zdvihla Dollinu suchú, vychudnutú ruku, bozkala ju a povedala:

„No, Dolly, čože robiť, čo robiť? Treba premýšľať, ako najlepšie postupovať v tejto strašnej situácii.“

„Všetko sa skončilo a nič viac,“ povedala Dolly. „A pochop, že najhoršie je, že ho nemôžem opustiť: deti... som sputaná. Ale s ním už nemôžem žiť, mučí ma už aj pohľad na neho.“

„Dolly, holúbok, rozprával mi o tom, ale chcela by som to počuť od teba, rozpovedz mi všetko.“

Dolly pozrela na ňu skúmavo.

V Aninej tvári videla len úprimnú účasť a lásku.

„Dobre,“ povedala zrazu. „Ale rozpoviem ti to zo začiatku. Vieš, ako som sa vydala. S maminou výchovou nielen že som bola nevinná, ale bola som aj hlúpa. Nič som nevedela. Viem, vravia, že mužskí vyrozpravajú ženám o svojom minulom živote, ale Števo...“ opravila sa: „Štefan Arkadevič mi nič nepovedal. Neuveríš mi, ale doteraz som si myslela, že som jedinou

ženou, ktorú poznal. Tak som žila osem rokov. Musíš si uvedomiť, že nielen že som ho nikdy neupodozrievala z nevery, ale že som na to hľadela ako na nemožnosť, a zrazu, len si pomysli, s takými pochopmi dozvedieš sa všetku tú hrôzu, tú špinu . . . Pochop ma. Byť úplne presvedčenou o svojom šťastí a odrazu . . .“ pokračovala Dolly a zdržiavala fikanie, „odrazu dostať do rúk list . . . jeho list milenke, našej vychovávateľke. Nie, to je už úžasné!“ Náhlivo vytiahla šatôčku a zakryla si tvár. „Pochopila by som ešte prechodné zalúbenie,“ pokračovala po chvíľke, „ale premyslene, prefikane ma klamať . . . a ešte s kým! . . . A pritom mi byť stále mužom . . . a spolu s ňou . . . to je hrozné! To ty nemôžeš pochopiť . . .“

„Mýliš sa, chápem! Chápem, milá Dolly, veru chápem,“ vravela Anna a stískala jej ruku.

„A ty si myslíš, že on chápe celú hrôzu môjho postavenia?“ pokračovala Dolly. „Ani za mak! Je šťastný a spokojný.“

„Ach, nie!“ chytro ju prerušila Anna. „Trápi sa, ľútosť ho celkom znivočila.“

„Vie on vôbec oľutovať?“ prerušila ju Dolly a pozorne sa zahľadela švagrinej do tváre.

„Áno, veď ho poznám. Nemohla som sa dívať na neho a neľutovať ho. Veď ho poznáme obe. Je dobrý, ale hrdý a teraz je taký ponížený. Najmä ma dojalo . . . (a tu Anna uhádla najdôležitejšie, čo mohlo zapôsobiť na Dolly) trápia ho dve veci: hanbí sa detí a potom ho bolí, že tebe, ktorú ľúbi . . . áno, áno, ľúbi nadovšetko na svete,“ náhlivo prerušila Dolly, ktorá chcela

odporovať, „že tebe spôsobil takú bolesť, že ňu tak zničil. „Nie, nie, neodpustí mi,“ vravel ustavične.

Dolly zamyslene načúvala slová švagrinej, ale hľadela kamsi ponad ňu.

„Áno, chápem, že mu musí byť hrozne: vždy je horšie tomu, čo sa previnil, ako nevinnému,“ povedala Dolly, „ak precítil, že jeho previnenie zapríčinilo celé nešťastie. Ale akože odpustiť, ako mu mám po nej zas byť ženou? Bude mi utrpením žiť teraz s ním, najmä preto, že ľúbim svoju bývalú lásku k nemu...“

A hlasitý plač jej nedal dohovoriť.

Ale ako by schválne, vždy keď sa už obmäkčovala, začínala vravieť zas len o tom, čo ju rozčuľovalo.

„Veď je ona mladá, veď je krásna,“ pokračovala. „A vieš ty, Anna, kto mne vzal mladosť a krásu... kto? On a jeho deti. Doslúžila som mu a v tejto službe som prišla o všetko, a jemu je teraz, pravdaže, príjemnejšia svieža, čo aj skazená žena. Iste sa spolu shovárali o mne, alebo ešte horšie, mlčali... Chápeš to?“

A zas sa jej oči rozblčaly nenávisťou.

„A po tomto všetkom mi zas povie... Či mu môžem uveriť? Nie, už nikdy! Medzi nami sa už skončilo všetko, čo mi bolo útechou, odmenou za námahu, za utrpenie... Veríš mi to? Práve som učila Gríšu: predtým mi to bývalo radosťou, teraz utrpením. Načo sa starám, lopotím? Načo sú mi deti? Hrozné je, že sa mi tak zvrátila duša a namiesto lásky a nežnosti cítim k nemu len nenávisť a nenávisť. Zabila by som ho...“

„Dušička, Dolly, chápem ňu, ale nemuč sa. Si taká

urazená, taká rozčúlená, že na všeličo hľadiš nesprávne.“

Dolly zatíchla a asi dve minúty obe mlčaly.

„Čo robiť, poraď, Anna, pomôž. Všetko som už premyslela a nevidím východiska.“

Anna nemohla nič vymyslieť, ale srdce sa jej ozývalo na každé slovo, na každý výraz švagrininej tváre.

„Len toľkoto ti poviem,“ začala Anna, „som mu sestra, poznám mu povahu, viem, že sa ľahko pozabudne (pohla rukou pred čelom), viem, že veľmi ľahko vzblkne, ale viem aj, že je schopný úplného pokánia. Teraz už ani neverí a nechápe, ako mohol vykonať, čo vykonal.“

„Nie, on chápe, on to dobre chápe!“ prerušila ju Dolly. „Ale ja . . . zabúdaš na mňa . . . či je mne ľahšie?“

„Počkaj. Priznám sa ti, keď mi to rozprával, nechápala som celú hrôzu tvojho postavenia. Videla som len jeho a rozvrátenú rodinu. Lutovala som ho. Ale teraz, keď som sa poshovárala s tebou, hľadím na to ako žena celkom inakšie. Vidím tvoje utrpenie a ani vysloviť nemôžem, ako ňa ľutujem! Ale, Dolly, dušička, celkom chápem tvoje utrpenie, len jedno neviem: neviem . . . neviem, koľko máš ešte v duši lásky k nemu. To vieš ty, — či jej je ešte toľko, aby si mohla odpustiť. Ak jej je toľko, teda odpusť!“

„Nie,“ začala Dolly. Ale Anna jej nedala dovraviť a ešte raz jej bozkala ruku.

„Poznám svet lepšie ako ty,“ odpovedala. „Poznám ľudí, ako je Števo, viem, ako oni na to hľadia. Vra-

viš, že sa s ňou shováral o tebe. To určite nie. Títo ľudia sa dopúšťajú nevery, ale domáci kozub a žena — sú im sväté. Tými druhými ženami stále pohŕdajú, ony neprekážajú rodine. Títo ľudia stavajú akúsi nepriechnú hranicu medzi rodinou a tými druhými. Nechápem to, ale je to tak.“

„Hej, ale veď ju bozkával...“

„Dolly, počkaj, dušička. Videla som Števa, keď bol zaľúbený do teba. Pamätám sa, keď prichádzal ku mne a plakal, hovoriac o tebe, viem, že si mu bola vyslovenou poéziciu a nedostupnosťou, a viem aj, že čím dlhšie žil s tebou, tým vznešenejšou si mu bola. Veď sme sa z neho zavše aj vysmievali, že pridával ku každému slovu: „Dolly je zázračná žena“. Vždy si mu bola božstvom a ostala si ním, a táto záľubčivosť tiež mu nepramení z duše...“

„A ak sa bude opakovať?“

„Ako to ja chápem, nemôže sa opakovať...“

„Nuž a ty by si odpustila?“

„Neviem, nemôžem posúdiť... Ba môžem,“ povedala Anna po chvíľke rozmýšľania. Zachytila myšlienku celú situáciu a zvažila ju na duševných vázkach, potom doložila: „Ba, môžem, môžem, môžem. Áno, ja by som odpustila. Nebola by som už takou ako predtým, ale odpustila by som a tak by som odpustila, ako by sa celkom nič nebolo stalo, celkom nič...“

„No, pravdaže,“ chytro ju prerušila Dolly, ako by Anna bola vravela, o čom ona po tieto dni neraz rozmýšľala, „ináč by to nebolo odpustenie. Keď už odpustiť, teda celkom, celkom. No poďme, dovediem ťa

hore do tvojej izby," povedala, vstávajúc a cestou ob-
jala Annu. „Milá moja, aká som rada, že si prišla. Od-
ľahlo mi, veľmi mi odľahlo.“

XX.

Anna ostala celý deň doma, teda u Oblonských, a nikoho neprijímala, čo ju aj hneď v tento prvý deň prišlo navštíviť niekoľko známych, ktorí sa dozvedeli o jej príchode. Anna bola celé predpoludnie s Dolly a s deťmi. Len poslala bratovi kartičku, aby určite obedoval doma. „Príď, Boh je milostivý," písala mu.

Oblonský obedoval doma. Rozhovor bol obyčajný, aj žena sa s ním shovárala a oslovovala ho „ty“, čo predtým nerobila. Ale v pomere muža so ženou ešte stále bola rovnaká odcudzenosť, lenže už nebolo reči o rozchode a Štefan Arkadevič videl možnosť vysvetlenia a smierenia.

Hneď po obede prišla Kity. Poznala Annu Arkadevnu, ale iba povrchné, a šla teraz k sestre nie bez strachu, ako ju prijme táto petrohradská dáma veľkého sveta, ktorú všetci tak chválili. Ale zapáčila sa Anne Arkadevne — to hneď zbadala. Anna sa zrejme tešila z jej krásy a mladosti, a Kity sa ani nestihla spamätať a už pocítila, že je nielen pod jej vplyvom, ale že sa už do nej zaľúbila tak, ako môžu mladé dievčence ľúbiť vydaté a staršie dámy. Anna veru nevyzerala ako dáma z veľkého sveta, ani ako matka osemročného syna, skôr by sa bola ponášala na dvadsaťročnú diev-

činu, či už vrtkosťou pohybov, či už sviežosťou a stálym výrazom oživenia v tvári, ktorý sa prejavoval raz úsmevom, raz pohľadom — keby nebolo vážneho, zavše smutného výrazu v jej očiach, ktorý prekvapoval a vábil Kity. Kity cítila, že Anna bola úplne prostá, že nič nezatajovala, ale že v nej bol akýsi iný, vyšší svet jej nedostupných záujmov, složitých a poetických.

Po obede, keď Dolly odišla do svojej izby, Anna chytro vstala a pristúpila k bratovi, ktorý si zapaloval cigaru.

„Števo,“ povedala mu s veselým žmurknutím, prežehnala ho a očami ukázala na dvere, „choď a nech ti Pán Boh pomáha.“

Odhodil cigaru, lebo pochopil sestru, a zmizol za dverami.

Keď Štefan Arkadevič odišiel, vrátila sa Anna na pohovku, kde predtým sedela, obkolesená deťmi. Či už preto, že deti videly, že mama mala rada túto tetu, či už preto, že aj ony vycítily v nej zvláštny pôvab, ale staršie dve a za nimi hneď aj mladšie, ako často býva s deťmi, obľúbily si novú tetu ešte do obeda a ani sa len nehly od nej. Medzi nimi vznikla akási nová hra, ktorá sa skladala z toho, sedieť čím najbližšie pri tete, dotýkať sa jej, držať jej drobnú ruku, bozkávať ju, hrať sa s jej prsteňom alebo sa aspoň dotýkať ovruby jej šiat.

„No, no, tak, ako sme predtým sedeli,“ povedala Anna Arkadevna a sadla si na predošlé miesto.

A Gríša si jej zas vopchal hlavu pod ruku, pritúlil sa jej hlavou k šatám a rozžiaril sa hrdosťou a šťastím.

„Kedyže teraz bude ples?“ obrátila sa Anna ku Kity.

„Budúci týždeň, a bude to skvostný ples. Taký, na ktorých býva vždy veselo.“

„A sú aj také, na ktorých býva vždy veselo?“ s jemným posmeškom povedala Anna.

„Napodiv, sú aj také. U Bobriščevov je vždy veselo, aj u Nikitinov, ale u Mežkovcov je vždy nudno. Nezbadali ste?“

„Nie, duša moja, pre mňa už niet plesov, kde je veselo,“ povedala Anna a Kity jej videla v očiach ten zvláštny svet, ktorý jej bol zavretý. „Pre mňa sú už len také, na ktorých je nie tak ťažko a nudno...“

„Ako sa vy môžete nudiť na plese?“

„Prečože by som sa ja nemohla nudiť na plese?“ spýtala sa Anna.

Kity zbadala, že Anna vedela, aká bude odpoveď.

„Preto, že ste vždy najkrajšia zo všetkých.“

Anna sa ľahko červenala. Začervenala sa aj teraz a povedala:

„Po prvé, nikdy, a po druhé, ak by aj bolo tak, mne na tom už nezáleží.“

„Pôjdete na ten ples?“ spýtala sa Kity.

„Myslím, že nebudem môcť nejst. Tento si vezmi,“ povedala Tani, ktorá jej sťahovala ľahko sa klžúci prsteň s bieleho prsta s tenkým koncom.

„Budem veľmi rada, ak pôjdete. Tak by som vás chcela vidieť na plese.“

„Ak už teda budem musieť ísť, aspoň sa uteším myšlienkou, že vás poteším... Gríša, prosím ťa, nestrapaj ma, aj tak sa mi všetky vlasy rozlietaly,“ po-

vedala a poprávala si vytiahnutú kysť vlasov, s ktorou sa ihral Griša.

„Predstavujem si vás na plese v lilavom.“

„Prečo práve v lilavom?“ spýtala sa Anna s úsmevom. „No, deti, choďte, choďte. Nepočujete? Miss Gullová vás volá piť čaj,“ povedala, odtískala deti a posielala ich do jedálne.

„Ale ja už viem, prečo ma voláte na ples. Od toho plesu čakáte mnoho a chcete, aby tam všetci boli, aby to všetci videli.“

„Ako to viete? Áno.“

„Ach, ako krásne je vo vašom veku,“ pokračovala Anna. „Pamätám sa a poznám tú belasú hmlu, asi takú, ako býva na švajčiarskych vrchoch. Hmlu, čo pokrýva všetko v tom blaženom čase, keď sa práve končí detstvo a z tohto ohromného, šťastného a veselého kruhu vždy užšia a užšia cesta veselo a bojazlivo vchádza do tejto anfilády, hoci sa zdá aj jasnou aj utešenou... Kto cez to neprešiel?“

Kity sa mlčky usmievala. — Ale ako ona prešla cez to? Tak by som chcela poznať jej román, — pomyslela si Kity, keď sa rozpamätala na nepoetický výzor Alexeja Alexandroviča, Aninho muža.

„Viem už čosi. Števo mi povedal a blahoželám vám, on sa mi veľmi páči,“ pokračovala Anna. „Stretla som sa s Vronským na stanici.“

„Ach, bol tam?“ spýtala sa Kity a začervenala sa. „A čo vám Števo povedal?“

„Števo mi všetko vyklebetil. Bola by som veľmi rada... Včera som cestovala s matkou Vronského,“

pokračovala, „a matka mi neprestajne rozprávala iba o Ťom — je jej miláčikom. Viem, aké zaujaté bývajú matky, ale...“

„Čože vám matka rozprávala?“

„Ach, mnoho! A viem, že je jej miláčikom, ale jednako vidno, je gavalier... No, napríklad rozprávala mi, že chcel odovzdať celý majetok bratovi, že v detstve vykonal všeličo neobyčajného, zachránil ženu z vody. Slovom, hrdina,“ povedala Anna s úsmevom a rozpomínala sa na tých dvesto rubľov, ktoré dal na stanici.

Ale o týchto dvesto rubľoch Kity nepovedala. Akosi jej bolo nepríjemne myslieť na to. Cítila, že v tom bolo čosi, čo sa týkalo len jej, a to čosi, čo nemalo byť.

„Veľmi ma prosila, aby som ju prišla navštíviť,“ pokračovala Anna, „a rada sa zas sídem so starkou a zajtra pôjdem k nej. Ale, chvalabohu, Števo je dlho v Dolinej izbe,“ doložila Anna, meniac rozhovor, a vstala. Kity sa zdalo, že je akási nespokojná.

„Nie, ja som prvý! Nie, ja!“ kričaly deti, ktoré si vypily čaj a bežaly zas k tete Anne.

„Všetky odrazu!“ povedala Anna a so smiechom sa im rozbehla v ústrety a objímala a povádzala túto hromádku hemžiacich sa a radostne pištiacich detí.

XXI.

Na čaj dospelých vyšla Dolly zo svojej izby. Štefan Arkadevič neprichádzal. Iste vyšiel zo ženinej izby zadným vchodom.

„Bojím sa, že ti tam hore bude chladno,“ poznamenala Dolly, obracajúc sa k Anne, „rada by som ťa preniesla dolu, budeme si bližšie.“

„Ach, prosím ťa, len sa už o mňa toľko nestarajte,“ odpovedala Anna. Zahľadela sa do Dollinej tváre a usilovala sa vyčítať z nej, či sa pomerili, či nie.

„Lenže tu ti bude prívídno,“ odpovedala švagríná.

„Vravím ti, že spím vždy a všade ako zabitá.“

„O čomže sa shovárate?“ spýtal sa Štefan Arkadevič, ktorý vyšiel z pracovne a obrátil sa k žene.

Z tónu jeho hlasu aj Kity aj Anna hneď vyrozumely, že sa pomeril so ženou.

„Chcem Annu preniesť sem dolu, ale bolo by treba prevesiť záclony. Lenže to nikto nevie, musím ja,“ odpovedala Dolly, obrátená k nemu.

— Pán Boh vie, či sa celkom pomerili, — pomyslela si Anna, keď počula Dollin chladný a pokojný tón.

„Ach, daj pokoj, Dolly, vždy len sa namáhať,“ povedal muž. „No, ak chceš, spravím to ja...“

— Hej, vari sa predsa len pomerili, — pomyslela si Anna.

„Viem, ako ty všetko spraviš,“ odpovedala Dolly, „povieš Matejovi, aby spravil, čo nevie spraviť, a odídeš, a on všetko poprevracia,“ a keď toto vravela, zvyčajný úsmev jej mrštil končeky perí.

— Celkom, celkom sa pomerili, celkom, — pomyslela si Anna, — chvalabohu. — Tešila sa, že aj ona na to prispela, šla k Dolly a bozkala ju.

„Veru sa mýliš. Prečo tak podceňuješ mňa a Ma-

teja?“ povedal Štefan Arkadevič s náznakom úsmevu, obrátený k žene.

Celý večer, ako vždy, Dolly trochu posmeškovala muža, ale Štefan Arkadevič bol spokojný a veselý, ale len natoľko, aby neprejavil, že zabudol na svoje previnenie, keď mu odpustili.

O pol desiatej prerušila nezvyčajne radostnú a príjemnú večernú besedu pri čajovom stole u Oblonských naoko prostá udalosť, ale táto prostá udalosť sa všetkým zdala akousi čudnou. Keď sa rozhovorili o spoločných petrohradských známych, Anna chytro vstala.

„Mám ju v albume,“ povedala, „a pri tej príležitosti vám ukážem aj Seriožka,“ dodala s hrdým materinským úsmevom.

Okolo desiatej, keď sa obyčajne lúčila so synom a často pred plesom ho sama ukladala, začalo sa jej cnieť za ním, bolo jej smutno, že je tak ďaleko od neho a mohli sa shovárať, o čom len chceli, ustavične sa vracala v myšlienkach k svojmu kučeravému Seriožkovi. Zachcelo sa jej pozrieť na jeho fotografiu a poshovárať sa o ňom. Využila prvú zámienku, vstala a zvyčajnou ľahkou chôdzou rozhodne šla po album. Schodište do jej izbičky ústilo do veľkého vykúreného schodišťa pri hlavnom vchode.

Práve vo chvíli, keď vychádzala z hostovskej izby, ozval sa v chodbe zvonček.

„Kto to môže byť?“ povedala Dolly.

„Po mňa je ešte privčas, a na návštevu už prineskoro,“ poznamenala Kity.

„Iste mi doniesli spisy,“ doložil Štefan Arkadevič a

keď Anna prechádzala popri hlavnom schodišti, sluha už bežal hore oznámiť, kto prišiel, a návštevník stál pri lampe. Anna pozrela nadol a hneď poznala Vronského a v srdci sa jej zachvel čudný pocit radosti a strachu pred čímisi neznámym. Stál, nesobliekal kabát a vyberal čosi z vrečka. Vo chvíli, keď došla doprostred schodišťa, zdvihol oči, zazrel ju a vo výraze tváre zjavilo sa mu čosi bojazlivého, ako by ho boli pri niečom prichytili. Anna prešla s ľahko sklonenou hlavou a vzápätí bolo počuť mocný hlas Štefana Arkadeviča, ktorý volal hosta, aby šiel ďalej, a tichý, mäkký a pokojný hlas Vronského, ktorý neprijal pozvanie.

Keď sa Anna vrátila s albumom, Vronského už nebolo a Štefan Arkadevič rozprával, že zašiel dozvedieť sa podrobnosti o zajtrajšom obede, ktorý chystali istej veličine, čo prišla do Moskvy. „Ani za svet nechcel vojsť. — Aký čudák,“ doložil Štefan Arkadevič.

Kity sa začervenala. Myslela si, že pochopila, prečo Vronský prišiel a prečo nevošiel do izby. — Bol u nás, — myslela si, — a nenašiel ma doma, pomyslel si teda, že som tu. Ale neprišiel do izby, lebo si myslel, že je už neskoro a lebo je tu Anna.

Všetci pozreli na seba, ale nič nepovedali a začali pozerieť Anino album.

Nebolo nič nezvyčajného, ani podivného, že si ktosi zašiel k priateľovi o pol desiatej večer, prezvedieť sa podrobnosti o chystanom obede a neprišiel do izby. A jednako, všetkým sa to zdalo čudné. Najčudnejšie a najnezvyčajnejšie sa to zdalo Anne.

XXII.

Ples sa práve začal, keď Kity s matkou vchádzaly na široké schodište, ozdobené kvetmi a napudrovanými lokajmi v červených livrejách. Z dvorán sa sem niesol rovnomerný šumot pohybu, podobný bzučaniu v úli, a kým si na plošinke medzi stromčekmi poprávaly pred zrkadlom účesy a šaty, z dvorany sa rozšumely opatrné a jasné zvuky huslí orchestra, ktorý začínal prvý valčík. Starček v civile, ktorý si pri druhom zrkadle pričesával šedivé sluchy a šíril naokolo vôňu voňaviek, stretol sa s nimi na schodišti, vyhol sa im a zrejme sa kochal pohľadom na neznámu Kity. Bezbradý šuhaj zo šuhajcov, ktorých starý knieža Ščerbacký volal „fuťmákmi“, v prehnane vystrihnutej veste v chôdzi si naprával bielu kravatu, pozdravil sa im, prebehol popri nich, ale hneď sa vrátil a poprosil Kity na štvorylku. Prvú štvorylku už sľúbila Vronskému, musela teda šuhajovi sľúbiť druhú. Dôstojník, ktorý si pri dverách zapínal rukavičky, ustúpil odo dverí a hladiac si bradu s potešením hľadel na Kity.

Čo aj toaleta, účes a všetko chystanie na ples stály Kity mnoho námahy a premýšľania, vchádzala teraz na ples v složitých tylových šatách na ružovom podklade tak voľne a proste, ako by si všetky tie ružičky, čipôčky, všetky drobnôstky toalety neboly vyžiadaly od nej a od domácich ani chvíľočky pozornosti, ako by sa už bola narodila v tomto tyle, čipkách, v tomto vysokom účese s ružou a dvoma lístočkami navrchu...

Keď jej stará kňažná pri vchode do dvorany chcela opraviť prekrútenú stužku na páse, Kity sa ľahko uhla: cítila, že všetko na nej musí byť krásne a pôvabné, tak ako je, že netreba nič naprávať.

Kity mala zas šťastný deň. Šaty ju nikde nestahovali, nikde sa nespustila čipka na ovrube, ružičky sa nedokrčily a nepoodťhaly. Ružové topánočky s vysokými, tenkými opätkami ju netlačily, ba tešily nôžku. Na maličknej hlavičke držaly husté prstene pobelavých vlasov ako vlastné. Všetky tri gombičky na vysokej rukavičke, ktorá obopínala ruku a nekazila tvar, dobre sa pozapínaly a neodtrhly. Čierna zamatka medailónika jej neobvyčajne nežne obopínala hrdlo. Táto zamatka bola krásna! Aj doma, keď sa Kity uzerala do zrkadla a hľadela si na šiju, cítila, že zamatka proste hovorila. O všetkom ostatnom by sa ešte bolo mohlo pochybovať, ale zamatka bola utešená. Kity sa usmievala aj tu, na plese, keď si ju obzerala v zrkadle. V obnažených pleciach a rukách cítila Kity chladnú mramornosť — pocit, ktorý mala neobvyčajne rada. Oči jej svietily a červené pery sa nemohly neusmievať, keď si uvedomila svoju vábivosť. Nestihla ešte ani dobre vojsť do dvorany a dôjsť k tylovo-stužkovo-čipkovo-farbistej skupine dám, čakajúcich na vyzvanie do tanca (Kity nikdy nestávala v tejto skupine), a už ju poprosili na valčík, a poprosil ju najlepší gavalier, hlavný gavalier plesovej hierarchie, povestný usporiadateľ plesov, ceremoniár, ženatý, krásny a statný mužský, Jegoruško Korsunský. Práve prestal tancovať s grófkou Boninovou, s ktorou pretancoval

prvú túru valčíka a obzeral si svoje kráľovstvo, čiže niekoľko dvojíc, čo sa už daly do tanca, keď zazrel vchodiacu Kity, pribehol k nej tou zvláštnou, všetečnou chôdzou bálových aranžérov, poklonil sa jej, ani sa jej len nespýtal, či chce s ním tancovať a už dvíhal ruku a objal jej útlý pás. Kity sa obzrela, komu dať vejár a domáca pani jej ho s úsmevom vzala.

„Ako pekne od vás, že ste prišli načas,“ povedal jej tanečník, objímajúc ju okolo pása, „aké sú to spôsoby, chodiť neskoro.“

Skrčila ľavú ruku a položila mu ju na plece a drobné nôžky v ružových topánčkách chytro, ľahko a jemne sa rozhýbaly do taktu hudby na hladkých parketách.

„Človek si oddýchne, keď s vami tancuje valčík,“ povedal jej tanečník pri prvých, dosť pomalých valčíkových krokoch. „Pôžitok! Aká ľahkosť, grációznosť,“ vravel jej, čo vravieval skoro všetkým dobrým známym.

Usmiala sa pochvale a ponad plece sa mu dívala ďalej po dvorane. Nebola na plese nováčikom, ktorému sa v tanci slievajú všetky tváre do jedného čarovného dojmu. Nebola ani dievčaťom, ktoré vláčia po báloch a ktoré už tak dobre pozná všetky tváre, že ho len nudia. Bola práve vprostriedku medzi týmito dvoma druhmi dievčieniec: bola rozčúlená, ale zároveň sa natoľko ovládala, že mohla pozorovať.

Videla, že sa v ľavom kúte dvorany sosskupil výkvet spoločnosti. Bola tam nemožne obnažená krásavica Lily, žena Korsunského, bola tam domáca pani, tam

sa ligotala plešina Krivina, ktorý bol vždy tam, kde bola smotánka. Tam sa dívali mládenci, ktorí sa neodvážili priblížiť, a tam našla očami Števa a potom zazrela pôvabnú postavu a hlavu Anny v čiernych zamatových šatách. Aj on bol tam. Kity ho nevidela od toho večera, keď odmietla Levina. Hneď ho poznala ďaleko dovidiacimi očami a aj zbadala, že sa díva na ňu.

„Nuž čo, ešte raz do kola? Neustali ste?“ povedal Korsunský, trochu zadychčaný.

„Nie, ďakujem!“

„Kde vás mám doviesť?“

„Zdá sa mi, že je Kareninová tamto... dovedte ma k nej.“

„Kde rozkážete.“

A Korsunský sa skrútil miernejším valčíkovým krokom rovno ku skupine v ľavom kúte dvorany, prihovarájúc sa na všetky strany: „Pardon, mesdames, pardon, pardon, mesdames,“ a vyhýbajúc sa v mori čipiek, tylu a stužíek — nezachytil sa ani o pierko a prudko zvrtol svoju dámu tak, že sa jej odokryly nežné nôžky v dierkavých pančuškách a vlečka sa roztvorila ako vejár a pokryla Krivinovi kolená. Korsunský sa jej poklonil, vystrel vystrihnutú hrud' a podal jej ruku, aby ju doviedol k Anne Arkadevne. Kity, celá červená, sňala vlečku s Krivinových kolien, hlava sa jej síce trochu krútila, ale obzrela sa a hľadala Annu. Anna nebola v lilavých šatách, ako Kity určite čakala, ale v čiernych hlboko vystrihnutých zamatových, čo jej odhaľovaly plné plecia, hrud' a

okružle ruky s jemnými, drobulinkými dlaňami, všetko ako by vytočené zo starej slonovej kosti. Celé šaty boli ozdobené benátskymi čipkami. Na hlave, v čiernych vlasoch, vlastných — bez nepravých — mala maličkú girlandu sirôtok a práve takú na čiernej stužke na páse medzi bielymi čipkami. Účes mala veľmi prostý. Výrazné boli na ňom len krátke prstence kučeravých vlasov, ktoré sa jej vždy krútily okolo šíje a slúch. Na pevnej, ako vykrojenej šiži mala nitku perál.

Kity videla Annu každý deň, bola do nej zaľúbená a bola presvedčená, že dnes bude určite v lilavých šatách. Ale teraz, keď ju uvidela v čiernom, cítila, že nepochopila celý pôvab Anin. Teraz ju videla celkom inakšiu, akú ju nečakala. Teraz pochopila, že Anna nemohla mať fialové šaty a že jej pôvab bol najmä v tom, že vystupovala zo svojej toalety, že nikdy nemohly na nej vynikať šaty. Ani čierne šaty s hrdými čipkami nezatôňovali Annu. Boly len rámom, z ktorého vynikala ona, prostá, prirodzená, skvostná a zároveň veselá a oživená.

Stála, ako vždy, nezvyčajne vzpriamená, a keď sa Kity priblížila ku skupine, shovárala sa s domácim pánom a ľahko obracala hlavu k nemu.

„Nie, nehodím kameňom,“ odpovedala mu na akúsi otázku, „aj keď to nechápem,“ pokračovala, krčiac plecami a hneď sa obrátila ku Kity s nežným úsmevom ochrankyne. Obzrela si jej toaletu zbehlým ženským pohľadom a ľahkým pohybom hlavy, ktorý Kity hneď pochopila, prejavila, že je spokojná s jej toale-

tou a krásou. „Vy ešte aj do dvorany vchodíte v tanci,“ doložila.

„Toto je jedna z mojich najvernejších pomocníc,“ povedal Korsunský, klaňajúc sa Anne Arkadevne, ktorú ešte dnes nevidel. „Kňazná nám pomáha spraviť ples veselým a utešeným. Anna Arkadevna, prosím na túru valčíka,“ povedal s poklonou.

„Vy sa poznáte?“ spýtal sa domáci pán.

„Koho by sme my nepoznali! Sme so ženou ako bieli vlci, všetci nás poznajú,“ odpovedal Korsunský. „Prosím na valčík, Anna Arkadevna.“

„Netancujem, keď môžem netancovať,“ povedala Anna.

„Ale teraz nemôžete netancovať,“ odpovedal Korsunský.

V tej chvíli sa blížil Vronský.

„Nuž, keď teda teraz nemožno netancovať, tak poďme,“ povedala Anna a nevšimla si pozdravu Vronského. Chytro zdvihla ruku Korsunskému na plece.

— Prečo je s ním nespokojná? — rozmýšľala Kity, keď zbadala, že Anna schválne neodpovedala Vronskému na pozdrav. Vronský prišiel ku Kity, pripomenul jej, že mu slúbila prvú štvorylku, a vyslovil poľutovanie, že tak dlho nemal potešenia ju vidieť. Kity sa s pôžitkom dívala na tancujúcu Annu a načúvala ho. Čakala, že ju poprosí na valčík, ale veru ju nepoprosil, teda pozrela na neho prekvapene. Začervenal sa a chytro ju poprosil tancovať, no len čo ju objal okolo tenkého pása a vykročil, zrazu hudba zatíchla. Kity mu pozrela do tváre, teraz takej blízkej a potom dlho,

ešte po niekoľkých rokoch pohľad, plný lásky, ktorým pozrela na neho a na ktorý jej neodpovedal, mučivou hanbou jej rezal srdce.

„Pardon, pardon! Valčík, valčík!“ zakričal s druhej strany dvorany Korsunský, schytil prvú slečnu, čo sa mu naďabila, a začal tancovať.

XXIII.

Vronský s Kity pretancovali niekoľko túr valčíka. Po valčíku šla Kity k matke a sotva stihla povedať niekoľko slov Nordstonovej, už aj prišiel po ňu Vronský na prvú štvorylku. Pri štvorylke jej nepovedal nič významného. Trhano jej rozprával raz o Korsunských, o mužovi a žene, ktorých zábavne opisoval ako milé štyridsaťročné deti, raz zas o budúcom ochotníckom divadle, a len raz ju jeho slová zasiahly do živého, keď sa jej spýtal na Levina, či je tu a keď doložil, že sa mu Levin veľmi zapáčil. Ale Kity si ani nesľubovala mnoho od štvorylky. So zamretým srdcom čakala mazúrku. Zdalo sa jej, že pri mazúrke sa musí všetko rozhodnúť. Neznepokojovalo ju, že ju Vronský pri štvorylke nepopýtal o mazúrku. Bola presvedčená, že mazúrku bude tancovať s ním ako na predošlých báloch a piatim tanečníkom odriekla mazúrku a povedala, že sa už sľúbila. Celý ples do poslednej štvorylky bol Kity čarovným snom radostných farieb, zvukov a pohybov. Netancovala len vtedy, keď cítila, že je už priveľmi ustatá a vyžiadala si oddych. Ale

keď tancovala poslednú štvorylku s nudným šuhajom, ktorému nemohla dať košík, dostali náhodou za vis-à-vis Vronského s Annou. Od príchodu na ples sa už s Annou nesišla a teraz zrazu ju uvidela zas celkom novú a nezvyčajnú. Videla na nej črtu oduševnenia z úspechu, ktorú Kity tak dobre poznala. Videla, že je Anna opojená vínom nadšenia, ktoré vzbudzovala. Kity poznala ten pocit, poznala aj jeho príznaky a videla ich na Anne — videla rozochvené, rozblčané ligotanie v očiach, videla aj úsmev šťastia a rozčúlenia, ktorý jej nevoľky vlnil pery, videla aj výrazný pôvab, presnosť a ľahkosť pohybov.

— Kto to v nej vyvolal? — spytovala sa v duchu. — Všetci alebo len jeden? — Nepomáhala utrápenému šuhajovi, s ktorým tancovala, nadviazať pretrhnutú niť rozhovoru, čo sa mu nijako nedarilo, len naoko sa podrobovala veselým, hlasitým a rozkazovačným krikom Korsunského, ktorý hneď hnal všetkých do grand rond, hneď zas do chaine, a pozorovala, a srdce sa jej stískalo vždy väčšmi a väčšmi. — Nie, Annu neopojil obdiv zástupu, opojilo ju len oduševnenie jedného. A tým jedným — je ním naozaj on? — Vždy, keď sa Vronský shováral s Annou, vzbĺkol jej v očiach radostný lesk a úsmev šťastia jej zvlnil červené pery. Zdalo sa, že sa namáha neprejavíť týchto príznakov radosti, ale ony sa jej celkom nevoľky zjavovali na tvári. — A čo on na to? — Kity pozrela na Vronského a zhrozila sa. Aj v jeho tvári videla len to, čo sa jej tak jasne prejavovalo v zrkadle tváre Aninej. Kde sa podely jeho spôsoby, vždy také pokojné a pevné

a bezstarostne pokojný výraz tváre? Nie, Vronský teraz vždy, keď sa prihováral Anne, trochu skláňal hlavu, ako by chcel padnúť pred ňou na kolená a v pohľade mal len výraz pokory a strachu. Ako by bol jeho pohľad vravel pri každom oslovení: — Nechcem ňu uraziť, — chcem sa len zachrániť a neviem ako. — Mal taký výraz v tvári, aký u neho nikdy predtým nevidela.

Shovárali sa o spoločných známych, bol to teda celkom bezvýznamný rozhovor, ale Kity sa zdalo, že každé slovičko, ktoré vyslovili, rozhoduje o ich a o jej osude. A najpodivnejšie bolo, že čo aj skutočne sa shovárali o tom, ako sa Ivan Ivanovič zosmiešňuje svojou francúzštinou alebo že by sa pre Jeleckú iste našla aj lepšia partia, v ich slovách sa skrýval určitý význam pre nich a oni to cítili práve tak ako Kity. Celý ples, celý svet — všetko sa v Kitinej duši zahmlilo hmlou. Udržiavala ju len prísna škola výchovy, ktorou prešla, a nútila ju robiť, čo od nej vyžadovali, totiž tancovať, odpovedať na otázky, shovárať sa, ba ešte aj sa usmievať. Ale pred začiatkom mazúrky, keď už začali rozostavovať stoličky a keď sa už niektoré dvojice pohly z malých salónikov do veľkej dvorany, prepadla Kity chvíľa zúfalstva a hrôzy. Piatim dala košík a teraz nemala s kým tancovať mazúrku. A už nebolo ani trochu nádeje, že by ju ešte popýtali na tanec, najmä preto nie, lebo vždy mala v spoločnosti až priveľký úspech a nikomu nemohlo ani len prísť na um, že by doteraz nemala tanečníka. Bolo treba

povedať matke, že sa necíti dobre a odísť domov, ale na to nemala sily. Cítila sa celkom zničená.

Zašla do úzadia malého salónika a klesla do kresla. Vzdušná suknička šiat zdvihla sa jej oblakom okolo útleho drieku. Holá, chudá, nežná dievčenská ručička, bezmocne ovisnutá, potopila sa v záhyboch ružovej tuniky. V druhej držala vejár a rýchlymi, krátkymi pohybmi si ovievala rozhorúčenú tvár. No čo aj vyzerala ako motýl, ktorý sa práve zachytil o trávičku a ktorý je prichystaný už-už sa rozletieť, rozvinúť dúhové krídla, srdce jej svieralo strašné zúfalstvo.

— Možno sa mýlim, možno to ani nebolo tak? — a rozpomínala sa na všetko, čo videla.

„Kity, čo je s tebou?“ povedala grófka Nordstonová, keď sa k nej tíško priblížila po pokrovci. „Toto naozaj nechápem.“

Kity trhalo spodnou perou. Chytro vstala.

„Kity, ty netancuješ mazúrku?“

„Nie, nie,“ povedala Kity hlasom trasľavým — plačlivým.

„Predo mnou ju pýtal na mazúrku,“ povedala Nordstonová, lebo vedela, že Kity pochopí, kto je on a kto ona. „Povedala mu: A či netancujete s kňažnou Ščerbackou?“

„Ach, mne je to už jedno!“ odpovedala Kity.

Nikto okrem nej nechápal, ako jej bolo, nikto nevedel, že nedávno dala kôš človeku, ktorého možno aj ľúbila a dala mu ho preto, že verila inému.

Grófka Nordstonová našla Korsunského, s ktorým mala tancovať mazúrku, a kázala mu, aby šiel pojať Kity.

Kity tancovala v prvej dvojici a našťastie nemusela sa shovárať, lebo Korsunský ustavične behal a robil poriadky vo svojom vladárstve. Vronský s Annou sedeli jej skoro naproti. Videla ich svojimi ďaleko dovidiacimi očami, videla ich aj zblízka, keď sa schádzali v dvojiciach, a čím dlhšie ich videla, tým bola presvedčenejšia, že sa jej nešťastie dovŕšilo. Videla, že sa cítili ako sami v tejto preplnenej dvorane. A Vronskému na tvári, vždy takej pevnej a nezávislej, videla výraz pokory a rozpakov, ktorý ju ohromil a ktorý sa ponášal na výraz umného psa, keď sa previní.

Anna sa usmievala — a úsmev prechádzal na neho. Anna sa zamyslela — aj on zvažnel. Akási nadprirodzená moc priťahovala Kitine oči k Aninej tvári. Bola utešená v prostých čiernych šatách, utešené boly jej plné ruky s náramnicami, utešená pevná šija s nitôčkou perál, utešené kučeravé vlasy povoleného účesu, utešené grációzne ľahké pohyby drobných nôh a rúk, utešená bola krásna tvár vo svojom oživení, ale v jej pôvabe bolo čosi hrozného a ukrutného.

Kity sa v nej kochala ešte väčšmi ako predtým a vždy väčšmi a väčšmi trpela. Cítila sa zdrvená a jej tvár to prezrádzala. Keď ju Vronský uvidel pri stretnutí v mazúrke, nemohol ju hneď poznať — tak sa premenila.

„Prekrásny ples!“ povedal jej, len aby dačo povedal.

„Áno,“ odpovedala.

Vprostred mazúrky, keď Anna opakovala složitú figúru, ktorú práve vymyslel Korsunský, vyšla do-

prostred kruhu, vzala si dvoch gavalierov a zavolala si jednu dámu a Kity. Kity v strachu pozrela na ňu, keď sa k nej blížila. Anna sa dívala na ňu prižmúrenými očami a usmiala sa, keď jej stískala ruku. Ale keď zbadala, že jej Kity odpovedá na úsmev len výrazom zúfalstva a údivu, odvrátila sa od nej a veselo sa rozhovorila s druhou dámou.

— Áno, je v nej čosi cudzieho, diabolského a utešeného, — povedala si Kity.

Anna nechcela ostať na večeri, ale domáci pán ju veľmi prosil.

„Ostaňte, Anna Arkadevna,“ povedal jej Korsunský, keď si bral jej holú ruku pod pazuchu. „Keby ste vedeli, akú ideu mám na kotilion! Un bijou!“

A pomaličky ju ťahal do tanca, lebo ju chcel rozptýliť. Domáci pán sa prisviedčavo usmieval.

„Nie, neostanem,“ odpovedala Anna s úsmevom, ale čo sa aj usmievala, aj Korsunský, aj domáci pán z rozhodného hlasu, ktorým im odpovedala, pochopili, že neostane. „Nie, aj tak som v Moskve na tomto vašom jednom plese viac tancovala, ako v Petrohrade za celú zimu,“ povedala Anna a obzrela sa na Vronského, ktorý stál pri nej. „Musím si oddýchnuť pred cestou.“

„A určite idete už zajtra?“ spýtal sa Vronský.

„Áno, myslím,“ odpovedala Anna, ako by ju prekvapila smelosť otázky. Ale Vronského rozpálil pri týchto slovách neudržateľný, rozochvený ligot jej očí a úsmevu.

Anna Arkadevna neostala na večeri a odišla.

XXIV.

— Áno, je vo mne čosi protivného, odpudzujúceho, — rozmýšľal Levin, keď vyšiel od Ščerbackých a pešo sa vybral k bratovi. — Nepristanem medzi iných ľudí. Hrdosť, vravia. Ale nie, nemám hrdosti. Keby som bol hrdý, nevystavil by som sa takejto situácii. — A myslel na Vronského, šťastného, umného, dobrého a pokojného, ktorý sa iste nikdy nedostal do takéhoto hrozného postavenia, ako on dnes večer. — Áno, musela si vybrať jeho. Tak je to správne a nemám sa na koho žalovať, ani na čo. Sám som zvinil. Akým právom som si myslel, že ona bude chcieť spojiť svoj život s mojím? Kto som? A čo som? Nepatrný človek, nikomu nepotrebný a nesúci. — Vtom mu prišiel na um brat Nikolaj a s radosťou sa zachytil myšlienky na neho. — Či nemá pravdu, že je na svete všetko zlé a špinavé? Sotva brata Nikolaja správne posudzujeme a sotva sme ho správne posudzovali. Pravda, keď sa na neho dívame ako Prokofij, ktorý ho videl v otrhanom kožuchu a opitého, musíme ním pohŕdať. Ale ja ho poznám aj inakšieho. Poznám mu dušu a viem, že sa my dvaja ponášame. A ja, miesto aby som ho šiel vyhľadať, šiel som na obed a potom sem. — Levin podišiel k uličnej lampe, prečítal si bratovu adresu, ktorú mal v peňaženke, a zavolať si nájomný koč. Celou dlhou cestou k bratovi si Levin živo pripomínal všetky známe udalosti zo života brata Nikolaja. Rozpomínal sa, že brat na univerzite a rok po skončení štúdií, nevšímajúc si posmechu druhov, žil ako mních, prísne dodržiaval všetky

náboženské obrady, služby božie, pôsty a vyhýbal sa všetkým životným radostiam, najmä ženám. Ale potom zrazu sa dal strhnúť a sblížil sa s najhoršími ľuďmi a pustil sa do najnemravnejších radovánok. Potom sa rozpomenul na príhodu s chlapcom, ktorého si brat vzal z dediny na vychovanie a ktorého raz v návale zlosti tak zbil, že mal súd, lebo ho obvinili, že ho dokaličil. Prišla mu na um aj príhoda s falošným hráčom, s ktorým brat prehral, dal mu zmenku a na ktorého potom podal žalobu a dokazoval, že ho hráč oklamal. (To boly peniaze, ktoré zaplatil Sergiej Ivanovič.) Potom sa rozpomenul, ako brat tu raz nocoval na policajnej strážnici pre výtržnosti. Rozpomínal sa na hanebný proces, ktorý brat začal proti Sergiejovi Ivanovičovi, keď ho obvinil, že mu vraj nevyplatil čiastku z majetku po matke, a prišiel mu na um aj bratov posledný výčin, keď odišiel ako úradník do západného kraja a tam sa dostal na súd, lebo zbil starostu... Všetko bolo strašne škaredé, ale Levinovi sa to nezdalo natoľko škaredé, ako sa muselo zdať tým, ktorí nepoznali Nikolaja, nepoznali jeho život, nepoznali jeho srdce.

Levin sa rozpomínal, že v tie časy, keď bol Nikolaj v období pobožnosti, pôstov, mníchov, služieb božích, keď v náboženstve hľadal pomoc, uzdy na svoju náruživú povahu, nielen že ho nikto nepodporoval, ale všetci, ešte aj on, sa mu vysmievali. Dráždili ho, volali ho: Noe, mních. A keď sa dal strhnúť, nikto mu nepomohol, len sa všetci v hrôze a nevoľi odvrátili od neho.

Levin cítil, že brat Nikolaj vo svojej duši, priam v základe svojej duše, čo aj žil veľmi neporiadnym životom, nebol väčšmi v nepráve, ako tí, ktorí ním pohrdali. Nemohol za to, že sa narodil s neskrotnou povahou a rozumom, ktorý čosi utláčalo. Veď vždy chcel byť dobrý. — Všetko mu poviem, prinútim ho, aby mi aj on všetko vyrozprával, ukážem mu, že ho ľúbim a preto aj chápem, — rozhodol sa Levin, keď došiel o jedenástej k hostincu, ktorý udávala adresa.

„Hore, číslo 12 a 13,“ odpovedal vrátnik Levinovi na otázku.

„Doma?“

„Mal by byť doma.“

Dvere na číse 12 boli len privreté, odtiaľ v pásiku svetla vychádzal hustý dym zlého a slabého tabaku a bolo počuť hlas, ktorý Levin nepoznal, ale hneď vedel, že je brat doma: počul ho pokašliavať.

Keď vošiel do dverí, vravel neznámy hlas:

„Všetko sa zvrtnie na tom, ako rozumne a uvedomele povedieme celú vec.“

Konštantín Levin nazrel do dverí a videl, že to vraví mladý šuhaj v kamizoli, s ohromnou hrivou a že mladá, trochu rapavá žena vo vlnených šatách bez manžetiek a goliera sedí na pohovke. Brata nevidel. Konštantínovi bolestne stislo srdce pri myšlienke, medzi akými cudzími ľuďmi mu žije brat. Nikto ho nepočul vojsť. Konštantín si snímal galoše a načúval, čo vraví pán v kamizoli. Rozprával o akomsi podujatí.

„No, čert ber tie privilegované vrstvy,“ povedal bratov hlas medzi pokašliavaním. „Máša, nože nám

obstaraj večeru a daj nám pálenky, ak ostalo; ak nie, pošli po ňu.“

Žena vstala, vyšla za priečku a zazrela Konštantína.

„Voľáky pán, Nikolaj Dmitrič,“ povedala.

„Koho hľadáte?“ spýtal sa Nikolaj Levin zlostným hlasom.

„Veď som to ja,“ odpovedal mu Konštantín Levin a vyšiel do svetla.

„Kto ja?“ opakoval Nikolaj ešte zlostnejším hlasom. Bolo počuť, že chytro vstal, zachytil sa o čosi a Levin uvidel pred sebou vo dverách takú známú a jednako ohromujúcu divým a chorobným výzorom, ohromnú, chudú, nahnutú postavu brata s veľkými, prestrašenými očami.

Bol ešte chudší ako pred troma rokmi, keď ho Konštantín Levin videl posledný raz. Mal oblečený krátky kabát. Aj ruky, aj široké líčne kosti zdaly sa ešte ohromnejšie. Vlasy mu zredly, ale rovné fúzy mu zakrývaly ústa ako predtým, aj oči hľadely na prichádzieho práve tak čudne a naivne ako kedysi.

„Ach, Kosťo!“ povedal zrazu, keď zazrel brata a oči mu radostne zasvietily. Ale hneď a zaraz sa obzrel na mladého človeka a Konštantínovi tak dobre známym pohybom kľčovite trhol hlavou aj šijou, ako by ho tlačil golier. A na vychudnutej tvári zjavil sa mu celkom inakší výraz — strašný, trpiteľský a ukrutný.

„Napísal som aj vám, aj Sergiejovi Ivanyčovi, že vás nepoznám a nechcem poznať. Čo chceš, čo chcete?“

Veru nebol taký, akým si ho Konštantín predsta-

voval. Keď Konštantín Levin premýšľal o ňom, zabudol na všetko najťažšie a najhoršie v jeho povahe, zabudol na to, čo tak sťažovalo obcovanie s bratom. Rozpamätal sa na to len teraz, keď mu videl tvár a najmä keď videl jeho krčovité trhanie hlavy.

„Nič nechcem od teba,“ povedal placho. „Prišiel som ťa proste navštíviť.“

Bratova plachosť Nikolaja zrejme obmäkčila. Šklblo mu perami.

„Ach, teda len tak?“ povedal. „No, poď bližšie, sadni si. Chceš večerať? Máša, dones tri porcie. Nie, počkaj. Vieš, kto je toto?“ obrátil sa k bratovi a ukazoval na pána v kamizoli: „toto je pán Krický, môj priateľ ešte z Kijeva, veľmi významný človek. Pravda, prenasleduje ho polícia, lebo je nie podliak.“

A podľa zvyku poobzeral si všetkých v izbe. Keď zazrel, že žena, ktorá stála vo dverách, strojí sa odísť, zakričal na ňu: „Povedal som ti, počkaj!“ A zmätený, neobratný v reči — čo Konštantín tak dobre poznal — zas si poobzeral všetkých a začal bratovi rozprávať históriu Krického: ako ho vyhodili z univerzity, lebo založil spolok na podporovanie chudobných študentov a nedeľné školy, ako potom šiel za učiteľa na ľudovú školu a ako ho neskôr aj odtiaľ vyhнали a súdili pre čosi.

„Ste z Kijevskej univerzity?“ povedal Levin Krickému, len aby prerušil nemilé mlčanie, ktoré nastalo.

„Áno, študoval som na Kijevskej univerzite,“ povedal zlostne zamračený Krický.

„A táto žena,“ prerušil ho Nikolaj Levin a ukázal

na ženu, „je družka môjho života, Mária Nikolajevna. Vzal som ju z verejného domu,“ a pri týchto slovách zas trhol šijou. „Ale ľúbim a ctím si ju ako všetkých, čo sa ku mne hlásia,“ doložil zvýšeným hlasom a zachmúril sa. „Prosím, aby ste ju mali radi a ctili si ju. Ako by mi bola ženou, celkom tak ako moju ženu. Tak teraz vieš, s kým máš dočinenia. A ak si myslíš, že sa snižuješ, choď s Pánom Bohom a tamto sú dvere!“

A oči mu zas skúmavo obehly prítomných.

„Neviem, prečo by som sa snižoval.“

„Teda, Máša, rozkáž doniesť večeru: tri porcie, vodky a vína... Nie, počkaj... Nie, netreba... Choď.“

XXV.

„Tak vidíš,“ pokračoval Nikolaj Levin, namáhavo vraštil čelo a trhal hlavou.

Bol zrejme v pomykove, čo povedať a čo spraviť.

„Teda, vidíš, tamto...“ ukazoval v kúte izby akési železné pilníky, sviazané povrázkami. „Vidíš tamto to? To je začiatok nového podujatia, do ktorého sa púšťame. Je to výrobné družstvo...“

Konštantin ho skoro nepočúval. Zadíval sa mu na chorľavú, suchotinársku tvár a vždy väčšmi a väčšmi ho ľutoval, preto sa nemohol prinútiť načúvať, čo mu brat rozpráva o družstve. Videl, že družstvo je len spásnou kotvou, aby nepohrďal sebou. Nikolaj Levin pokračoval:

„Vieš, že kapitál utláča robotníka. Naši robotníci, sedliaci, nesú všetku ťarchu roboty a žijú v takých pomeroch, že čo by akokoľvek pracovali, namáhali sa, nemôžu sa dostať z týchto psích pomerov. Celý zisk z výroby, za ktorý by si mohli zlepšiť živobytie a dožičiť si trošku oddychu a tým aj vzdelania — celý čistý zisk im berú kapitalisti. A naša spoločnosť je tak usporiadaná, že čím viac budú pracovať, tým väčšími sa budú vzmáhať kupci, statkári a oni ostanú vždy len pracujúcim dobytkom. Tento poriadok treba zmeniť,“ zakončil a skúmavo pozrel na brata.

„Áno, pravdaže,“ povedal Konštantín a zahľadel sa na rumienok, čo bratovi vystúpil na vyčnievajúcich lícnych kostiach.

„Teda my zriaďujeme zámočnicke družstvo, kde celá výroba, zisk a hlavné výrobné nástroje budú spoločné.“

„A kde bude družstvo?“ spýtal sa Konštantín Levin.

„V dedine Vozdreme v Kazanskej gubernii.“

„Ale prečo práve na dedine? Podľa mojej mienky je na dedinách aj tak dosť roboty. Načo je na dedine zámočnicke družstvo?“

„Nuž preto, že sedliaci sú teraz práve takými otrokmi, ako boli predtým, a že sa so Sergiejom Ivanyčom preto tak nedobre cítite, že ich chceme vyviešť z tohto otroctva,“ povedal Nikolaj Levin, podráždený odporom.

Konštantín Levin si vzdychol a obzeral sa zatiaľ po tmavej a špinavej izbe. Ale tento vzdych vari ešte väčšími rozčúlil brata.

„Poznám ja vaše aristokratické názory, aj tvoje aj Sergiejove Ivanyčove. Viem, že všetky schopnosti svojho rozumu používa na ospravedlnenie jestvujúceho zla.“

„Povedzže mi, prečo vlastne spomínaš Sergieja Ivanyča?“ spýtal sa Levin s úsmevom.

„Sergieja Ivanyča? Nuž hľa, prečo!“ vykrikoval zrazu Nikolaj Levin, keď začul meno Sergieja Ivanoviča. „Aby si vedel, prečo... Ale škoda reči. Ten toľko... Prečo si prišiel ku mne? Ty týmto všetkým pohŕdaš, teda s Pánom Bohom, ber sa, ber!“ vykrikoval, vstávajúc so stoličky, „a choď, a choď!“

„Ani trošku nepohŕdam,“ placho povedal Konštantín Levin. „Ako vidíš, ani sa len neškriepim.“

V tej chvíli sa vrátila Mária Nikolajevna. Nikolaj Levin sa zlostne obzrel na ňu. Chytro pristúpila k nemu a čosi mu pošepla.

„Nie som celkom zdravý, a preto som popudlivý,“ povedal Nikolaj Levin už pokojnejšie, ale ťažko dýchal. „A potom, rozprávaš mi tu o Sergiejovi Ivanyčovi a jeho článku. To je taká hlúposť, také klamstvo, také podvádzanie seba. Čo môže písať o spravodlivosti človek, ktorý ju nepozná? Čítali ste jeho článok?“ oslovil Krického. Zas si sadol za stôl a sbieral s neho dopoly rozsypané cigarety, aby uvoľnil miesto.

„Nečítal,“ nevrlo odpovedal Krický, ktorý sa zrejme nechcel zúčastniť v rozhovore.

„Prečo?“ teraz sa Nikolaj Levin zas podráždeno obrátil na Krického.

„Lebo si myslím, že je škoda márneť na to čas.“

„Ale, dovoľte, ako viete, že by ste tým márnili čas? Článok je mnohým nedostupný, to značí privysoký. U mňa je to celkom inšie, ja dokonale poznám bratove myšlienky a viem, prečo je slabý.“

Všetci zatíchli. Krický pomaličky vstal a bral čiapku.

„Nechcete večerať? Teda s Bohom. Zajtra prídte so zámočníkom.“

Len čo Krický odišiel, Nikolaj Levin sa usmial a zažmurkal.

„Tiež nanič,“ povedal. „Veď to vidím...“

Ale práve vtedy zavolať ho Krický ešte zo dverí.

„Čo ešte chcete?“ povedal Nikolaj a vyšiel za ním na chodbu. Levin osamel s Máriou Nikolajevnou a obrátil sa k nej.

„Dávno ste už s bratom?“ spýtal sa jej.

„Ale už druhý rok. Sú teraz ustavične nezdraví. Mnoho pijú,“ povedala.

„Nuž a ako, čo pije?“

„Vodku pijú a to im škodí.“

„A mnoho pije?“

„Hej,“ povedala Mária a placho pozrela na dvere, v ktorých sa zjavil Nikolaj Levin.

„O čom ste sa shovárali?“ povedal zachmúrený a skúmal oboch bojazlivým pohľadom. „O čom?“

„O ničom,“ v pomykove odpovedal Konštantín.

„Keď nechcete povedať, ako chcete. Lenže nemáš sa čo s ňou shovárať. Je to skazená ženská a ty si pán,“ povedal a zas mu trhalo šijou. „Veď vidím, že si vše-

tko pochopil a ocenil a že s ľútosťou hľadáš na moje poblúdenia," rozvravel sa zas zvýšeným hlasom.

„Nikolaj Dmitrič, Nikolaj Dmitrič," zas zašepkala Mária Nikolajevna a blížila sa k nemu.

„No, dobre, dobre! . . . A čo je s večerou? Ľaľa, už je tu," povedal, keď zazrel čašníka s táčnou. „Sem, sem postav," povedal zlostne a hneď si vzal vodku, nalial si do kališka a dychtivo vypil. „Napi sa, chceš?" obrátil sa k bratovi a hneď sa rozveselil. „No, dosť už o Sergiejovi Ivanyčovi. Predsa som len rád, že ťa vidím. Vrav si, čo chceš, predsa sme si nie cudzí. No, vypiže si. Rozprávaj, čo robíš?" pokračoval a hltavo žuval kúsok chleba a nalieval si druhú skleničku. „Ako žiješ?"

„Nuž, žijem si sám na dedine, ako predtým, zaobermám sa gazdovstvom," odpovedal Konštantín a v hrôze hľadel na pažravosť, s ktorou brat pil a jedol, a usiloval sa zakryť svoju pozornosť.

„Prečo sa neženíš?"

„Nenaskytlo sa mi," odpovedal Levin a začervenal sa.

„Prečo? So mnou je koniec. Skazil som si život. Už som povedal a opakujem, keby mi vtedy boli dali moju čiastku, keď som ju potreboval, bol by som mal celkom inakší život."

Konštantín sa poponáhľal premeniť rozhovor.

„A vieš, že tvoj Vaňuško je u mňa v Pokrovskom písárom?" spýtal sa.

Nikolaj trhol šijou a zamyslel sa.

„Hej, porozprávaj mi, čo sa robí v Pokrovskom? Či

dom ešte vždy stojí, a brezy, a naša učebňa? Či ešte žije záhradník Filiš? Ako dobre sa pamätám na besiedku a pohovku!... Ale bedli, aby sa v dome nič nepremenilo a čím skôr sa ožeň a zas zaveď, čo bývalo. Potom prídem k tebe, ak budeš mať peknú ženu.“

„Ale príď hneď teraz ku mne!“ povedal Levin. „Ako pekne by sme si žili!“

„Prišiel by som k tebe, keby som vedel, že tam nenájdem Sergieja Ivanyča.“

„Nenájdeš ho. Žijeme celkom oddelene.“

„Hej, ale vrav si, čo chceš, musíš si vybrať medzi mnou a ním,“ povedal Nikolaj a placho sa díval bratovi do očí.

Táto plachosť dojala Konštantína.

„Ak chceš, aby som sa ti z tohto vyspovedal, teda ti musím povedať, že vo vašej škriepke so Sergiejom Ivanyčom nenadržam ani tebe, ani jemu. Ani jeden nemáte pravdu. Ty si v neprávom skôr s vonkajšej stránky a on s vnútornej.“

„Ach, ach! Ty si to pochopil, ty si to pochopil?“ radostne vykrikoval Nikolaj.

„Ale, ak chceš vedieť, drahšie mi je priateľstvo s tebou, lebo... lebo...“

„Prečo, prečo?“

Konštantín mu nemohol povedať, že mu je Nikolaj drahší, lebo je nešťastný a potrebuje priateľstvo. Ale Nikolaj pochopil, že Konštantín chcel povedať práve toto, zachmúril sa a zas sa dal do pitia.

„Dost už, Nikolaj Dmitrič!“ povedala Mária Nikolajevna a natiahla mäkkú, obnaženú ruku za sklenkou.

„Pusť! Nedobiedzaj! Zbijem ťa!“ okríkol ju.

Mária Nikolajevna sa usmiala pokorným a láskavým úsmevom, ktorý prešiel na Nikolaja, a odniesla vodku.

„A ty si myslíš, že ona nič nechápe?“ povedal Nikolaj, „ona všetko chápe, lepšie ako my všetci. Však je v nej čosi dobrého, milého?“

„Predtým ste nikdy neboli v Moskve?“ spýtal sa Konštantín Márie, len aby dačo povedal.

„Veďže jej nevykaj. Bojí sa toho. Ešte nikdy jej nikto nevykal okrem okresného sudcu, keď ju súdili, že chcela ujsť z vykričaného domu. Bože môj, koľko nesmyslov je na svete!“ vykrikol zrazu. „Tie nové úrady, tie okresné súdy, zemstvo — aký je to všetko hnus!“

A začal rozprávať o svojich srážkach s novými úradmi.

Konštantín Levin ho načúval a to popieranie smyslu verejného zriadenia, v ktorom s ním bol zajedno a ktoré často aj vyslovil, bolo mu teraz neprijemné z bratových úst.

„Toto všetko pochopíme len na druhom svete,“ povedal žartovne.

„Na druhom svete? Ach, nemám ja rád ten druhý svet! Nemám rád,“ povedal Nikolaj a uprel prefaknuté, divé oči bratovi do tváre. „Zdá sa síce, že by dobre bolo ujsť zo všetkého tohto hnusu, z tejto motanice, aj cudzej aj svojej, ale bojím sa smrti, strašne sa bojím smrti.“ Striaslo ho. „Ale vypi si dačo. Chceš šam-

panské? Alebo poďme niekam. Poďme k Cigánom! Vieš, veľmi rád mám Cigánov a ruské piesne.“

Jazyk sa mu začal motať a Nikolaj začal tárať dve na tri. Konštantín ho s pomocou Máše prehovoril, aby ostal doma a celkom opitého ho uložili spať.

Máša sľúbila Konštantínovi, že mu napíše, ak bude treba, a že bude Nikolaja Levina prehovárať, aby prišiel k bratovi.

XXVI.

Ráno Konštantín Levin odcestoval z Moskvy a podvečer prišiel domov. Cestou vo vlaku shováral sa so susedmi o politike, o nových železniciach a práve tak ako v Moskve, premáhala ho motanica pochopov, nespokojnosť so sebou, akási hanblivosť. Ale keď vystúpil z vlaku na svojej stanici a zazrel krivého pohoniča Ignáta s vyhrnutým golierom na kaftane, keď v nejasnom svetle, padajúcom zo staničných oblokov, zazrel svoje pokrovcami vystlané sane a svoje kone s podviazanými chvostmi, v postroji s hrkálkami a strapcami, keď mu pohonič Ignát, ešte kým si sadali, začal rozprávať novinky z dediny, že prišiel dodavateľ a že sa otelila Páva — pocítil, že sa motanica pomaličky rozpletá a zmätok a zahanbenie miznú samy od seba. Pocítil to už pri pohľade na Ignáta a na kone. Ale keď si obliekol kožuch, ktorý mu Ignát doniesol, keď si zababušený sadol do saní a viezol sa, rozmýšľajúc o nastávajúcich starostiach v dedine a pokukujúc na pripriahnutého, kedysi jazdeckého, donského,

strhaného, ale bystrého koňa, začal celkom inakšie chápať, čo sa mu stalo. Zas sa cítil tým, čím bol a nechcel byť inakší. Teraz chcel byť len ešte lepší ako predtým. Najsamprv sa rozhodol, že odteraz už nikdy nebude dúfať v neobyčajné šťastie, ktoré mu mala poskytnúť ženba, a preto nebude tak pohŕdať tým, čo má. Potom sa rozhodol, že už nikdy nepripustí, aby sa ho zmocnila škaredá náruživosť, na ktorú sa rozpožínať ho tak mučilo, keď sa chystal popýtať Kity. Napokon, keď sa rozpomenul na brata Nikolaja, rozhodol sa v duši, že nikdy nedopustí, aby zabudol na neho, že ho bude pozorovať a nespustí ho s očí, aby bol prichystaný pomôcť, keď mu bude zle. A cítil, že to bude už onedlho. Potom ho nútilo zamyslieť sa aj o rozhovore o komunizme, na ktorý kedysi hľadel tak ľahostajne. Zmena hospodárskych podmienok sa mu zdala hlúposťou. Ale vždy cítil nespravodlivosť vlastnej hojnosti v porovnaní s biedou ľudu, a teraz, aby mal pocit úplnej spravodlivosti, rozhodol sa v duši, že bude ešte usilovnejšie pracovať a nedovolí si nijakého vyrazenia, hoci aj predtým mnoho pracoval a nežil samopašne. A zdalo sa mu to také ľahké, že strávil celú cestu v príjemných úvahách. So smelým pocitom nádeje na nový, lepší život, prišiel o deviatej večer domov.

Z oblokov izby Agafie Michalovny, starej pestúnky, ktorá mu bola v dome gazdinou, padalo svetlo na sneh pred domom. Agafia ešte nespala. Kuzma, ktorého zobudila, vybehol na podstrešie ešte rozospatý a bosý. Poľovnícka suka Laska tiež vyskočila, skoro

Kuzmu zvalila s nôh, a zavyla. Obtierala sa Levinovi o kolená, dvíhala sa na zadné nohy a chcela mu položiť predné labky na hrud', čo nesmela.

„Chytro ste sa vrátili, báfuška,“ povedala Agafia Michalovna.

„Nudil som sa, Agafia Michalovna. Všade dobre, doma najlepšie,“ odpovedal jej a šiel do pracovne.

Pracovňu pomaly osvietila donesená sviečka. Z tône vynikaly známe podrobnosti: jelenie parohy, poličky s knihami, zrkadlo, pec s otvorom, ktorý bolo treba už dávno opraviť, otcovská pohovka, veľký stôl, na stole otvorená kniha, puknutý popolník, sošit s poznámkami. Keď to všetko videl, zmocnily sa ho na chvíľu pochybnosti, či sa tu dá zriadiť nový život, o ktorom rojčil cestou. Všetky tieto stopy jeho života ako by ho boli obkolesily a vravely mu: — Nie, nezbavíš sa nás, nebudeš inakší, vždy budeš taký, aký si bol: plný pochybností, večne nespokojný so sebou, darmo sa posiluješ napraviť sa, klesneš zas a zas, večne budeš čakať šťastie, ktoré ti je nie naklonené a teda nemožné.

Ale toto vravely len jeho veci. Iný hlas, hlas duše, mu vravel, že sa netreba podrobovať minulosti, že človek môže spraviť so sebou všetko. Načúval tento hlas a šiel do kúta, kde stály dve pudové činky, a začal ich pravidelnými pohybmi dvíhať, lebo sa chcel občerstviť. Za dverami zaškrípely kroky. Chytro postavil činky.

Vošiel správca a povedal, že je všetko, chvalabohu, v poriadku, ale oznámil, že pohánka v novej sušiarni potuchla. Levina zpráva zamrzela. Novú sušiareň po-

stavil a čiastočne aj vymyslel on. Správca bol vždy proti novej sušiarňi a teraz oznamoval so skrytým víťazstvom, že pohánka potuchla. Ale Levin bol pevne presvedčený, že len preto potuchla, lebo nedbali na rozkazy, ktoré im povedal sto ráz. Zlostil sa a vyhrešil správcu. Ale stala sa aj vážna a radostná udalosť: oteľila sa Páva, najlepšia, drahá krava, kúpená na výstave.

„Kuzma, daj mi kožuch. A vy rozkážte vziať lampáš, pôjdem pozrieť,“ povedal správcovi.

Stajňa pre vzácne kravy bola hneď za domom. Levin prešiel cez dvor popri záveji pri bazičke a prišiel k stajni. Keď otvorili primrznuté dvere, oviol ho zápach teplej hnojnej pary a kravy, prekvapené nezvyčajným svetlom lampáša, pohly sa na čerstvej slame. Mihol sa hladký, čierno-strakavý, široký chrbát hollandanky. Bujak Berkut ležal s krúžkom v papuli a aj chcel vstať, ale si to rozmyslel, len zafučal so dva razy, keď prechodili popri ňom. Červená krásavica Páva, veľká ako hroch, zvrtila sa, zadkom chránila teliatko pred príchodzimi a oňuchávala ho.

Levin vošiel do ohrady, poobzeral si Pávu, zdvihol červeno-strakavé teliatko na nepevné, dlhé nohy. Rozčúlená Páva zamúkala, ale upokojila sa, keď jej Levin pritiahol teliatko, zfažka si vzdychla a začala ho lízať drapľavým jazykom. Teliatko hľadalo, drgalo matku popod slabiny a krútilo chvostíkom.

„Hej, sem posvieť, Fedor, sem sa s lampášom,“ povedal Levin a obzeral si teliatko. „Na matku! Hoci je farbou na otca. Veľmi pekné. Dlhé, so širokým chrb-

tom. Vasilij Fedorovič, však je krásne?" obrátil sa ku správcovi a v radosti z teliatka celkom zabudol, že sa hnevá na neho pre pohánku.

„Na kohože by malo byť mrzké? Ale Semion, dodavateľ, prišiel na druhý deň, ako ste odišli. Bude sa treba s ním poradiť, Konštantín Dmitrič," povedal správca. „Veď som vám už predtým vravel o tom stroji.“

A už táto otázka voviedla Levina do všetkých podrobností gazdovstva, ktoré bolo veľké a složité a Levin rovno z kravskej stajne šiel do kancelárie a keď sa poshovárал so správcom a so Semionom-dodavateľom, vrátil sa domov a šiel rovno hore, do hostovskej izby.

XXVII.

Dom bol veľký, starodávny, a čo aj Levin bol len sám, vykuroval a obýval celý dom. Vedel, že to bolo hlúpe, aj nevhodné, že sa to priečilo jeho terajším novým plánom, ale tento dom bol Levinovi celý svet. Bol to svet, v ktorom žili a umreli mu otec a matka. Žili životom, ktorý sa Levinovi zdal najvyšším ideálom dokonalosti a ktorý túžil obnoviť tu so svojou ženou, so svojou rodinou.

Na matku sa Levin skoro nepamätal. Obraz matky bol mu svätou rozpomienkou a jeho budúca žena mala byť podľa jeho predstavivosti opakovaním toho utešeného, svätého ideálu ženy, ktorým mu bola matka.

Nielen že si lásku k žene nemohol domyslieť bez

manželstva, ale najprv pomýšľal na rodinu a len potom na ženu, ktorá mu dá rodinu. Preto sa jeho pochopy o ženbe nepodobaly názorom väčšiny jeho známych, ktorým ženba bola len obyčajnou, všednou udalosťou. Levin hľadel na ženbu ako na najdôležitejšiu udalosť v živote, na ktorej spočíva životné šťastie. A toho sa teraz musel zriecť.

Keď prišiel do maličkej hosťovskej izby, kde vždy píjal čaj, a usadil sa s knihou do svojho kresla, a Agafia Michalovna mu doniesla čaj a s obyčajným: „Aj ja si sadnem, báfuška,“ sadla si na stoličku pri obloku, pocítil, hoci to bolo veľmi čudné, že sa nezriekol svojich túžob, že bez nich nemôže žiť. Či s ňou, či s inou, ale tak bude. Čítal knihu, rozmýšľal o prečítanom, prestával čítať, aby počul Agafiu Michalovnu, čo neprestajne klekotala, a zároveň sa mu mihaly pred očami všelijaké nesúvislé obrazy z gazdovstva a z budúceho rodinného života. Cítil, že sa mu v hĺbke duše čosi ustaľovalo, vyrovnávalo a naprávalo.

Počul, ako Agafia Michalovna rozpráva, že Prochor zabudol na Boha, že peniaze, ktoré mu dal Levin na koňa, prepíja bez prestania a že zbil ženu na smrť. Aj načúval aj čítal knihu a ujasňoval si porad myšlienok, ktoré v ňom vyvolalo čítanie. Čítal Tyndalovu knihu o teplote. Rozpomínal sa, že odsudzoval Tyndala pre namyslenosť a spokojnosť so sebou a so svojou obratnosťou pri pokusoch, ako aj preto, že nemá filozofického názoru. A zrazu sa mu vynorila radostná myšlienka: — O dva roky budem mať v čriede dve holanďanky, aj Páva ešte môže žiť, spolu dvanásť mla-

dých Berkutových dcér, a keď na čelo čriedy postavím týchto troch — to bude krása! — A zas začal čítať. — No, dobre, dobre, elektrina a teplota je vraj to isté, ale či možno na rozriešenie otázky postaviť do rovnice jednu veličinu miesto druhej? Nie. No, teda čo? Spojitosť medzi všetkými prírodnými silami sa vycíti pudom... Veľmi príjemné je, že Pávina dcéra bude už červenou strakavou kravou ako celá črieda, do ktorej zamieša tieto tri!... Skvostne! Vyjde si so ženou a s hosťmi naproti stádu... Žena povie: Túto jalovičku sme s Kosťom vychovali ako decko. Ako vás to môže zaujímať? — spýta sa host. Všetko, čo zaujíma muža, zaujíma aj mňa. Ale kto je ona? — A rozpomenul sa, ako pochodil v Moskve... — Nuž, čože robí?... Nemôžem za to. Ale teraz pôjde všetko inakšie. To je hlúposť, že to nedovolí život, že to nedopustí minulosť. Treba bojovať o lepší, omnoho lepší život... — Nadvihol hlavu a zamyslel sa. Stará Laska ešte celkom nestrávilá radosť z jeho príchodu a vybehaná, vybrechaná pribehla zo dvora, krútiac chvostom a vnášajúc so sebou vôňu povetria. Priblížila sa k nemu, vopchala si mu hlavu pod ruku, žalostne skučala a vyžadovala poláskanie.

„Len, len, vravieť,“ povedala Agafia Michalovna. „A je to len pes... Veď pochopil, že sa mu gazda vrátil a že mu je otupno.“

„Prečo by mi bolo otupno?“

„A či nevidím, báfuška? Je už načase, aby som sa vyznala v pánoch. Od mala-malička som u nich vy-

rástla. Ale nič si z toho nerob, báfuška. Len aby zdravia bolo a svedomie čisté.“

Levin sa na ňu uprene díval a čudoval sa, že tak pochopila jeho myšlienky.

„Nuž čo, doniesť vám ešte čajčeku?“ povedala, vzala čiašku a odišla.

Laska si mu ešte vždy pchala hlavu pod ruku. Pohladkal ju a hneď sa mu pri nohách skrútila do kľbka a položila si hlavu na vytrčenú zadnú nohu. A na znak toho, že je teraz už všetko v poriadku a dobre, ľahko otvorila papuľu, zamliaskala, lepšie si uložila papuľu okolo starých zubov a zatíchla v blaženej spokojnosti. Levin pozorne striehol na tento jej posledný pohyb.

— Tak, ako ja, — povedal si, — práve tak ako ja! Nič sa nestalo... Všetko je v poriadku.

XXVIII.

Včasráno po plese poslala Anna Arkadevna mužovi telegram, že dnes odchádza z Moskvy.

„Nie, musím, naozaj musím ísť,“ vysvetľovala švaginej zmenu pôvodného úmyslu takým tónom, ako by jej bolo prišlo na um toľko roboty, že ju nevypočítaš. „Nie, už len radšej idem dnes!“

Štefan Arkadevič neobedoval doma, ale sľúbil, že príde o siedmej a vypevadí sestru.

Ani Kity neprišla, poslala lístok, že ju bolí hlava. Dolly a Anna obedovali len s deťmi a s Angličiankou. Vari preto, že sú deti nestále alebo veľmi citlivé a vy-

cítily, že je Anna dnes celkom inakšia ako vtedy, keď prišla a keď si ju tak obľúbily, že sa už nezaobrá s nimi, prestaly sa zrazu hrať s tetou a prestaly sa k nej tuľkať a ani trošku ich už nezaujímal, že odchodí. Annu celé predpoludnie zamestnávaly prípravy na cestu. Písala listy moskovským známym, zapisovala si účty a balila. Dolly sa vôbec zdalo, že je v akejsi nepokojnej nálade, že je akási ustarostená. Dolly zo skúsenosti veľmi dobre poznala túto náladu, ktorá sa človeka zmocňuje nie bez príčiny a zväčša len zakrýva nespokojnosť so sebou. Po obede šla sa Anna obliekať do svojej izby a Dolly šla za ňou.

„Aká si dnes čudná!“ povedala Dolly Anne.

„Ja? Zdá sa ti? Nie som čudná, ale zlej vôle. Bývam zavše taká. Vždy vtedy sa mi chce plakať. Je to veľmi hlúpe, ale prejde to,“ chytro povedala Anna a sklonila červenú tvár nad kapsičku-hračku, do ktorej si ukladala nočný čepček a batistové šatôčky. Oči sa jej čudne blyšťaly a neprestajne sa zalievaly slzami. „Ako sa mi nechcelo odísť z Petrohradu, — a teraz sa mi zas nechce odísť odtiaľto.“

„Prišla si a vykonala si dobrý skutok,“ povedala Dolly a pozorne sa dívala na ňu.

Anna pozrela na ňu mokkými, uslzenými očami.

„Nevrav takto, Dolly. Nič som nevykonala a nemohla vykonať. Často sa čudujem, prečo sa ľudia dohovorili, že ma pokazia vychvaľovaním. Čo som vykonala a čo som mohla vykonať? V srdci sa ti našlo toľko lásky, že si mohla odpustiť...“

„Boh vie, čo by bolo bývalo bez teba! Aká si ty

šťastná, Anna," povedala Dolly. „Všetko máš v duši jasné a pekné.“

„Každý má v duši svoje skeletons, ako vravia Angličania.“

„Akýže ty máš skeleton? V tebe je všetko také jasné.“

„A mám!“ povedala Anna zrazu a neočakávane po plači stiahol jej pery potmehúdsky, posmešný úsmev.

„Nuž tak je ten tvoj skeleton smiešny a nie smutný,“ povedala Dolly s úsmevom.

„Nie, smutný je. Vieš, prečo odchádzam už dnes, a nie zajtra? Chcem sa ti so všetkým zdôveriť, lebo ma to už dusí,“ povedala Anna, rozhodnutá si sadla do kresla a zahľadela sa Dolly rovno do očí.

Na veľké prekvapenie videla Dolly, že sa Anna začervenala až po uši, až po skrútené čierne vrkoče na šiji.

„Áno,“ pokračovala Anna. „Vieš, prečo Kity neprišla na obed? Žiarli na mňa. Skazila som jej... zapríčinila som, že jej včerajší ples bol mukou, a nie radosťou. No, pravda, pravda, nemôžem za to, alebo možno aj trošičku môžem,“ povedala a tíško pretiahla slovo „trošičku“.

„Ach, ako si to vyslovila, skoro ako Števo,“ povedala Dolly so smiechom.

Anna sa urazila.

„Ach, nie. Ach, nie! Nie som Števo,“ povedala a zachmúrila sa. „Preto ti to rozprávam, lebo si ani na chvíľočku nedovolím pochybovať o sebe,“ povedala Anna.

Ale vo chvíli, keď vyslovovala tieto slová, pocítila, že sú nepravdivé. Nielen že pochybovala o sebe, ale cítila rozčúlenie pri myšlienke na Vronského a odchádzala skôr, ako chcela, len preto, aby sa už nesišla s ním.

„Áno, Števo mi vrazil, že si s ním tancovala mazúrku a že Vronský . . .“

„Ani si nemôžeš pomyslieť, aké to bolo smiešne. Chcela som byť nahováračkou a zrazu vyšlo celkom inšie. Možno som nevoľky . . .“

Začervenala sa a zatíchla.

„Ach, oni to hneď vycítia!“ povedala Dolly.

„Ale bola by som zúfalá, keby to bolo dačo vážneho s jeho strany,“ prerušila ju Anna. „Som presvedčená, že sa všetko zabudne a že ma Kity prestane nenávidieť.“

„Aby som ti vlastne povedala pravdu, Anna, nevelmi želim Kity, aby sa uskutočnilo toto manželstvo. Lepšie bude, keď sa to rozíde, ak sa on, Vronský, mohol zaľúbiť do teba za jeden deň.“

„Ach, Bože môj, to by bolo také hlúpe!“ povedala Anna a zas jej zaliala tvár tmavá farba radosti, keď začula slovami vysloviť myšlienku, ktorá ju zaujímal. „A teraz teda odchádzam znepriatelená s Kity, ktorú som si tak obľúbila. Ach, aká je len milá! Ale ty to napraviš, Dolly? Všetci?“

Dolly sotva mohla zdržať úsmev. Mala Annu rada, ale príjemne jej bolo vidieť, že aj ona má slabosti.

„Znepriatelená? To nemôže byť.“

„A tak by som si želala, aby ste ma tu všetci mali

radi, ako vás ľúbim ja. A teraz som si vás ešte väčšmi obľúbila," povedala Anna so slzami v očiach. „Ach, aká som teraz len hlúpa.“

Utrela si šatôčkou tvár a začala sa obliekať.

Tesne pred odchodom prišiel oneskorený Štefan Arkadevič s červenou, veselou tvárou a zápachom vína a cigary.

Anino rozčítanie sa prenieslo aj na Dolly, a keď posledný raz objímala švagrinú, Dolly zašepkala:

„Zapamätaj si, Anna, nikdy nezabudnem, čo si pre mňa vykonala. Zapamätaj si, že som ťa mala rada a vždy ťa budem mať rada ako najlepšiu priateľku!“

„Nechápem, prečo,“ povedala Anna, bozkávajúc ju a potlačujúc slzy.

„Pochopila si a chápeš ma. S Bohom, moja drahá!“

XXIX.

— No sláva Bohu, všetko sa skončilo! — bola prvá myšlienka Anny Arkadevny, keď sa napokon rozlúčila s bratom, ktorý až do tretieho cengania zatarasoval vchod do vozňa. Sadla si na divánik k sprevádzajúcej ju služobnej Aničke a obzerala sa v šere spacieho vozňa. — Chvalabohu, zajtra zas uvidím Seriožka a Alexeja Alexandroviča, a zas budem žiť bývalým dobrým, zvyčajným životom.

Ešte vždy práve taká ustarostená ako ráno, chystala sa Anna Arkadevna pokojne a starostlivo na cestu. Maličkými, obratnými rukami otvorila a zavrela čer-

venú kapsičku, vytiahla podušku, položila si ju na kolená, starostlivo si ukrútila nohy a pokojne sa usadila. Chorá dáma sa už ukladala spať. Dve iné dámy sa rozhovorily s Annou a tučná starká si ukrúcala nohy a robila poznámky o kúrení. Anna odpovedala dámam niekoľko slov, ale nesľubovala si nič zaujímavého z rozhovoru s nimi a poprosila Aničku, aby jej vyňala lampôčku. Pripevnila si ju na operadlo kresla a vytiahla si z kapsičky nožík na rozrezávanie a anglický román. Zpočiatku sa nemohla sústrediť na čítanie. Najprv jej prekážala trma-vrma a chodenie vo vozni. Potom, keď sa vlak pohol, nemohla nenačúvať zvuky. Potom sneh, čo bil do ľavého obloka a lepil sa na sklo, pohľad na zababušeného sprievodcu, čo prešiel okolo, zasypaný s jednej strany snehom, potom rozprávanie, aká je vonku strašná metelica, rozptyľovali jej pozornosť. Neskoršie bolo už všetko rovnaké: rovnaké natriasanie a klopkanie, sneh rovnako bil do oblokov, rovnaké boli rýchle prechody zo sparnej horúčavy do zimy a zas do horúčavy, v temrave sa ustavične rovnako mihaly rovnaké tváre, bolo počuť tie isté hlasy a Anna začala čítať a chápať, čo čítala. Anička už driemala a držala červenú kapsičku na kolenách obooma širokými rukami v rukavičkách, z ktorých jedna bola deravá. Anna Arkadevna čítala a rozumela, čo čítala, ale nebolo jej príjemné čítať, totiž sledovať, ako žijú iní ľudia. Priveľmi sa jej chcelo žiť. Keď čítala, že hrdinka románu opatrovala chorého — chcelo sa jej chodiť tichými krokmi po izbe, kde ležal chorý. Keď čítala, že člen parlamentu rečnil — aj jej sa

chcelo rečníť. Keď čítala, ako Mary jazdila za stádom, prekárala švagrinú a prekvapovala všetkých smelosťou — chcelo sa jej to tiež robiť. Ale nedalo sa, teda len preberala drobnými rúčkami hladký nožíček a nútila sa do čítania.

Hrdina románu sa už blížil k svojmu anglickému šťastiu, stal sa baronetom a získal si bohatstvo a Anna túžila ísť s ním na to panstvo, keď zrazu pocítila, že by sa bol musel hanbiť a že sa aj ona hanbí za to. Ale prečo sa hanbí? — Prečože sa ja hanbím? — spýtala sa seba s urazeným údivom. Nechala knihu a oprela sa o operadlo kresla, tuho stiskajúc v obidvoch rukách nožík na rozrezávanie. Nebolo ničoho, za čo by sa bola mala hanbiť. Prebrala si všetky moskovské rozpomienky. Všetky boli krásne, príjemné. Rozpomienula sa na ples, na Vronského a jeho zaľúbenú, pokornú tvár, pripomenula si, ako sa správala k nemu: za nič sa nemusela hanbiť. Ale zároveň práve pri týchto rozpomienkach rástol v nej pocit hanby, ako by jej akýsi vnútorný hlas vravel práve vtedy, keď myslela na Vronského: „Teplo, veľmi teplo, horúce.“ — Nuž čože? — spýtala sa rozhodne a presadla si v kresle. — Čože to značí? Vari sa bojím pozrieť tomu do očí? Nuž čože? Či medzi mnou a tým chlapcom-dôstojníkom je alebo môže byť nejaký inakší pomer, ako s každým známym? — Usmiala sa pohrdavo a zas si vzala knihu. Ale teraz už naozaj nemohla porozumieť, čo čítala. Pošuchala nožík na obločnom skle a potom si priložila na líce jeho hladký a chladný povrch a skoro sa nahlas rozosmiala v radosti, ktorá sa jej zmoc-

nila bez akejkolvek príčiny. Cítila, že sa jej nervy nafa-
hujú ako struny vždy tuhšie a tuhšie na akési skrut-
kové kolíčky. Cítila, že sa jej vždy väčšmi a väčšmi
roztvárajú oči, že sa jej prsty na rukách a nohách
nervózne pohybujú, že ju čosi zadúša, že všetky pred-
mety a zvuky v tejto rozkolembanej temrave prekva-
pujú ju neobyčajnou jasnosťou. Podchvíľou ju trápily
minúty pochybností: ide vozeň vopred, či nazad a či
azda stojí? Či je pri nej Anička, či niekto cudzí? —
Čo je to tam na vešiaku: kožuch, či zviera? Či som to
ja tu: ja a či niekto iný? — Strašné bolo oddávať sa
tomuto strácaniu sa vedomia. Ale čosi ju vľahovalo
do neho a ona sa mu podľa vôle mohla poddávať alebo
nepoddávať. Vstala, aby sa spamätala, shodila pri-
krývku a pelerínu s teplých šiat. Na chvíľočku sa
spamätala a pochopila, že cudzí mužský, čo vošiel do
vozňa v dlhom nankinovom svrchníku, na ktorom
chýbala gombička, bol kurič, že prezeral teplomer a
že sa za ním do dverí vovalil vietor a sneh. Ale potom
sa zas všetko pomiešalo... Tento mužský s dlhým
driekom začal čosi hrýzť v stene. Starká začala nafa-
hovať nohy po celej dĺžke vozňa a naplnila ho čiernym
oblakom. Potom čosi strašne zaškripelo a zabúchalo,
ako by niekoho trhali. Potom oslepilo oči červené
svetlo a potom sa všetko zakrylo akousi stenou. Anna
cítila, že sa prepadla. Ale toto všetko nebolo strašné,
lež veselé. Nad uchom jej čosi vykrikoval hlas zaba-
bušeného a snehom zasypaného človeka. Vstala a
spamätala sa. Pochopila, že došli na stanicu a že to
bol sprievodca. Poprosila Aničku, aby jej podala slo-

ženú pelerínu a šatôčku, obliekla sa a pobrala sa ku dverám.

„Ráčite ísť von?“ spýtala sa Anička.

„Hej, chce sa mi trošku nadýchať. Tu je veľmi horúce.“

A otvorila dvere. Metelica s vetrom vrhly sa jej v ústrety a zápasily s ňou o dvere. Aj to sa jej zdalo veselé. Otvorila dvere a vyšla. Vietor ako by bol čakal len na ňu: radostne zahvižďal a chcel ju zdvihnúť a uniesť, ale zachytila sa rukou o chladnú tyč a pridržiajúc si šatôčku, sišla na nástupište a zašla za vozeň. Na plošinke bol vietor prudký, ale na nástupišti za vozňami bolo zátišie. S pôžitkom, plnou hrudou vdychovala snežné, ľadové povetrie, stála pri vozni a obzerala si nástupište a osvetlenú stanicu.

XXX.

Strašná fujavica búrila a hvižďala medzi kolesami vozňov a v stĺpoch za rohom stanice. Vozne, stĺpy, ľudia, všetko, čo bolo vidieť, bolo s jednej strany zaviate snehom a zasypávalo sa väčšími a väčšími. Na chvíľočku metelica stíchla, ale potom sa zas vyrútila s takou zúrivosťou, že sa jej nedalo ubrániť. V nej behali akísi ľudia, veselo sa shovárali, vŕzgali po doskách nástupišťa a otvárali a zatvárali veľké dvere. Popod nohy sa jej preklzla shrbená tóna človeka a bolo počuť zvuky kladiva na železe. „Daj telegram!“ ozval sa zlostný hlas s druhej strany v rozbúrenej temnote. „Ráčte ta-

diaľto! Číslo 28!“ kričaly ešte všelijaké hlasy a prebehávali zababušení ľudia, zapadnutí snehom. Okolo nej prešli akísi dvaja páni so zapálenými cigaretami v ústach. Zhlboka vydýchla ešte raz, aby sa nadýchala a už vytiahla ruku z rukávniku, aby sa chytila zábradlia pri schodíkoch a vošla do vozňa, keď jej zrazu celkom blízko človek vo vojenskom kabáte zaclonil svetlo lampáša. Obzrela sa a hneď poznala Vronského. Zdvihol ruku k čiapke, poklonil sa jej a spýtal sa, či nepotrebuje dačo, či by jej nemohol poslúžiť. Dost dlho neodpovedala, len sa dívala na neho, a čo aj stál v tôni, videla, alebo aspoň sa jej zdalo, že vidí výraz jeho tváre a očí. Zas to bol známy výraz úctivého oduševnenia, ktorým včera tak na ňu zapôsobil. Neraz si vravela v týchto posledných dňoch, ba aj práve teraz pred chvíľkou, že Vronský je pre ňu len jedným zo stoviek vždy rovnakých a obyčajných mladíkov, ktorých stretáva na každom kroku, že si nikdy nedovolí ani pomyslieť na neho. Ale teraz, v tejto prvej chvíli stretnutia s ním, zachvátil ju pocit radostnej hrdosti. Nemusela sa spytovať, prečo je tu. Vedela to tak určite, ako keby jej bol povedal, že je tu preto, aby bol tam, kde ona.

„Nevedela som, že tiež cestujete. Prečo idete?“ povedala a spustila ruku, ktorou sa práve chytila zábradlia. Na tvári jej svietila neudržateľná radosť a oživenie.

„Prečo idem?“ opakoval a díval sa jej rovno do očí. „Viete, že idem preto, aby som bol tam, kde vy,“ povedal, „nemôžem ináč.“

7

A v tej chvíli, ako by bol premohol všetky prekážky, vietor smietol sneh s vozňových striech, zaklopal akýmsi odtrhnutým kusom železa a plačlivo a mrzuto zakvílila napredku ostrá píšťala rušňa. Teraz sa jej zdala celá hrôza metelice ešte utešenejšou. Povedal jej práve to, za čím jej dychtila duša, ale čoho sa bál rozum. Neodpovedala a Vronský jej videl v tvári zápas.

„Odpusťte mi, ak vám je nepríjemné, čo som povedal,“ vyslovil pokorne.

Vravel úctivo, dôstojne, ale tak pevne a úporne, že mu dlho nemohla odpovedať.

„Nepekne vravíte a prosím vás, ak ste dobrý človek, zabudnite, čo ste povedali, ako aj ja zabudnem,“ povedala mu napokon.

„Nikdy nezabudnem, nemôžem zabudnúť ani na jedno vaše slovo, ani na jeden váš pohyb...“

„Dost, dost!“ vykrikla a márne sa namáhala dodať prísny výraz tvári, do ktorej dychtivo hľadel. Chytila rukou chladné zábradlie, vyšla na schodíky a chytro vošla do chodby vozňa. Ale v tesnej chodbičke zastala a premýšľala v duši o tom, čo sa stalo. Nerozpomínala sa ani na svoje, ani na jeho slová, len cítila a pocho-pila, že tento chvíľkový rozhovor ich strašne sblížil. Naľakala sa, ale zároveň bola šťastná. Postála si chvíľočku, potom vošla do oddelenia a sadla si na svoje miesto. No napätie, ktoré ju mučilo zpočiatku, nielen že sa obnovilo, ale sa ešte zväčšilo a to natoľko, že sa bála, že sa v nej každú chvíľku roztrhne čosi priveľmi napäté. Celú noc nespala. Ale v napätí a blúznení, ktoré jej preplňalo pomysly, nebolo nič nepríjemného

ani smutného. Naopak, bolo to radostné, hrejivé a povzbudzujúce. Nad ránom Anna zadriemala po sediačky v kresle a keď sa zobudila, už bolo vidno a vlak sa blížil k Petrohradu. Hneď ju zaujaly myšlienky na domov, na muža, na syna a na starosti nastávajúceho dňa a dní budúcich.

V Petrohrade len čo vlak zastal a ona vyšla, prvá tvár, čo jej upútala pozornosť, bola tvár mužova. — Ach, Bože môj! Prečo má také uši? — pomyslela si, keď sa dívala na jeho chladnú a dôstojnú postavu a na ohromné, prekvapujúce chrupavky uší, ktoré podopieraly striešku okrúhleho klobúka. Keď ju zazrel, šiel jej v ústrety, stisol pery ako obyčajne do posmešného úsmevu a hľadel priamo na ňu veľkými, ustatými očami. Akýsi neprijemný pocit jej sovrel srdce, keď sa stretla s jeho upreným a ustatým pohľadom, ako by ho bola čakala inakšieho. Najmä ju zdrvil pocit nespokojnosti so sebou, ktorý ju ovládol pri stretnutí s ním. Bol to pocit povedomý, známy, podobný stálej pretvárke, ktorou bol jej pomer k mužovi. Ale pocit, ktorý si predtým ani neuvedomovala, teraz si uvedomila jasne a bolestne.

„Nuž, ako vidíš, nežný muž, nežný ako druhý rok po svadbe, blčal túžbou ťa vidieť,“ povedal svojím zdĺhavým, tenkým hlasom a tónom, ktorým sa skoro vždy s ňou shováral — tónom posmechu nad tým, kto by bol naozaj tak vravel.

„Seriožko je zdravý?“ spýtala sa.

„Len toto má byť odmena za moju horlivosť?“ povedal. „Zdravý, zdravý . . .“

XXXI.

Vronský sa celú noc ani nenamáhal zaspáť. Sedel na svojom sedadle s očami, upretými raz rovno vopred, raz si obzerajúcimi vchodiacich a vychodiacich, a ak už predtým udivoval a rozčuľoval neznámych ľudí výzorom neotrasiteľného pokoja, zdal sa teraz ešte hrdší a povedomejší. Díval sa na ľudí ako na veci. Mladý, nervózny šuhaj, úradník okresného súdu, ktorý mu sedel naproti, znenávidel ho za tento výzor. Mladík si aj cigaretu pripaľoval od neho, prihovárал sa mu, ba aj drgol sa do neho, aby mu dal pocítiť, že je nie vec, ale človek, no Vronský stále hľadel na neho ako, povedzme, na lampáš a šuhaj sa uškŕňal, lebo cítil, že stráca vládu nad sebou, gniavený myšlienkou, že ho neuznávajú za človeka.

Vronský nevidel nič a nikoho. Cítil sa cárom, nie preto, že by bol presvedčený, že spravil dojem na Annu — tomu ešte neveril — ale preto, že dojem, ktorým ona pôsobila na neho, robil ho šťastným a hrdým.

Nevedel a ani nerozmýšľal, čo bude z tohto všetkého. Cítil, že všetky jeho sily, doteraz rozptýlené a roztratené, spojily sa a so strašnou energiou smerovali k jednému, blaženému cieľu. A to ho robilo šťastným. Vedel len, že jej povedal pravdu: že šiel ta, kde bola ona, že celé životné šťastie a smysel života nachádza teraz len v tom, aby ju videl a počul. A keď v Bologove vyšiel z vozňa napiť sa selterskej vody a videl Annu, ani nevedel ako, a prvým slovom jej povedal,

čo si myslel. A bol rád, že jej to povedal, že to Anna teraz vie a rozmýšľa o tom. Nespál celú noc. Keď sa vrátil do vozňa, neprestajne myslel na všetky okolnosti, v ktorých ju videl, na každé jej slovo, a v predstavách sa mu vznášali obrazy všetkého, čo mohlo byť v budúcnosti, až mu z toho zamieralo srdce.

Keď v Petrohrade vyšiel z vozňa, cítil sa po bezsennej noci taký oživený a čerstvý ako po chladnom kúpeli. Zastal pri vozni a čakal, kým vyjde. — Ešte raz ju uvidím, — vravel si a nevoľky sa usmieval, — uvidím jej chôdzu, jej tvár: povie mi niečo, obzrie sa, pozrie, možno sa aj usmeje. — Ale prv, ako videl ju, zazrel jej muža, ktorého prednosta stanice úctivo viedol pomedzi zástup. — Ach, áno, muž! — Len teraz prvý raz Vronský jasne pochopil, že muž bola osoba nerozlučne s ňou spojená. Vedel, že má muža, ale neveril, že naozaj existuje, uveril to určite, len keď ho uvidel, s hlavou, plecami a nohami v čiernych nohaviciach. Najmä uveril, keď uvidel, ako ju tento muž s pocitom vlastníctva pokojne chytil za ruku.

Keď teda uvidel Alexeja Alexandroviča s petrohradsky sviežou tvárou, s povedomou a dôstojnou postavou, v okrúhlom klobúku, s trošku prihrbeným chrbtom, uveril v neho a pocítil zrazu čosi takého nepríjemného, ako cíti človek, ktorého mučí smäd a ktorý sa konečne dostane k prameňu a nájde v prameni psa, ovcu alebo sviňu, ktoré aj vypily aj zmútily vodu. Vronského urážala najmä chôdza Alexeja Alexandroviča, ktorý vykrúcal bedrami a nakrivenými nohami. Len sebe priznával nepochybné právo ľúbiť

ju. Ale ona bola taká ako vždy a pohľad na ňu zapôsobil na neho zas ako vždy, fyzicky ho oživil, povzbudil, šťastím mu naplnil dušu. Kázal Nemcovi-sluhovi, ktorý pribehol k nemu z druhej triedy, aby pobral veci a šiel domov, a on sa pohol k nej. Videl prvé stretnutie muža so ženou a bystrým zrakom zaľúbeného zbadal ľahkú stiesnenosť, s ktorou sa shovárala s mužom. — Nie, neľúbi ho a nemôže ho ľúbiť, — rozhodol v sebe.

Už keď sa blížil k Anne Arkadevne od chrbta, spozoroval s radosťou, že cítila jeho priblíženie, ba aj sa obzrela, ale keď ho poznala, zas sa obrátila k mužovi.

„Dobre ste strávili noc?“ povedal, poklonil sa jej a spolu aj mužovi, a bolo mu jedno, či Alexej Alexandrovič prijme túto poklonu pre seba a či ho pozná alebo nie — ako sa mu uráči.

„Ďakujem vám, veľmi dobre,“ odpovedala Anna.

Jej tvár sa zdala ustatou a nebolo v nej tej hry oživenia, ktorá prenikala navonok raz v úsmeve, raz v pohľade. Ale na mih, pri pohľade na neho, predsa sa jej len čosi zablyslo v očiach, a čo aj plamienok hneď zhasol, Vronský bol šťastný touto chvíľočkou. Pozrela na muža, aby videla, či pozná Vronského. Alexej Alexandrovič hľadel na Vronského mrzuto, roztržito sa rozpomínal, kto je to. Ako kosa na kameň narazil tu Vronského pokoj a povedomosť na chladnú nadutosť Alexeja Alexandroviča.

„Gróf Vronský,“ povedala Anna.

„Ach! Veď sa my vari poznáme,“ ľahostajne povedal Alexej Alexandrovič a podával mu ruku. „Ta

cestovala s matkou a nazad so synom," povedal, vyslovujúc slabiky dôrazne, ako by rubľom platil za každé slovo. „Iste idete z dovolenky?" povedal, ale nevyčkal odpovede a zas sa obrátil žartovným tónom na ženu: „Nuž čo, preliali ste mnoho slz v Moskve pri lúčení?"

Týmto oslovením ženy dal Vronskému pocítiť, že chce byť so ženou sám, obzrel sa ešte na neho a dotkol sa klobíka. Ale Vronský sa obrátil k Anne Arkadevne:

„Dúfam, že budem mať česť vás navštíviť," povedal.

Alexej Alexandrovič pozrel na Vronského ustatým pohľadom.

„Veľmi ma bude tešiť," povedal chladno, „prijíma-me vždy v pondelok." Potom si už vôbec nevšimol Vronského a povedal žene: „Ako dobre, že som mal práve voľnú polhodinku a mohol som ti prísť oproti, že som ti mohol dokázať svoju nežnosť," doložil zas tým žartovným tónom.

„Akosi priveľmi zdôrazňuješ tú svoju nežnosť, aby som si ju poriadne vážila," odpovedala mu práve takým žartovným tónom a nevoľky načúvala kroky Vronského, ktorý šiel za nimi. — Čože ma po nej? — pomyslela si a začala sa spytovať muža, ako sa mal Seriožo bez nej.

„Ach, veľmi dobre! Marietta vraví, že bol veľmi milý a... a musím ťa zarmútiť... necnelo sa mu za tebou tak, ako tvojmu mužovi. No ešte raz merci. milá moja, že si mi darovala deň. Náš milý „samovar" bude radosťou bez seba. (Samovarom volal povestnú grófkú Lýdiu Ivanovnu, lebo sa vždy a na všetkom rozčuľovala, až v nej vrelo.) Spytovala sa na teba. A

vieš, ak ti smiem radiť, mala by si teraz zájsť k nej. Veď si zo všetkého robí také starosti. A teraz sa ešte okrem všetkých iných starostí zaoberá aj smierením Oblonských.“

Grófka Lýdia Ivanovna bola priateľka Aninho nuža a stred istého petrohradského krúžku, s ktorým popri mužovi bola aj Anna v najužšom styku.

„Ale veď som jej písala.“

„Musí všetko vedieť dopodrobna. Choď, milá moja, ak si nie ustatá. Kondratij ti zavolá sane a ja idem do výboru. Aspoň už zas nebudem sám obedovať,“ pokračoval Alexej Alexandrovič, ale už nie žartovným tónom. „Ani by si neverila, ako som ti privykol.“

Dlho jej stískal ruku a so zvláštnym úsmevom ju posadil do saní.

XXXII.

Prvá osoba, s ktorou sa Anna doma stretla, bol syn. Skákal k nej dolu schodmi, ani trošku nedbal na kriky vychovávateľky a kričal so vzrušenou radosťou: „Mama! Mama!“ Keď dobehol k nej, hodil sa jej okolo hrdla.

„Vravel som vám, že je to mama!“ kričal vychovávateľke. „Vedel som!“

A syn, práve tak ako muž, vyvolal v Anne pocit, podobný sklamaniu. Predstavovala si ho krajším, ako bol v skutočnosti. Musela sa vrátiť do skutočnosti, aby sa ním kochala takým, aký bol. Ale aj taký, aký na-

ozaj bol, bol utešený s pobelavými kučerami, belasými očami a plnými, strojnými nôžkami v tuho napätých pančuškách. Anna cítila skoro fyzický pôžitok z jeho hmatateľnej blízkosti a láskania, a mravné uspokojenie, keď sa stretla s jeho úprimným, dôverčivým a milovaným pohľadom a počula jeho naivné otázky. Anna vybrala darčeky, ktoré mu poslaly Dolline deti a porozprávala mu, aké dobré dievčatko je moskovská Taňa, ako vie čítať a ešte aj učí ostatné deti.

„Čože, vari som horší ako ona?“ spýtal sa Seriožo.

„Pre mňa si najlepši na svete.“

„To ja viem,“ odpovedal Seriožko s úsmevom.

Ešte si Anna ani len nestihla vypiť kávu, keď jej oznámili, že prišla grófka Lýdia Ivanovna. Grófka Lýdia Ivanovna bola vysoká, plná žena s nezdravou, žltou farbou v tvári a utešenými, záдумčivými čiernymi očami. Anna ju mala rada, ale teraz ako by ju prvý raz bola videla aj so všetkými nedostatkami.

„Nuž čo, drahá moja, doniesli ste olivovú ratolesť?“ spýtala sa grófka Lýdia Ivanovna, len čo vošla do izby.

„Áno, všetko sa skončilo a ani to nebolo také vážne, ako sme mysleli,“ odpovedala Anna. „Vôbec moja belle soeur je veľmi rozhodná žena.“

Ale grófka Lýdia Ivanovna, ktorá sa vždy zaujímalala o to, čo sa jej netýkalo, mala obyčaj nikdy nenačúvať, o čo sa zaujímalala. Prerušila Annu:

„Veru hej, mnoho zármutku a zla je na svete, aj ja som teraz taká utrápená.“

„A čo?“ spýtala sa Anna a namáhala sa zdržať úsmev.

„Začínam už ustávať z toho daromného lámania kopijí za spravodlivosť a zavše celkom ochabujem. Spolok sestričiek (filantropický, nábožensko-vlastenecký spolok) sa začal utešene rozvíjať, ale s tými pánmi sa nedá nič počať,“ doložila grófka Lýdia Ivanovna s posmešným podrobením sa osudu. „Najprv sa oduševnili myšlienkou, dokaličili ju a potom posudzujú tak povrchrne a nevážne. Dvaja-traja, medzi nimi aj váš muž, chápu význam spolku, ale ostatní si ho len posmeškujú. Včera mi písal Pravdin . . .“

Pravdin bol známy pansláv z cudziny a grófka Lýdia Ivanovna vyrozprávala obsah listu.

Potom grófka ešte vyrozprávala o nepríjemnostiach a nástrahách proti myšlienke sjednotenia cirkví a ponáhľala sa preč, lebo ešte toho dňa musela ísť na zasadnutie istého spolku a do slovanského výboru.

„Veď to všetko bolo aj predtým. Len prečo som to vtedy nezbadala?“ vravela si Anna. „Alebo bola dnes rozčúlenejšia? Ale naozaj je to smiešne: jej cieľom je — dobročinnosť, je kresťanka a ustavične sa hnevá, ustavične má nepriateľov a všetci sú jej nepriatelia kresťanstva a dobročinnosti.“

Po grófke Lýdii Ivanovne prišla Anina priateľka, riaditeľova žena, a vyrozprávala jej všetky mestské novinky. O tretej aj táto odišla a sľúbila, že príde na obed. Alexej Alexandrovič bol v ministerstve. Keď Anna osamela, využila čas do obeda tým, že bola pri synovi, keď obedoval (obedoval osve), a potom si usporiadala veci, prečítala a odpovedala na lístky a listy, ktoré sa jej nahromadily na stole.

Pocit nezavinenej hanby, ktorý ju trápil cestou, a rozčúlenie ju celkom opustily. V zvyčajných životných koľajach cítila sa zas istá a bez úhony.

Čudovala sa, keď myslela na včerajšiu náladu. — Čože to bolo? Nič. Vronský povedal hlúposť, ktorej ľahko spraviť koniec, a ja som odpovedala, ako bolo treba. Netreba to povedať mužovi a ani sa to nedá povedať. Vravieť o tom — značilo by dodávať dôležitosti nedôležitému. — Rozpomínala sa, ako mu raz vyrozprávala, keď jej v Petrohrade skoro vyznal lásku mladý mužov podriadený, a že jej Alexej Alexandrovič odpovedal, že sa to môže stať každej žene, čo sa pohybuje v spoločnosti, ale že úplne dôveruje jej taktu a nikdy si nedovolí ponížiť ju aj seba žiarlivosťou. — Teda mu nemám prečo rozprávať. Ba chvalabohu, ani nemám čo, — povedala si.

XXXIII.

Alexej Alexandrovič sa vrátil z ministerstva o štvrtej, ale ako často bývalo, nestihol vojsť k nej. Hneď šiel do pracovne prijímať žiadateľov a podpísať niekoľko listín, ktoré mu doniesol riaditeľ kancelárie. Na obed prišli (u Kareninovcov vždy obedovali aspoň traja hostia): stará sesternica Alexeja Alexandroviča, riaditeľ departementu so ženou a istý mladý šuhaj, ktorého odporúčali Alexejovi Alexandrovičovi do úradu. Anna vyšla do hostovskej zabávať hostí. Presne o piatej, bronzové hodiny z čias Petra I. nestihly dobiť

piateho úderu, prišiel Alexej Alexandrovič v bielej kravate a vo fraku s dvoma hviezdami, lebo musel odísť hneď po obede. Alexej Alexandrovič mal zaujatú a vypočítanú každú chvíľku v živote. A aby stihol vykonať všetko, čo ho čakalo každý deň, pridŕžal sa najprísnejšieho poriadku. „Bez pachtenia a bez odychu“ bolo mu heslom. Vošiel do dvorany, privítal sa so všetkými a chytró si sadol, usmievajúc sa žene.

„Áno, skončila sa moja samota. Nevieš, aké nemilé je (prízvukoval slovo nemilé) obedovať osamote.“

Pri obede sa poshovárал so ženou o moskovských udalostiach, s posmešným úsmevom sa spytoval na Štefana Arkadeviča. No inak sa shovárali zväčša nie o osobných veciach, ale len o petrohradských úradných a spoločenských pomeroch. Po obede sa polhodinku venoval hosťom, potom zas s úsmevom stisol ruku žene a odporúčal sa, odišiel do rady. Anna tentoraz nešla ani ku kňaznej Betsy Tverskej, ktorá ju pozvala na večer, keď sa dozvedela, že prišla, ani do divadla, kde mala teraz lôžú. Nešla najmä preto, lebo nemala hotové šaty, na ktoré počítala. Vôbec Anna bola veľmi namrzená, keď sa po odchode hostí zaoberala toaletou. Bola umelkyňa v obliekaní, neobliekala sa veľmi draho a pred odchodom do Moskvy dala krajčírke prešit troje šiat. Šaty bolo treba prešit tak, aby nebolo poznať, že sú zo starých a mali byť hotové už pred troma dňami. Ale vysvitlo, že dvojce šiat vôbec nebolo hotové a tretie krajčírka neprešila tak, ako Anna chcela. Krajčírka prišla vysvetliť, presviedčala, že takto budú šaty lepšie, a Anna sa tak rozčúlila, že

sa potom až hanbila na to myslieť. Aby sa celkom upokojila, šla do detskej izby a celý večer strávila so synom, uložila ho spať, pomodlila sa s ním a prikryla ho prikrývkou. Bola rada, že nikde nešla a strávila večer tak príjemne. Bolo jej tak ľahko a pokojne na duši, videla tak jasne, že všetko, čo sa jej cestou vo vlaku zdalo také významné, bolo len obyčajnou, bezvýznamnou náhodou v spoločenskom živote a že sa nemá za čo hanbiť ani pred sebou, ani pred inými. Sadla si ku kozubu s anglickým románom a čakala muža. Presne o pol desiatej ho začula cengañ a hneď prišiel do izby.

„Konečne si prišiel!“ povedala a podávala mu ruku. Bozkal jej ruku a sadol si k nej.

„Ako vidím, cesta sa ti vydarila,“ povedal jej.

„Áno, veľmi,“ odpovedala mu a začala mu rozprávať všetko od začiatku: o ceste s Vronskou, o príchode do Moskvy a nešťastí na železnici. Potom mu rozprávala, ako zpočiatku veľmi ľutovala brata a potom zas Dolly.

„Nemyslím, že by bolo možné ospravedlniť takého človeka, čo ti je aj brat,“ povedal Alexej Alexandrovič prísne.

Anna sa usmiala. Pochopila, že to povedal najmä preto, aby dokázal, že mu ani rodinné ohľady nemôžu zabrániť vysloviť úprimnú mienku. Poznala túto črtu v mužovej povahe a mala ju rada.

„Rád som, že sa všetko šťastlivo skončilo a že si už prišla,“ pokračoval. „No a čo tam vravia o novom nariadení, ktoré som vynútil v rade?“

Anna nič nepočula o tomto nariadení a trápilo ju svedomie, že tak ľahko mohla zabudnúť na to, čo mu bolo také dôležité.

„Tu naopak to narobilo mnoho kriku,“ povedal s povedomým úsmevom.

Videla, že jej Alexej Alexandrovič chce oznámiť o tejto udalosti čosi, čo mu je veľmi príjemné, a otázkami ho prinútila rozprávať. S nezmeneným povedomým úsmevom jej teda rozpovedal o ováciách, ktorých sa mu dostalo za nariadenie.

„Bol som veľmi, veľmi rád. Dokazuje to napokon, že už aj u nás začínajú hľadiť na túto vec rozumne a pevne.“

Keď si dopil druhý pohár čaju so smotanou a zjedol chlebom, Alexej Alexandrovič vstal a šiel do pracovne.

„A ty si nikde nešla? Iste si sa tu nudila?“ povedal.

„Ach, nie!“ odpovedala Anna. Aj ona vstala a vyprevádzala ho dvoranou do pracovne. „Čože to teraz čítaš?“ spýtala sa ho.

„Čítam teraz Duc de Lille: Poésie des enfers,“ odpovedal jej. „Veľmi zaujímavá kniha.“

Anna sa usmiala, ako sa usmievame ľudským slabostiam, chytila ho popod pazuchu a odprevadila ho po dvere pracovne. Poznala jeho zvyk, ktorý sa mu stal nevyhnutnosťou, vždy večer čítať. Vedela, že si pokladal za povinnosť číhať za všetkým významným, čo sa zjavilo v duchovnom svete, hoci mu všetok čas pohlcovaly úradné povinnosti. Vedela aj, že ho skutočne zaujímali len knihy politické, filozofické a teo-

logické, že umenie bolo celkom cudzie jeho povahe, ale nehľadiac na to, alebo ešte lepšie práve preto Alexej Alexandrovič neprepásol nič, čo narobilo mnoho kriku v tejto oblasti, a pokladal si za povinnosť čítať všetko. Vedela, že Alexej Alexandrovič aj v oblasti politiky, filozofie a teologie pochyboval a hľadal. No v otázkach umenia a poézie, ale najmä v otázkach hudby, ktorú vôbec nemohol pochopiť, mal najrozhodnejšie a najpevnejšie názory. Rád hovoril o Shakespearovi, Rafaelovi, Beethovenovi, o význame nových škôl v poézii a hudbe, ktoré mal podelené veľmi prehľadne, ako nasledovali.

„Nuž teda Pán Boh s tebou,“ povedala mu Anna pri dverách pracovne, kde už mal prichystané tienidlo na sviečke a sklenicu vody pri kresle. „A ja napíšem do Moskvy.“

Stisol jej ruku a zas jej ju bozkal.

— Predsa je len dobrý človek: priamy, spravodlivý a významný vo svojom odbore, — vravela si Anna, keď sa vrátila do svojej izby, ako by ho bránila pred kým-si, kto ho obviňoval a vravel, že ho nemožno ľúbiť. — Ale že mu tie uši tak strašne odstávajú! Či sa dal ostrihať? . . .

Presne o dvanástej, keď Anna ešte sedela za písomným stolíkom a dopisovala list Dolly, začula pravidelné kroky v papučiach a Alexej Alexandrovič prišiel k nej, umytý a učesaný, s knihou pod pazuchou.

„Už je čas, je čas,“ povedal s čudným úsmevom a šiel do spálne.

— Akým právom sa tak díval na neho? — pomyslela

si Anna, keď sa rozpomenula, ako Vronský pozrel na Alexeja Alexandroviča.

Vyzliekla sa a vošla do spálne, ale nielen že nemala v tvári oživenia, ktoré jej v Moskve tak sršalo z očí a úsmevu, ba naopak, teraz sa zdalo, že v nej oheň zhasol alebo sa skryl kamsi ďaleko.

XXXIV.

Keď Vronský odchádzal z Petrohradu, prepustil svoj byt na Morskej priateľovi a milému druhovi Petrickému.

Petrický bol mladý poručík, nie voľajako vynikajúci a nielen nebohatý, ale po uši zadĺžený a podvečer vždy opitý. Neraz sa dostal na hlavnú strážnicu pre všelijaké smiešne a špinavé kúsky, ale priatelia a predstavení ho mali radi. Keď Vronský okolo dvanástej prichádzal z vlaku k svojmu bytu, videl pred vchodom známe nájomné sane. Ešte prv, ako mu otvorili na zacenganie, začul zpoza dverí mužské chichotanie, štebotanie ženského hlasu a krik Petrického: „Ak je to voľáky lotor, nepúšťajte ho!“ Vronský kázal, aby ho neoznámili, a vošiel do prvej izby. Za okrúhlym stolíkom sedela baronesa Chilletonová, priateľka Petrického, blyšťala sa lilavým atlasom šiat a rumennou tváričkou medzi pobelavými kučerami a ako kanárik plnila parížskym štebotom celú izbu a varila kávu. Okolo nej sedeli Petrický v kabáte a rotmajster Kameronovský v plnom výstroji, zrejme sa vracal zo služby.

„Sláva! Vronský!“ vykrikol Petrický, vyskočil a zrachotil stoličkou. „Domáci pán vo vlastnej osobe! Baronesa, dajte mu kávy z nového variča. Ani sme ňa nečakali! Dúfam, že si spokojný s okrasou svojej pracovne,“ povedal, ukazujúc na baronesu. „Veď sa vari poznáte?“

„Ako by nie!“ povedal Vronský s veselým úsmevom a stískal baronese drobnú ručičku. „Ako by nie, veď sme starí priatelia!“

„Vraciate sa z cesty,“ povedala baronesa, „teda už aj letím. Ach, naskutku odídem, ak prekážam.“

„Baronesa, ste vždy doma tam, kde ste,“ povedal Vronský. „Zdravstvuj, Kamerovský,“ doložil a potriasal Kamerovskému ruku.

„Vidíte, vy nikdy neviete povedať dačo takého pekného,“ obrátila sa baronesa na Petrického.

„Ale, prečo by nie? Po obede vám poviem aj ja práve tak pekne.“

„Hej, po obede, to je nie zásluha! No, teda vám dám kávy, choďte sa umyť a preobliecť,“ povedala baronesa, zas si sadla a starostlivo krútila kohútik na novom kávovom variči. „Pierre, dajte kávy,“ oslovila Petrického, ktorého volala Pierre, podľa priezviska Petrický, netajac svoj pomer k nemu. „Pridám ešte.“

„Pokazíte!“

„Nie, nepokazím! No a čo je s vašou ženou?“ spýtala sa zrazu baronesa a prerušila Vronského rozhovor s priateľom. „My sme vás tu už oženili. Doviedli ste si ženu?“

„Nie, baronesa. Narodil som sa Cigánom a umriem ako Cigán.“

„Tým lepšie, tým lepšie. Podajte mi ruku!“

A baronesa už nepustila Vronského. Začala mu žartovne rozprávať o najnovších životných plánoch a pýtala sa ho o radu.

„On mi ešte vždy nechce povoliť rozsobáš! Nuž, čo mám robiť? (On bol jej muž.) Teraz chcem začať proces. Ako mi poradíte? Kameronovský, dozrite na kávu — vykypela. Vidíte, že som zaujatá starosťami! Chcem proces, lebo potrebujem svoje imanie. Chápete tú hlúposť, vraví, že som mu vraj neverná,“ povedala pohľadavo, „a preto chce užívať môj majetok.“

Vronský s pôžitkom načúval veselé štebotanie chutnučkej ženy, prisviedčal jej, robil položartovné poznámky a vôbec hneď sa vžil do obvyklého tónu, ktorým sa shováral s takýmito ženami. V jeho petrohradskom svete sa všetci ľudia rozdeľovali na dva celkom opačné druhy. Prvý, nižší druh, boli — skazení, hlúpi a najmä smiešni ľudia, ktorí veria, že každý mužský má žiť len s jednou ženou, s ktorou ho sosobášili, že dievča musí byť nevinné, žena hanblivá, mužský chlapský, odolný a pevný, že treba vychovávať deti, zarábať si na chlebič, platiť dlhy a všetky podobné hlúposti. To bol druh ľudí staromódnych a smiešnych. Ale bol ešte iný druh ľudí prítomnosti, ku ktorému patrili oni všetci, v ktorom bolo treba byť len a len elegantným, veľkodušným, smelým, veselým, oddávať sa bez červenania všetkým náruživostiam a vysmievať sa zo všetkého ostatného.

Vronský bol len v prvej chvíli ako by omráčený po dojmoch z celkom iného sveta, ktoré si doniesol z Moskvy. Ale hneď sa vžil do bývalého a veselého sveta, ako by bol vopchal nohy do starých papučí.

Káva sa aj tak neuvarila — len všetkých postriekala a vykypela, a vykonala vlastne, čo mala, totiž vyvolala krik a smiech, poliala drahý pokrovec a baronese šaty.

„No a teraz už sbohom, lebo sa nikdy neumyjete a budem mať na svedomí hlavný priestupok poriadneho človeka — nečistotnosť. Teda radíte mi nôž na hrdlo?“

„Celkom určite a tak, aby mu vaša ručička bola blízko pri ústach. Bozká vám ručičku a všetko sa šťastlivo skončí,“ odpovedal Vronský.

„Tak a teraz po francúzsky: Adieu!“ zašušťala šatami a zmizla.

Aj Kamerovský sa zdvihol, ale Vronský nevyčkal, kým odišiel, podal mu ruku a šiel do kúpeľne. Kým sa umýval, Petrický mu v krátkosti opisoval, v akých ťažkostiach žije, nakoľko sa zmenily po odchode Vronského. Nemá ani babky. Otec odpovedal, že nedá peňazí a nevyplatí dlžoby. Krajčír ho chce dať zavrieť a druhý sa mu tiež vyhráža väzením. Veliteľ pluku sa vyslovil, že musí vystúpiť z vojska, ak neprestanú tieto škandále. Baronesa sa mu už zunovala ako štipľavá reďkovka, najmä tým, že mu ustavične chce dávať peniaze. A pozná isté dievča, ukáže ju Vronskému, zázrak, krása, v prísne východnom slohu, „genre otrokyne Rebeky“, chápeš. Aj s Berkaševom sa poškriepil, ten mu chce poslať sekundantov, ale,

rozumie sa, nič z toho nebude. Vôbec všetko je skvostné a neobyčajne veselé. Petrický nedožičil priateľovi pohrúžiť sa do podrobností jeho postavenia a začal mu rozprávať všetky zaujímavé novinky. Keď Vronský načúval také známe rozprávanie Petrického v takom známom prostredí svojho trojročného bytu, ovládol ho veľmi príjemný pocit návratu do bezstarostného petrohradského života, na ktorý bol navyknutý.

„To je nie možné!“ vykrikol a zastavil sprchu, ktorou si polieval červenú, zdravú šiju. „To je nie možné!“ vykrikol pri zpráve, že sa Lora sišla s Milejevom a opustila Ferinhofa. „A ešte vždy je taký sprostý a spokojný? No a čo robí Buzulukov?“

„Ach, Buzulukov! Ten ti vyviedol poriadnu vec — pôžitok!“ zakričal Petrický. „Vieš, že jeho náruživosťou sú plesy, nezamešká ani jedného dvorného plesu. Vybral sa ti na veľký ples v novej prilbici. Videl si už nové prilbice? Sú veľmi pekné, ľahšie. Len ti stojí... Nie, počúvaj.“

„Hej, počúvam,“ odpovedal Vronský a utieral sa chlpatým uterákom.

„Ide ti okolo neho veľkokňažná s ktorýmisi vyslancom a na všetko nešťastie dali sa do reči o nových prilbiciach. Veľkokňažná mu chcela ukázať novú prilbicu... Vidia, náš holúbok tu stojí. (Petrický predviedol, ako Buzulukov stojí s prilbicou.) Veľkokňažná ho poprosila, aby jej podal prilbicu, — a on nedáva. Čože je to? Len ti mu žmurkajú, kývajú, škúlia na neho — podaj. Nedáva. Strpol. Môžeš si domyslieť!... Lenže ten... akože ho... nuž, chce mu už vziať pril-

bicu... nedá!... Vytrhol mu ju a podal veľkokňažnej. Nuž, toto je tá nová, vraví veľkokňažná. Obrátila prilbicu a pomysli si len, z nej — buch hruška, cukríky, kilo cukríkov!... Nabral si ich, holúbok!“

Vronský sa gúľal smiechom. A ešte dlho potom, keď sa už shovárali o inšom, dusil sa zdravým smiechom a ceril mocné, husté zuby, keď mu prišla na um prilbica.

Len čo sa Vronský dozvedel všetky novinky, obliekol sa so sluhovou pomocou do uniformy a šiel sa hlásiť. Keď sa ohlásil, zamýšľal ísť k bratovi, k Betsy a vykonať niekoľko návštev s úmyslom začať chodiť do spoločnosti, kde by sa mohol stretávať s Kareninovou. Ako vždy v Petrohrade, vyšiel aj teraz z domu, aby sa vrátil až niekedy neskoro v noci.

DRUHÁ ČASŤ

I.

Koncom zimy bolo u Ščerbackých konzílium, ktoré malo rozhodnúť, ako je to vlastne s Kitiným zdravím a čo treba poďuf na posilnenie jej upádajúcich síl. Kity bola chorá a s príchodom jari bolo jej ešte horšie. Domáci doktor jej dával rybací olej, potom železo, potom lápis, ale keď ani prvé, ani druhé, ani tretie nepomáhalo a keďže im radil odcestovať na jar do cudziny, pozvali ešte chýrečného doktora na poradu. Chýrečný doktor, ešte nie starý a veľký krásavec, žiadal si prezrieť chorú. Nástojil na tom akosi so zvláštnou radosťou, veď dievčenská hanblivosť mu bola len pozostatkom barbarstva a nebolo mu nič prirodzenejšieho, ako to, aby ešte nie starý mužský dotýkal sa mladého, obnaženého dievčaťa. Bolo mu to prirodzené, veď to robieval každý deň a pritom necítil, ani nemyslel na nič zlého, aspoň sa mu tak zdalo, a preto dievčenskú hanblivosť pokladal nielen za pozostatok barbarstva, ale aj za osobnú urážku.

Bolo sa treba pokoriť, lebo čo sa aj všetci doktori učili v jednej škole, z celkom rovnakých kníh a poznali rovnakú vedu, a čo aj tu a tam hovorili, že tento vychýrený doktor je zlý doktor, v kňazninom dome a v jej kruhoch boli akosi všetci presvedčení, že len tento slávny doktor vie, čo nevedia iní, a že len on

môže zachrániť Kity. Po bedlivom prezretí a preklepaní zmätenej a hanbou omráčenej chorej, preslávený doktor si starostlivo vyumýval ruky a stál v hosťovskej izbe a shováral sa s kniežaťom. Knieža sa mrštil, pokašľoval, keď načúval doktora. Ako starší, nie hlúpy a nie chorý človek, neveril v medicínu a v duši sa zlostil na celú komédiu, a to tým väčšmi, lebo vari len on úplne chápal príčinu Kitinej choroby. — Taký brecháč, — myslel si, dávajúc v myšlienkach chýrečnému doktorovi meno z poľovníckeho slovníka, a načúval jeho daromnice o príznakoch dcérinej choroby. A medzitým doktor len s námahou zdržiaval výraz pohrdania týmto starým pánom a s úsilím sa snižoval k hladine jeho chápania. Pochopil, že sa so starčekom nemá čo shovárať, že hlavou v dome je matka. Pred ňou zamýšľal rozsypať svoje perly. Práve vtedy vošla do hosťovskej izby kňažná s domácim doktorom. Knieža odišiel a namáhal sa, aby nezbadali, akou smiešnou mu bola táto komédia. Kňažná bola rozčúlená a nevedela, čo robiť. Cítila, že sa previnila pred Kity.

„No, doktor, rozhodnite o našom osude,“ povedala kňažná. „Povedzte mi všetko.“ — Je ešte nádej? — chcela sa spýtať, ale pery sa jej roztriasly a nemohla vysloviť túto otázku. „Čo teda, doktor?“

„Kňažná, hneď sa poshováram s kolegom a potom budem mať česť oznámiť vám svoju mienku.“

„Tak vás mám opustiť?“

„Keby ste ráčili.“

Kňažná vzdychla a odišla.

Keď doktori osameli, domáci doktor nesmelo vy-

svetľoval svoju mienku, totiž, že je tu začiatok tuberkulózneho procesu, ale . . . a tak ďalej. Chýrečný doktor ho načúval, ale vprostred reči pozrel na veľké zlaté hodinky.

„Tak,“ povedal. „No . . .“

Domáci doktor úctivo zatíchol vprostred reči.

„Ako viete, nemôžeme určiť začiatok tuberkulózneho procesu. Kým sa neukážu kaverny, niet nič určitého. Ale môžeme mať podozrenie. A príznaky tu sú: zlé trávenie, nervové rozčúlenie a tak ďalej. Teraz je otázka: čo treba robiť pri podozrení na tuberkulózny proces, aby sa podporilo trávenie?“

„Ale veď viete, že sa v takýchto prípadoch skrývajú vždy mravné a duševné príčiny,“ s jemným úsmevom si dovoľil podotknúť domáci doktor.

„Hej, to je celkom zrejmé,“ odpovedal chýrečný doktor a zas pozrel na hodinky. „Odpusťte, ale povedzte mi, postavili už jauzský most a či ešte treba obchádzať naokolo?“ spýtal sa. „Ach! Postavili. No, tak môžem dôjsť za dvanásť minút. Teda shovárali sme sa, že musíme riešiť otázku: ako podporiť trávenie a posilniť nervy. Súvisí to, treba len pôsobiť na obe složky odrazu.“

„A cesta do cudziny?“ spýtal sa domáci doktor.

„Som nepriateľom ciest do cudziny. Ráčite vidieť: ak je to naozaj začiatok tuberkulózneho procesu, čo ešte nemôžeme vedieť, teda cesta do cudziny nepomôže. Potrebujeme prostriedok, ktorý by podporoval trávenie a neškodil.“

A chýrečný doktor vysvetlil svoj plán liečiť chorú

selterskou vodou, ktorú navrhol určite najmä preto, že nemôže zaškodiť.

Domáci doktor ho vypočul pozorne a úctivo.

„Ale prihováral by som sa predsa len za cestu do cudziny. Veď to bude zmena zvykov, vzdialenie sa z prostredia, ktoré vyvoláva rozpomienky. A potom... matka by rada...“ povedal.

„Ach tak! Keď je to teda takto, nech si pre mňa za mňa idú, lenže ich zbabrú tí nemeckí šarlatáni... Musia nás poslúchať... Nuž teda, nech si len idú.“

A zas pozrel na hodinky.

„Ach! Už je čas,“ a šiel ku dverám.

Chýrečný doktor oznámil kňážnej (smysel pre slušnosť mu to šepkal), že musí ešte raz vidieť chorú.

„Čože? Ešte raz prezerať!“ v hrôze vykrikla kňážná.

„Nie, potrebujem len niekoľko podrobností, kňážná.“

„Teda, nech sa vám páči.“

Matka vošla do hostovskej ku Kity a doktor šiel za ňou. Kity stála vprostred izby vychudnutá a červená, s čudným leskom prežitej hanby v očiach. Keď prišiel doktor, celá vzblkla a oči sa jej zalialy slzami. Celá jej choroba a liečenie jej bolo strašne hlúpe, ba až smiešne! Liečenie sa jej zdalo také smiešne ako sliapanie kúskov rozbitej vázy. Mala rozbité srdce. Načo ju teda chcú liečiť pilulkami a práškami? Ale nemohla uraziť matku, a to najmä preto nie, lebo matka cítila, že sa previnila.

„Ráčte si sadnúť, kňážná,“ povedal chýrečný doktor.

S úsmevom si sadol proti nej, skúmal pulz a zas jej

začal dávať nudné otázky. Odpovedala mu, ale zrazu sa nazlostila a vstala.

„Odpusťte, pán doktor, ale toto je už naozaj daromnica. Spytuje sa ma už tretí raz to isté.“

Chýrečný doktor sa neurazil.

„Chorobné rozčúlenie,“ povedal kňážnej, keď Kity odišla. „Vlastne som už skončil...“

A ako výnimočne umnej žene, doktor kňážnej vedecky vysvetľoval stav dcérin a zakončil poučením, ako treba piť predpísanú voďu, ktorá bola celkom zbytočná. Na otázku — či ísť do cudziny? — doktor sa usmial zamyslený, ako by riešil ťažkú otázku. Napokon rozhodol takto: ísť, ale neveriť šarlatánom a vo všetkom sa obrátiť len na neho.

Po doktorovom odchode všetkým odľahlo. Matka sa rozveselila a vrátila sa k dcére a Kity sa pretvarovala, že je aj ona veselšia. Teraz sa často, ba skoro vždy musela pretvarovať.

„Naozaj som zdravá, maman. Ale ak chcete odcestovať, poďme,“ povedala a namáhala sa ukázať, že ju zaujíma nastávajúca cesta a začala rozprávať, čo si na ňu musí prichystať.

II.

Vzápätí za doktorom prišla Dolly. Vedela, že v ten deň má byť konzílium a hoci sa len nedávno zviechala po pôrode (porodila koncom zimy dievčatko), hoci mala dosť vlastného žiaľu a starostí, odišla od doj-

čiatka a prechoreného dievčatka a zašla domov dozvedieť sa o Kitinom stave, ktorý teraz posudzovali.

„No, čo je?“ spýtala sa hneď, ako vošla do hostovskej, ani si nesňala klobúk. „Všetci ste veselí. Iste je všetko v poriadku.“

Skúsili jej porozprávať, čo povedal doktor, ale ukázalo sa, že čo aj doktor vravel veľmi súvisle a dlho, nijako sa nedalo zopakovať, čo povedal. Zaujímavé bolo len, že sa rozhodli odcestovať za hranice.

Dolly nevoľky vzdychla. Odchádzala jej najlepšia priateľka, sestra. A veru nemala veselý život. Pomer k Štefanovi Arkadevičovi po smierení bol veru pokojujúci. Smierenie, ktoré dokázala Anna, nebolo trvácé a rodinný súlad sa zas nadlomil na tom istom mieste. Nevedela síce nič určitého, ale Štefan Arkadevič skoro nikdy nebýval doma, ani peňazí nikdy nebolo a Dolly neprestajne mučilo podozrenie nevery, a aj sa mu bránila, lebo sa bála už raz prežitých múk žiarlivosti. Prvý výbuch žiarlivosti, ktorý raz prežila, už sa nemohol vrátiť, a ani odhalenie nevery by už nebolo mohlo zapôsobiť na ňu tak ako prvý raz. Také odhalenie by ju len zbavilo rodinných návykov, dala sa teda klamať, pohŕdala mužom, ale najväčšmi pohŕdala sebou za túto slabosť. A nadovšetko trápily ju starosti o veľkú rodinu: raz mala ťažkosti s dojčením dieťatka, raz odišla pestúnka, raz zas, ako práve teraz, ochorelo niektoré dieťa.

„A čo, ako sa máte vy?“ spýtala sa matka.

„Ach, maman, máme mnoho vlastného trápenia. Lily ochorela, bojím sa, že to bude šarlach. Prišla som

radšej hneď teraz prezvedieť sa, čo je u vás nového, lebo, ak to bude, božechráň, šarlach, dlho nebudem môcť vyjsť z domu.“

Po doktorovom odchode aj starý knieža prišiel zo svojej pracovne, nadstavil Dolly líce na bozkanie, po-shováral sa s ňou a obrátil sa k žene:

„Ako ste sa teda rozhodly, idete? Nuž a so mnou čo chcete spraviť?“

„Myslím, že by si mal ostať doma, Alexander,“ povedala žena.

„Ako chcete.“

„Maman, prečože by papa nešiel s nami?“ povedala Kity. „Aj jemu by bolo veselšie, aj nám.“

Starý knieža vstal a pohladkal Kity po vlasoch. Zdvihla tvár, nasilu sa usmiala a hľadela na neho. Vždy sa jej zdalo, že ju najlepšie chápe z celej rodiny, čo aj sa s ňou málokedy shováral. Ako najmladšia, bola otcovým miláčikom a zdalo sa jej, že mu jeho láska k nej zbystruje zrak. Keď sa jej teraz pohľad stretol s jeho belasými, dobrými očami, uprene na ňu zahľadnými, zdalo sa jej, že jej vidí až na dno duše a chápe všetko to nepekné, čo sa v nej robí. Začervenala sa, pritúlila sa k nemu a čakala, že ju bozká, ale on jej len pohladkal vlasy a povedal:

„Tie hlúpe prirobené vlasy! Ani sa nedostaneš k vlastnej dcére a hladkáš vlasy zdochlín-báb. A čo, Dollinka,“ obrátil sa k staršej dcére, „čo robí ten tvoj nafúkanec?“

„Nič, papa,“ odpovedala Dolly, lebo vedela, že sa

to spytuje na muža. „Stále behá kdesi, skoro ho ani nevidám,“ nemohla nedoložiť s posmešným úsmevom.

„A čo, neodišiel ešte na dedinu predávať horu?“

„Nie, len sa ustavične chystá.“

„Teda tak!“ povedal knieža. „Teda sa aj ja chystať? No, dobre,“ obrátil sa k žene a sadol si. „Ale vieš ty čo, Káťa,“ doložil najmladšej dcére, „ty sa raz, jedného utešeného dňa zobuď a povedz si: veď som už celkom zdravá a veselá, a pôjdeme sa s oteckom zasa včasráno poprechádzať po mrazíku. Čo?“

Zdalo sa celkom prosté, čo otec povedal, ale Kity sa pri týchto slovách zmiatla a zarazila ako pristihnutý zločinec. „Hej, on všetko vie, všetko chápe, a týmito slovami mi vraví, že čo aj je to hanba, treba prežiť svoju hanbu.“ Nemohla sa premôcť a dačo odpovedať. Aj už začala, ale zrazu sa rozplakala a vybehla z izby.

„Tu si máš tie tvoje žarty!“ oborila sa kňažná na muža. „Ty vždy...“ začala vyčítavú reč.

Knieža načúval dosť dlho kňažnine výčitky a mlčal, ale tvár sa mu vždy väčšmi a väčšmi chmúrila.

„Je taká nešťastná, neborká, taká nešťastná, a ty necítiš, že ju bolí každá náražka na to. Ach, tak sa zmýliť v ľuďoch!“ povedala kňažná a zo zmeny jej hlasu aj Dolly aj knieža pochopili, že vravela o Vronskom. „Nechápem, že nieto zákonov proti takým odporným, nečestným ľuďom.“

„Ach, načo to len počúvam,“ mrzuto povedal knieža a vstával s kresla, ako by chcel odísť, ale zastal vo dverách. „Zákony sú, mamička, a keď si už začala, teda ti poviem, kto všetko zaviniť: ty a ty, len ty.“

Proti takým fičúrom zákony vždy boly a budú! Hej veru, keby tu nebolo toho, čo nemalo byť, ja — starec, by som ho, šviháka, postavil pred bariéru. Tak a teraz si ju už môžete liečiť, vodiť do domu týchto šarlatánov.“

Chcel vari ešte mnoho povedať, čo mal na srdci, ale kňazná, len čo začula tón jeho hlasu, hneď skrotla a kajala sa, ako vždy pri vážnych otázkach.

„Alexandre, Alexandre,“ šepkala po francúzsky, vstala a rozplakala sa.

Len čo sa rozplakala, aj knieža zatíchol. Pristúpil k nej.

„No, dosť už, dosť! Viem, aj tebe je ťažko. Čože robiť? Nestalo sa veľké nešťastie. Boh je milostivý... Poďakuj sa mu...“ vravel, a už ani nevedel, čo vraví, a odpovedal na mokré kňaznine bozky, ktoré pocítil na ruke. A knieža vyšiel z izby.

Ešte vtedy, keď Kity vyšla z izby v slzách, Dolly s materinskou a rodinnou skúsenosťou hneď videla, že tu musí zasiahnuť žena a aj sa na to chystala. Sňala si klobúk, mravne si vysúkala rukávy a chystala sa zasiahnuť. Keď sa matka oborila na otca, usilovala sa zdržiavať matku, nakoľko jej dovolila detská úcta. Pri výbuchu kniežata mlčala. Hanbila sa za matku a cítila nežnosť k otcovi, lebo sa hneď zas udobril. Ale keď otec odišiel, chystala sa vykonať, čo bolo najpotrebnejšie: ísť za Kity a upokojiť ju.

„Dávno som vám už chcela povedať, maman: viete, že Levin chcel Kity popýtať o ruku, keď bol tu posledný raz? Povedal to Števovi.“

„No a čo? Nechápem . . .“

„Nuž, možno mu Kity dala košík. Nevravela vám?“

„Nie, nič mi nevavela ani o jednom, ani o druhom, je prihrdá. Ale viem, že je to všetko preto . . .“

„Len si pomyslite, ak odmietla Levina — veď viem, že by mu nebola dala kôš, nebyť toho druhého . . . A potom ju ten tak strašne sklamal.“

Kňažnej bola strašná myšlienka, ako veľmi sa previnila pred dcérou, a nahnevala sa.

„Ach, ja už nechápem celkom nič! Teraz všetci chcú žiť po svojom rozume, matke sa nezdôveria, ale potom tu máš . . .“

„Maman, pôjdem k nej.“

„Choď. Vari ti bránim?“ povedala matka.

III.

Keď Dolly vošla do Kitinej izbičky, peknučkovej, ružovučkovej, s bábikami vieux saxe, do práve takej mladučkej, ružovučkovej a veselej izbičky, ako bola Kity ešte pred dvoma mesiacmi, rozpomenula sa, s akou láskou a veselosťou vlni spolu zariadovaly túto izbičku. Srdcom jej prebehol mráz, keď videla Kity sedieť na nízučkovej stoličke, najbližšej ku dverám, a upierať nehybné oči na roh pokrovca. Kity pozrela na sestru, ale chladný, trochu prísny výraz tváre sa jej nezmenil.

„Teraz odídem a zavriem sa doma a ty nebudeš môcť prísť ku mne,“ povedala Darja Alexandrovna, sadajúc si k nej. „Chcem sa s tebou poshovárať.“

„O čom?“ chytro sa spýtala Kity, keď naľakaná zdvihla hlavu.

„O čom inšom, ako o tvojom žiali?“

„Nemám žiaľu.“

„Nevrav, Kity. Vari si myslíš, že to neviem? Viem všetko. A ver mi, je to také bezvýznamné. Všetky sme prešli cez to.“

Kity mlčala a v tvári mala prísny výraz.

„Nezaslúži si, aby si trpela pre neho,“ pokračovala Darja Alexandrovna, prístupujúc rovno k veci.

„Áno, pretože mnou pohrdol,“ vyslovila Kity traslavým hlasom. „Nevrav! Prosím ťa, nevrav nič!“

„Ale, ktože ti to povedal? Nikto to nevravel. Som presvedčená, že bol do teba zaľúbený a ostal zaľúbený, ale...“

„Ach, najstrašnejšie zo všetkého je táto ľútosť so mnou!“ vykrikla Kity a zrazu sa nazlostila. Obrátila sa na stoličke, začervenala sa, chytro rozhýbala prsty a raz jednou, raz druhou rukou stískala spinku na opasku, ktorú držala. Dolly poznala sestrin zvyk zachytávať sa rukami o niečo, keď sa rozčúlila. Vedela aj, že Kity vo chvíli rozhorlenia dokázala sa pozabudnúť a navráviť mnoho zbytočného a nepríjemného a chcela ju uspokojiť. Ale už bolo neskoro.

„Čo, čo mi zas chceš pripomínať, čo?“ vravela Kity chytro. „To, že som bola zaľúbená do človeka, ktorý ma nechcel ani vidieť, že umieram z lásky k nemu? A toto mi vraví sestra, ktorá si myslí, že... že... že cíti so mnou!... Nechcem takej ľúlosti a pretvácky!“

„Kity, si nespravodlivá.“

„Prečo ma mučíš?“

„Ale, ja naopak . . . Vidím, že si rozčúlená . . .“

No Kity ju v hneve nepočula.

„Nemám sa prečo trápiť a potešovať. Som natoľko hrdá, že nikdy nedopustím, aby som ľúbila človeka, ktorý ma neľúbi.“

„Ale veď ja ani nevravím . . . Len jedno — povedz mi pravdu,“ povedala Darja Alexandrovna a chytila ju za ruku, „len mi povedz, shováral sa Levin s tebou?“

Keď začula meno Levinovo, Kity sa už vari nijako nemohla ovládnuť: vyskočila so stoličky, hodila spin ku o zem, prudko rozhadzovala rukami a vravela:

„Načo ešte spomínaš aj Levina? Nechápem, prečo ma musíš mučiť? Povedala som ti a opakujem, že som hrdá a nikdy, nikdy nespravím, čo ty robíš. Vráť sa k človeku, ktorý ti bol neverný, ktorý sa zaľúbil do inej ženy! To ja nechápem! To môžeš ty, ale nie ja!“

Keď toto povedala, pozrela na sestru, ale keď videla, že Dolly mlčí so smutne svesenou hlavou, Kity namiesto aby vyšla z izby, ako zamýšľala, sadla si pri dverách, zakryla si tvár šatôčkou a tiež sklonila hlavu.

Mlčanie trvalo niekoľko minút. Dolly rozmýšľala o sebe. Poníženie, ktoré stále cítila, ozvalo sa v nej veľmi bolestne, keď jej ho pripomenula sestra. Nečakala, že sestra bude taká ukrutná a hnevala sa na ňu. Ale zrazu začula šuchotanie šiat a zároveň zvuk nezadržateľného, ale zdržiavaného plaču a čiesi ruky jej zdola objaly šiju.

„Dollinka, som taká, taká nešťastná!“ pošepkala jej Kity previnilo.

A slzami zaplavená, milá tvár sa skryla v sukni šiat Darje Alexandrovny.

Ako by tie slzy byly bývaly prepotrebným olejom, bez ktorého nemohol dobre ísť stroj vzájomného pochopenia medzi dvoma sestrami — po plači sa sestry neshováraly už o tom, čo ich zaujímalo, ale čo aj sa shováraly len tak všeobecne, teraz sa už celkom chápaly. Kity pochopila, že slová o mužovej nevere a o ponížení, ktoré vyslovila v zlosti, do hĺbky srdca ranily neborkú sestru, ale že jej sestra odpustila. A Dolly zasa pochopila všetko, čo chcela vedieť. Usmievala sa, že hádala správne, že žiaľ, Kitin nevyliciteľný žiaľ bol najmä z toho, že ju Levin pýtal za ženu a že mu dala kôš, že ju Vronský sklamal a že Kity bola hotová ľúbiť Levina a nenávidieť Vronského. Kity nepovedala o tom ani slovíčka. Vravela len o svojich duševných trampotách.

„Nie, nič ma nebolí,“ vravela, keď sa upokojila, „ale môžeš si myslieť, ako sa mi všetko zošklivilo, sprotivilo, zhnusilo, a najväčšmi ja sebe. — Môžeš si domyslieť, ako škaredo smýšľam o všetkom.“

„Ale akože ty môžeš škaredo smýšľať?“ spýtala sa Dolly s úsmevom.

„Naozaj mám len najškaredšie a najodpornejšie myšlienky, ani vypovedať ti nemôžem. Nie je to žiaľ, ani clivota, je to čosi omnoho horšieho. Ako by sa bolo skrylo všetko, čo bolo vo mne pekné, a ostalo len najškaredšie. No, akože ti to len povedať?“ pokračovala,

keď videla nepochopenie v sestriných očiach. „Keď sa teraz začne otecko so mnou shovárať . . . zdá sa mi, myslí si, že ma len treba vydať. Mama ma vodí na plesy: zdá sa mi, že ma len preto vodí, aby ma čím skôr vydala a zbavila sa ma. Viem, že je to nie pravda, ale nemôžem zahnať tieto myšlienky. Takzvaných kandidátov ženby nemôžem ani vidieť. Zdá sa mi, že si ma vážia na vážkach. Predtým mi bolo proste pôžitkom ísť niekde v plesových šatách, tešila som sa zo seba. Teraz sa hanbím a nedobre cítim. Nuž, čo chceš ešte? Doktor . . . no . . .“

Kity sa zarazila, chcela ešte povedať, že odvtedy, ako sa s ňou stala táto premena, sa jej Štefan Arkadevič nevýslovne sprotivil, že ho nemôže ani vidieť, aby sa jej v myšlienkach nevynorilo to najhrubšie a najhnusnejšie.

„Nuž veru, všetko sa mi javí v najhrubšej a najhnusnejšej podobe,“ pokračovala. „To je moja choroba. Možno to prejde . . .“

„Nemysli na to . . .“

„Nemôžem. Len s deťmi mi je dobre, len u teba.“

„Škoda, že nemôžeš bývať u nás.“

„Ba prídem k vám. Mala som už šarlach a uprosím mamu.“

Kity nepopustila, prešla bývať k sestre a po celý čas šarlachu, ktorý naozaj prišiel, opatrovala deti. Obe sestry šťastlivo vyopatrovaly všetkých šesť detí, ale Kitino zdravie sa nenapravilo a na Veľkú noc Ščerbackovci odcestovali do cudziny.

IV.

Petrohradská vyššia spoločnosť je vlastne len jedna, všetci sa navzájom poznajú a navštevujú. Ale v tomto veľkom kruhu sú určité menšie krúžky. Anna Arkadevna mala priateľov a blízke styky v troch rôznych kruhoch. Prvý kruh bol úradný, oficiálny, kruh mužov, ktorý sa skladal z kolegov a podriadených, najrozmanitejšie a najpodivnejšie pospájaných a rozdelených spoločenskými požiadavkami. Anna sa teraz už len ťažko rozpomínala, že kedysi cítila k týmto osobám skoro nábožnú úctu. Teraz ich všetkých poznala, ako sa poznajú ľudia v okresnom mestečku. Poznala obyčaje a slabosti každého z nich, vedela, kde koho čo omína. Poznala ich vzájomný pomer aj pomer k hlavnému stredisku. Vedela, kto koho podporuje, ako a čím sa drží, kto s kým a v čom súhlasí alebo sa nersovnáva. Ale tento kruh vládnych, mužských záujmov nikdy ju nemohol zaujímať a čo aj jej grófka Lýdia Ivanovna často dohovárala, Anna sa mu vyhýbala.

Druhý krúžok, blízky Anne, bol krúžok, pomocou ktorého Alexander Alexandrovič spravil kariéru. Centrom tohto krúžku bola grófka Lýdia Ivanovna. Bol to krúžok starých, nepekných, dobročinných a pobožných žien a rozumných, vzdelaných a ctibažných mužských. Istý umný človek, čo tiež patrilo do tohto krúžku, nazval ho „svedomím petrohrskej spoločnosti“. Alexej Alexandrovič si veľmi ctí tento krúžok a Anna, ktorá sa vedela tak dobre prispôbiť, našla si

v prvých rokoch petrohradského života priateľov aj v tomto kruhu. Ale teraz, po návrate z Moskvy, tento krúžok jej bol neznesiteľný. Zdalo sa jej, že sa aj ona, aj všetci ostatní pretvárajú a tak sa nudila, tak nepríjemne sa cítila v tejto spoločnosti, že chodila k Lýdii Ivanovne čím najzriedkavejšie.

Napokon tretí kruh, s ktorým sa Anna stýkala, bola tá vyššia spoločnosť v pravom smysle slova — bol to svet plesov, obedov, skvostných toaliet, svet, čo sa jednou rukou pridržal dvora, aby neklesol na polosvet, ktorým síce členovia tohto kruhu pohŕdali — aspoň si to namýšľali — ale s ktorým mali nielen podobné, no rovnaké záľuby. S týmto kruhom sa Anna stýkala prostredníctvom kňaznej Betsy Tverskej, bratancovej ženy, ktorá mala sto dvadsaťtisíc ročitého dôchodku a ktorá si Annu obľúbila hneď, ako sa zjavila v spoločnosti a zaliečala sa jej a vťahovala ju do svojho kruhu a pritom sa vysmievala z krúžku Lýdie Ivanovny.

„Keď budem stará a škaredá, budem tiež ako oni,“ vravievala Betsy, „ale vám, mladej, peknučkej žene je ešte privčas chodiť do toho starobínca.“

Zpočiatku sa Anna vyhýbala krúžku kňaznej Tverskej, ako len mohla, lebo vyžadoval výdavky nad jej prostriedky, a okrem toho v duchu dávala prednosť prvému kruhu. Ale po ceste do Moskvy nastal pravý opak. Vyhýbala sa mravným priateľom a chodila do veľkého sveta. Tam sa stretávala s Vronským a pri týchto stretnutiach cítila veľkú radosť. Najmä často sa stretávala s Vronským u Betsy, ktorá bola rodená Vronská a Vronskému sesternica. Vronský bol všade,

kde sa len mohol stretnúť s Annou, a keď len mohol, rozprával jej o svojej láske. Ona ho nepodporovala, ale vždy, keď sa s ním stretla, vzblkla jej duša práve takým pocitom oživenia, aký sa jej zmocnil vtedy vo vozni, keď ho videla prvý raz. Cítila veru, že pri pohľade na neho radosť jej zasvietila v očiach a složila jej pery do úsmevu a nemohla stlmiť výraz tejto radosti.

V prvom čase Anna úprimne verila, že je s Vronským nespokojná, lebo si dovoľuje ju prenasledovať. No nedlho po návrate z Moskvy prišla raz večer do spoločnosti, kde sa dúfala s ním sísť, ale on neprišiel a Anna z pocitu smútku, ktorý sa jej zmocnil, jasne pochopila, že sa klamala, že to prenasledovanie nielen že jej je nie nepríjemné, ale že jej utvára celý životný záujem.

Slávna speváčka spievala druhý raz a celá vznešená spoločnosť bola v divadle. Vronský zazrel zo svojho kresla v prvom rade sesternicu Betsy, nevyčkal ani prestávky a šiel k nej do lôže.

„Čože ste neprišli na obed?“ povedala mu. „Obdivujem bystrý zrak zaľúbených,“ doložila s úsmevom, ale tak, aby ju len on počul: „ani ona neprišla. Ale prídte po opere.“

Vronský pozrel na ňu s otázkou. Prikývla. Úsmevom sa jej poďakoval a sadol si k nej.

„A keď si tak pomyslí na vaše posmešky!“ pokračovala kňazná Betsy, ktorá s neobyčajným pôžitkom

sledovala úspechy tejto náruživosti. „Kde sa to len všetko podelo? Ste v sieti, môj milý.“

„Želám si len, aby som bol v sieti,“ odpovedal Vronský so zvyčajným pokojným a láskavým úsmevom. „Ak sa ponosujem, to len preto, lebo som ešte veľmi slabo chytený do nej, keď už musím povedať pravdu. Začínam strácať nádej.“

„Akúže vlastne môžete mať nádej?“ povedala Betsy, urazená za priateľku: „entendons nous...“ Ale v očiach jej horely plamienky, prezrádzajúce, že veľmi dobre a práve tak ako on chápe, akú môže mať nádej.

„Nijakú,“ povedal Vronský v smiechu a ceril husté zuby. „Dovoľte,“ doložil, vzal jej z ruky ďalekohľad a ponad jej obnažené plece začal si prezerať rad lôží na druhej strane. „Bojím sa, že začínam byť smiešny.“

Vedel veľmi dobre, že v očiach Betsy a všetkých ľudí z tejto vznešenej spoločnosti neriskoval stať sa smiešnym. Vedel veľmi dobre, že v očiach týchto osobností môže byť smiešna úloha človeka, nešťastne zaľúbeného do dievčaťa a vôbec do slobodnej ženy. Ale že v úlohe človeka, zaľúbeného do vydatej ženy, človeka, ktorý za každú cenu, aj za cenu života chce zviesť vydatú ženu — v tejto úlohe je čosi krásneho, vznešeného, v tejto úlohe nemôže byť nič smiešneho, a preto s hrdým a veselým úsmevom, čo sa mu ihral pod fúzmi, složil ďalekohľad a pozrel na kňažnú.

„A prečože ste neprišli na obed?“ povedala kňažná a s pôžitkom hľadela na Vronského.

„To vám musím porozprávať. Bol som zaujatý, há-

dajte čím? Stavím sa o stovku, o tisícku... neuhádnete. Meril som muža s človekom, ktorý mu urazil ženu. Áno, naozaj!“

„A čo, pomerili ste?“

„Skoro.“

„Musíte mi to rozpovedať,“ povedala a vstávala.
„Príďte v nasledujúcej prestávke.“

„Nemôžem: idem do francúzskeho divadla.“

„Od Nilsonovej?“ spytovala sa prekvapená Betsy, ktorá skoro ani nerozoznala Nilsonovú od ktorejkoľvek chóristky.

„Čože robiť? Mám tam schôdzku, týka sa to ešte vždy toho smierenia.“

„Blažení smierovači, lebo budú spasení,“ povedala Betsy, rozpomínajúc sa, že od kohosi počula čosi podobného. „Teda si sadnite a porozprávajte, čo to bolo.“

A zas si sadla.

V.

„Je to trochu neslušné, ale také milé, že mám strašnú chuť rozpovedať vám to,“ povedal Vronský a hľadel na ňu rozosmiateymi očami. „Osoby menovať nebudem.“

„Budem hádať, tým lepšie.“

„Teda počúvajte: idú dvaja veselí šuhajci...“

„Iste dôstojníci z vášho pluku?“

„Nevravím, že dôstojníci, proste dvaja mladí ľudia, čo spolu raňajkovali.“

„Inakšie: popíjali.“

„Možno. Idú na obed k priateľovi v najveselejšej nálade. A vidia: na nájomnom koči ich predbieha peknú ženu, obzerá sa na nich, ba zdá sa im, že im aj kýva a usmieva sa. Pravdaže, pustili sa za ňou. Letia ako diví. Na ich prekvapenie, krásavica zastáva pred vchodom práve toho domu, do ktorého šli aj oni. Krásavica beží do horného poschodia. Vidia len červené ústočká pod krátkym závojom a utešené, drobné nožičky.“

„Rozprávate to s takým citom, že sa mi zdá, ako by ste boli z tých dvoch.“

„A čo ste povedali pred chvíľkou? No, šuhajci vchodia k priateľovi, dával obed na rozlúčku. Aj tu si vypijú, možno až zbytočne mnoho, ako vždy na rozlúčkových obedoch. A po obede sa vypyťujú, kto býva hore v tomto dome. Nikto nevie, len sluha domáceho pána im odpovedá na otázku, či tu bývajú mamzely, že ich je tu veľmi mnoho. Po obede idú obidvaja šuhajci do pracovne k domácomu pánovi a píšú list neznámej. Napísali náruživý list, vyznanie a sami nesú list hore, aby vysvetlili, čo by sa v liste mohlo zdať nie celkom jasným.“

„Prečo mi rozprávate také nepekné veci? No?“

„Cengajú. Vyjde slúžtička, dajú jej list a presviedčajú dievča, že sú obaja takí zaľúbení, že hneď a zaraz umrú pri dverách. Dievča je v pomykove a vyjednáva s nimi. Zrazu sa zjaví pán s klobáskovitými bokombriadkami, červený ani rak, a oznamuje im, že v byte nebýva nikto okrem jeho ženy a vyhadzuje oboch.“

„Akože viete, že mal klobáskovité bokombriadky?“

„Veď načúvajte ďalej. Potom som ich šiel pomeriť.“

„No a čo?“

„Teraz príde najzaujímavejšie. Vysvitne, že je to šťastný párik titulárneho radcu a titulárnej radcovej. Titulárny radca podáva žalobu a ja robím sudcu-smieriteľa, a akého!... Verte mi, že Talleyrand je nič proti mne.“

„Čože je tu ťažkého?“

„Veď len načúvajte... Ospravedlnili sme sa, ako sa svedčí: „Sme zúfali, prosíme, odpusťte nám nešťastné nedorozumenie“... Titulárny radca s klobáskami začína už mäknúť, ale tiež si chce vyliat city, a len čo si ich začne vylievat', začína sa vám zlostiť a hromziť, a ja zas musím pustiť do boja celý svoj diplomatický talent. „Súhlasím s vami, že sa nesprávali pekne, ale, prosím vás, uvážte, že to bolo nedorozumenie, mladosť. Potom, šuhajci boli práve po raňajkách. Chápete. Lutujú z celej duše, čo sa stalo, a prosia, aby ste im odpustili previnenie.“ Titulárny radca zas mäkne: Súhlasím s vami, gróf, som náklonný odpustiť, ale pochopte, že moja žena, moja žena, moja počestná žena bola vydaná napospas prenasledovaniu, hrubostiam a bezočivosti akýchsi chlapčísk zkaderuka zkadenoha, ničom...“ A viete, chlapčisko stojí pri mne a ja ich mám pomeriť. Zas používam všetku svoju diplomáciu a keď už treba len všetko šťastne zakončiť, môj titulárny radca zas sa rozohňuje, červená, klobásky sa mu dvíhajú a ja sa zas len rozplývam v diplomatických jemnostiach.“

„Ach, to vám musím porozprávať!“ obrátila sa Betsy

so smiechom k dáme, ktorá práve vchádzala do lôže. „Tak ma rozosmial... No, bonne chance,“ doložila, keď podávala Vronskému prst, ktorým nedržala vejár, a keď si pohybom pliec nižšie spustila nadvihnutý živôtik šiat, aby bola obnažená, ako sa vyžaduje, keď vyjde do popredia, k lôžovej rampe, v svetle plynu a všetkým na očiach.

Vronský šiel do francúzskeho divadla, kde sa n-ozaj musel stretnúť s veliteľom pluku, ktorý nevynechal ani jedno predstavenie vo francúzskom divadle, aby sa s ním poshováral o svojich pokusoch smierenia, ktoré veliteľa zamestnávalo a zabávalo už tretí deň. Do veci bol zapletený Petrický, ktorého mal rád, a ešte istý dobrý šuhaj, ktorý len nedávno vstúpil do pluku, znamenitý priateľ, mladý knieža Kedrov. Ale najmä — šlo tu aj o záujmy pluku.

Obaja previnilci boli v eskadroně Vronského. K veliteľovi pluku prišiel titulárny radca, úradník Wenden, so žalobou na jeho dôstojníkov, ktorí mu urazili ženu. Podľa Wendenových slov jeho mladá žena — bol ženatý len pol roka — bola s mamičkou v kostole a zrazu pocítila, že jej je zle, ako to už býva v určitom stave, nevydržala dlhšie stáť a vybrala sa domov na prvom nájomnom koči, čo sa jej naďabil. Zrazu zbadala, že sa za ňou ženú dôstojníci, naľakala sa, bolo jej ešte horšie a vybehla hore schodmi domov. Keď sa Wenden vrátil z úradu, počul zvonček a akési hlasy, vyšiel teda, uvidel opitých dôstojníkov s listom a vyhodil ich. Prosil, aby ich prísne potrestali.

„Nie, vravte si, čo chcete,“ povedal veliteľ pluku,

keď si zavola Vronského, „ale ten Petrický už začína byť nemožný. Neprejde týždeň, aby dačo nevyviedol. Tento úradník to nenechá len tak, pôjde s tým ďalej.“

Vronský videl, že je to nie hračka, že tu nesmie dôjsť k súboju, že treba spraviť všetko, aby sa titulárny radca udobril a aby sa vec ututlala. Veliteľ pluku si pozval Vronského najmä preto, lebo vedel, že je šľachetným a rozumným človekom, ktorý si veľmi cení česť pluku. Poshovárali sa a rozhodli, že Petrický s Kedrovom musia ísť s Vronským ospravedlniť sa titulárnemu radcovi. Aj veliteľ pluku aj Vronský chápali, že meno Vronského a jeho hodnosť krídelného pobočníka veľmi zapôsobia na obmäkčenie titulárneho radcu. A naozaj, tieto dva prostriedky sa ukázali čiastočne pôsobivými. Ale výsledok smierenia bol ešte vždy pochybný, ako rozprával Vronský.

Keď Vronský prišiel do francúzskeho divadla, utiahol sa s veliteľom pluku do foyer a povedal mu o svojom úspechu alebo neúspechu. Veliteľ pluku si všetko premyslel a rozhodol sa, že nechá vec bez následkov, ale potom pre zábavu začal sa Vronského vypytovať na podrobnosti vyjednávania a dlho sa nemohol zdržať smiechu, keď počul Vronského rozprávať, ako sa už umlčaný titulárny radca zrazu zas rozohnil pri rozpomienke na podrobnosti a ako sa Vronský, lavírujúci pri poslednej náražke na smierenie, dal na ústup a socal pred sebou Petrického.

„Škaredá história, ale veľmi zábavná. Veď Kedrov sa nemôže biť s tým pánom! Tak strašne sa rozčuľoval?“ spýtal sa zas v smiechu. „Ale aká je dnes Claire?

Zázrak!“ povedal o novej francúzskej herečke. „Koľko ráz ju vidím, vždy je inakšia. To dokážu len Francúzi.“

VI.

Kňažná Betsy nevyčkala konca posledného dejstva a odišla z divadla. Len čo stihla vojsť do obliekárne a posypať si púdom podlhovastú, bledú tvár, sotrieť ju, popraviť sa a rozkázať čaj vo veľkej prijímacej izbe, už aj začaly prichádzať celé rady kočov k jej ohromnému domu na Veľkej Morskej. Hostia vchádzali „širokým vchodom“ a tučný vrátnik, čo vždy ráno čítal noviny za sklenými dverami, na poučanie prechodiacich, ticho otváral ohromné dvere a vpúšťal hostí popri sebe.

Skoro naraz vošla jednými dverami domáca pani s občerstveným účesom a osvieženou tvárou a hostia druhými do veľkej hosťovskej izby s tmavými stenami, mäkkými pokrovcami a jasne osvetleným stolom, žiariacim vo svetle sviečok bielučkým obrusom, striebrom samovaru a priesačným porcelánom čajového príboru.

Domáca pani si sadla k samovaru a stiahla si rukavičky. Spoločnosť si prestavovala stoličky s pomocou skoro neviditeľných lokajov a rozsadila sa rozdelila sa na dva krúžky — pri samovare s domácou paňou a na opačnom konci hosťovskej izby okolo krásnej vyslancovej ženy v čiernych zamatových šatách, s čiernymi, ostrými obrvami. V oboch krúžkoch roz-

hovor viazol, ako to už vždy býva v prvej chvíli, prerušoval ho príchod hostí, vítanie, podávanie čaju, ako by ešte len boli hľadali tému, pri ktorej ostanú.

„Ako herečka je neobyčajne dobrá, vidno, že študovala Kaulbacha,“ vravel diplomat v krúžku vyslancovej ženy, „všimli ste si, ako spadla...“

„Ach, prosím vás, neshovárajte sa už o Nilsonovej! Už sa o nej nedá povedať nič nového,“ povedala tučná, červená dáma bez obŕv a bez chignona, plavovlasá, v starých hodvábnych šatách. Bola to kňažná Mäkká, známa prostotou a hrubými spôsobmi — a nazvaná enfant terrible. Kňažná Mäkká sedela vprostriedku medzi oboma krúžkami a načúvala, zamiešala sa do rozhovoru raz v jednom, raz v druhom krúžku. „Len teraz mi traja ľudia povedali tú istú vetu o Kaulbachovi, ako by sa boli ushovorili. A neviem, prečo sa im veta tak zapáčila.“

Táto poznámka pretrhla rozhovor, bolo teda zas treba vymyslieť novú tému.

„Povedzte mi dačo zábavného, ale nie zlého,“ povedala vyslancova žena, veľká umelkyňa v jemnom rozhovore, ktorý sa volá po anglicky small-talk, obracajúc sa k diplomatovi, ktorý tiež nevedel, o čom teraz začať.

„Vravia, že je to veľmi ťažké, lebo len zlé je smiešne,“ začal diplomat s úsmevom. „Ale skúsím to. Dajte mi tému. Všetko závisí od témy. Keď máme látku, ľahko sa už na nej vyšívá. Často si myslievam, že znamenití rečníci minulého storočia boli by teraz v po-

mykove, keby mali hovoriť umne. Všetko umné sa zunovalo . . .“

„To som už dávno počula,“ v smiechu mu skočila do reči vyslancova žena.

Začal sa milý rozhovor. Ale iste preto, že bol až primilý, zas zaviazol. Bolo treba prebehnúť k osvedčenému prostriedku, ktorý nikdy nesklame — ku klebetám.

„Nezdá sa vám, že v Tuškievičovi je čosi z Ľudovíta XV.?“ povedal diplomat a očami ukazoval na pekného pobelavého šuhaja, ktorý stál pri stole.

„Ach, áno! Je v rovnakom slohu s hosťovskou izbou, preto sem tak často chodieva.“

Tento rozhovor sa udržal, lebo sa v náražkách shovárali práve o tom, o čom sa nesmeli shovárať v tejto hosťovskej, totiž o Tuškievičovom pomere k domácej panej.

Okolo domácej panej a samovaru sa medzitým práve tak kolembal rozhovor medzi troma nevyhnutnými témami: poslednou spoločenskou novinkou, divadlom a odsudzovaním bližného, a ustálil sa tiež len, keď sa dostal k poslednej téme, totiž ku klebetám.

„Počuli ste už, že si aj Maľtiščevová — nie dcéra, ale matka — šije kostým diable rose?“

„To je nemožné! Nie, to je skvostné!“

„Čudujem sa jej, veď s jej rozumom — veď nie je hlúpa — musí vidieť, aká je smiešna.“

Každý mal poznámku, ktorou odsúdil a vysmial ne-borkú Maľtiščevovú, a rozhovor veselo vzbĺkol, ako rozhorený ohník.

Muž kňaznej Betsy, tučný dobráčisko, náruživý sbe-
rateľ rytín, zašiel pred klubom do hosťovskej, keď sa
dozvedel, že žena má hostí. Priblížil sa ku kňaznej
Mäkkej, ktorá ho nepočula po mäkkom pokrovci.

„Ako sa vám páčila Nilsonová?“ povedal jej.

„Ach, či sa svedčí takto sa prikrádať? Ako ste ma
naľakali!“ odpovedala mu. „Prosím vás, neshovárajte
sa so mnou o opere, veď sa vôbec nevyznáte v hudbe.
Radšej sa snížim k vám a poshovárame sa s vami
o vašich majolikách a rytinách. No, aký poklad ste si
kúpili nedávno na trhu so starinou?“

„Chcete, ukážem vám ho? Ale v tom sa zas vy ne-
vyznáte.“

„Ukážte. Poučila som sa už u tých... ako ich len
volajú... bankárov... majú skvostné rytiny. Uka-
zovali nám.“

„Ako, boli ste u Schützburgov?“ spýtala sa domáca
pani od „samovaru“.

„Bola, ma chère. Pozvali nás s mužom na obed a
povedali mi, že len omáčka na tom obede stála tisíc
rubľov,“ vravela nahlas kňazná Mäkká, lebo cítila, že
ju všetci načúvajú, „a bola to veľmi nechutná omáčka,
čosi zeleného. Musela som ich teda pozvať aj ja a uva-
rila som im omáčku za osemdesiatpäť kopejok a všetci
boli veľmi spokojní. Ja si nemôžem dovoliť tisícru-
bové omáčky.“

„Ste zriedkavá osoba!“ povedala domáca pani.

„Zázračná!“ povedal ktosi.

Efekt, ktorý vyvolávaly reči kňaznej Mäkkej, bol
vždy rovnaký a tajomstvo tohto efektu spočívalo

v tom, že aj keď nevravela vždy k veci, ako práve teraz, vždy vravela proste, čo malo hlavu aj päť. V spoločnosti, do ktorej chodievala, pôsobily takéto slová ako najvtipnejší žart. Kňazná Mäkká ani nechápala, prečo jej slová vždy tak účinkujú, ale vedela, že účinkujú a využívala to.

Pretože pri slovách kňaznej Mäkkej, ktorú všetci načúvali, pretrhol sa aj rozhovor okolo vyslancovej ženy, chcela domáca pani spojiť celú spoločnosť a oslovila vyslancovu ženu:

„Naozaj nechcete čaj? Mohli by ste prejsť k nám.“

„Nie, nám je tu veľmi dobre,“ s úsmevom odpovedala vyslancova žena a pokračovala v prerušenom rozhovore.

Rozhovor bol veľmi príjemný. Ohovárali Kareninovicov, ženu aj muža.

„Anna sa veľmi zmenila od príchodu z Moskvy. Je v nej čosi nezvyčajného,“ vravela Anina priateľka.

„Zmena je najmä v tom, že si doviezla so sebou tónu Alexeja Vronského,“ povedala vyslancova žena.

„A čo je na tom? Grimm napísal rozprávku o človeku bez tónu, o človeku, ktorý stratil tónu. Bol to trest za akési previnenie. Nikdy som nemohol pochopiť, v čom spočíva trest. Ale žene musí byť nepríjemne bez tónu.“

„Áno, ale ženy s tónou obyčajne zle končia,“ povedala Anina priateľka.

„Bodaj by ste dostali pípeľ na jazyk,“ povedala zrazu kňazná Mäkká, keď začula tieto slová. „Kareninová

je skvostná žena. Jej muža nemám rada, ale ju mám veľmi rada.“

„A prečo nemáte radi muža? Je to taký vynikajúci človek,“ povedala vyslancova žena. „Muž vraví, že je v Európe málo takých štátnikov.“

„Aj mne to muž navráva, ale mu neverím,“ povedala kňazná Mäkká. „Keby nám to mužovia nenavrávali, videli by sme, aký je v skutočnosti. Ale podľa mňa je Alexej Alexandrovič proste hlúpy. Vravím to len pošecky . . . Však mám pravdu, ako sa hneď všetko vyjasní? Predtým, keď mi kázali vidieť v ňom mudrca, stále som v ňom hľadala tú jeho múdrosť a napokon som si myslela, že som hlúpa, keď ju nevidím. Ale len čo som si, hoci len pošecky, povedala: je sprostý, hneď sa mi všetko vyjasnilo, však?“

„Aká ste vy teraz len zlá!“

„Ani trošičku. Nemám iného východiska. Niektorí z nás dvoch je hlúpy. No a viete, o sebe to nikdy nesmieme povedať.“

„Nikto je nie spokojný s tým, čím je, ale každý je spokojný so svojím rozumom,“ povedal diplomat francúzsky verš.

„Vidíte, vidíte, tak je to,“ náhlivo sa k nemu obrátila kňazná Mäkká. „Ale, aby ste ma rozumeli, nedovolím vám ohovárať Annu. Je taká skvostná, milá. Čože má robiť, keď sú všetci do nej zaľúbení a chodia za ňou ako tône?“

„Veď ju ani nechcem odsudzovať,“ ospravedlnila sa Anina priateľka.

„Keď za nami nikto nechodí ako tóna, to ešte neznáči, že máme právo odsudzovať.“

Keď kňažná Mäkká takto podľa zásluhy odbavila Aninu priateľku, vstala a spolu s vyslancovou ženou prisadla si k stolu, kde sa práve shovárali o pruskom kráľovi.

„O čom ste tam klebetili?“ spýtala sa Betsy.

„O Kareninovcoch. Kňažná nám charakterizovala Alexeja Alexandroviča,“ odpovedala vyslancova žena a s úsmevom si sadla za stôl.

„Škoda, že sme nepočuli,“ povedala domáca pani a pozrela na vchodové dvere. „Ach, napokon ste prišli aj vy!“ s úsmevom oslovila vchodiaceho Vronského.

Vronský nielen že všetkých poznal, ale každý deň vídal všetkých, s kým sa tu sišiel, preto vošiel tak pokojne, ako vchádzame do izby k ľuďom, od ktorých sme odišli len pred chvíľkou.

„Odkiaľ idem?“ odpovedal vyslancovej žene na otázku. „Čože robiť, musím sa priznať. Od Buffa. Bol som tam iste už sto ráz a vždy s novou chuťou. Pôžitok! Viem, hanbím sa, že v opere spím, a u Buffa vyseďím do poslednej chvíľky a zabávam sa. Teraz...“

Menoval francúzsku herečku a chcel o nej čosi povedať, ale vyslancova žena mu skočila do reči v žartovnej hrôze:

„Prosím vás, len nerozprávajte o tom zázraku.“

„No, nebudem, tým skôr, že všetci poznajú tieto zázraky.“

„A všetci by ta chodili, keby to bolo také vžité v spoločnosti ako opera,“ zamiešala sa kňažná Mäkká.

VII.

Pri vchodových dverách ozvaly sa kroky a kňažná Betsy, vediac, že je to Kareninová, pozrela na Vronského. Pozrel na dvere a v tvári sa mu zjavil nezvyčajný, nový výraz. Díval sa na vchodiacu Annu radostne, uprene a zároveň placho a pomaly vstával. Do hosťovskej vchádzala Anna. Bola ako vždy nezvyčajne vzpriamená a nemeniac smer pohľadu prešla rýchlo, pevnou a ľahkou chôdzou, ktorá ju odlišovala od chôdze ostatných dám zo spoločnosti, tých niekoľko krokov, čo ju delily od domácej panej, stisla jej ruku, usmiala sa a s tým istým úsmevom sa obzrela na Vronského. Vronský sa jej hlboko poklonil a pritiahol jej stoličku.

Odpovedala mu len sklonením hlavy, začervenala sa a zachmúrila. Ale hneď chytro kývala známym, stískala podávané ruky a povedala domácej panej:

„Bola som u grófky Lýdie, chcela som prísť včasnšie, ale zahovorila som sa tam. Bol u nej sir John. Veľmi zaujímavý.“

„Ach, to je ten misionár?“

„Áno, rozprával nám veľmi zaujímavo o indickom živote.“

Rozhovor, prerušený príchodom Aniným, zas sa zatrepotal ako svetlo zafúknutej lampy.

„Sir John! Áno, sir John. Videla som ho. Pekne rozpráva. Vlasová je do neho zaľúbená po uši.“

„Ale naozaj sa mladšia Vlasová vydáva za Topova?“

„Áno, vravia, že je to už celkom isté.“

„Čudujem sa rodičom. Vravila, že je to manželstvo z lásky.“

„Z lásky? Aké máte predpotopné myšlienky? Kto dnes hovorí o láske?“ povedala vyslancova žena.

„Čo robiť? Táto hlúpa, stará móda ešte vždy nevyhynula,“ povedal Vronský.

„Tým horšie pre tých, čo sa jej pridávajú. Ja poznám šťastné manželstvá, uzavreté len z rozumu.“

„Áno, ale treba dodať, ako často sa šťastné manželstvá z rozumu na prach rozsypú najmä preto, že sa zrazu zjaví tá láska, ktorú neuznávali,“ povedal Vronský.

„Ale veď manželstvami z rozumu nazývame len tie, keď sa už obaja vybúrili. Je to ako šarlach, treba cez to prejsť.“

„Teda sa treba naučiť umele štepiť proti láske ako proti osýpkam.“

„Za mladi som bola zaľúbená do diačka,“ povedala kňažná Mäkká. „Neviem, či mi to prospelo.“

„Nie, nežartujem, keď si myslím, že musíme najprv schybiť a potom napraviť chybu, aby sme poznali lásku,“ povedala kňažná Betsy.

„Tiež po sobáší?“ žartovne povedala vyslancova žena.

„Na pokánie je vždy dosť času,“ povedal diplomat anglické porekadlo.

„Veru tak je,“ podchytila Betsy, „treba schybiť a potom sa napraviť. Ako vy smýšľate o tom?“ oslovila Annu, ktorá s náznakom tvrdého úsmevu na perách načúvala rozhovor.

„Myslím,“ povedala Anna a ihrala sa so stiahnutou rukavičkou, „myslím . . . keď sa vraví: koľko hláv, toľko rozumov, že by sa mohlo povedať aj: koľko srdc, toľko lások.“

Vronský sa díval na Annu a so zamretým srdcom čakal, čo povie. Oddýchol si, ako po nebezpečenstve, keď vyslovila tieto slová.

Zrazu sa Anna obrátila k nemu:

„Dostala som list z Moskvy. Píšu mi, že Kity Ščerbacká je veľmi chorá.“

„Vari naozaj?“ povedal Vronský zachmúreno.

Anna prísne pozrela na neho.

„Nezaujíma vás to?“

„Naopak, veľmi. A čo vám vlastne píšu, ak sa smiem spýtať?“ spýtal sa.

Anna vstala a šla k Betsy.

„Dajte mi šáločku čaju,“ povedala a zastala pri Bet-sinom stole.

Kým jej Betsy nalievala čaj, prišiel Vronský za ňou.

„Čože vám píšu?“ opakoval.

„Často si myslievam, že mužskí nechápu nešťachetnosť a ustavične o nej rozprávajú,“ povedala Anna a takto sa vyhla odpovedi na otázku. „Už dávno som vám chcela povedať,“ dodala, potom prešla niekoľko krokov a sadla si za rohový stolík s albumami.

„Nechápem celkom dobre význam vašich slov,“ povedal Vronský a podával jej šáločku.

Pozrela na pohovku vedľa seba a Vronský si hneď sadol k nej.

„Áno, chcela som vám povedať,“ vravela mu, ale

nehľadela na neho; „mrzko ste sa zachovali, mrzko, veľmi mrzko.“

„Či neviem, že som sa mrzko zachoval? Ale kto zaviniť, že som tak konal?“

„Prečo mi to vravíte?“ spýtala sa Anna a prísne sa zahľadela na neho.

„Viete, prečo,“ odpovedal jej smelo a radostne, díval sa jej do očí a neodvracal od nej pohľad.

Nie on, ale Anna prišla do pomykova.

„To dokazuje len, že nemáte srdca,“ povedala. Ale jej pohľad vravel, že vie, že Vronský má srdce a že sa ho práve preto bojí.

„Čo ste spomínali pred chvíľkou, bol omyl, ale nie láska.“

„Pamätáte sa, že som vám zakázala vyslovovať to slovo, to škaredé slovo,“ povedala Anna so vzdychom. Ale hneď aj pocítila, že už slovíčkom zakázala prezradila, že si osobuje na neho určité právo a že ho práve tým povzbudzovala hovoriť o láske. „Chcela som vám to už dávno povedať,“ pokračovala, rozhodne mu hľadiac do očí a celá v plameni rumienka, čo jej páľil tvár, „dnes som sem prišla schválne, lebo som vedela, že vás tu stretnem. Prišla som vám povedať, že sa toto musí skončiť. Nikdy a pred nikým som sa nečervenala a vy ma nútite, aby som sa cítila v čomsi vinnou.“

Díval sa na ňu a bol omráčený novou duchovnou krásou jej tváre.

„Čo chcete odo mňa?“ povedal proste a vážne.

„Chcem, aby ste odcestovali do Moskvy a vyprosili si odpustenie od Kity,“ povedala Anna.

„To nechcete,“ povedal Vronský.

Videl, že vraví, čo sa prinútila povedať, a nie, čo chcela.

„Ak ma ľúbite, ako vravíte,“ zašepkala, „tak to vykonajte, aby som bola pokojná.“

Tvár mu zasvietila.

„Či neviete, že ste mi celým životom? Ale pokoja nepoznám a nemôžem vám ho dať. Všetko vám dám, seba, lásku . . . áno. Nemôžem už myslieť na vás a na seba osve. Vy a ja, je pre mňa jedno. Nevidím v budúcnosti pokoja ani pre seba, ani pre vás. Vidím možnosť zúfalstva, nešťastia . . . alebo vidím možnosť šťastia, veľkého šťastia! . . . Či je šťastie nemožné?“ doložil len perami, ale Anna ho počula.

Napínala všetko úsilie rozumu, aby povedala, čo bolo treba povedať. Ale namiesto toho len hľadela na neho pohľadom plným lásky a neodpovedala.

— Tu ho máš! — myslel si naradostený Vronský. — Keď som si už zúfal a keď sa už zdalo, že to nebude mať konca, — hľa, čo sa prejavilo: ona ma ľúbi. A priznáva sa k tomu.

„Teda, spravte mi po vôli, nikdy mi už nevravte takéto slová a budeme dobrými priateľmi,“ povedala mu slovami, ale jej pohľad prezrádzal celkom inšie.

„Priateľmi nebudeme nikdy, to dobre viete. A vo vašej moci je, či budeme najšťastnejšími alebo najnešťastnejšími ľuďmi.“

Chcela niečo povedať, ale nedal jej:

„Veď vás prosím len o toto: prosím, aby som smel dúfať, mučiť sa, ako teraz. Ale ak mi ani to nemôžete dovoliť, rozkážte, aby som sa stratil odtiaľto a stratím sa. Neuvidíte ma už, ak vám je moja prítomnosť na farchu.“

„Nechcem vás nikde vyháňať.“

„Len nič nemeňte. Nechajte všetko, ako je,“ povedal chvejúcim sa hlasom. „Hľa, váš muž.“

Naozaj, v tej chvíli vchádzal do hostovskej pokojnou, ľarbavou chôdzou Alexej Alexandrovič.

Pozrel na ženu a Vronského a šiel k domácej panej. Sadol si k šáločke čaju a začal čosi rozprávať zvyčajným, pomalým, ale vždy zreteľným hlasom a, ako vždy, žartovným tónom. Zas si posmeškoval kohosi.

„Váš Rambouillet je v plnom počte,“ povedal, obzerajúc si celú spoločnosť: „grácie a múzy.“

Ale kňažná Betsy nemohla ani zniesť tento jeho tón, ktorý nazývala sneering, a ako rozvážna domáca pani hneď s ním nadpriadla vážny rozhovor o všeobecnej vojenskej povinnosti. Alexej Alexandrovič sa hneď dal strhnúť rozhovorom a začal už vážne obhajovať nové nariadenie pred kňažnou, ktorá naň útočila.

Vronský s Annou sedeli aj naďalej sami za stolíkom.

„Už je to až neslušné,“ šepala istá dáma a očami ukázala na Kareninovu, Vronského a Aninho muža.

„Čo som vám vravela.“ odpovedala Anina priateľka.

Ale nielen tieto dámy, skoro všetci v hostovskej izbe, ba aj kňažná Mäkká a ešte aj Betsy niekoľko ráz pozreli na tých dvoch, čo sa utiahli od ostatného krúž-

ku, ako by im spoločnosť prekážala. Iba Alexej Alexandrovič ani len raz nepozrel v tú stranu a nedal sa vyrušiť zo zaujímavého, začatého rozhovoru.

Kňazná Betsy vybadala neprijemný dojem, ktorý ovládol všetkých, posadila na svoje miesto kohosi iného, aby načúval Alexeja Alexandroviča, a šla k Anne.

„Vždy som obdivovala, ako presne a zreteľne sa vyjadruje váš muž,“ povedala. — „Aj najtranscendentnejšie pochopy sú mi dostupné, keď on o nich rozpráva.“

„Ach, áno!“ povedala Anna so žiarivým úsmevom šťastia a nechápala ani slovička z toho, čo jej vravela kňazná Betsy. Prešla k veľkému stolu a zamiešala sa do spoločného rozhovoru.

Alexej Alexandrovič si posedel polhodinku, potom šiel k žene a navrhol jej, aby šla s ním domov, ale ona nepozrela na neho a odpovedala, že ostane večerať. Alexej Alexandrovič sa rozlúčil a odišiel.

Starý, tučný Tatár, kočiš Kareninovej, v ligotavom, koženom kaftane s námahou držal preziabnutého sedlového sivka, ktorý sa mu vzpínal pri vchode. Pri vnútorných dverách stál lokaj a otváral. Vrátnik stál a držal vonkajšie dvere. Anna Arkadevna uvoľňovala drobnou, obratnou rukou čipku na rukáve, čo sa zachytila o háčik kožuška, a s nachýlenou hlavou oduševneno načúvala, čo jej vraví vyprevádzajúci ju Vronský.

„Povedzte, že ste nič nepovedali. Ja ani nič nežiadam,“ vravel jej, „ale viete, že nepotrebujem pria-

teľstvo, že celé moje životné šťastie je v slove, ktoré vy tak neľúbite . . . áno, láska . . .“

„Láska . . .“ opakovala Anna pomaly tlmeným hlasom, ale zrazu, vo chvíli, keď oslobodila čipku, doložila: „Preto neľúbim to slovo, lebo mi značí priveľmi mnoho, omnoho viac, ako môžete pochopiť,“ a pozrela mu do tváre. „Do videnia!“

Podala mu ruku a rýchlou, pružnou chôdzou prešla okolo vrátnika a zmizla v koči.

Anin pohľad a dotyk jej ruky rozpálily Vronského. Bozkal si dľaň na mieste, kde sa ho dotkla, a šiel domov šťastný, s povedomím, že tohto večera sa omnoho väčšmi priblížil k cieľu, ako za posledné dva mesiace.

VIII.

Alexej Alexandrovič nevidel nič zvláštneho a neslušného v tom, že mu žena sedela s Vronským za osobitným stolom a že sa s ním živo shovárala. Ale zbadal, že sa to ostatnej spoločnosti zdalo zvláštnym a neslušným, preto potom sa to zdalo neslušným aj jemu. Rozhodol sa, že to musí povedať žene.

Keď sa Alexej Alexandrovič vrátil domov, ako obyčajne šiel si do pracovne, sadol si do kresla, otvoril knihu o pápežoch na mieste, založenom rozrezávacím nožíkom, a čítal do jednej, ako každý deň. Len chvíľkami si šuchal vysoké čelo a potriasal hlavou, ako by čosi odháňal. O jednej, ako obyčajne, vstal a prichystal sa na noc. Anna Arkadevna sa ešte nevrátila. S knihou pod pazuchou šiel Alexej Alexandrovič hore.

Ale v tento večer, miesto zvyčajných myšlienok a úvah o úradných veciach, mal myšlienky zaujaté ženou a čímisi nepríjemným, čo sa s ňou stalo. Proti obyčaji neľahol si do postele, ale založil tuho stisnuté ruky za chrbát a začal chodiť hore-dolu po izbách. Nemohol si ľahnúť, lebo cítil, že rozhodne musí najprv premyslieť okolnosti, ktoré sa nečakane vyskytly.

Keď sa Alexej Alexandrovič rozhodol, že sa musí poshovárať so ženou, zdalo sa mu to veľmi ľahké a prosté. Ale teraz, keď začal premýšľať o týchto nečakaných okolnostiach, zdalo sa mu to veľmi složité a ťažké.

Alexej Alexandrovič nežiarlil. Bol presvedčený, že žiarlivosť uráža ženu a žene treba dôverovať. Nespytoval sa, prečo žene treba dôverovať, totiž byť presvedčený, že ho jeho mladá žena vždy bude ľúbiť. Ale necítil nedôveru, preto jej dôveroval a navrával si, že musí dôverovať. Lenže teraz, čo aj nezmenil presvedčenie, že žiarlivosť je hanebný cit a že žene treba dôverovať, jednako pocítil, že stojí zoči-voči čomusi nelogickému a nesmyselnému a nevedel, čo treba robiť. Alexej Alexandrovič sa ocitol zoči-voči životu, možnosti, že jeho žena môže ľúbiť niekoho iného okrem neho, a to sa mu zdalo veľmi nesmyselné a nepochopiteľné, lebo toto bol vlastne život. Alexej Alexandrovič prežil celý život v úradnej práci, v úradnom ovzduší, v ktorom nebolo skutočného života, ale len jeho odraz. A vždy, keď sa stretal so skutočným životom, vyhýbal sa mu. Teraz sa cítil podobne, ako by sa cítil človek, ktorý pokojne kráča mostom po-

nad priepasť a zrazu zbadá, že most je preborený, že pred ním je priepasť. Tou priepasťou bol — život, mostom — umelý život, ktorý prežil Alexej Alexandrovič. Prvý raz mu prišly na um otázky, či by sa mu žena mohla zaľúbiť do niekoho, a zhrozil sa týchto otázok.

Nesobliekol sa a chodil pravidelným krokom ta a nazad po vrzgajúcich parketách jedálne, osvetlenej lampou, po pokrovci v tmavej hosťovskej, v ktorej sa svetlo odrážalo len na veľkom, nedávno namaľovanom jeho portréte, zavesenom nad pohovkou, a cez ženinu izbu, kde horely dve sviece a osvecovaly podobizne jej príbuzných a priateľiek a krásne, už dávno mu dopodrobna známe ozdobné drobnôstky na písomnom stolíku. Jej izbou prechádzal ku dverám spálne a zas sa vracal.

Na každom predĺžení prechádzky a zväčša na parketách osvetlenej jedálne zastával a vravel si: — Áno, rozhodne sa to musí vysvetliť a skončiť, musím vysloviť svoj názor a svoje rozhodnutie. — A zas sa vracal. — Ale čo jej mám povedať? Aké rozhodnutie? — vravel si v hosťovskej a nenachádzal odpovede. — Veď napokon, — spytoval sa pred návratom do ženinej izby, — čože sa stalo? Nič. Len sa s ním dlho shovárala. Čože je na tom? Či sa žena v spoločnosti nemôže s každým poshovárať? A potom žiarliť — značí ponižovať aj seba aj ju, — vravel si, keď zas vchádzal do jej izby. Ale názor, ktorý mu predtým bol taký závažný, teraz ani trošku nezavážil a neznačil celkom nič. A zas sa vracal odo dverí spálne do dvorany. No len čo vchodil do tmavej hosťovskej, už mu akýsi hlas

navrával, že je to nie tak, že je dačo na tom, keď to ostatní spozorovali. A zas si vravel v jedálni: — Áno, rozhodne to treba riešiť a skončiť a vysloviť svoj názor... — A zas v hostovskej, keď sa chcel vrátiť, spytoval sa: ako riešiť? A potom sa zas spytoval: Čo sa stalo? A odpovedal si: nič a pripomínal si, že žiarlivosť je cit, ktorý ponizuje ženu. Ale v hostovskej zas sa presviedčal, že sa čosi stalo. Jeho myšlienky, ako aj telo, vytváraly úplný kruh a nevymyslely nič nového. Zbadal to, počul si čelo a sadol si v ženinej izbe.

Zažíval sa na jej stôl s malachitovou písomnou mapou navrchu a s načatým listom a zrazu sa mu myšlienky premenily. Začal rozmýšľať o nej, o tom, čo si myslí a cíti. Prvý raz v živote rozmýšľal o jej osobnom živote, o jej myšlienkach, jej túžbach a už myšlienka, že aj ona môže a musí mať osobný život, zdala sa mu taká strašná, že ju náhlivo odhnal. To bola tá priepasť, do ktorej mu bolo strašne nazrieť. Vžíť sa myšlienkami a citmi do inej bytosti bola duševná činnosť, celkom cudzia Alexejovi Alexandrovičovi. O tejto duševnej činnosti smýšľal ako o škodlivom a nebezpečnom blúznení.

— A najstrašnejšie je, — rozmýšľal, — že to prišlo práve teraz, keď mám skončiť istú prácu (myslel na plán, ktorý teraz uskutočňoval), že sa práve teraz rúti na mňa tento nesmyselný nepokoj, keď potrebujem úplný pokoj a všetku duševnú silu. No, čože robiť? Nie som z ľudí, čo strpia nepokoj a trampoty a nevedia im pozrieť do tváre.

„Musím si všetko premyslieť, rozhodnúť a odhodiť,“ vyslovil nahlas.

— Otázky o jej citoch a o tom, čo sa robilo a môže robiť v jej duši, do toho mňa nič, to je vec jej svedomia a podlieha náboženstvu, — povedal si a cítil, že mu odľahlo, keď si uvedomil, že našiel oddiel zákonníka, do ktorého patrily terajšie okolnosti.

— A tak teda, — povedal si Alexej Alexandrovič, — otázky o jej citoch a tak ďalej sú otázkami jej svedomia, do ktorého mňa vlastne nič. Moja povinnosť je jasne vyznačená. Ako hlava rodiny som — osoba, ktorej povinnosťou je viesť ju, a preto som čiastočne osoba zodpovedná. Musím poukázať na nebezpečenstvo, ktoré vidím, musím vystrihať, a ak treba, použiť aj moci. Musím jej toto všetko povedať.

A Alexejovi Alexandrovičovi sa v hlave jasne usporiadalo všetko, čo povie žene. Keď rozmýšľal, čo jej povie, lutoval, že musí takto v ústraní podaromnici márne strácať čas a rozumové schopnosti na domáce trampoty. Ale aj tak vytváral sa mu v hlave obsah a postup chystanej reči jasne a presne ako úradná zpráva. — Musím jej povedať a vysvetliť nasledovné: po prvé: vysvetliť význam spoločenskej mienky a slušnosti; po druhé: nábožensky vysvetliť význam manželstva; po tretie: ak bude treba, poukázať na možnosť nešťastia pre syna; po štvrté: poukázať na jej osobné nešťastie. — Alexej Alexandrovič skrížil prsty za prsty, dlaniami nadol, potiahol ich a prsty zapukaly v hánkach.

Tento pohyb, zlý zvyk — složené rúk a pukanie prstami — ho vždy upokojoval a vracal mu presnosť,

ktorú teraz tak potreboval. Pred domovým vchodom bolo počuť hrkotanie blížiaceho sa koča. Alexej Alexandrovič zastal vprostred dvorany.

Po schodišti kráčaly ženské kroky. Alexej Alexandrovič, prichystaný rečníť, stál, stískal skrížené prsty a čakal, či ešte daktorý pukne. Jedna hánka ešte pukla.

Už podľa zvuku ľahkých krokov na schodišti cítil, že sa Anna blíži a čo aj bol spokojný so svojou rečou, jednako mu bolo strašne z nastávajúceho vysvetlenia.

IX.

Anna šla so sklonenou hlavou a ihrala sa s kystkami šálu. Tvár jej žiarila jasnou žiarou. Ale nebola to veselá žiara, — pripomínala žiaru požiaru v temnej noci. Keď zazrela muža, Anna zodvihla hlavu a usmiala sa, ako by sa zobúdzala.

„Ešte si nie v posteli? To je zázrak!“ povedala, sňala si šál, ale nezastala pri ňom, šla len ďalej do obliekárne. „Je čas spať, Alexej Alexandrovič,“ povedala zpoza dverí.

„Anna, musím sa s tebou poshovárať.“

„So mnou?“ povedala prekvapená, vyšla zo dverí a pozrela na neho. „Čože sa stalo? O čom sa chceš poshovárať?“ spýtala sa a sadla si. „No, poshovárajte sa teda, ak treba. Ale múdrejšie by bolo spať.“

Anna vravela, čo jej prišlo na jazyk a čudovala sa, keď sa počula, čudovala sa, ako vie klamať. Aké prosté

a prirodzené boly jej slová, aké presvedčivé bolo, že sa jej chce proste spať! Cítila sa ako v nepreniknuteľnom brnení lži. Cítila, že jej pomáhala akási neviditeľná moc a podporovala ju.

„Anna, musím ťa vystrihať,“ povedal muž.

„Vystrihať?“ povedala Anna. „Pred čím?“

Dívala sa tak proste, tak veselo, že keby ju dakto nepoznal, ako ju poznal muž, nebol by zbadal nič neprirodzeného vo zvuku ani v smysle jej slov. Ale mužovi, ktorý ju poznal, ktorý vedel, že už keď si len o päť minút neskoršie líhal, ona to spozorovala a spytovala sa na príčinu, mužovi, ktorý vedel, že sa mu hneď zdôverovala s každou radosťou, veselosťou a žiaľom — značilo veľmi mnoho, keď teraz videl, že nechcela zbadáť, že ho čosi trápi, že nechcela povedať o sebe ani slova. Videl, že hĺbina jej duše, doteraz vždy pred ním celkom otvorená, teraz mu je zavretá. Ale nielen to, zo zvuku jej hlasu vybadal, že ju to ani len netrápilo, že mu akosi doprosta vravela: áno, duša sa mi zavrela pred tebou, musí tak byť a odteraz už tak bude. Cítil sa teraz podobne ako človek, čo sa vrátil domov a našiel si dom zavretý. — No, možno sa ešte nájde kľúč, — myslel si Alexej Alexandrovič.

„Chcem ťa vystrihať,“ povedal tichým hlasom, „že z neopatrnosti a ľahostajnosti môžeš poskytnúť príčinu, aby o tebe v spoločnosti klebetili. Tvoj trošku príživý rozhovor dnes večer s grófom Vronským (pevne a s pokojnou rozvahou vyslovil to meno) vzbudil pozornosť.“

Vravel a hľadel jej do rozosmiatej očí, ktoré mu

teraz boly strašné svojou nepreniknuteľnosťou, a hneď aj cítil márnosť a prázdnotu svojich slov.

„Ty vždy takto začínaš,“ odpovedala Anna, ako by ho ani trošku nechápala a ako by zo všetkého, čo povedal, bola úmyselne pochopila len posledné slová. „Raz ti je nepríjemné, že sa nudím, raz zasa, že som veselá. Nenudila som sa. To ňa uráža?“

Alexej Alexandrovič sa strhol a složil ruky, aby zapukal prstami.

„Ach, prosím ňa, nepukaj, tak to nerada,“ povedala Anna.

„Anna, si to vôbec ty?“ povedal Alexej Alexandrovič ticho, ale ovládol sa a zdržal pohyb rúk.

„Ale čo to všetko značí?“ povedala Anna s takým úprimným a komickým údivom. „Čo chceš odo mňa?“

Alexej Alexandrovič chvíľku mlčal a pretrel si rukou čelo a oči. Zbadal, že namiesto toho, čo chcel spraviť, totiž vystríhať si ženu pred schybením v očiach spoločnosti, nevoľky sa rozčuľoval tým, čo sa týkalo jej svedomia a zápasil s akousi vymyslenou stenou.

„Len toľkoto ti chcem povedať,“ pokračoval chladne a pokojne, „a prosím ňa, vypočuj ma. Ako vieš, pokiaľ dám žiarlivosť za cit urážlivý a ponížujúci a nikdy nedopustím, aby ma ovládol. Ale sú určité zákony slušnosti, ktoré nemožno prestúpiť beztrestne. Súdim podľa všeobecného dojmu v dnešnej spoločnosti, teda nie ja, ale všetci spozorovali, že si si nepočínala a nesprávala sa celkom tak, ako sa vyžadovalo.“

„Rozhodne nič nechápem,“ povedala Anna a pokrčila plecami. — Jemu je to jedno, — pomyslela si, —

ale v spoločnosti to zbadali a to ho znepokojuje. „Nie si celkom zdravý, Alexej Alexandrovič,“ dodala, vstala a chcela vyjsť dverami. Ale on vykročil, ako by ju chcel zastaviť.

Tvár mal nepeknú a zachmúrenú, Anna ho nikdy nevidela takéhoto. Zastala, vyvrátila hlavu, potom ju sklonila nabok a začala si obratnou rukou vyberať ihlice.

„Dobre teda, počúvam, čo to bude,“ vyslovila pokojne a posmešne. „Ba počúvam ťa so záujmom, lebo by som chcela pochopiť, o čo vlastne ide.“

Hovorila a čudovala sa, že vraví takým prirodzene-pokojným, úprimným tónom, že si tak vyberá potrebné slová.

„Nemám práva podrobne rozoberať tvoje city, ba pokladám to vôbec za neosožné a aj škodlivé,“ začal Alexej Alexandrovič. „Keď sa prehrabávame vo svojej duši, často vyhrabeme všeličo, čo by v nej ostalo nepovšimnuté. Tvoje city sú vecou tvojho svedomia. Ale som povinný pred tebou, pred sebou a pred Bohom upozorniť ťa na tvoje povinnosti. Život nám ne-sviazali ľudia, ale Boh. Tento sväzok môže roztrhnúť len zločin a zločin takéhoto druhu vlečie za sebou trest.“

„Nič nechápem. Ach, Bože môj, a na nešťastie chce sa mi práve tak spať!“ povedala Anna a rýchlym pohybom si preberala vlasy a vyhľadávala ostatné ihlice.

„Anna, preboha, nevrav takto,“ povedal muž mierne. „Možno sa mýlim, ale uver, čo vravím, vravím práve tak za seba ako za teba. Som ti muž a ľúbim ťa.“

Na chvíľku jej tvár opadla a posmešná iskra v pohľade zhasla. Ale slovo ľúbim ju zas pobúrilo. Myslela si: — Ľúbi? Či on môže ľúbiť? Keby nebol počul, že existuje láska, nikdy by to slovo nepoužil. Veď ani nevie, čo je láska.

„Alexej Alexandrovič, naozaj nechápem,“ povedala. „Vysvetli jasnejšie, čo vidíš...“

„Dovoľ, daj mi dokončiť. Ľúbim ňu. Ale teraz nevravím o sebe. Hlavné osoby sú mi teraz: náš syn a ty. Veľmi ľahko sa ti moje slová môžu zdať daromné a nemiestne. Možno ich vyvolalo mylné podozrenie. Ak je tak, prosím ňu, odpusť mi. Ale ak cítiš čo len najmenšiu oprávnenosť v nich, prosím ňu, porozmýšľaj, a ak ti srdce povie, aby si mi rozpovedala...“

Alexej Alexandrovič ani nezbadal, že vravel celkom inšie, ako si prichystal.

„Nemám ti čo povedať... A aj...“ povedala zrazu náhlivo a len s námahou zdržiavala úsmev, „naozaj je už načas ísť spať.“

Alexej Alexandrovič vzdychol, nepovedal už ani slova a šiel do spálne.

Keď Anna prišla do spálne, už ležal. Pery mal tuhostisnuté a nedíval sa na ňu. Anna si ľahla do svojej postele a neprestajne čakala, že sa ešte raz rozhovorie s ňou. Aj sa bála, že sa zas začne shovárať, aj chcela, aby začal. Ale on mlčal. Anna dlho nehybne čakala a potom zabudla na neho. Myslela na iného, videla ho a cítila, ako jej srdce pri tejto myšlienke prekypovalo rozčúlením a hriешnou radosťou. Zrazu začula pravidelné a pokojné hvízdanie nosom. V prvej chvíli ako

by sa Alexej Ivanovič bol naľakal svojho hvízdania a prestal. Ale po dvoch vydýchnutiach ozvalo sa hvízdanie s novou pokojnou pravidelnosťou.

„Neskoro, neskoro je už,“ šepla Anna s úsmevom. Dlho ležala nehybne, s otvorenými očami a zdalo sa jej, že vidí, ako sa jej vlastné oči blyštia v temnote.

X.

Odteraz sa začal Alexejovi Alexandrovičovi a jeho žene nový život. Nestalo sa nič neobyčajného. Anna, ako vždy, chodila do spoločnosti, najmä často bývala u kňaznej Betsy a všade sa stretávala s Vronským. Alexej Alexandrovič to videl, ale nemohol nič robiť. Na všetky pokusy prinútiť ju vysvetľovať, stavala proti nemu akúsi nepreniknuteľnú stenu veselej nechápavosti. Zvonku sa naoko nič nezmenilo, ale ich vnútorný pomer bol celkom inakší. Alexej Alexandrovič, taký mocnár v štátnickej činnosti, cítil sa tu celkom bezradný. Pokorne ako býk ovesil hlavu a čakal úder obuchom, ktorý sa dvíhal nad ním, ako dobre cítil. Vždy, keď začal o tomto rozmýšľať, cítil, že sa treba ešte raz pokúsiť, že je ešte nádej zachrániť ju dobrotou, nežnosťou, presviedčaním, prinútiť ju, aby sa spamätala, a každý deň sa chystal poshovárať sa s ňou. Ale vždy, keď sa začal s ňou shovárať, cítil, že duch zla a klamstva, ktorý ju ovládal, zmocnil sa aj jeho, a shováral sa s ňou celkom inšie a inakším tónom, ako sa chcel shovárať. Nevoľky sa s ňou shováral

so zvyčajným tónom posmeškov proti tým, čo by sa naozaj takto shovárali. A týmto tónom sa nedalo povedať. čo jej mal povedať.

XI.

Čo Vronskému bolo skoro celý rok výlučnou životnou túžbou, nahradzujúcou všetky bývalé túžby, čo Anne bolo nemožnosťou, hrôzou a tým čarovnejšou túžbou šťastia — sa splnilo. Vronský stál nad ňou bledý, ešte s chvejúcou sa dolnou sánkou a úpenlivo prosil, aby sa upokojila, a ani nevedel, prečo a začo.

„Anna! Anna!“ vravel rozochveným hlasom. „Anna, preboha!...“

Ale čím hlasnejšie to vravel, tým nižšie skláňala Anna kedysi hrdú, veselú, teraz zahanbenú hlavu a celá sa nakláňala a padala mu k nohám na dlážku s pohovky, na ktorej sedela. Bola by spadla na pokrovec, keby ju nebol zachytil.

„Bože môj! Odpusť mi!“ vravela v horkom plači a pritískala si na hrud' jeho ruky.

Cítila sa takou hriešnou a previnilou, že jej už ostávalo len pokoriť sa a prosiť o odpustenie. Ale nemala už v živote nikoho okrem neho, teda sa s prosbou o odpustenie obracala na neho. Keď sa na neho dívala, fyzicky cítila svoje poníženie a už nemohla vysloviť ani slova. Aj on cítil, čo musí cítiť vrah, keď vidí telo, ktorému vzal život. Tým telom, ktorému vzal život.

bola ich láska, prvý čas ich lásky. Bolo čosi hrozného a odporného v rozpomienkach na to, za čo zaplatili touto strašnou cenou hanby. Ju dusila hanba z vlastnej duševnej nahoty a prechádzala aj na neho. Ale čo aj vrah cíti hrôzu pred telom zabitého, musí rezať na kúsky, skrývať to telo, treba využiť, čo získal vraždou.

A ako rozhorčene, ale ako by náruživo vrhá sa vrah na to telo a ťahá a reže ho, tak aj on jej pokrýval bozkami tvár a plecيا. Držala ho za ruku a nehýbala sa. Áno, tieto bozky — tie tiež vykúpila hanba. Áno, táto ruka, čo vždy bude mojou — je ruka môjho spoluvinníka. Zdvihla tú ruku a bozkala ju. Klesol na kolená a chcel jej nazrieť do tváre, ale ona ju schovávala a nič nevravela. Napokon, ako by sa bola prinútila, vstala a odtisla ho. Tvár mala stále krásnu, ale tým smutnejšiu.

„Koniec všetkému,“ povedala. „Nemám už nič okrem teba. Nezabudni.“

„Nemôžem zabudnúť na to, čo mi je celým životom. Za chvíľočku tohto šťastia...“

„Aké šťastie!“ povedala s odporom a hrôzou, a hrôza nevoľky prešla aj na neho. „Preboha, ani slova, už ani slova.“

Chytro vstala a odtiahla sa od neho.

„Už ani slovíčka,“ opakovala s výrazom chladného zúfalstva v tvári, ktoré ho prekvapilo, a odobrala sa od neho. Cítila, že v tejto chvíli nemohla slovami vyjadriť pocit hanby, radosti a hrôzy z tohto vstupu do nového života, a nechcela o tom hovoriť, zneuctovať

ten cit nevýstižnými slovami. Ale ani neskoršie, na druhý, na tretí deň, nielen že nenachádzala slov, ktorými by bola mohla vyjadriť všetku сложitosť týchto citov, ale nenachádzala ani myšlienok, ktorými by si bola mohla rozvážiť všetko, čo sa jej robilo v duši.

Vravela si: — Nie, teraz nemôžem o tom rozmýšľať; potom, keď budem pokojnejšia. — Ale už nikdy nemohla pokojne rozmýšľať. Keď pomyslela na to, čo vykonala, čo s ňou bude a čo má robiť, vždy ju ovládla hrôza a ona odháňala tieto myšlienky.

— Potom, potom, — vravela si, — keď budem pokojnejšia.

Ale vo sne, keď si neovládala myšlienky, videla si postavenie v celej ukrutnej nahote. Jeden sen ju prenasledoval skoro každú noc. Snívalo sa jej, že oni obaja jej boli mužmi, že ju obaja štedro zahŕňali láskaním. Alexej Alexandrovič jej v plači bozkával ruky a vravel: ako nám je teraz dobre! A Alexej Vronský bol tiež pri nej, aj on jej bol mužom. A Anna sa čudovala, že sa jej to predtým zdalo také nemožné. Vysvetľovala im, smiala sa, že je toto omnoho prostejšie, že sú teraz obaja spokojní a šťastní. Ale sen ju škrtil ako mora a Anna sa v hrôze prebúdza.

XII.

Ešte v prvom čase po návrate z Moskvy, keď sa Levin ustavične strhával a červenal pri rozpomienke na zahanbujúce odmietnutie, vravel si: „Práve takto

som sa červenal a triasol a myslel, že je všetko stratené, keď som dostal päťorku z fyziky a prepadol. Práve takým zničeným som sa cítil, keď som zbabral sestrine veci, ktoré mi dala na starosť. A čo sa stalo? Keď na to myslím teraz po rokoch, čudujem sa, že ma to tak trápilo. Tak bude aj s touto bolesťou. Časom mi bude aj toto ľahostajné.“

No prešli tri mesiace a ešte vždy mu to nebolo ľahostajné, ba rozpomienka na to, čo sa mu stalo, bola mu práve taká bolestná ako v prvých dňoch. Nemohol sa uspokojiť, veď tak dlho túžil po rodinnom živote, cítil sa takým dozretým pre tento život a predsa ešte vždy nebol ženatý a bol omnoho ďalej od ženy, ako kedykoľvek predtým. Bolestne cítil aj on aj jeho blízki, že je nedobre človeku samému. Rozpomínal sa, že pred odchodom do Moskvy povedal raz pastierovi Nikolajovi: — Čo povieš, Nikolaj, chcem sa ženíť! — a že mu Nikolaj odpovedal chytro ako na niečo, o čom nemôže byť pochybnosti: — Dávno je už načase, Konštantín Dmitrič. — Ale ženba mu bola teraz vzdialenejšia ako inokedy. Miesto bolo obsadené, a keď teraz v myšlienkach staval na toto miesto ktorékoľvek zo známych dievčienec, cítil, že to bolo celkom nemožné. Okrem toho mučila ho hanba z odmietnutia a z úlohy, ktorú pritom hral. Mohol si navrávať, koľko len chcel, že naozaj nemôže za nič, jednako sa chvel a triasol pri tejto rozpomienke, ako aj pri iných podobných. Aj v jeho minulosti, ako u každého človeka, našly sa zlé skutky, ktoré si uvedomoval a za ktoré ho malo trápiť svedomie. Ale rozpomienky na tieto zlé skutky ho ani

len zďaleka tak netrápily ako tieto bezvýznamné, no zahanbujúce rozpomienky. Tieto rany sa nikdy nehojily. A k týmto rozpomienkam sa teraz pridružilo odmietnutie a žalostné postavenie, ktoré si v ten večer iste všetci všimli. Ale čas a práca konaly svoje. Nepríjemné rozpomienky sa mu vždy väčšmi a väčšmi zastieraly nebadanými, ale významnými udalosťami dedinského života. Čo týždeň, to zriedkavejšie myslel na Kity. Netrpezlivo čakal zpravu, že sa už vydala alebo sa po tieto dni vydáva, a dúfal, že ho takáto zpráva celkom vylieči ako vytrhnutie zuba.

Medzitým prišla jar, utešená, náhla, bez vyčkávania a klamania, jar z jarí, z ktorých sa spolu tešia rastliny, zvieratá a ľudia. Utešená jar ešte väčšmi povzbudila Levina a utvrdila ho v úmysle odrieť sa všetkého minulého a zariadiť si samotársky život pevne a nezávisle. Čo aj nesplnil mnohé z plánov, s ktorými sa vrátil na dedinu, predsa zachovával najhlavnejšie — čistotu života. Necítil hanby, aká ho obyčajne mučievala po nejakom poklesku, mohol smelo hľadiť ľuďom do očí. Ešte vo februári dostal list od Márie Nikolajevny so zpravou, že sa bratovi Nikolajovi zhoršilo zdravie, že sa nechce liečiť, preto Levin potom cestoval do Moskvy k bratovi a podarilo sa mu prehovoriť ho, aby sa poradil s lekárom a aby šiel do cudziny do kúpeľov. Tak dobre sa mu podarilo prehovoriť brata a požičať mu peniaze na cestu, že sa brat ani len nerozčúlil a Levin mohol byť spokojný so sebou. Okrem gazdovstva, ktoré na jar vyžadovalo osobitnú pozornosť, a okrem čítania, začal Levin tejto zimy pí-

sať aj spis o gazdovstve, ktorého účelom bolo uznať povahu gazdovského robotníka za absolútneho činiteľa ako podnebie a pôdu, a aby teda názory náuky o gazdovstve nevyplývaly len z poznania pôdy a podnebia, ale z poznatkov o pôde, podnebí a známej, nemeniteľnej povahe robotníka. Takže, nehľadiac na osamelosť, alebo práve pre túto osamelosť, mal Levin nezvyčajne vyplnený život. Len zavše cítil neodolateľnú túžbu zdôveriť sa niekomu s myšlienkami, ktorých mal plnú hlavu, zdôveriť sa ešte niekomu okrem gazdinej Agafie Michalovny, lebo veru dosť často s ňou uvažoval o fyzike, o teórii gazdovstva a najmä o filozofii. Filozofia bola obľúbeným predmetom Agafie Michalovny.

Jar sa dlho neukazovala. Posledné pôstne týždne boli jasné, s mrazom. Vo dne na slnci bol odmäk a v noci až sedemstupňový mráz. Bola taká ľadovica, že vozy chodily cestou-necestou. Veľká noc bola na snehu. Potom zrazu na Veľkonočný pondelok zadul teplý vietor, navalily sa oblaky a tri dni a tri noci sa lial prudký a teplý dážď. Vo štvrtok vietor utíchol, spustila sa hustá šedivá hmľa, ako by chcela skryť tajomstvo premeny, ktorá sa dovršovala v prírode. Vo hmle sa začaly vylievať vody, popukaly a pohly sa ľady, bystrejšie tiekli mútne, spenené potoky a práve v nedeľu po Veľkej noci sa hmly roztrhly, barančekovité oblaky sa rozbehly po nebi, vyjasnilo sa a nastala skutočná jar. Ráno vyšlo jasné slnce, chytro slízalo tenučký ľadík, namrznutý na vodách, a celé teplé povetrie sa zachvelo z výparov ožitej zeme, ktoré ho

naplňaly. Zazelenala sa stará a mladá tráva, čo ihličkami vychádzala zo zeme, nalialy sa púčky kaliny, viničiek a lepkavej voňavej brezy, a na vrbine, obsypanej zlatými kvetmi, zabzučala napodiv krásna, obletujúca včela. Rozspievaly sa neviditeľné škovránky nad zamatom ozimín a strniskami, pokrytými inovatou, zaplakaly čajky nad nížinami a slatinami, zaliatymi brnavou, ešte vždy neopadnutou vodou, a žeriavy a husi vysoko lietaly s jarným gagotom. Na pašienkach zabučaly vyplznuté, len kde-tu ešte chlpaté stáda, krivonohé jahnence ihravo poskakovali okolo bečiacich a vlnu tratiacich matiek, po oviatych chodníčkoch so stopami bosých stupajú naháňali sa bystro-nohé deti, pri rybníku zaškrečali veselé hlasy žien-práčok a po dvoroch zabúchali sekery sedliakov, čo chystali pluhu a brány. Prišla skutočná jar.

Levin si obul vysoké čižmy a prvý raz si neobliekol kožuch, ale len súkenný krátky kabát a chodil po gazdovstve, prekračoval potoky, ktoré rezaly oči ligotáním v slnci, stúpал hneď na ľadík, hneď do lepkavého blata.

Jar — čas plánov a úmyslov. Keď Levin vyšiel na dvor, bol ako strom na jar, čo ešte nevie, kde a ako sa mu rozrastú mladé výhonky a konáriky, uzavreté v naliatych pukoch, a nevedel dobre, čo teraz naj-samprv podujme vo svojom milovanom gazdovstve. Len cítil, že má plno plánov a najlepších úmyslov. Najsamprv šiel ku statku. Kravy, vypustené v ohrade, sietily hladkou, jarnou srsťou, vyhrievaly sa na slnci,

mučaly a pýtaly sa na pašu. Keď sa Levin potešil kravami, ktoré poznal do najmenších podrobností, kázal ich vyhnúť na pašu a do ohrady vypustiť teľce. Pastier sa veselo rozbehol schystať sa pásť. Ženy-kraviarky s vykasanými spodničkami a bielymi, ešte neohorenými nohami čľapkaly po blate a s prútmi behaly za mučiacimi teľcami, pobláznenými jarnou radosťou, a zahánali ich do dvora.

Keď sa Levin potešil z tohoročného prírastku, ktorý bol neobyčajne pekný — včasné teľce boli ako sedliacke kravičky, Pávina trojmesačná dcéra bola ako ročné teľa — rozkázal im vyniesť von válov a dať sena za jasle. Ale ukázalo sa, že jasle, ktoré v zime nepotrebovali v ohrade, sa polámaly. Levin poslal po tesára, ktorý podľa rozkazu mal opravovať mláfačku. Ale vysvitlo, že tesár opravuje brány, ktoré mali byť opravené ešte na fašiangy. To Levina veľmi nazlostilo. Zlostilo ho, že sa v gazdovstve opakovala zas tá večná nedbanlivosť, s ktorou zápasil už celé roky, ako len vládol. Dozvedel sa, že jasle, v zime nepotrebné, preniesli do stajne pre ťažké kone a tam sa polámaly, lebo boli spravené len ľahko, pre teľce. Okrem toho takto vyšlo najavo, že brány a ostatné gazdovské náčinie, ktoré bolo treba prezrieť a opraviť ešte v zime — na čo náročky najal troch tesárov — neboli opravené a opravovali ich zas len, keď už bolo treba brániť. Levin poslal po správcu. Ale hneď ho aj on šiel hľadať. Správca, tiež celý rozžiarený ako všetko v tento deň, v kožušku, obšitom barančinkou, šiel z humna a lámal v rukách slamku.

„Prečo tesár neopravuje mláťačku?“

„Hej, chcel som vám včera oznámiť: brány treba opraviť. Veď už budeme orať.“

„A v zime ste čo robili?“

„A načože potrebujete tesára?“

„Kde sú jasle z ohrady pre teľce?“

„Kázal som ich dať na miesto. Čo si počnete s takýmto národom?“ povedal správca a hodil rukou.

„Nie s takým národom, ale s takým správcom!“ povedal nazlostený Levin s krikom. — „No, načože vás držím?“ zakričal. Ale prišlo mu na um, že si tým nepomôže, zastal v pol reči a len vzdychol. „Nuž čo, dá sa už siasť?“ spýtal sa po chvíľke mlčania.

„Za Turkiným sa už zajtra — napozajtre bude môcť.“

„A ťatelina?“

„Poslal som Vasila s Miškom, sejú. Len neviem, či sa prebrodia: mätko.“

„Na koľko desiatin?“

„Na šesť.“

„Prečože nie na celom?“ vykrikol Levin.

Ešte väčšmi ho zlostilo, že ťatelinu siali len na šiestich desiatinách a nie na dvadsiatich. Levin vedel z teórie i z vlastnej skúsenosti, že sa ťatelina vydarila, len keď ju zasiali čím včasnšie, skoro na snehu. A to Levin nikdy nemohol dosiahnuť.

„Nieto ľudí. Čo si počnete s takými ľuďmi? Traja neprišli. Laľa, ani Semion...“

„No, mohli by ste nechať slamu.“

„Veď som už nechal.“

„A kde sú Iudia?“

„Piaty robia kompot (značilo kompost). Štyria presypajú ovos: bojím sa, aby sa nezaparil a nepukol, Konštantín Dmitrič.“

Levin vedel veľmi dobre, že toto „aby sa nezaparil a nepukol“ značilo, že už pokazili anglický ovos na siatie — zas len neposlúchli, čo im rozkázal.

„Veď som vám vravel ešte v pôste, trúby!...“ vykrikol.

„Netrápte sa, všetko bude načas.“

Levin zlostne hodil rukou, šiel k sýpkam pozrieť ovos a vrátil sa ku konskej stajni. Ovos sa ešte neskazil. Ale robotníci ho presypali lopatami a mohli ho proste spustiť do dolnej sýpky. Levin to zariadil, vzal odtiaľ dvoch robotníkov na siatie ďatelíny a prešla ho zlosť na správcu. Veď deň bol taký utešený, že sa nemohol hnevať.

„Ignát,“ zakričal na paholka, čo s vysúkanými rukávmi umýval pri studni bričku, „osedlaj mi...“

„Ktorého rozkážete?“

„No, hoci aj Kolpika.“

„Ako rozkážete.“

Kým sedlali koňa, Levin zas zavolať správcu, čo sa mu tmolil na očiach, aby sa s ním pomeril, a začal mu rozprávať o nastávajúcích jarných robotách a plánoch v gazdovstve.

Hnoj treba začať včasnšie vyvážať, aby bol vyvezený do kosenia lúk. Pluhmi orať bez prestávky aj vzdialenejšie pole, aby bol z neho čierny úhor. Lúky sa nebudú kosiť z polovice, ale nájmu sa robotníci.

Správca pozorne načúval a zrejme sa namáhal o-dobriť gazdove úmysly. Ale jednako len vyzeral bez-nádejne a smutne, ako ho Levin už poznal a to ho vždy dráždilo. Ako by ten výraz bol vravel: všetko je krásne, ale bude, ako Boh dá.

Nič tak nehnevalo Levina, ako tento tón. Ale toto bol tón, spoločný všetkým správcom, koľkokoľvek ich mal. Všetci takto prijímali jeho návrhy, preto sa už teraz ani nezlostil, len sa mrzel a cítil sa ešte povzbu-denejší na zápas s touto ako by živelnou mocou, ktorú nemohol nazvať inakšie, len: „Ako Pán Boh dá“ a ktorá ho neprestajne vo všetkom hatila.

„Ako stihneme, Konštantín Dmitrič,“ povedal správca.

„Prečo by ste nestihli?“

„Rozhodne treba najat robotníkov, ešte aspoň päť-nástich. Ale ani neprichodia. Nedávno boli, ale pýtali si po sedemdesiat rubľov za leto.“

Levin zatíchol. Zas sa mu priečila tá moc. Vedel, že nemohli najat za normálny plat viac ako štyridsať ro-botníkov, raz tridsaťsedem, raz tridsaťosem, čo sa ako-koľvek namáhali. Štyridsiati sa ešte našli, ale viac nie. A predsa len nemohol nezápašiť.

„Pošlite do Sur, do Čefirovky, ak neprídu. Musíme hľadať.“

„Poslať pošlem,“ smutne povedal Vasilij Fedorovič. „Ale, ľala, ani koní nebude dosť.“

„Prikúpime. Veď vás ja poznám,“ dodal v smiechu, „vy vždy chcete len čím menej a čím horšie. Ale tohto

roku vám už nedám robiť po vašom. Na všetko dozriem sám.“

„Veď sa mi zdá, že už aj teraz málo spíte. Nám je veselšie, keď gazda na všetko dozerá . . .“

„Teda za Brezovým údolím sejú ďatelinu? Pôjdem pozrieť,“ povedal Levin a vysadol na drobného plavého koníka, ktorého doviedol paholok.

„Cez potok neprejdete, Konštantín Dmitrič,“ zakričal paholok.

„Nuž, pôjdem lesom.“

A na bystro cválajúcom koníkovi, vypočínutom cez zimu, odfrkajúcom nad kalužami a striekajúcom na postroj, vyšiel Levin z blatnatého dvora za vráta a potom do poľa.

Ak Levinovi bolo veselo v kravskom a dobytčom dvore, bolo mu ešte veselšie v poli. Mierne sa knísal pri cvale dobrého koníka, vdychoval teplú, sviežu vôňu snehu a povetria cestou cez les po pozostatkoch sivkastého matného snehu, čo ešte ostal kde-tu s roztopenými stopami a tešil sa z každého svojho stromu s ožitým machom na kôre a s naliatymi púčkami. Keď vyšiel za les, rozložily sa pred ním na ohromnom priestranstve ako rovný, zamatový pokrovec oziminy bez jednej plešinky a mláky, len tu a tam v priehlbinách stály ešte škvrnky topiaceho sa snehu. Ani sa nenahneval, keď videl, že po ozimine skáče sedliacky kôň so žriebatkom (len ich kázal odohnať, keď stretol sedliaka), nenahnevala ho ani hlúpa odpoveď sedliaka Ignáta, ktorého sa spýtal, keď sa s ním stretol: „Čo, Ignát, skoro budeš siať?“ — „Treba najprv zorať,

Konštantín Dmitrič," odpovedal Ignát. Čím ďalej šiel, tým veselšie mu bolo a prichodily mu na um gazdovské plány, jeden lepší ako druhý: vysadiť okolo všetkých polí vrbinu na južnej strane, tak, aby sneh nezaležal pod ňou, rozdeliť pole na šesť častok hnojných a tri úhory a na ne nasiať trávy, na vzdialenejšom konci poľa postaviť ohradu pre statok a vykopať rybník, na hnojenie zriadiť prenosné ohrady pre statok. Potom bude 300 desiatin pšenice, 100 zemiakov a 150 ďateliny a ani jednej neúrodnej desiatiny.

V takýchto myšlienkach opatrne obracal koňa po medziach, aby si nerozdupkal oziminy, a došiel k robotníkom, čo siali ďatelinu. Vozík so semenom nestál na medzi, ale na oráči a pšeničná ozimina bola rozrytá kolesami a rozdupkaná koňom. Obaja robotníci sedeli na medzi, iste fajčili zo spoločnej fajky. Zem vo vozíku, s ktorou bolo smiešané semä, nebola rozmrvená, ale sležala sa do hrudiek z vlhka alebo mrazu. Keď robotník Vasilij zazrel gazdu, pobral sa k vozíku a Miško sa pribral rozsievat'. Nebolo to pekné, ale Levin sa málokedy hneval na robotníkov. Keď Vasilij prišiel k vozíku, kázal mu Levin odvieť koňa na medzu.

„To je nič, gazda, to zarastie," odpovedal Vasilij.

„Prosím ťa, nemudruj," povedal Levin, „ale rob, čo ti kážu.“

„Ako rozkážete," odpovedal Vasilij a chytil koňa za hlavu. „Ale osivo je, Konštantín Dmitrič, prvotriedne," povedal zaliečavo, „lenže chodiť — beda! Pud zeme vláčiš na krpci.“

„A prečo ste zem nepreosiali?“ povedal Levin.

„Mrvíme ju,“ odpovedal Vasilij, nabral semä a mrvil zem v dlaniach.

Vasilij nemohol za to, že mu nasypali nepreosiatu zem, ale jednako to zlostilo.

Levin už neraz skúsil s úspechom známy prostriedok zahlušiť zlosť a všetko, čo sa mu zdalo zlé, spraviť zas dobrým. Aj teraz ho použil. Díval sa, ako Miško kráča a vláči za sebou ohromné hrudy zeme, nalepené na každej nohe, soskočil s koňa, vzal od Vasilija rozsievачku a šiel rozsievач.

„Kde si prestal?“

Vasilij mu nohou ukázal značku a Levin začal, ako vedel, rozsievач zem so semenom. Chodilo sa ťažko, ako po močarisku, a keď Levin prešiel po úvrať, spotený zastal a vrátil rozsievачku.

„No, gazda, aby si ma v lete neklial za tento kus,“ povedal Vasilij.

„A prečo?“ veselo povedal Levin, lebo cítil, že použitý prostriedok už účinkoval.

„Veď uvidíte v lete. Rozoznáte. Len pozrite, kde som sial vlani na jar. Ako som rozsial! Veď sa ja, Konštantín Dmitrič, usilujem ako vlastnému otcovi. Ani ja nerád robím zle, ani iným nekážem. Keď sa má gazda dobre, máme sa dobre aj my. Kde len pozrieš, ľaľa,“ povedal Vasilij a ukazoval na pole, „srdce sa ti poteší.“

„Ale krásna jar je, Vasilij!“

„Veru, takúto jar ani starci nepamätajú. Bol som

nedávno doma, aj u nás starký zasial tri osminky pšenice. Vraví, že ju nerozoznať od raži.“

„A dávno ste začali siať pšenicu?“

„Veď ste nás vy predvlani naučili. Veď ste mi darovali dve merice. Štvrtku sme predali a tri osminky zasiali.“

„No len bedli a mrv hrudky,“ povedal Levin a šiel ku koňovi, „a prizri na Miška. Ak pekne vzíde, dostaneš po päťdesiat kopejok za desiatinu.“

„Úctivo vám ďakujem. Veď sme veru s vami aj tak veľmi spokojní.“

Levin vysadol na koňa a šiel do poľa, kde bola lanská ďatelina, a potom ta, kde už poorali pod jarnú pšenicu.

Na strniskách vzišla ďatelina skvostne. Už celkom ožila a ostro sa zelenala zpoza polámaných vlašajších pšeničných stebiel. Kôň viazol po členky, nohy mu čliapkaly, keď sa ťahaly z rozmäknutej zeme. Oráčinou sa vôbec nedalo prejsť: len tam zem držala, kde bola primrznutá, ale v rozmäknutých brázdach viazla noha vyše členka. Oračka bola znamenitá. Možno už o dva dni budú môcť brániť a siať. Všetko bolo utešené, všetko veselé. Levin sa vracal cez potok, dúfal, že voda opadla. A naozaj, prešiel a vyplašil dve kačky. — Maly by tu už byť aj sluky, — pomyslel si a keď sa na zákrute neďaleko domu stretol s hájnikom, hájnik mu potvrdil myšlienku o slukách.

Levin šiel domov evalom, aby sa čím skôr naobedoval a prichystal si pušku na večer.

XIV.

Keď sa Levin v najveselejšej nálade blížil k domu, začul zvonce pri hlavnom vchode.

— Prišiel ktosi zo stanice, — pomyslel si, — práve došiel moskovský vlak . . . Kto by to mohol byť? Čo, ak je to brat Nikolaj? Veď vravel: možno pôjdem do kúpeľov, ale možno prídem k tebe. — A v prvej chvíli mu bolo strašne a neprijemne, že mu prítomnosť brata Nikolaja skazí šťastlivú, jarnú náladu. Ale zahanbil sa za takéto city a hneď ako by bol roztvoril duševné náručie a s nežnou radosťou čakal, ba želať si teraz už z celej duše, aby to bol brat. Pohol koňa, vošiel za agáty a uvidel nájomnú trojku zo stanice a pána v kožuchu. Nebol to brat. — Ach, keby to bol len dakto príjemný, s kým by som sa mohol poshovárať! — pomyslel si.

„Ach!“ radostne vykrikoval Levin a zdvihol obe ruky dohora. „To je milý hosť! Ach, aký som rád, že si prišiel!“ vykrikoval, keď poznal Štefana Arkadeviča.

— Iste sa dozviem, či sa už vydala, alebo kedy sa vydáva, — pomyslel si.

V tento utešený jarný deň Levin pocítil, že ho už ani trošku nebolí rozpomienka na Kity.

„Nečakal si ma, však?“ povedal Štefan Arkadevič, keď schádzal so saní s hrudkou blata na nose, líci a obrvách, ale celý rozjasnený veselosťou a zdravím. „Prišiel som ťa navštíviť — raz,“ povedal, keď ho objímal a bozkával, „na postriežku — dva, a predať les v Jergušove — tri.“

„To je skvostné! A aká je jar? Akože si mohol dôjsť na saniach?“

„Na vozíku by bolo ešte horšie. Konštantín Dmitrič,“ povedal známy pohonič.

„No, veľmi, veľmi sa teším, že si prišiel,“ povedal Levin a usmieval sa úprimne detsky radostným úsmevom.

Levin si zaviedol hosťa do hostovskej izby, kam doniesli aj veci Štefana Arkadeviča: kapsu, pušku v puzdre a kapsičku s cigarami. Potom ho nechal, aby sa umyl a preobliekol, a šiel do kancelárie povedať o oračke a dáteline. V chodbe ho zastihla Agafia Michalovna, vždy veľmi starostlivá o česť domu, a spýtala sa ho, ako s obedom.

„Spravte, čo chcete, len čím skôr,“ povedal Levin a šiel k správcovi.

Keď sa vrátil, Štefan Arkadevič už umytý a učený, so žiarivým úsmevom vychádzal zo dverí a spolu šli do horných izieb.

„Aký som len rád, že som sa dostal k tebe! Teraz pochopím všetky tajnosti, ktoré tu stváraš. No nie, naozaj, závidím ti. Aký dom! Aké všetko krásne! Jasné, veselé,“ vravel Štefan Arkadevič, ale zabúdaj, že nie vždy je jar a jasný deň ako dnes. „A tvoja ňanka je pravý skvost! Síce by mi bola milšia peknučká chyžná v zásterke, ale pri tvojom mníšskom živote a prísnom slohu je to takto veľmi pekné.“

Štefan Arkadevič rozpovedal Levinovi mnoho zaujímavých noviniek, ale najzaujímavejšia novinka bola,

že sa Levinov brat, Sergiej Ivanovič, chystá v lete k nemu na dedinu.

Štefan Arkadevič nespomenul ani slovíčkom Kity a Ščerbackovcov. Len mu odovzdal ženin pozdrav. Levin mu bol vďačný za jeho jemnosť a veľmi sa tešil hosťovi. Ako vždy v čase samotárstva, nasbieralo sa mu v hlave množstvo myšlienok a citov, s ktorými sa nemohol zdôveriť domácim ľuďom a teraz vylieval Štefanovi Arkadevičovi aj poetickú radosť z jari, aj neúspechy a plány v gazdovstve, aj myšlienky a poznámky o knihách, ktoré čítal, a najmä ideu svojho spisu, ktorého osnovou, čo aj to nepozoroval, bola kritika všetkých starých spisov o gazdovstve. Štefan Arkadevič, vždy milý, vždy všetko chápujúci už z náražíek, bol tentoraz naozaj neobyčajne milý a Levin zbadal v ňom ešte novú, líškavú črtu úcty a ako by nežnosti k sebe.

Starosti Agafie Michalovny a kuchára, aby bol obed nezvyčajne dobrý, mali len taký výsledok, že obaja vyhladnutí priatelia, keď si sadli k zákuskom, najedli sa chleba s maslom, údenej husaciny a nakladaných húb a že Levin kázal doniesť polievku bez pirôžkov, ktorými chcel kuchár najväčšmi prekvapiť hosťa. Ale Štefanovi Arkadevičovi, navyknutému síce na inakšie obedy, všetko bolo výtečné: aj zeleninový piroh, aj chlieb, aj maslo a najmä údená husacina, aj huby, aj žihľavová polievka, aj kuracina s bielou omáčkou, aj biele krymské víno — všetko bolo znamenité a zázračné.

„Znamenité, znamenité,“ vravel, keď si po pečienke

zapaľoval hrubú cigaru. „Ako by som bol prišiel sem k tebe z lode po trme-vrme a drgáňaní na tichý breh. Teda vravíš, že treba študovať už prvok pracovnej sily a podľa neho si vyberať spôsob gazdovania. Nuž, ja sa v tom ani trošku nevyznám, ale zdá sa mi, že tvoja teória a jej použitie bude vplývať aj na robotníka.“

„Hej, ale počkaj: nevravím o politickej ekonomii, vravím o náuke gazdovstva. Musí byť ako iné prírodné vedy a skúmať dané javy a robotníka s jeho ekonomickým, etnografickým...“

V tej chvíli vošla Agafia Michalovna so zaváraním.

„No, Agafia Michalovna,“ povedal jej Štefan Arkadevič, bozkávajúc si končeky tučných prstov, „akú ste nám dali husacinu, aké zeleninové pirôžky!... Ale nie je už čas, Kosťo?“ doložil.

Levin pozrel do obloka na slnce, ktoré sa spúšťalo za opršané vrcholce lesa.

„Čas je, čas,“ povedal. „Kuzma, zapriahaj bričku!“ A sbehol dolu.

Aj Štefan Arkadevič sišiel dolu, starostlivo sňal plátennú obliečku s lakového puzdra, otvoril ho a začal si skladať drahú, modernú pušku. Kuzma, ktorý ňuchal hojné prepitné, neodchádzal od Štefana Arkadeviča ani na krok, obúval mu pančuchy a čižmy, čo mu Štefan Arkadevič ochotne dovolil.

„Kosťo, rozkáž prijať kupca Riabinina, ak príde — kázal som mu teraz prísť — a aby ma dočkal...“

„A ty vari Riabininovi predávaš les?“

„Hej. Vari ho poznáš?“

„Akože by nie, poznám. Už som s ním mal robotu „určite a definitívne“.“

Štefan Arkadevič sa zasmial. „Určite a definitívne“ boli kupcove obľúbené slová.

„Hej, rozpráva strašne smiešne. Pochopila si, kde sa pán chystá?“ dodal, a rukou potľapkal Lasku, ktorá skučala a krútila sa okolo Levina, lízala mu raz ruku, raz čižmy alebo pušku.

Vozík stál už pred vchodom, vyšli teda.

„Kázal som zapriať, i keď je to neďaleko. A či radšej pôjdeme pešo?“

„Nie, radšej sa už zavezieme,“ povedal Štefan Arkadevič a šiel k vozíku. Sadol si, ukrútil si nohy do tigrej prikrývky a zapálil si cigaru. „Ako môžeš nefajčiť? Cigara je nielen pôžitok, ale koruna a vrchol pôžitku. Hľa, to je život! Ako je krásne! Áno, tak by som si želal žiť!“

„A čo ti prekáža?“ povedal Levin s úsmevom.

„Nie, ty si šťastný človek. Máš všetko, čo ľúbiš. Lúbiš kone — máš ich, psov — máš, poľovačku — máš tiež, gazdovstvo — máš.“

„Možno preto, že sa teším z toho, čo mám a netúžim za tým, čoho nemám,“ povedal Levin a myslel na Kity.

Štefan Arkadevič porozumel, pozrel na neho, ale nepovedal nič.

Levin bol vďačný Oblonskému, že so zvyčajným taktom vybadal, že sa bojí rozhovoru o Ščerbackovcoch, a preto ich nespomínal. Ale teraz by sa Levin

už bol chcel dozvedieť, čo ho mučilo, no neosmelil sa začať.

„A čo ty máš nového, ako sa máš?“ povedal Levin, keď mu prišlo na um, že sa nesvedčí myslieť ustavične len na seba.

Štefanovi Arkadevičovi veselo zasvietily oči.

„Veď neuznávaš, že by niekto mohol mať rád koláče, keď dostáva svoj denný prídel, podľa teba je to hriech. Ale ja zas neuznávam život bez lásky,“ odpovedal Štefan Arkadevič, lebo pochopil Levinovu otázku po svojom.

„Vari len nemáš zas dačo nového?“ spýtal sa Levin.

„Mám, braček! No pozri, poznáš typ Ossianovských žien... žien, ktoré vídaš vo sne... A takéto ženy bývajú aj v skutočnosti... a sú to úžasné ženy. Vieš, žena je už taká, študuj ju, koľko chceš, vždy bude celkom nová.“

„Teda vari lepšie neštudovať.“

„Nie. Istý matematik povedal, že pôžitok je nie v odhalení, ale v hľadaní pravdy.“

Levin mlčky načúval a čo sa aj všemožne usiloval, nemohol sa vžiť do priateľovej duše a pochopiť jeho city a pôvab štúdia takých žien.

XV.

Miesto postriežky bolo nad riečkou v riedkom osikovom háji. Keď prišli k lesu, Levin sišiel s vozíka a zaviedol Oblonského do rohu machovitej, mokračovitej

tej polianky, na ktorej už nebolo snehu. Potom sa vrátil na druhý koniec k briezke s dvojitým pňom, oprel pušku o rázsochu suchého spodného konárika, vyzliekol si kabát, opásal sa a skúsil, či sa mu ruky voľne pohybujú.

Stará, šedivá Laska, čo ho neopúšťala ani na krok, sadla si opatrne oproti nemu a naostrila uši. Slnce zapadalo za veľký les a briezky, roztrúsené v osikovom háji, zreteľne sa črtaly vo svetle zorí ovisnutými konáríkmi a naliatymi púčikmi, hotovými vypučať.

Z hustého lesa, v ktorom sa ešte udržal sneh, skoro celkom tíško vytekala voda hadovitými, úzkymi potôčikmi. Zavše zaštebotaly vtáky a kedy-tedy preletely so stromu na strom.

V prestávkach úplného ticha bolo počuť šuchotať vlašjšie listie, rozhybané odmäkom a rastúcou trávou.

— Aký zázrak! Počuť a vidieť, ako rastie tráva! — povedal si Levin, keď zbadal pohyb mokrého osikového listu bridlicovej farby, pri ihličke mladej trávy. Stál, načúval a hľadel raz nadol, na mokrú, machovitú zem, raz na ňuchajúcu Lasku, raz zas na vrcholce opršanej hory, čo sa rozprestierala pred ním pod vrškom, raz na tmavejúce nebo, zatiahnuté bielymi pásikmi oblakov. Vysoko nad ďalekým lesom preletel jastrab a pomaly mával krídlami. Druhý preletel za ním tým istým smerom a zmizol. Vtáky štebotaly v húšfave vždy hlasnejšie a náhlivejšie. Neďaleko zahúkala sova, Laska sa strhla a opatrne vykročila niekoľko krokov, potom sklonila hlavu nabok a započú-

vala sa. Zpoza riečky bolo počuť kukučku. Dva razy zakukala zvyčajným krikom, ale potom zachrípla, zadychčala sa a zmiatla.

„To je zázrak! Už kukučka!“ povedal Štefan Arkadevič, keď vyšiel zpoza kríčka.

„Hej, počujem,“ odpovedal Levin, ktorý nerád prerušoval lesnú tichosť vlastným hlasom, lebo mu bol nepríjemný. „Teraz už onedlho.“

Postava Štefana Arkadeviča zas zašla za krik a Levin videl len jasný ohník zápalky, ktorý vzápätí vymenila červená žiara cigary a belasý dymček.

— Čik, čik! cvakly kohútiky, ktoré nafahoval Štefan Arkadevič.

„A to čo kričí?“ spýtal sa Oblonský a upozornil Levina na ťahavé húkanie, ako by tenkým hláskom erdžalo šialené žriebatko.

„Nepoznáš? To je zajac-samec. Ale už sa neshovárjame! Počúvaj, letí!“ skoro vykrikoval Levin a nafahoval kohútiky.

Z diaľky bolo počuť jemné pískanie presne v obvyklých prestávkach, také známe poľovníkom, o dve minúty druhé, tretie a po treťom písknutí bolo už počuť kŕkanie.

Levin pozrel napravo, naľavo a hľa, pred ním na kalnobelasom nebi, nad splývajúcimi jemnými výbežkami vrcholcov osík, zjavil sa letiaci vták. Letel rovno k nebu. Blízke zvuky kŕkania, podobné pravidelnému nadtrhávaniu pevnej tkaniny, ozvaly sa mu rovno nad uchom. Už bolo vidieť dlhý zobák a hrdlo vtáka, a práve, keď Levin zacieliť, blysol červený

blesk zpoza kríka, kde stál Oblonský. Vták sa spustil nadol ani strela a zas vyletel dohora. Zas sa zablyslo a bolo počuť úder. Vták zastal, zatrepotal krídlami, ako by sa bol namáhal udržať sa v povetrí, stál chvíľočku a ťažko dopadol na mäkkú zem.

„Vari som chybil?“ vykrikol Štefan Arkadevič, ktorého nebolo vidno zpoza dymu.

„Tu ho máš!“ povedal Levin a ukazoval na Lasku, ktorá s nadvihnutým uchom vysoko kývala končekom chlpatého chvosta a pomalým krokom, ako by bola chcela predĺžiť pôžitok a ako by sa usmievala, niesla gazdovi zastreleného vtáka. „No, rád som, že sa ti pošťastilo,“ povedal Levin, ale pritom hneď pocítil trochu závesti, že sa jemu nepodarilo zastreliť sluku.

„Škaredo som chybil z pravej hlavne,“ odpovedal Štefan Arkadevič a zas nabíjal pušku. „Pššt . . . letí.“

Naozaj zas bolo počuť prenikavé pískanie, chytro za sebou. Dve sluky sa naháňaly a ihraly v povetrí. Nekrkaly, len pískaly a doletely poľovníkom až nad hlavu. Ozvaly sa štyri výstrely, sluky sa chytro obrátili ako lastovičky a zmizli s očí.

Postriežka bola skvostná. Štefan Arkadevič zastrelil ešte dve sluky a Levin tiež dve, z ktorých jednu nenašiel. Začalo sa stmievať. Jasná strieborná Večernica nízko na západe už žiarila zpoza briezok nežným ligotom a vysoko na východe už sa trblietal červenými svetielkami zamračený Arktur. Levin si chyťal a strácal nad hlavou hviezdy Veľkého voza. Sluky už prestali lietať. No Levin sa rozhodol vyčkať, kým Ve-

černica, ktorú videl nižšie brezového konárika, prejde vyššie neho a kým budú jasné všetky hviezdy Veľkého voza. Večernica už prešla ponad konárik, na tmavobelasom nebi bolo už vidno celý Veľký voz aj s ojom, ale Levin ešte vždy vyčkával.

„Nemali by sme už ísť?“ povedal Štefan Arkadevič. V lese už bolo ticho, ani vtáča sa nepohlo.

„Postojme ešte chvíľočku,“ odpovedal Levin.

„Ako chceš.“

Stáli teraz na pätnásť krokov od seba.

„Števo!“ povedal Levin zrazu nečakane, „ani mi len nepovieš, či sa ti už švagriná vydala, alebo kedy sa vydáva?“

Levin sa už cítil veľmi mocný a pokojný a namýšľal si, že ho už nemôže rozčúliť nijaká odpoveď. Ale vôbec nečakal, čo mu odpovedal Štefan Arkadevič.

„Ani sa jej neprisnilo, ani nesníva o vydaji, ale je veľmi chorá a doktori ju poslali do cudziny. Boja sa až o jej život.“

„Čo nepovieš?“ vykrikol Levin. „Veľmi chorá! Čo sa jej stalo? Ako...“

Ale práve keď sa toto shovárali, Laska naostrila uši a obzerala sa dohora na nebo a vyčítavo na nich.

— Veru ste si našli čas na rozhovor, — myslela si. — A tamto letí sluka... Veru ona je, naozaj. Prepasú... — myslela si Laska.

Ale práve vtedy obaja zrazu začuli prenikavé pískanie, ktoré ako by im bolo dalo zaucho, obaja odrazu schytili pušky a blysly dva blesky a ozvaly sa dva vý-

strely v jednej chvíli. Sluka, letiaca vysoko, hneď a zaraz složila krídla a spadla do húšťavy, ohýbajúc tenké konáriky.

„To je skvostné! Spoločne!“ vykrikol Levin a rozbehol sa za Laskou do húšťavy, hľadať sluku. — Ach, o čomže neprijemnom sme sa shovárali? — rozpomínal sa. — Hej, Kity je chorá... Čože robiť, veľmi ju ľutujem, — myslel si.

„A našla! Ty si múdra,“ povedal, keď vyťahoval Laske z papule teplého vtáka a kládol si ho do skoro plnej kapsy. „Našiel som, Števo!“ zakričal Oblonskému.

XVI.

Pri návrate domov povypytoval sa Levin na všetky podrobnosti Kitinej choroby a na plány Ščerbackovcov a aj keď sa trošku hanbil, jednako mu bolo príjemné, čo sa dozvedel. Príjemné už aj preto, že ešte bola nádej a ešte príjemnejšie, že trpela aj tá, čo mu spôsobila toľkú bolesť. Ale keď Štefan Arkadevič začal rozprávať o príčinách choroby a spomenul meno Vronského, Levin ho prerušil:

„Nemám práva vedieť rodinné podrobnosti, a aby som povedal pravdu, ani ma nezaujímajú.“

Štefan Arkadevič sa ľahučko usmial, keď v Levinovej tvári zachytil chvíľkovú a takú známu zmenu. Levinova tvár teraz tak zosmutnela, ako bola pred chvíľočkou veselá.

„Ty si sa už s Riabininom celkom dojednal o lese?“ spýtal sa Levin.

„Áno, dojednal. Cena je skvostná, tridsaťosemtisíc. Osemtisíc hneď a ostatné na šesť rokov. Dlho som sa s ním nafahoval. Ale nikto nedával viac.“

„Teda, les si mu daroval.“

„Akože daroval?“ povedal Štefan Arkadevič s dob-
ráckym úsmevom, lebo vedel, že teraz Levin nebude
s ničím spokojný.

„Preto, lebo les stojí aspoň päťsto rubľov za desia-
tinu,“ odpovedal Levin.

„Ach, vy sedliacki gazdovia!“ žartovne povedal Šte-
fan Arkadevič. „Akým pohrdavým tónom sa shová-
rate s nami, mešťanmi!... Ale keď treba dačo vyko-
nať, my to najlepšie vykonáme. Ver, všetko som si
vypočítal,“ vravel ďalej, „a les som predal veľmi vý-
hodne, až sa obávam, aby si to kupec ešte nerozmys-
lel. Veď je to nie úžitkový les,“ povedal Štefan Arka-
devič a slovom úžitkový chcel Levina celkom pre-
svedčiť, že nespravodlivo pochybuje, „veď je to zväčša
palivové drevo. Vyrúba najviac tridsať siah z desia-
tiny a dal mi po dvesto rubľov.“

Levin sa pohrdavo usmial. — Poznám ja tento spô-
sob, — pomyslel si, — nie len jeho, ale spôsob všetkých
mešťanov, čo chodia na dedinu dva razy za desať ro-
kov, pochytiť dve-tri dedinské slová a potom ich po-
užívajú správne a nesprávne, presvedčení, že vedia
všetko. Úžitkový, vyrúba 30 siah. Vraví, a ne-
chápe čo.

„Nebudem ťa učiť, čo píšeš v úrade,“ povedal Šte-

fanovi Arkadevičovi, „ale, keď treba, opýtam sa ťa, čo neviem. A ty si taký presvedčený, že sa rozumieš do lesnej abecedy. Je ťažká. Spočítal si stromy?“

„Akože to, spočítať stromy?“ povedal Štefan Arkadevič v smiechu, lebo sa ešte vždy usiloval vyviešť priateľa zo zlej nálady. „Spočítať zrnká pieskové, spočítať lúče planétam, mohol by hádam múdry duch . . .“

„No hej, ale Riabininov múdry duch môže. Ani jeden kupec nekúpi horu, kým si nespočíta stromy, iba ak mu ju darujú ako ty. Poznám tvoj les. Každý rok ta chodím na poľovačku: tvoj les stojí päťsto rubľov čistých peňazí, a on ti dal dvesto na splátky. Teda si mu daroval tridsaťtisíc.“

„Už sa len nerozčuľuj,“ žalostne povedal Štefan Arkadevič, „prečože nikto toľko nedával?“

„Preto, lebo je ushovorený s kupcami. Dal odstúpné. Ja som už s nimi všetkými mal robotu, ja ich poznám. Veď sú to nie kupci, ale úžerníci. Nepustia sa ti do obchodu, v ktorom by zarobili desať, pätnásť percentov, ale čakajú, kým nekúpia rubel za dvadsať kopejok.“

„No, dosť už! Nie si dobrej vôle.“

„Mýliš sa,“ zamračene povedal Levin, keď sa blížili k domu.

Pred vchodom už stál vozík, hrubo okutý železom a obtiahnutý kožou, s vypaseným koňom, zapriahnutým do pevného, širokého postroja. Vo vozíku sedel veľmi krvnatý a tuho opásaný kupecký pomocník, ktorý bol Riabininovi aj pohoničom. Riabinin bol už v dome a stretol sa s priateľmi na chodbe. Riabinin bol vysoký,

vyziabnutý človek stredných rokov s fúzmi, vyholenou, vyčnievajúcou bradou a vypuklými, mútnymi očami. Mal oblečený belasý kabát s dlhými polami, s gombíkmi nižšie chrbta a obuté mal vysoké čižmy, shrždené na členkoch a hladké na lýtkach. Na čižmách mal galoše. Utriel si šatôčkou tvár dookola, pozapínal si kabát, ktorý mu beztak veľmi dobre priliehal, s úsmevom privítal vchodiacich a podával Štefanovi Arkadevičovi ruku, ako by bol chcel čosi chytiť.

„Teda ste došli,“ povedal Štefan Arkadevič a podal mu ruku. „To je dobre.“

„Neosmelil som sa neposlúchnuť rozkaz Vašej Jasnosti, hoci je cesta strašne zlá. Skutočne som musel ísť cestou pešo, ale došiel som načas. Klaniam sa, Konštantín Dmitrič,“ obrátil sa k Levinovi a namáhal sa podať mu ruku. Ale zachmúrený Levin sa robil, že nevidí kupcovu ruku a vyberal sluky. „Ráčili ste sa vyraziť poľovačkou? A čože je toto za vtáka,“ doložil Riabinin a pohrdavo sa díval na vtáky, „bude vari chutný.“ Potom odmietavo pokrútil hlavou, ako by veľmi pochyboval, že tento zisk stál za námahu.

„Chceš ísť do pracovne?“ povedal po francúzsky Štefanovi Arkadevičovi nevľúdny a zachmúrený Levin. „Choďte do pracovne a tam sa poshovárajte.“

„Ráče, kde sa len páči,“ s pohrdavou dôstojnosťou povedal Riabinin, ako by bol chcel dať pocítiť, že iní môžu mať ťažkosti, ako s kým zaobchodiť, ale on že nikdy nemôže mať nijakých ťažkostí.

Keď vošli do kabinetu, Riabinin sa zo zvyku poobzeral, ako by hľadal ikonu. Ale keď ju našiel, nepre-

žehnal sa. Poobzeral si skrine a police s knihami a práve tak pochybovačne a pohrdavo sa usmial, ako pred chvíľou pri slukách, a odmietavo pokrútil hlavou, lebo už vôbec nedopúšťal, že by tento zisk stál za námahu.

„Nuž čo, doniesli ste peniaze?“ spýtal sa Oblonský.
„Sadnite si.“

„U nás sa netreba báť o peniaze. Prišiel som vás navštíviť, dohovoriť sa s vami.“

„O čomže dohovoriť. Veď si sadnite.“

„Môžem,“ povedal Riabinin, keď si sadal a keď si s výrazom utrpenia podopieral lakte o operadlo kresla.
„Spustiť musíte, knieža. Budete mať hriech. Ale peniaze mám už prichystané do poslednej kopejky. Peniaze nezadržím ani chvíľku.“

Levin, ktorý medzitým dával pušku do skrine, už vychádzal zo dverí, ale keď počul kupcove slová, zastal.

„Aj tak ste les dostali zadarmo,“ povedal. „Keby bol včашšie prišiel ku mne, bol by som označil cenu.“

Riabinin vstal a bez slova, s úsmevom obzrel si Levina od hlavy po päty.

„Konštantín Dmitrič je strašne skúpy,“ povedal s úsmevom, obrátený k Štefanovi Arkadevičovi, „od neho nekúpiš ani omrvinky. Jednal som sa o pšenicu, pekné peniaze som mu dával.“

„Prečo by som vám mal svoje dávať zadarmo? Veď som nenašiel na zemi, ani neukradol.“

„Odpusťte, ale v dnešných časoch sa už určite nedá krahnúť. V dnešných časoch už definitívne zakročujú

verejné súdy, všetko je, ako sa svedčí, ani pomyslenia na krádež. My sme sa shovárali čestne. Mnoho pýtajú za horu, nevyplatí sa mi kúpa. Prosím, spustte aspoň len maličkosť.“

„Teda dojednali ste sa, či nie? Ak ste sa dojednali, nemáte sa čo naťahovať, ak ste sa nedojednali,“ povedal Levin, „kúpim les ja.“

S Riabininovej tváre zmizol zrazu úsmev. Jastrabí, dravý a divý výraz sa usadil na nej. Rýchlymi, kostnatými prstami rozopäl kabát, vyhrnul si vrchnú košeľu, porozpínal medené gombíky na veste a retiazku na hodinkách a chytro vytiahol hrubú, starú peňaženku.

„Odpusťte, ale les je môj,“ povedal, chytro sa prežehnal a naťahoval ruku. „Vezmite si peniaze, les je môj. Vidíte, ako Riabinin kupčí, ani groše nepočíta,“ povedal zachmúrený a mával peňaženkou.

„Na tvojom mieste by som sa tak nenáhlil.“

„Odpusť,“ povedal prekvapený Oblonský, „veď som dal slovo.“

Levin vyšiel z izby a buchol dverami. Riabinin sa díval na dvere a s úsmevom kýval hlavou.

„Všetko mladosť, určite a definitívne, len detskosť. Veď mi uverte, že to kupujem len, aby som tak povedal, pre slávu, že ľaľa, Riabinin kúpil Oblonského háj, a nie voľakto iný. A ešte obídem iba ako Pán Boh dá. Ráďte teda napísať smluvu...“

O hodinu kupec, starostlivo ukrútený do kaftana, s pozapínanými gombíkmi na kabáte a so smluvou

vo vrecku, sadol si do pevne okutého vozíka a pobral sa domov.

„Ach, títo páni!“ povedal pomocníkovi. „Všetci sú na jedno kopyto.“

„Veru tak,“ odpovedal pomocník, podal mu opraty a zapínal koženú pokrývku, „ale obchodík sa vydaril, Michal Ignatič?“

„No, no . . .“

XVII.

Štefan Arkadevič vyšiel do hornej izby s odstávajúcim vreckom, plným bankoviek, ktoré mu dal kupec na tri mesiace vopred. Les bol predaný, peniaze vo vrecku, poľovačka skvostná a Štefan Arkadevič bol najlepšej vôle, preto sa mu veľmi chcelo rozptýliť aj zlú náladu, ktorá sa zmocnila Levina. Rád by bol zakončil deň po večeri tak príjemne, ako ho začal.

Naozaj, Levin nebol dobrej vôle a nemohol sa premôcť, čo ako sa usiloval byť láskavý a vlúdny k milému hosťovi. Opojná zpráva, že sa Kity nevydala, začala na neho pomaličky účinkovať.

Kity sa nevydala a ochorela z lásky k človeku, ktorý ňou pohrdol. Zdalo sa mu, že sa táto urážka týka aj jeho. Vronský pohrdol ňou a ona pohrdla ním, Levinom. Teda Vronský mal právo pohrdať Levinom, a preto mu bol nepriateľom. Ale Levin nerozmýšľal takto. Nejasne cítil, že v tomto všetkom ho čosi uráža, ale nehneval sa teraz na to, čo ho rozčúlilo, len sa chytal každej zádrapky, ktorá sa mu naďabila. Dráždil ho

hlúpy predaj lesa, podvod, na ktorý sa Oblonský chytil a ktorý sa uskutočnil v jeho dome.

„No, skončili ste?“ povedal, keď sa v hornej izbe sišiel so Štefanom Arkadevičom. „Chceš večerať?“

„Veru neodmietnem. Na dedine mám zázračnú chuť do jedenia! Čože si aj Riabininovi neponúkol večeru?“

„Ale, čert ho ber!“

„No predsa len, ako to s ním zaobchodíš!“ povedal Oblonský. „Ani ruku si mu nepodal. Prečože si mu nepodal ruku?“

„Pretože lokajovi nepodávam ruku a lokaj je sto ráz lepší ako on.“

„Aký si ty len zpiatočník! A splynutie stavov?“ povedal Oblonský.

„Komu je príjemné splývať — na zdravie, ale mne sa protiví.“

„Už vidím, že si skutočný zpiatočník.“

„Veru, nikdy som nerozmýšľal, čo som. Som Konštantín Levin, nič viac.“

„A to Konštantín Levin, ktorý je veľmi zlej vôle,“ povedal Štefan Arkadevič s úsmevom.

„Pravdu máš, nie som dobrej vôle, ale vieš, prečo? Pre — odpusť mi, — pre tvoj hlúpy predaj . . .“

Štefan Arkadevič sa dobrácky smfštil, ako človek, ktorému nevinne ubližujú a ktorého rozlaďujú.

„No, dosť už o tom,“ povedal, „kto kedy slýchal, aby ktosi čosi predal a aby mu povedali hneď po predaji: „Má to omnoho vyššiu cenu“? Ale kým predával, nikto nenúkal viac . . . Nie, vidím, že si predpojatý proti tomu nešťastnému Riabininovi.“

„Možno som. Ale vieš, prečo? Zas mi povieš, že som zpiatočník alebo ešte iné strašné slovo. Ale jednako ma zlostí a uráža, keď vidím, ako všade chudobnie šľachta, ku ktorej patrím aj ja, a patrím veľmi rád, nehľadiac na splývanie stavov . . . A nechudobnie hádam z prepychu. To by nebolo nič, šľachtici majú právo žiť po pansky, beztoho to len oni dokážu. Teraz sedliaci okolo nás skupujú zeme, — ale to ma neuráža. Pán nič nerobí, sedliak pracuje a vytíška neosožného človeka. Tak má byť. A veľmi sa teším zo sedliaka. Ale uráža ma, keď vidím, že šľachta chudobnie z akej-si, neviem, ako by som to nazval — nevinnosti. Tu nájomca-Poliak kúpil zázračný majetok za polceny od panej, čo si žije v Nizze. Tu zas dajú kupcovi do árendy za rubeľ desiatinu zeme, ktorá je hodná desať rubľov. Tu zas ty bez akejkoľvek príčiny daruješ tomu šuďovi tridsaťtisíc.“

„Teda čo robiť? Spočítať každý strom?“

„Určite spočítať. Veď vidiš, ty si nespočítal, ale Riabinin spočítal. Riabininove deti budú mať prôstriedky do života a na vzdelanie, ale, odpusť, tvoje nebudú mať nič.“

„No, už mi odpusť, ale v tom počítaní je čosi úbohého. My máme svoje zamestnanie a oni svoje, oni musia zarobiť. No, vlastne, stalo sa, a koniec. A Iafa, volské oká, moje najobľúbenejšie jedlo z vajec! A Agafia Michalovna nám donesie ešte toho znamenitého zeleninového piroha . . .“

Štefan Arkadevič si sadol za stôl a začal žartovať

s Agafiou Michalovnou. Presviedčal ju, že už dávno nejedol takého obeda a takej večere.

„Nuž vy už aspoň pochváľte,“ povedala Agafia Michalovna. „Ale Konštantín Dmitrič! Daj mu, čo chceš, hoci len suchú kôrku — zje a odíde.“

Čo ako sa Levin namáhal premôcť sa, ostal zamračený a mlčanlivý. Chcel sa Štefana Arkadeviča ešte na čosi spýtať, ale nemohol sa odhodlať, akosi nestihol, ba ani nevedel, ako a kedy by sa ho to mal spýtať. Štefan Arkadevič už odišiel dolu do spálne, vyzliekol sa, zas sa umyl, obliekol si skladanú nočnú košeľu a ľahol si, ale Levin ešte vždy sa motal okolo neho v izbe, rozprával všelijaké hlúposti a nemal sily spýtať sa, čo chcel.

„Ako toto vedia spraviť napodiv milo,“ vrazil a obzeral a rozbaľoval voňavý kúsok mydla, ktorý hostovi prichystala Agafia Michalovna, ale ktorý host nepoužil. „Pozri len, veď je to umelecký výtvor.“

„Áno, všetko sa teraz čo najväčšmi zdokonalilo,“ povedal Štefan Arkadevič a zívot lenivo a s chuťou. „Napríklad divadlá a všetky zábavné miesta . . . a-a-a!“ zas zíval. „Všade elektrické svetlo . . . a-a!“

„Hej, elektrické svetlo,“ povedal Levin. „Hej. No a kde je teraz Vronský?“ spýtal sa a zrazu odložil mydlo.

„Vronský?“ povedal Štefan Arkadevič a prestal zívot. „Je v Petrohrade. Odišiel nedlho po tebe a od toho času nebol v Moskve ani raz. A vieš, Košto, poviem ti pravdu,“ pokračoval, podpretý o stôl a položil si na ruku peknú, červenú tvár, z ktorej ako hviezdy svietily figliarske, dobrácke a ospanlivé oči. „Ty si

zvinil. Naľakal si sa súpera. A veru neviem, kto mal viac nádeje, veď som ti vtedy vravel. Prečože si nešiel bezohľadne! Vtedy som ti vravel, že..." zívola len sánkami a neotvorila ústa.

— Vie, či nevie, že som ju popýtal o ruku? — pomyslel si Levin, hľadiac na neho. — Veru má v tvári čosi prefíkaného, diplomatického, — ale cítil, že sa červená a mlčky hľadel Štefanovi Arkadevičovi rovno do očí.

„Ak aj s jej strany vtedy dačo bolo, to ju len obalamutil jeho zovňajšok,“ pokračoval Oblonský. „Vieš, ten dokonalý aristokratizmus a budúce spoločenské postavenie zapôsobily ani nie tak na ňu, ako na matku.“

Levin sa zamračil. Urážlivé odmietnutie, ktoré prežil, žrelo ho v srdci čerstvou ranou, ako by ho práve len teraz boli ranili. Ale bol doma a doma aj steny pomáhajú.

„Počkaj, počkaj,“ začal, prerušiac Oblonského. „Vravíš: aristokratizmus. Nože dovoľ, aby som sa ťa opýtal, z čoho sa skladá ten aristokratizmus, keď môže mnou pohrdať? Ty pokladáš Vronského za aristokrata, ale ja nie. Človek, ktorého otec sa vyšvihol len podliezaním, ktorého matka bohvie s kým mala pomer... Nie, už mi odpusť, ale myslím, že aristokrat som ja a ľudia, podobní mne, ktorí sa v minulosti môžu preukázať aspoň troma-štyrmi čestnými pokoleniami rodín na vyššom stupni vzdelania (vlohy a um — to je už inšie) a ktorí nikdy a s nikým nezaobchodili podlo, nikdy nikoho nevyužívali, ktorí žili ako môj otec a môj starý otec. A poznám mnoho takých

ľudí. Tebe sa zdá ponížujúce, že počítam stromy v hore, ale ty daruješ Riabininovi tridsaťtisíc. A ty dostávaš nájomné a neviem čo ešte, ale ja nedostávam nič, a preto si ctím dedičstvo a to, čo som získal lopotou... My sme aristokrati, a nie tí, ktorí môžu žiť len z darov mocných tohto sveta a ktorí sa dajú kúpiť za babku.“

„Na kohože to ty takto? Súhlasím s tebou,“ vravel Štefan Arkadevič úprimne a veselo, čo aj cítil, že Levin aj jeho počíta medzi ľuďmi, ktorí sa dajú kúpiť za babku. Úprimne sa mu zapáčilo, že Levin takto ožil. „O komže to ty takto? Nie je síce pravda všetko, čo vravíš o Vronskom, ale nechcem ho zastávať. Len ti dorovna vravím: na tvojom mieste šiel by som teraz so mnou do Moskvy...“

„Nie, neviem, či vieš, či nevieš, ale už mi je jedno. Poviem ti teda: popýtal som tvoju švagrinú o ruku a dostal som kôš a Katarína Alexandrovna mi je teraz ťažkou a zahanbujúcou rozpomienkou.“

„Prečo? To je hlúposť!“

„No, nebudeme sa o tom širiť. Odpusť mi, prosím ťa, ak som bol k tebe hrubý,“ povedal Levin. Teraz, keď všetko povedal, bol zas taký ako zarána. „Nehneváš sa na mňa, Števo? Prosím ťa, nehnevaj sa,“ povedal a s úsmevom ho chytil za ruku.

„Pravdaže nie, ani trošku, veď ani nemám prečo. Rád som, že sme si všetko vysvetlili. A vieš, aj ráno býva dobrá postriežka! Nepôjdeme? Aj tak by som nespál a potom rovno z poľovačky pôjdem na stanicu.“

„Výborne.“

XVIII.

Čo aj Vronskému celý vnútorný život preplňala náruživosť, jednako sa mu vonkajší život valil po bývalých, zvyčajných koľajniciach spoločenských a plukovních stykov a záujmov. Plukovné záujmy zaberaly vážne miesto v živote Vronského, aj preto, že mal rád pluk a ešte väčšmi preto, že ho mali v pluku radi. Nielen že ho v pluku mali radi, ale ctili si ho a boli na neho hrdí, hrdí, že tento ohromne bohatý človek, veľmi vzdelaný a nadaný, s otvorenou cestou k rozličným úspechom, ctibažnosti a povýšenosti pohrdol všetkým a zo všetkých životných záujmov najväčšmi mu prirástly na srdce záujmy pluku a dôstojníckej družiny. Vronský vedel, ako priatelia na neho hľadajú, teda nielen že ľúbil tento život, ale aj cítil povinnosť udržiavať o sebe takúto mienku.

Rozumie sa, nikdy s nikým z druhov sa neshováral o svojej láske, neprezradil sa ani v najväčších pitkách (veď sa nikdy tak neopil, že by strácal vládu nad sebou) a zapchával ústa ľahťárskym druhom, ktorí chceli narážať na jeho pomer. Ale aj tak celé mesto vedelo o jeho láske: všetci viac-menej správne šípili jeho pomer ku Kareninovej. Väčšina mladých ľudí mu najmä závidela, čo bolo najtrápnejšie v jeho láske — Kareninovo vysoké postavenie a to, že o jeho pomere vedela celá spoločnosť.

Väčšina mladých žien, ktoré Anne závidely a ktorým sa už dávno zunovalo volať ju počestnou, tešila sa z toho, čo si namýšľala, a čakala len, kým sa

verejná mienka obráti proti nej, aby sa oborila na ňu celou farchou svojho pohrdania. Už si chystaly hrudky blata, ktoré hodia na ňu, keď príde čas. Mnohí starší a vysoko postavení ľudia boli nespokojní s týmto nastávajúcim spoločenským škandálom.

Keď sa Vronského matka dozvedela o tomto pomere, zprvu bola spokojná — aj preto, že podľa jej pocho-
pov nič tak nedodalo poslednú okrasu skvostnému mladému človeku, ako pomer vo vysokej spoločnosti, a aj preto, že Kareninová, ktorá sa jej tak veľmi po-
páčila a ktorá toľko narozprávala o svojom synovi, bola práve taká, ako všetky krásne a počestné ženy, počestné, pravda, podľa názorov Vronskej. Ale v poslednom čase sa dozvedela, že syn sa zriekol ponúk-
nutého postavenia, vážneho pre jeho kariéru, a to len preto, aby mohol ostať pri pluku, kde sa mohol vídať s Kareninovou, dozvedela sa, že sú preto s ním nespo-
kojné vysoko postavené osobnosti a teda zmenila mienku. Nepáčilo sa jej aj, že podľa všetkého, čo sa dozvedela o tomto pomere, nebol to skvostný, gra-
ciózny spoločenský pomer, aký by bola odobrila, ale akási Wertherovská, zúfalá náruživosť — ako jej roz-
právali — ktorá mohla dohnať až k nerozumnosti. Nevidela syna od náhleho odchodu z Moskvy a pro-
stredníctvom staršieho brata ho vyzvala, aby prišiel k nej.

Ani starší brat nebol spokojný s mladším. Nerozo-
beral, aká bola bratova láska: veľká, či malá, náru-
živá, či pokojná, hriešna, či nie hriešna (veď aj on si
vydržiaval tanečnicu, hoci mal deti, a preto sa na to

díval zhovievavo), ale vedel, že táto láska sa nepáči tým, ktorým sa treba páčiť, a preto neschvaľoval bratovo počínanie.

Okrem záujmov v službe a spoločnosti mal Vronský ešte jeden záujem — kone, ktoré mal strašne rád.

Na tento rok boly stanovené dôstojnícke jazdecké preteky s prekážkami. Vronský sa na preteky prihlásil, kúpil si anglickú čistokrvnú kobyľu a aj pri svojej láske bol náruživý, hoci dosť zdržanlivo, zaujatý nastávajúcimi pretekami.

Tieto dve náruživosti si neprekážaly. Naopak, Vronský potreboval zamestnanie a rozptýlenie, nezávislé od jeho lásky, v ktorom sa občerstvoval a oddychoval si od priveľmi rozčuľujúcich dojmov.

XIX.

V deň krasnoselských pretekov prišiel Vronský včasnšie ako obyčajne do spoločnej dôstojníckej jedálne svojho pluku, zjesť si beefsteak. Nemusel dbať na prísnu diétu, lebo vážil práve toľko, ako sa vyžadovalo, totiž štyri a pol puda. Ale nesmel ani stučniť, preto sa vyhýbal múčnym jedlám a sladkostiam. Sedel v kabáte, rozopätom nad bielou vestou, oboma rukami podopretý o stôl, čakal, kým mu donesú objednaný beefsteak a díval sa zatiaľ do francúzskeho románu, podopretého o tanier. Díval sa do knihy len preto, aby sa nemusel shovárať s vchodiacimi a vychodiacimi dôstojníkmi, a rozmýšľal.

Myslel na to, že mu Anna sľúbila schôdzku po pretekoch. Ale nevidel ju už tri dni, a pretože sa jej muž vrátil z cudziny, nevedel, či ju dnes uvidí, či nie a nevedel, ako by sa to dozvedel. Posledný raz sa stretli vo vile sesternice Betsy. Do vily Kareninovcov chodieval čím najzriedkavejšie. Ale teraz si ta chcel zájsť a premýšľal o otázke: „Ako to spraviť?“

„Pravdaže, poviem, že ma Betsy poslala spýtať sa, či Anna príde na preteky. Pravdaže pôjdem,“ rozhodol sa a zdvihol hlavu od knihy. Tvár mu zasvietila pri živšej myšlienke na šťastie nastávajúceho stretnutia.

„Pošli dakoho ku mne domov, aby mi čím skôr zapriahli trojku do ľahkého koča,“ povedal sluhovi, ktorý mu doniesol beefsteak na horúcej, striebornej miske. Potom si pritiahol misku a začal jesť.

Zo susednej biliardovej izby bolo počuť údery gúľ, vravu a smiech. Pri vchodových dverách sa zjavili dvaja dôstojníci: prvý — celkom mladý, s nežnou, úzkou tvárou, ktorý nedávno vstúpil do pluku z pážacieho sboru, druhý — tučný, starý dôstojník s náramnicou na ruke a s maličkými očami, zarastenými sadlom.

Vronský pozrel na nich, zamračil sa a ako by ich nebol zbadal, poškuľoval do knihy, jedol a pritom čítal.

„Nuž čo, posilňuješ sa na robotu?“ povedal tučný dôstojník a sadol si k nemu.

„Vidíš,“ odpovedal namrzený Vronský, utrel si ústa, ale nepozrel na neho.

„A nebojíš sa, že stučnieš?“ povedal dôstojník a núkal stoličku mladučkému dôstojníkovi.

„Čo?“ povedal Vronský srdito a s výrazom odporu sa uškrnul a vyceril husté zuby.

„Nebojíš sa, že stučnieš?“

„Čašník, xeres!“ povedal Vronský. Dôstojníkovi neodpovedal, preložil si knihu na druhú stranu a ďalej čítal.

Tučný dôstojník vzal cenník vín a obrátil sa na mladúckého dôstojníka:

„Vyber si, čo budeš piť,“ povedal, podával mu cenník a díval sa na neho.

„Hádam rýnske,“ povedal mladý dôstojník, placho poškuľujúc na Vronského a namáhajúc sa zachytiť prstami sotva vzídené fúziky. Ale keď videl, že sa Vronský neobzrel, mladý dôstojník vstal.

„Poďme do biliardovej,“ povedal.

Tučný dôstojník poslušne vstal a pošli ku dverám.

V tej chvíli vošiel do dvorany vysoký, urastený rotník Jašvin, povýšene a pohrdavo kývol hlavou dvom dôstojníkom a šiel k Vronskému.

„Aha! Tu je!“ vykrikol a poriadne ho udrel velikánskou rukou po epoletách. Vronský sa zlostne obzrel, ale hneď mu tvár zasvietila zvyčajnou pokojnou a tvrdou láskavosťou.

„Rozumne, Aľošo,“ povedal rotník mocným barytónom. „Teraz si zajedz a vypi za skleničku.“

„Ani sa mi nechce jesť.“

„Hľa, dvaja nerozluční,“ dodal Jašvin a s posmeškom hľadel na dvoch dôstojníkov, ktorí práve vychádzali z izby. A sadol si k Vronskému, keď vo výške stoličky ohol do uhla pridlhé stehná a holene v úzkych

jazdeckých nohaviciach. „Čože si včera nezašiel do Krasnenského divadla? Numerová veru nebola najhoršia. Kde si bol?“

„Ach, zdržal som sa u Tverských,“ povedal Vronský.

„Ale,“ ozval sa Jašvin.

Jašvin bol hráč, hýrivec a nielen človek bez akýchkoľvek zásad, ale celkom nemravný, a jednako bol Vronskému najlepším priateľom z celého pluku. Vronský ho mal rád pre neobyčajnú fyzickú silu, ktorú zväčša prejavoval tým, že mohol slopať ako sud, nespáť a byť vždy rovnako svieži, a pre veľkú mravnú silu, ktorú prejavoval v zaobchádzaní s predstavenými a druhmi, u ktorých vzbudzoval strach a úctu a potom aj pri hre v karty, keď hrával o desaťtisíce, a hoci si dobre vypil, hral vždy tak jemne a presne, že ho v anglickom klube pokladali za prvého hráča. Vronský si ho ctil a mal ho rád najmä preto, lebo cítil, že ho Jašvin neľúbi pre bohatstvo, ale pre neho samého. A zo všetkých ľudí len s ním by sa bol chcel poshovárať o svojej láske. Cítil, že len Jašvin — čo aj sa zdalo, že pohŕda každým citom — mohol by, podľa mienky Vronského, pochopiť mocnú náruživosť, ktorá mu teraz naplňovala celý život. Okrem toho bol presvedčený, že Jašvin nerád klebety a škandále a správne chápe tento cit, to značí, vie a verí, že láska nie je žart, ani hračka, ale čosi vážneho a dôležitého.

Vronský sa s ním neshováral o svojej láske, ale vedel, že Jašvin vie všetko, všetko správne chápe, a bolo mu príjemné, že mu to mohol vyčítať z očí.

„Ach, hej!“ povedal Jašvin na Vronského slová, že

bol u Tverských, zaiskril čiernymi očami, chytil si ľavý fúz a začal si ho pchať do úst, akú už mal škaradú obyčaj.

„No a ty si čo robil včera? Vyhral si?“ spýtal sa Vronský.

„Osemtisíc. Ale tri sú neisté, sotva ich dostanem.“

„Nuž teda môžeš na mne prehrať,“ povedal Vronský so smiechom. (Jašvin stavil veľké sumy na Vronského.)

„Neprehrám ani za neviem čo. Nebezpečný je iba Machotin.“

A začali sa shovárať o dnešných pretekoch, keď Vronský mohol teraz myslieť len na ne.

„Poďme, som hotový,“ povedal Vronský, vstal a pobral sa ku dverám. Aj Jašvin vstal, natiahol ohromné nohy a dlhý chrbát.

„Mne je ešte privčas obedovať, ale musím si vypiť. Prídem hneď. Hej, vína!“ zakričal mocným hlasom, takým znamenitým pri velení, až zarinčaly sklenice. „Nie, netreba,“ zakričal hneď potom. „Ak ideš domov, pôjdem s tebou.“

A odišiel s Vronským.

XX.

Vronský býval v priestrannej a čistej, na dvoje rozdelenej čuchonskej chatke. Aj v tábore býval s ním Petrický. Keď Vronský s Jašvinom prišli do chatky, Petrický spal.

„Vstávaj, dosť si sa nadrichmal,“ povedal Jašvin,

keď vošiel za priečku a drmal za plece ukutraného Petrického s nosom, vtisnutým do hlavnice.

Petrický si zrazu kľakol a obzeral sa.

„Brat ti bol tu,“ povedal Vronskému. „Zobudil ma, čert ho ber, odkazuje, že príde neskoršie.“ A zas si pritiahol prikrývku a hodil sa na hlavnicu. „Ale, Jašvin, daj už pokoj,“ vravel nazlostený na Jašvina, ktorý sťahoval s neho prikrývku. „Nechaj ma!“ Obrátil sa a otvoril oči. „Radšej mi povedz, čo ho sa mám napiť, mám v ústach takú zlú chuť, že by som...“

„Najlepšie bude, keď sa napiješ vodky,“ povedal Jašvin basom. „Tereščenko! Dones pánovi vodky a uhorku,“ vykrikol, zrejme si rád počul hlas.

„Myslíš, aby som sa napil vodky? Čo?“ spýtal sa Petrický, ktorý sa mrštil a pretieral si oči. „Aj ty si vypiješ? Dobré, vypijeme si obaja! Vronský, vypiješ si?“ povedal Petrický, vstávajúc, a ukrúcal sa po pazuchy do tigrej prikrývky. Vyšiel do dverí v priečke, zdvihol ruky a začal spievať po francúzsky: Bol raz jeden kráľ v Tu-ú-le. „Vronský, vypiješ si?“

„Choď v čerty!“ povedal mu Vronský a obliekal si kabát, ktorý mu sluha podával.

„Kdeže sa sberáš?“ spýtal sa ho Jašvin. „Ľaľa, trojka,“ doložil, keď zazrel prichádzajúci koč.

„Do konských stajní a potom musím ešte zabehnúť k Brianskemu, spýtať sa na kone,“ povedal Vronský.

Vronský naozaj sľúbil prísť k Brianskemu, ktorý býval desať vierst od Peterhofa a doniesť mu peniaze za kone, a rád by bol zašiel ešte aj k nemu. Ale priatelia hneď pochopili, že sa nesberá len ta.

Petrický neprestával spievať, žmurkal a otrčil pery, ako by vrazil: Vieme, aký je to Briansky.

„Bedli, aby si sa neoneskoril!“ len toľko mu povedal Jašvin, a potom, aby premenil rozhovor: „A čo, dobre ti slúži môj ohnivák?“ spýtal sa a díval sa oblokom na prostredného koňa v trojke, ktorého predal Vronskému.

„Stoj!“ zakričal Petrický na Vronského, ktorý už odchádzal. „Brat ti tu nechal list a kartičku. Počkaj, kdeže sú?“

Vronský zastal.

„No kdeže sú, kde?“

„Kde? To je práve otázka!“ slávnostne vyslovil Petrický a šmátral si ukazovákom nahor od nosa.

„No veď už vrav, to je hlúpe!“ povedal Vronský s úsmevom.

„V kozube som nekúril. Tu voľakde musia byť.“

„No prestaň, braček! Kde je list?“

„Nie, naozaj som zabudol. Či sa mi to len snívало? Počkaj, počkaj! Čože sa zlostíš? Keby si ty bol včera vypil štyri buteľky na bratstvo, ako ja, zabudol by si aj kde ležíš. Počkaj, hneď mi príde na um!“

Petrický šiel za priečku a ľahol si na posteľ.

„Počkaj! Takto som ležal a tamto stál on. Hej-hej-hej-hej... Už to mám!“ a Petrický vytiahol list zpod matraca, kde ho založil.

Vronský si vzal list aj bratov lístok. Bol to, ako čakal, list od matky s výčitkami, že neprišiel, a lístok od brata, kde mu písal, že sa s ním musí poshovárať. Vronský vedel, že to bude len o jednom. — Čo ich do

toho? — pomyslel si, skrkval listy a vopchal ich medzi gombičky na kabáte, chcel si ich cestou pozorne prečítať. Na chodbe sa stretol s dvoma dôstojníkmi, jeden bol z jeho a druhý z iného pluku.

Vronského byt bol vždy útulkom všetkým dôstojníkom.

„Kamže?“

„Musím ísť do Peterhofa.“

„A došiel kôň z Cárskeho?“

„Došiel, ale ešte som ho nevidel.“

„Vravia, že Machotinovi okrivel Gladiátor.“

„Hlúposti! Len ako pobežíte v tomto blate?“ povedal druhý.

„Laľa, moji spasitelia!“ vykrikol Petrický, keď zazrel príchodzích. Pred ním stál sluha s vodkou a nakladanou uhorkou na táčni. „Pozrite, Jašvin mi kázal piť, aby som sa občerstvil.“

„No, veď ste nám vy včera dali,“ povedal ktorýsi z hostí, „celú noc sme pre vás nemohli spať.“

„Keby ste vedeli, ako sme zakončili!“ rozprával Petrický. „Volkov sa vydriapal na strechu a vravel, že mu je smutno. Vravím: hudba sem, pohrebný pochod! A tak vám zaspal na streche pri pohrebnom pochode.“

„Vypi, rozhodne si vypi vodky a potom selterskej vody a hodne citróna,“ vravel Jašvin a stál nad Petrickým ako matka, ktorá núti dieťa užiť liek, „a napokon trošičku šampanského — tak asi butelku.“

„To je rozumné. Počkaj, Vronský, vypijeme si.“

„Nie, páni, sbohom, teraz nepijem.“

„Bojíš sa vari, aby si nebol ťažší? — Teda si vypijeme aj bez teba. Dones selterskej vody a citrón.“

„Vronský!“ zakričal ktosi, keď už vychádzal z chodby.

„Čo je?“

„Mal by si si ostrihať vlasy, lebo ich máš ťažké, najmä na plešine.“

Vronský naozaj začal predčasne plešivieť. Veselo sa zasmial, vyceril husté zuby, pošuchol si čiapku na plešinu, vyšiel z domu a sadol si do bričky.

„Do konských stajní!“ povedal a už vyťahoval listy, aby si ich prečítal, ale potom si to rozmyslel, aby sa nerozptyľoval pred prehliadkou koňa. „Potom! . . .“

XXI.

Dočasné konské stajne, búdy z dosák, postavili hneď pri pretekárskej dráhe a sem mali včera dovieŤ Vronskému koňa. Ešte ho nevidel. V týchto posledných dňoch už Vronský nejazdil, neprevádzal koňa, ale sveril ho trénerovi a teraz naozaj nevedel, v akom stave došiel a je jeho kôň. Len čo sišiel s koča, už Vronského paholček, groom, ako volali chlapca, zďaleka rozoznal jeho koč a zavolať trénera. Chudý Angličan vo vysokých čižmách a v krátkom žakete, s chlpkom vlasov, ktoré si nechával rásť len na brade, vyšiel mu v ústrety škaredou knísavou chôdzou žokejov, s odstávajúcimi lakťami.

„Nuž, ako sa má Frou-Frou?“ spýtal sa Vronský po anglicky.

„All right, sir“ — všetko v poriadku, pane, — vyslovil Angličan až kdesi dolu v hrdle. „Radšej nechodte k nemu,“ doložil, keď dvíhal čiapku. „Dal som mu zubadlo a kôň je rozčúlený. Radšej nechodiť a ne-
dráždiť ho.“

„Nie, ja už len pôjdem. Musím ho pozrieť.“

„Poďme,“ povedal namrzený Angličan skoro zavtorenými ústami a šiel vopred rozknísanou chôdzou, s odstávajúcimi lakťami.

Prišli na dvorik pred búdami. Službu pri koňoch mal mladý chlapec v čistom kabátiku, poriadny a s metlou v ruke privítal prichádzich a šiel za nimi. V búde bolo päť koní, každý vo svojej stajni, a Vronský vedel, že sem už iste doviedli aj jeho najväčšieho súpera, ryšavého, päťstopého Machotinovho Gladiátora, ktorý tu dakde iste stál. Ešte radšej ako svojho koňa by bol Vronský videl Gladiátora, ktorého ešte nepoznal. Ale vedel, že zákony slušnosti pri konských pretekoch nielen že nedovoľujú prezerať si cudzieho koňa, ale že sa nesvedčí čo len spytovať sa na neho. Práve keď kráčal chodbou, chlapec otvoril dvere na druhej stajni zľava a Vronský zazrel mocného ryšavého koňa s bielymi nohami. Vedel, že to bol Gladiátor, ale odvrátil sa s pocitom človeka, čo sa odvracia od cudzieho, otvoreného listu, a šiel ku stajni Frou-Frou.

„Toto je kôň Ma-k... Mak... nikdy nemôžem vysloviť to meno,“ povedal Angličan ponad plece a ukazoval mu veľkým prstom so špinavým nechtom stajňu Gladiátora.

„Machotinov? Áno, to je môj jediný vážny súper,“ povedal Vronský.

„Keby ste vy šli na ňom,“ povedal Angličan, „stavil by som na vás.“

„Frou-Frou je citlivejšia, on je mocnejší,“ povedal Vronský a usmial sa Angličanovej pochvale.

„Pri prekážkach je najdôležitejšia jazda a pluck,“ povedal Angličan. Vronský nielen že cítil v sebe dosť toho plucku, totiž odvahy a smelosti, ale čo je omnoho vážnejšie, bol presvedčený, že nikto na svete toho plucku nemohol mať viacej ako on.

„A viete iste, že nebolo treba koňa poriadne prepotiť?“

„Nebolo treba,“ odpovedal Angličan. „Prosím vás, nerozprávajte nahlas. Kôň je rozčúlený,“ dodal a hlavou ukazoval na zavretú stajňu, pred ktorou stáli a odkiaľ bolo počuť prestupovanie nôh na slame.

Angličan otvoril dvere a Vronský vošiel do stajničky, slabo osvetlenej len malým oblôčikom. V stajni stál tmavobrnavý kôň so zubadlom a preberal nohami vo sviežej slame. Keď sa Vronský rozhľadel v polotmavej stajni, obzrel si zas nevoľky jedným pohľadom všetky údy obľúbeného koňa. Frou-Frou bol kôň prostrednej výšky, nie celkom bezchybne stavaný. Mal úzku kostru. Čo aj mal hrudník mocne vyklenutý vopred, hrud' mal úzku. Chrbát mal trošku sklesnutý a predné, ale najmä zadné nohy mal trošičku krivé. Svaly zadných a predných nôh neboly veľmi mocné, ale zato bol kôň neobyčajne široký v slabinách, čo veľmi bilo do očí najmä teraz, keď bol po treningu

a mal schudnuté brucho. Kosti na nohách niže kolien nezdaly sa hrubšie ako palec, keď sa na ne hľadelo odpredku, ale zato boly neobyčajne široké zboku. Celý kôň, okrem rebier, ako by bol stlačený s bokov a pretiahnutý do dĺžky. Ale mal inú, dôležitejšiu vlastnosť, ktorá nútila zabúdať na všetky nedostatky. Táto vlastnosť bola krv, ktorá, ako sa vyjadrujú Angličania, kypí. Svaly mu ostro vystupovali zpopod sieťky žíl, rozťahnutých v jemnej, pohyblivej, ako atlas hladkej kožke a zdaly sa práve také mocné ako kosti. Končistá hlava s vypuklými, ligotavými, veselými očami sa šírila pri papuli do vypuklých nozdier, obtiahnutých zdnuke hojne prekrvenou blanou. Celá postava a najmä hlava mala určitý, smelý a zároveň nežný výzor. Kôň bol zo zvierat, ktoré vari len preto nehovoria, že im to nedovoľujú mechanické ústroje úst.

Vronskému sa aspoň zdalo, že kôň pochopil všetko, čo cítil teraz, keď sa díval na neho.

Len čo Vronský prišiel ku koňovi, kôň hlboko vtiahol do seba povetrie, obrátil vypuklé oči tak, že sa mu belina naliala krvou a hľadel s opačného konca stajne na príchodzích, potriasal pritom uzdou a pružne prestupoval s nohy na nohu.

„No, teraz vidíte, aký je rozčúlený,“ povedal Angličan.

„Ach, milý! Ach!“ vravel Vronský, blížiac sa ku koňovi a tišil ho.

Ale čím väčšími sa k nemu približoval, tým nepokojnejší bol kôň. Len keď mu došiel až k hlave, zrazu

sa upokojil a pod jemnou, nežnou srstou zatriasly sa mu svaly. Vronský pohladkal koňa po mocnej šiji, popravit na ostrom zátylku pradenú hrivku, čo sa mu prehodilo na druhú stranu, a pritúlil sa tvárou ku koňovým rozťahnutým nozdrám, jemným ako netopierie krídla. Kôň nahlas vdýchol a vydýchol z napätých nozdiere, striasol sa, pritisol si končisté ucho k hlave a natiahol mocnú, čiernu papuľu k Vronskému, ako by ho bol chcel chytiť za rukáv. Ale zas si pripomenul uzdu, zatriasol ňou a začal prestupovať s nohy na nohu, ako by vytesanými nohami.

„Upokoj sa, milý môj, upokoj sa!“ povedal Vronský, pohladkal ho rukou po chrbte, s radosťou si uvedomil, že kôň je v najlepšej kondícii a vyšiel zo stajne.

Koňovo rozčúlenie prešlo aj na Vronského. Cítil, že sa mu krv hrnula k srdcu, že sa aj jemu, práve tak ako koňovi, chce pohybovať a hrýzť. Bolo to aj strašné, aj veselé.

„Nuž teda, spolieham sa na vás,“ povedal Angličanovi, „o pol siedmej buďte na mieste.“

„Všetko v poriadku,“ povedal Angličan. „A kdeže teraz idete, mylord?“ spýtal sa nečakane a použil oslovenie mylord, ktoré skoro nikdy nepoužíval.

Prekvapený Vronský nadvihol hlavu a pozrel, ako sa on už vedel dívať, nie do očí Angličanovi, ale na čelo, a čudoval sa smelosti jeho otázky. No pochopil, že Angličan hľadel pri tejto otázke na neho nie ako na pána, ale ako na žokeja, a odpovedal mu:

„Musím zájsť k Brianskemu, o hodinu budem doma.“

— Koľký raz sa ma to už dnes spytujú! — povedal si Vronský a začervenal sa, hoci sa len zriedka červenal. Angličan pozrel pozorne na neho, ako by bol vedel, kde Vronský ide, a dodal:

„Najhlavnejšie je byť pokojný pred jazdou,“ povedal, „nebuďte zlej vôle a nerozčuľujte sa.“

„All right,“ odpovedal Vronský s úsmevom, skočil do koča a kázal sa zaviezť do Peterhofa.

Sotva sa viezol na kúsku, prihnala sa čierňava, čo už od rána hrozila dažďom, a spustil sa lejak.

— Zle je, — pomyslel si Vronský, keď dvíhal striešku na koči. — Aj tak bolo dosť blata a teraz už budú všade mláky. — Sedel sám v krytom koči, vytiahol si teda list od matky a kartičku od brata a prečítal ich.

Ano, bolo to ustavične len o jednom. Všetci, matka, brat, všetci boli presvedčení, že sa musia zamiešať do jeho ľúbostných vecí. Toto staranie sa do neho vyvolávalo v ňom zlosť — cit, ktorému sa len zriedka poddával. — Čo ich do toho? Prečo si každý pokladá za povinnosť starať sa o mňa? Prečo ustavične do mňa dobiedzajú? Preto, lebo vidia, že je to čosi takého, čo oni nemôžu pochopiť. Keby to bol len obyčajný, nechutný, spoločenský pomer, dali by mi pokoj. Ale cítia, že je to čosi inšieho, že je to nie hračka a že mi je tá žena drahšia ako život. A toto nechápu, a preto sa hnevajú. Nech je už náš osud akýkoľvek, nech už bude akýkoľvek, my sme si ho spravili a nežalujeme sa naň, — vravel si a slovíčkom my sa spájal s Annou. — Nie, oni si myslia, že nás musia naučiť, ako žiť.

A nemajú ani len poňatia o šťastí, nevedia, že bez tejto lásky niet pre nás ani šťastia, ani nešťastia — niet života, — rozmýšľal ďalej.

Zlostil sa na všetkých, čo sa do toho miešali, a zlostil sa najmä preto, lebo cítil v duši, že všetci, ale všetci mali pravdu. Cítil, že láska, ktorá ho spájala s Annou, nebola chvíľkovým vzblknutím, ktoré prejde, ako prestávajú pomery medzi ľuďmi vyššej spoločnosti, ktoré v tom alebo onom nezanechávajú pamiatky, okrem hádam príjemných alebo neprijemných rozpomienok. Cítil všetku trápnosť svojho i jej postavenia, celú jeho ťarchu, veď boli na očiach celej spoločnosti, v ktorej žili, museli skrývať svoju lásku, pretvarovať sa a klamať, a zas len klamať a pretvarovať sa, museli byť prefíkaní a neprestajne myslieť na iných vtedy, keď náruživosť ich tak ovládala, že obaja zabúdali na všetko na svete, len nie na svoju lásku.

Živo si pripomínal všetky často opakované prípady nevyhnutného klamstva a pretvácky, ktoré sa tak priečily jeho povahe. Najmä sa živo rozpamätal, že už neraz pri nej zbadal, ako sa hanbila za toto nevyhnutné klamstvo a pretváрку. Aj jeho sa zmocňoval čudný pocit, ktorý ho zavše ovládol odvtedy, ako sa bližšie stýkal s Annou. Bol to pocit akéhosi nevysvetliteľného odporu, ani dobre nevedel, či to bol odpor k Alexejovi Alexandrovičovi, či k sebe, či k celej spoločnosti. Len vždy odháňal od seba tento čudný pocit. Aj teraz ho striasol so seba a pokračoval v myšlienkach.

— Áno, predtým bola Anna nešťastná, ale hrdá a po-

kojná. Ale teraz nemôže byť pokojná a dôstojná, aj keď to neprejavuje. Áno, treba to nejako skončiť, — rozhodol v sebe.

A prvý raz mu svitla v hlave jasná myšlienka, že treba skončiť toto klamstvo, a to čím včasnšie, tým lepšie. — Musíme odhodiť všetko, aj ona aj ja, a skryť sa dakde spolu so svojou láskou, — povedal si.

XXII.

Lejak netrval dlho a keď Vronský hnal cvalom prostredného koňa, čo ťahal za sebou bočné kone, skáču už bez oprát po blate, vykuklo zas slnce a strechy víl a staré lipy v záhradách s oboch strán hlavnej ulice jagaly sa mokrým ligotom a s konárov veselo kvapkala a so striech sa liala voda. Už nerozmýšľal, že lejak skazí pretekársku dráhu, teraz sa len tešil, že vďaka tomuto dažďu iste nájde Annu doma a samu, lebo vedel, že Alexej Alexandrovič, ktorý sa nedávno vrátil z kúpeľov, nechodieval sem z Petrohradu.

Vronský teda dúfal, že bude doma sama, preto, ako obyčajne, aby zbytočne nebudil pozornosť, sišiel s koča ešte pred mostíkom a šiel ďalej pešo. Nešiel k hlavnému vchodu s ulice, ale vošiel do dvora.

„Prišiel pán?“ spýtal sa záhradníka.

„Veru nie. Pani sú doma. Ale ráčte vojsť hlavným vchodom. Tam bude niekto, otvorí,“ odpovedal záhradník.

„Nie, pôjdem záhradou.“

Keď sa takto presvedčil, že je Anna sama doma, a keďže ju chcel prekvapiť, lebo sa jej nesľúbil teraz prísť a ona iste ani nepomyslela, že príde ešte pred pretekami, šiel, pridržiavajúc si šabl'u a opatrne kráčajúc po pieskovom chodníčku, lemovanom kvetmi, k terase, ktorá viedla do záhrady. Vronský teraz zabudol na všetko, o čom rozmýšľal cestou, na všetky ťažkosti a trampoty svojho postavenia. Teraz myslel len na jedno: že ju hneď uvidí, a nielen v myšlienkach, ale živú, takú, aká je v skutočnosti. Už kráčal po svahovitých schodoch terasy, nastupoval na celú nohu, aby ho nebolo počuť, keď sa zrazu rozpamätal, na čo vždy zabúdaval a čo bolo najtrápnejším v ich pomere — na jej syna, s jeho skúmavým, a ako sa mu zdalo, protivným pohľadom.

Tento chlapček im častejšie ako iní prekážal v láske. Keď bol pri nich, ani Vronský ani Anna si nielen nedovoľovali vravieť o niečom, čo by nemohli opakovať pred každým, ale nedovolili si ani len v nárazkách vysloviť, čo by chlapec nerozumel. Nedohovorili sa, vyvinulo sa to samo. Boli presvedčení, že by urážali seba, keby klamali chlapčeka. V jeho prítomnosti sa shovárali ako dobrí známi. Ale pri všetkej tejto opatrnosti Vronský neraz zachytil pohľad dieťaťa, uprený na seba, pozorný a nechápavý a aj čudnú plachosť, neistotu, raz prítulnosť, raz zasa chladnosť a utiahnutosť, ktorú mu chlapec preukazoval. Ako by bolo dieťa vycítilo, že medzi týmto človekom a jeho matkou je akási vážna náklonnosť, ktorej význam nemôže pochopiť.

Naozaj chlapec cítil, že nemôže pochopiť túto náklonnosť a čo sa aj namáhal, nemohol si ujasniť, ako by sa mal správať k tomuto človeku. S precitlivenou pozornosťou dieťaťa jasne zbadal, že otec, vychovávateľka, pestúnka — že všetci nielen že Vronského nemali radi, ale hľadeli na neho s odporom a strachom, keď sa aj o ňom neshovárali, ale že sa matka dívala na neho ako na najlepšieho priateľa.

— Čo to značí? Kto je to? Ako ho treba ľúbiť? Keď to nechápem, som neposlušný alebo sprostý, alebo zlý chlapec, — rozmýšľalo dieťa, a preto mávalo taký skúmavý, číhavý, čiastočne nepriateľský výraz, preto bolo plaché a neisté, čo tak tiesnilo Vronského. Prítomnosť tohto dieťaťa vždy a ustavične vyvolávala vo Vronskom ten čudný pocit bezpríčinného odporu, ktorý pociťoval v poslednom čase. Prítomnosť dieťaťa vyvolávala vo Vronskom aj v Anne pocit, podobný pocitu námorníka, ktorý vidí podľa kompasu, že smer, ktorým uháňa, veľmi sa odchyľuje od správneho smeru, ale že nevládze zastaviť pohyb, že sa každou minútou väčšmi a väčšmi vzdďaľuje od cieľa, a že priznať sa, že sa odchyľil od správnej cesty — značilo by práve toľko, ako priznať sa k vlastnej skaze.

Toto dieťa so svojím naivným názorom na život bolo kompasom, ktorý im ukazoval stupeň odchylky od toho, čo vedeli, ale čo nechceli vedieť.

Tentoraz Seriožo nebol doma a Anna bola celkom sama. Sedela na terase a čakala návrat syna, ktorý šiel na prechádzku, kde ho zastihol dážď. Poslala sluhu s dievčaťom hľadať ho a sedela, čakajúc ho. Se-

dela za kvetmi v rohu terasy, v bielych šatách so širokou výšivkou a nepočula Vronského. Sklonila kučeravú hlavu a pritisla si čelo k chladnej polievacej krhličke, čo stála na zábradlí, a pridržala krhličku obooma prekrásnymi rukami s prsteňmi, ktoré Vronský tak dobre poznal. Krása jej postavy, hlavy, šije, rúk vždy tak ohromila Vronského, ako čosi neočakávaného. Zastal a s pôžitkom hľadel na ňu. No len čo chcel vykročiť a priblížiť sa k nej, už zbadala jeho prítomnosť, odtisla krhličku a obrátila k nemu rozpálenú tvár.

„Čo vám je? Ste chorá?“ povedal Vronský po francúzsky, keď došiel k nej. Chcel k nej pribehnúť, ale rozpomenul sa, že by tu mohol byť niekto cudzí, obzrel sa na balkónové dvere a začervenal sa, ako sa vždy červenal, keď cítil, že sa musí báť a obzerať.

„Nie, som celkom zdravá,“ povedala Anna, vstala a tuho mu stisla ruku. „Nečakala som . . . ťa.“

„Bože môj! Aké máš chladné ruky!“ povedal Vronský.

„Naľakal si ma,“ povedala. „Som sama doma a čakám Serioža, šiel na prechádzku. Tadiaľto prídu.“

Ale čo sa aj namáhala byť pokojná, triasly sa jej pery.

„Odpusťte mi, že som prišiel, ale nemohol som prežiť deň a nevidieť vás,“ pokračoval Vronský po francúzsky, ako vždy, keď sa chcel v reči s ňou vyhnúť chladnému vy a nebezpečnému ruskému ty.

„Čože máš prosiť. Som taká rada!“

„Ale ste alebo chorá, alebo vás niečo trápi,“ pokračoval.

čoval Vronský a nepúšťal jej ruku, nad ktorou sa skláňal. „O čom ste premýšľali?“

„Vždy len o jednom,“ povedala s úsmevom.

Vravela pravdu. Keby sa jej kedykoľvek, v ktorejkoľvek chvíli boli spýtali, o čom premýšľala, vždy by bola bez mýlky mohla odpovedať: vždy o jednom, o svojom šťastí a svojom nešťastí. Hľa, o čom práve rozmýšľala, keď ju prekvapil: rozmýšľala, prečo toto všetko bolo iným, napríklad Betsy (vedela o tajnom pomere medzi ňou a Tuškievičom) také ľahké a jej také trápne. Teraz, po chvíľke premýšľania, táto myšlienka ju nezvyčajne mučila. Spýtala sa Vronského na preteky. Odpovedal jej, ale keď videl, že je rozčúlená, usiloval sa rozptýliť ju a začal jej najprostejším tónom rozprávať o prípravách na preteky.

— Povedať mu, či nepovedať? — rozmýšľala Anna, keď sa mu dívala do pokojných, láskavých očí. — Je taký šťastný, taký zaujatý pretekami, že to ani nepochopí, ako treba, nepochopí, aký význam má pre nás táto skutočnosť.

„Ale nepovedali ste mi, o čom ste premýšľali, keď som prišiel,“ povedal Vronský a prestal rozprávať o pretekoch, „prosím vás, povedzte mi!“

Neodpovedala, len trošku sklonila hlavu a dívala sa na neho zpod čela jagavými očami zpoza dlhých mihalníc. Ruka, čo sa ihrala s odtrhnutým listom, sa jej triasla. Zbadal to a v tvári sa mu zjavila pokora a otrocká oddanosť, ktorou si ju vždy získal.

„Vidím, že sa čosi stalo. Či môžem byť čo len chví-

Jočku pokojný, keď viem, že vás trápi čosi, čo s vami neprenášam? Povedzte, preboha!“ opakoval prosbne.

— Áno, neodpustím mu, ak úplne nepochopí, aký to má význam. Radšej nepovedať. Načo skúšať? — rozmýšľala Anna ďalej a hľadela na neho stále rovnako a cítila, že sa jej ruka s listom vždy väčšími a väčšími trasie.

„Preboha!“ opakoval a chytil ju za ruku.

„Povedať?“

„Áno, áno, áno...“

„Som farchavá,“ povedala Anna ticho a pomaly.

Lístok v ruke sa jej roztriasol ešte väčšími, ale Anna nespúšťala očí s Vronského, chcela vidieť, ako to prijme. Zbledol, chcel čosi povedať, ale zarazil sa, pustil jej ruku a ovesil hlavu. — Áno, úplne pochopil význam tejto skutočnosti, — pomyslela si Anna a vďačne mu stisla ruku.

Ale mylila sa, že Vronský pochopil význam zprávy tak, ako ho chápala ona, žena. Pri tejto novine s desaťnásobnou silou pocítil Vronský nával toho čudného, prenasledujúceho pocitu odporu ku komusi. Ale zároveň pochopil, že nastala kríza, ktorú už tak dlho čakal, že už nemožno tajiť mužovi a že už teraz čím skôr rozhodne musia tak či onak pretrhnúť toto neprirodzené postavenie. Ale okrem toho, prechádzalo na neho jej rozčúlenie aj fyzicky. Pozrel na ňu nežným, pokorným pohľadom, bozkal jej ruku, vstal a mlčky sa prešiel po terase.

„Áno,“ povedal a rozhodným krokom pristúpil k nej. „Ani ja, ani vy sme nehladeli na našu lásku, ako na hračku, a teraz je náš osud rozhodnutý. Musíme rozhodne skončiť,“ povedal, obzerajúc sa, „skončiť tú lož, v ktorej žijeme.“

„Skončiť. Akože skončiť, Alexej?“ povedala Anna ticho.

Už sa upokojila a tvár jej svietila nežným úsmevom.

„Opustiť muža a spojiť naše životy.“

„Aj tak sú spojené,“ povedala celkom tíško, sotva ju počul.

„Ale celkom, celkom.“

„Ale ako, Alexej, nauč ma, ako!“ povedala so smutným posmechom nad svojím postavením, z ktorého nebolo východiska. „Či je východisko z takéhoto postavenia? Či som nie manželka svojmu mužovi?“

„Z každého postavenia je východisko. Len sa treba rozhodnúť,“ povedal Vronský. „Všetko bude lepšie, ako okolnosti, v ktorých teraz žiješ. Veď vidím, ako ťa všetko mučí — aj spoločnosť, aj syn, aj muž.“

„Ach, len nie muž,“ povedala s prostým posmechom. „Neviem o ňom. Nerozmýšľam o ňom. Niet ho pre mňa.“

„Vravíš neúprimne. Poznám ťa, trápiš sa aj o neho.“

„Ale veď ani nevie,“ povedala a zrazu jej jasná červeň zaliala tvár. Sčervenaly jej líca, čelo, šija a oči jej zaplavily slzy hanby. „Ale už nevravme o ňom.“

XXIII.

Vronský sa už niekoľko ráz namáhal, čo aj nie tak rozhodne ako teraz, prinútiť ju porozmýšľať o svojom postavení, ale vždy narazil na takúto povrchnosť a ľahkosť úsudku, s akou Anna aj teraz prijala jeho vyzvanie. Ako by v tom bolo čosi takého, čo si nemohla alebo nechcela ujasniť, ako by sa táto skutočná Anna uťahovala kamsi do seba, len čo začínala o tom vravieť a ako by z nej vystupovala iná, čudná, Vronskému neznáma žena, ktorú neľúbil, ktorej sa bál a ktorá sa mu priecila. Ale teraz bol rozhodnutý povedať jej všetko.

„Vie váš muž, či nevie,“ povedal Vronský zvyčajným, tvrdým a pokojným hlasom, „vie teda, či nevie, nás do toho nič. Nemôžeme... vy nemôžete ostať takto, najmä už teraz nie.“

„Čože robiť, podľa vás?“ spýtala sa stále s tým ľahkým posmeškom. Tak sa obávala, aby si jej ľachavosť nebral naľahko, a teraz sa hnevala, že z toho vyvádza, že určite musia niečo podniknúť.

„Treba mu všetko povedať a odísť od neho.“

„To je veľmi pekné. Povedzme, že to spravím,“ vravela Anna. „Viete, čo z toho bude? Už vopred vám všetko poviem,“ a zlé svetielko zažalo sa jej v očiach, ešte pred chvíľkou takých nežných. „Ach, ľúbite iného a máte s ním nedovolený pomer? (Predstavovala muža a vravela práve tak, ako Alexej Alexandrovič — s prízvukom na slove nedovolený). Vystríhal som vás pred následkami v náboženskom, občianskom a

rodinnom ohľade. Neposlúchli ste ma. Nemôžem teraz svoje meno . . .“ a svojho syna, chcela povedať, ale syna si nemohla posmeškovať, „ . . . svoje meno vystaviť hanbe, — a ešte čosi podobného,“ doložila. „Vcelku povie zvyčajným úradným tónom, jasne a presne, že mi nemôže dať slobodu, ale že vykoná všetko, čo len môže, aby ututlal škandál. A pokojne a presne vykoná, čo povie. Toto teda bude. Veď je to nie človek, ale stroj, a zlý stroj, keď sa nazlostí,“ doložila Anna a rozpamätala sa pritom na Alexeja Alexandroviča, na všetky podrobnosti jeho postavy, na spôsob reči a vinila ho zo všetkého, čo len nepekného mohla nájsť na ňom, neodpúšťala mu nič za to strašné previnenie, ktorým sa prehrešila proti nemu.

„Ale, Anna,“ povedal Vronský presvedčivým, mäkkým tónom, lebo sa usiloval upokojiť ju, „predsa mu len musíme všetko povedať a potom sa už zariadiť podľa toho, čo podnikne.“

„Teda čo, ujšť?“

„Prečo nie, aj ujšť. Už nijako nemôžeme v tomto pokračovať . . . Nie pre seba — vidím, že vy trpíte.“

„Áno, ujšť a stať sa vašou milenkou,“ povedala zlostne.

„Anna,“ povedal jej s nežnou výčitkou.

„Áno,“ pokračovala, „stať sa vašou milenkou a zničiť všetko . . .“

Zas chcela povedať: syna, ale nemohla vysloviť to slovo.

Vronský nemohol pochopiť, ako Anna so svojou pevnou, čestnou povahou mohla zniesť toto klamstvo a

netúžiť dostať sa z neho. Ale ani nešípil, že hlavnou príčinou bolo to slovo: syn, ktoré nemohla vysloviť. Keď rozmýšľala o synovi, o jeho budúcom pomere k matke, ktorá opustila otca, bolo jej tak hrozne za to, čo vykonala, že už ani neuvažovala, len po žensky usilovala sa upokojiť sa klamnými úvahami a slovami, len aby všetko ostalo pri starom a len aby mohla zabudnúť na strašnú otázku, čo bude so synom.

„Prosím ťa, úpenlivo ťa prosím,“ povedala Anna celkom inakším, úprimným a nežným hlasom a chytila ho za ruku, „nikdy mi toto už nespomínaj!“

„Ale, Anna . . .“

„Nikdy. Nechaj to na mňa. Chápem všetku nízkosť, všetku hrôzu svojho postavenia. Ale nedá sa to riešiť tak ľahko, ako si myslíš. Nechaj to na mňa a poslúchni ma. Nikdy mi to už nespomínaj. Sľubuješ mi? . . . Nie, nie, sľúb . . .“

„Všetko ti sľubujem, ale nemôžem byť pokojný, najmä nie po tom, čo si mi povedala. Nemôžem byť pokojný, keď ty nemôžeš byť pokojná . . .“

„Ja,“ opakovala Anna. „Áno, zavše sa trápim, ale to prejde, ak mi už nikdy nič nepovieš o tom. Len vtedy, keď mi to pripomenieš, mučí ma to.“

„Nechápem,“ povedal Vronský.

„Viem,“ prerušila ho, „ako ťažko je tvojej čestnej povahe klamať, a ľutujem ťa. Často si myslievam, že si si pre mňa skazil život.“

„A ja som práve teraz tiež rozmýšľal,“ povedal Vronský, „ako si mohla pre mňa obetovať všetko? Nemôžem si odpustiť, že si nešťastná.“

„Ja nešťastná?“ povedala Anna. Priblížila sa k nemu a hľadela na neho s oduševneným úsmevom, plným lásky. „Som ako hladný, ktorému sa dali najesť. Možno mu je zima, možno je otrhaný, možno sa aj hanbí, ale nie je nešťastný. Ja že som nešťastná? Nie, nie, hľa, moje šťastie . . .“

Začula hlas prichádzajúceho syna, rýchlym pohľadom si obzrela terasu a prudko vstala. Pohľad sa jej zapálil známym ohňom, rýchlym pohybom zodvihla krásne ruky, pokryté prsteňmi, chytila ho za hlavu, pozrela na neho dlhým pohľadom, priblížila k nemu tvár s otvorenými, usmievavými ústami a chytro ho bozkala na ústa a obe oči a odtisla ho. Chcela odísť, ale zadržal ju.

„Kedy?“ povedal pošepky a díval sa na ňu rozpálený.

„Dnes o jednej,“ pošepla mu a s ťažkým vzdychom šla ľahkou, rýchlou chôdzou naproti synovi.

Serioza zastihol dážď vo veľkom sade, a kým prešiel, sedel s pestúnkou v besiedke.

„Teda, do videnia,“ povedala Anna Vronskému. „Teraz už o chvíľku mi treba ísť na preteky. Betsy sľúbila, že sa staví po mňa.“

Vronský pozrel na hodinky a náhlivo odišiel.

XXIV.

Keď Vronský pozrel na hodinky na terase Kareninovej vily, bol taký rozčúlený a zamyslený, že síce videl ručičky na ciferníku, ale nepochopil, koľko je

hodín. Vyšiel na cestu a opatrne kráčal po blate ku koču. Bol natoľko preplnený láskou k Anne, že ani nepomyslel, koľko je hodín a či ešte stihne zájsť k Brianskému. Ostávala mu už, ako často býva, len vonkajšia spôsobilosť pamäti, ktorá mu pripomínala, čo mal vykonať po návšteve u Anny. Prišiel k pohoničovi, ktorý zadriemal na prednom sedlisku už v šikmej tóni hustej lipy, pokochal sa hemžiacimi sa stĺpikmi mušacích rojov, čo sa prevíjaly nad spotevnutými koňmi, zobudil pohoniča, vyskočil do koča a kázal sa zaviesť k Brianskému. Len po siedmich verstách sa natoľko spamätal, že pozrel na hodinky a pochopil, že už bolo pol šiestej a že sa oneskoril.

Tohto dňa bolo niekoľko pretekov: preteky strážnikov, potom dvojverstové dôstojnícke preteky, štvorverstové preteky a preteky s prekážkami, na ktorých sa účastnil aj on. Na svoje preteky mohol ešte dôjsť, ale ak pôjde aj k Brianskému, len-len že stihne dôjsť a aj to už len, keď tam už bude celý Dvor. To sa nesvedčalo. Ale dal Brianskému slovo, že príde k nemu, preto sa rozhodol ísť len ďalej, ale rozkázal pohoničovi, aby neľutoval trojku.

Prišiel k Brianskému, pobudol u neho päť minút a ponáhľal sa nazad. Rýchla cesta ho upokojila. Vyšumely mu z hlavy všetky ťažkosti, ktoré sa vyskytovaly v jeho láske k Anne, všetka neurčitosť, ktorá v ňom ostala po ich rozhovore. Radostne a rozčúlene myslel teraz na preteky, na to, že predsa len príde dosť zavčasu a v obrazivosti mu zavše vzbĺklo jasným

svetlom očakávanie šťastia na schôdzke s Annou dnešnej noci.

Vžíval sa do nastávajúcich pretekov vždy väčšmi a väčšmi, podľa toho, ako dochodil bližšie a bližšie do pretekárskeho ovzdušia a predbiehal návštevníkov, čo sa viezli na preteky z víl a z Petrohradu.

V byte už nenašiel nikoho doma — všetci už boli na pretekoch a sluha ho čakal pri bráne. Kým sa preobliekal, sluha mu oznámil, že sa už začaly druhé preteky, že prišlo sem mnoho pánov spýtať sa na neho a aj chlapec zo stajní že už dva razy pribehol.

Vronský sa obliekol bez náhlenia (nikdy sa nenáhlil a nikdy nestrácal vládu nad sebou), a dal sa zaviezť k búdam. Už od stajní videl more kočov, ľudí, čo šli pešo, vojakov okolo pretekárskej dráhy a preplnené tribúny. Naozaj už sa začaly druhé preteky, lebo práve keď vchádzal do stajní, začul zvonček. Cestou do stajní stretol sa s bielonohým-ryšavým Machotinovým Gladiátorom, ktorého viedli na pretekársku dráhu v pomarančovo-belasom čabraku, s ušami, ktoré sa zdaly ohromné v belaso ovrubenej prikrývke.

„Kde je Kord?“ spýtal sa koniara.

„V stajni, sedlá.“

Frou-Frou už bola osedlaná v otvorenej stajni. Práve ju chceli vyviešť.

„Neoneskoril som sa?“

„All right! All right! Všetko v poriadku, všetko v poriadku,“ povedal Angličan, „len sa nerozčuľujte.“

Vronský si ešte raz obzrel utešenú postavu obľúbeného koňa, ktorý ~~sa trafil~~ na celom tele, ťažko

Závodný výbor ROH

Energetické rev. závody, okr. spetro

NITRA

sa odtrhol od tohto divadla a vyšiel z baraka. Prišiel k tribúnam práve v najlepší čas, takže nevzbudil ani najmenšiu pozornosť. Práve sa končily dvojverstové preteky a všetci upierali oči na jazdeckého gardového dôstojníka, ktorý šiel prvý, a na jazdca z telesnej stráže za ním, ktorí z posledných síl poháňali kone a blížili sa k cieľu. Z prostriedku a zvonku kruhu všetci sa tisli k cieľovému stípu a skupina dôstojníkov a vojakov z jazdeckého gardového pluku hlasitými výkrikmi prejavovala radosť z očakávaného víťazstva svojho dôstojníka a druha. Vronský sa nebadane zamiešal doprostred skupiny práve vtedy, keď sa ozval zvonček, oznamujúci koniec pretekov a vysoký, blatom zafrkaný gardový dôstojník, ktorý došiel prvý, dosadol na sedlo a začal popúšťať opraty sivému, z potu stmavenému, ťažko dýchajúcemu žrebcovi.

Žrebec namáhavo pchal nohy do rozmäknutej zeme, zdržiavajúc rýchly cval veľkého tela a gardový dôstojník, ako čo by sa práve zobudil z ťažkého sna, obzeral sa a namáhavo sa usmieval. Hneď ho obklopil zástup priateľov aj cudzích.

Vronský sa úmyselne vyhýbal vybranej spoločnosti veľkého sveta, ktorá sa zdržanlivo, ale slobodne pohybovala a shovárala pred tribúnami. Zbadal, že tam bola aj Kareninová, aj Betsy, aj bratova žena, no schválne nešiel k nim, aby sa nerozptýlil. Ale pristavovali ho známi, s ktorými sa ustavične stretal, rozprávali mu podrobnosti z prvých pretekov a spytovali sa ho, prečo sa oneskoril.

Keď pretekárov pozvali na tribúnu na rozdeľovanie

cien a keď sa všetci obrátili ťa, Vronského starší brat Alexander, plukovník s vyznačeniami, nevysoký a práve taký územčistý ako Alexej, lenže krajší a červení, s červeným nosom pijana a s úprimnou tvárou, pristúpil k nemu.

„Dostal si môj lístok?“ povedal. „Nikdy ťa nenájdem doma.“

Alexander Vronský bol veľmi zdvorilý, hoci žil životom hýrivca a najmä mnoho pil, čím bol všade známy.

Keď sa teraz shováral s bratom o tejto veru neprijemnej veci, usmieval sa, ako by bol s bratom žartoval o nejakej hlúposti, lebo vedel, že ich môžu pozorovať nejedny oči.

„Dostal som, ale naozaj nechápem, prečo sa o mňa tak staráš,“ povedal Alexej.

„Ale preto sa starám, lebo mi nadhodili, že si ešte nie tu a že ťa v pondelok videli v Peterhofe.“

„Sú veci, ktoré majú právo posudzovať len tí, ktorých sa priamo týkajú, aj vec, o ktorú sa natoľko staráš, patrí medzi ne...“

„Áno, ale teda neslúž, ne...“

„Prosím ťa, nestaraj sa do toho, a dost.“

Nachmúrená tvár Alexeja Vronského zbledla a vyčnievajúca dolná sánka sa mu zachvela, čo bývalo zriedkavé. Veď bol človekom veľmi dobrého srdca. zriedka sa nahneval, ale keď sa hneval a keď sa mu triasla brada, bol nebezpečný a Alexander Vronský to dobre vedel. Alexander Vronský sa veselo usmial.

„Len som ti chcel odovzdať list od mamičky. Odpo-

vedz jej a nerozčuľuj sa pred pretekami. Bonne chance," doložil s úsmevom a odišiel od neho.

Ale vzápätí zas zastavilo Vronského priateľské pozdravenie.

„Nechceš poznať priateľov! Zdravstvuj, mon cher!“ oslovil ho Štefan Arkadevič, ktorý sa aj tu, v tomto petrohradskom lesku, blyštal rumennou tvárou a ligoťavými, rozčesanými bokombriadkami. „Včera som prišiel a som veľmi rád, že vidím tvoje víťazstvo. Kedy sa uvidíme?“

„Zájdí si zajtra do dôstojníckeho klubu,“ povedal Vronský, ospravedlnil sa mu, stisol mu rukáv na svrchníku a odišiel do prostriedku pretekárskej dráhy, kde už vodili kone na veľké prekážkové preteky.

Spotené, ustaté kone po pretekoch odvádzali koniari do stajní, a nové, čerstvé, zväčša anglické kone prichádzaly kôň za koňom na nasledujúce preteky, v čabrákoch, so stiahnutými bruchami, podobné čudným, ohromným vtákom. Vpravo viedli štíhlu krásavicu Frou-Frou, ktorá prestupovala ako na strunkách na elastických a dosť dlhých nohách. Neďaleko nej snímali čabrak s Gladiátora s ovisnutými ušami. Mocné, utešené a neobyčajne pravidelné tvary žrebce s dokonalým chrbtom a neobyčajne krátkymi, skoro nad kopytami umiestenými členkami nevoľky upútaly pozornosť Vronského. Chcel prejsť k svojmu koňovi, ale zas ho zastavil známy.

„Pozrite, tamto je Karenin,“ povedal mu známy, s ktorým sa shováral, „hľadá si ženu, a ona je na prostrednej tribúne. Nevideli ste ju?“

„Nie, nevidel,“ odpovedal Vronský, ani sa len neobzrel na tribúnu, na ktorej mu ukazovali Kareninovu, a šiel ku koňovi.

Vronský sotva stihol prezrieť si sedlo, ktoré bolo treba napraviť, a pretekárov už aj zavolali k tribúne, aby si rozobrali čísla a aby nasadali. Sedemnásť dôstojníkov s vážnymi, prísnymi, mnohí aj s bledými tvármi sa sišli pri tribúne a rozobrali si čísla. Vronský si vytiahol číslo 7. Ozvalo sa: nasadať!

Vronský cítil, že spolu s ostatnými pretekármi tvorí stred, na ktorý sa upierajú oči všetkých divákov. a kráčal ku koňovi napätý síce, ale pritom, ako vždy, keď bol napätý, pomaly a pokojne. Angličan sa na počesť pretekov obliekol slávnostne: mal čierny pozapínaný kabát, tuho naškrobený golier, ktorý mu podopieral líca, na hlave mal čierny, okrúhly klobúk a obuté mal vysoké jazdecké čižmy. Bol ako vždy vážny a pokojný a držal koňa za obe opraty, stojac pred ním. Frou-Frou sa neprestávala triasť ako v zimnici. Okom, plným ohňa, škúľila na blížiaceho sa Vronského. Vronský vopchal prst pod ohlávku. Kôň ešte väčšmi zaškúľil, vyceril zuby a pritiahol ucho. Angličan skrivil ústa, ako by sa chcel usmiať, že skúmali, ako osedlal koňa.

„Vysadnite: nebudete taký rozčúlený.“

Vronský si posledný raz obzrel súperov. Vedel, že v jazde ich už neuvidí. Dvaja už šli vopred na miesta, odkiaľ mali rušať. Gaľcin, jeden z nebezpečných súperov a priateľ Vronského, krútil sa okolo brnavého žrebca, ktorý mu nedal vysadnúť. Maličký husársky

pobočník v úzkych jazdeckých nohaviciach prebehol cvalom, zohnutý ako kocúr nad chrbtom koňovým, čím chcel napodobniť Angličanov. Knieža Kuzovlev sedel bledý na čistokrvnej kobyle z Grabovského žrebčínca a Angličan ju viedol za uzdu. Vronský a všetci jeho druhovia poznali Kuzovleva, jeho neobyčajne „slabé nervy“ a strašnú nadutosť. Vedeli, že sa bál všetkého, že sa bál jazdiť aj na vojenskom koni. Ale teraz, práve preto, že to bolo strašné, pretože si tu ľudia lámali krky a že pri každej prekážke stál doktor, nemocničný voz s prišitým červeným križom a s milosrdnou sestrou, rozhodol sa, že sa zúčastní na pretekoch. Oči sa im stretly a Vronský žmurkol na neho láskavo a povzbudivo. Len jedného nevidel — hlavného súpera Machotina na Gladiátorovi.

„Neponáhľajte sa,“ povedal Angličan Vronskému, „ale nezabudnite: pred prekážkou koňa ani nezdržiavajte, ani nepoháňajte, nechajte ho, nech ide, ako chce.“

„Dobre, dobre,“ povedal Vronský a chytil opraty.

„Ak budete môcť, veďte preteky. Ale nezúfajte do poslednej minúty, ak aj zaostanete.“

Kôň sa nestihol pohnúť a Vronský sa mocným a obratným pohybom vyšvihol do oceľového, zúbkovaného strmeňa a ľahko, ale pevne a vzpriamene si sadol na vrždiace kožené sedlo. Vložil aj pravú nohu do strmeňa, zvyčajným pohybom popravil si medzi prstami dvojité opraty a Angličan pustil ruky. Frou-Frou ako by nevedela, ktorou nohou najprv vykročiť, potáhovala opraty dlhou šijou a pohla sa ako na stru-

nách, kolembajúc jazdca na ohybnom chrbte. Angličan sa poponáhľal a šiel za nimi. Rozčúlený kôň poťahoval opraty raz s jednej, raz s druhej strany a chcel oklamať jazdca, a Vronský sa márne namáhal upokojiť ho hlasom a rukou.

Už sa blížili k riečnej hrádzi, cestou na miesto, odkiaľ mali rušať. Mnohí jazdci boli už pred nimi, mnohí ešte za nimi, keď Vronský zrazu začul za chrbtom zvuk cválajúceho koňa po blatnatej ceste a predbehol ho Machotin na belonohom Gladiátorovi s ovisnutými ušami. Machotin sa usmial, vyceril dlhé zuby, ale Vronský zlostne pozrel na neho. Nikdy ho nemal rád, teraz mu bol najnebezpečnejším súperom a zlostil sa na neho, že precválal okolo neho a poplašil mu koňa. Frou-Frou zdvihla ľavú nohu do cvalu, poskočila dva razy a v zlosti na natiahnuté opraty prešla do trhaného behu, pri ktorom vyhadzovala jazdca. Aj Angličan sa zachmúril a skoro cvalom sa rozbehol za Vronským.

XXV.

Všetkých dôstojníkov-pretekárov bolo sedemnásť. Preteky mali byť na rozsiahlom štvorverstovom elipsovitom priestranstve pred tribúnou. Na tejto elipsovitej dráhe bolo deväť prekážok: rieka, veľká, dva aršíny vysoká doštená bariéra práve pred tribúnou, suchá priekopa, priekopa s vodou, strmý briežok, írsky hrádza (jedna z najťažších prekážok), ktorá sa skladala z násypu, vysadeného chrastím, a za ktorou bola

ešte priekopa — koňovi neviditeľná — takže kôň musel preskočiť obidve prekážky alebo sa zabíť, potom ešte dve priekopy s vodou a jedna suchá a cieľ pretekov bol zasa pred tribúnou. Ale preteky sa nezačínaly na kruhovej dráhe, ale sto siah pred ňou a na tejto vzdialenosti bola prvá prekážka — zahradená rieka, široká tri aršíny, ktorú jazdci mohli alebo preskočiť, alebo prebrodiť, ako chceli.

Tri razy sa jazdci stavali do radu, ale vždy niektorý kôň vybehol vopred a zas museli začínať znova. Plukovník Sestrin, :nateľ štartu, už sa začínal hnevať, ale keď napokon štvrtý raz zakričal: „Poďme!“ — jazdci sa pohli.

Všetky oči, všetky ďalekohľady sa upieraly na pestrú skupinu jazdcov, keď sa vyrovnávali.

„Pustili! Bežia!“ bolo počuť so všetkých strán po tichu čakania.

A skupiny aj jednotliví chodci začali prebiehať s miesta na miesto, aby lepšie videli. Hneď v prvej chvíli sa sradená skupina jazdcov rozťahla a bolo vidno, ako sa jazdci po dvoch, po troch i po jednom blížili k rieke. Divákovi sa zdalo, že jazdia všetci naraz, ale jazdci si uvedomovali sekundy rozdielu, ktoré mali pre nich veľký význam.

Rozčúlená a trochu prinervózna Frou-Frou stratila prvý moment a niekoľko koní vybehlo z miesta pred ňou, ale ešte nedošly k rieke a Vronský, zdržiavajúc koňa, ktorý poľahoval liace, ľahko predbehol troch jazdcov, takže pred ním ostal len Machotinov ryšavý Gladiátor, ktorý pravidelne a ľahko vyhadzoval zad-

kom tesne pred Vronským a ešte pred Gladiátorom bežala utešená Diana, ktorá niesla ani živého, ani mŕtveho Kuzovleva.

V prvých minútach Vronský ešte neovládal ani seba, ani koňa. — Do prvej prekážky — rieky — nemohol viesť kona.

Gladiátor s Dianou prišly k rieke naraz a skoro v jednej chvíli — razom-razom, zdvihly sa nad riekou a preletely na druhú stranu. Nebadane, ako by letkom, vzopäla sa za nimi Frou-Frou. Ale práve vo chvíli, keď sa Vronský cítil v povetrí, zbadal zrazu skoro celkom pod nohami svojho koňa Kuzovleva, ktorý sa váľal s Dianou na druhej strane rieky. (Kuzovlev po skoku pustil liace, kôň sa pustil do behu a on mu preletel ponad hlavu.) Ale tieto podrobnosti sa Vronský dozvedel len po pretekoch, teraz videl len, že rovno pod nohy Frou-Frou, práve ta, kde mala Frou-Frou doskočiť, môže prísť noha alebo hlava Diany. Ale Frou-Frou, ako padajúca mačka, v skoku vypäla nohy a chrbát, preskočila Dianu a letela ďalej.

— Ó, milá moja! — pomyslel si Vronský.

Keď Vronský preskočil riekou, už celkom ovládal koňa a začal ho zdržiavať, lebo zamýšľal preskočiť veľkú bariéru až po Machotinovi a hneď na nasledujúcom, asi dvestosiahovom priestore bez prekážok pokúsiť sa ho predbehnúť.

Veľká bariéra stála presne pred cárskou tribúnou. Cár a celý Dvor a zástupy ľudí — všetci hľadeli na nich — na neho a na Machotinu, ktorý letel pred ním len o dĺžku koňa, keď sa blížili k čertovi (ako nazý-

vali veľkú bariéru). Vronský cítil tieto oči upierať sa na neho so všetkých strán, ale nič nevidel, okrem uší a šije svojho koňa, okrem zeme, letiacej mu v ústrety a okrem Gladiátorových bielych nôh, ktoré bystro dupkaly do taktu pred ním a ostávaly ustavične v rovnakej vzdialenosti. Gladiátor sa nadniesol, ani len nezakopol do ničoho, mávol krátkym chvostom a zmizol Vronskému s očí.

„Bravo!“ povedal čísi hlas.

V tej chvíli sa Vronskému pod očami, celkom pod ním, mihly dosky bariéry. Bez najmenej zmeny pohybu kôň sa pod ním vzniesol. Dosky zmizly, len za ním čosi kleplo. Kôň, rozčúlený Gladiátorom, čo bežal pred ním, vyskočil prizavčasu pred prekážkou a buchol do nej zadným kopytom. Ale beh nezmenil a Vronský, ktorému ostrekol tvár kúsok blata, uvedomil si, že je zas v rovnakej vzdialenosti od Gladiátora. Zas videl pred sebou jeho chrbát, krátky chvost a rovnako bystro sa pohybujúce biele nohy, ktoré sa nevzďaľovali od neho.

Práve vo chvíli, keď si Vronský pomyslel, že teraz treba Machotina predbehnúť, už aj Frou-Frou pochopila, čo si myslel a bez akéhokoľvek poháňania značne pridala do kroku a začala sa približovať k Machotinovi s najvýhodnejšej strany, so strany povrazu. Ale Machotin sa nepúšťal povraza. Len čo Vronský pomyslel, že ho môže predbehnúť aj z vonkajšieho kruhu, už aj Frou-Frou zmenila nohu a začala ho predbiehať s druhej strany. Plece Frou-Frou, ktoré začínalo už tmavieť z potu, vyrovnalo sa s Gladiátorovým chrb-

tom. Niekoľko skokov letely kčne popri sebe. Ale pred prekážkou, ku ktorej sa blížily, začal Vronský pracovať opratami, aby nemusel jazdiť vonkajším kruhom, a chytro predbehol Machotina práve na strmom briežku. Mihla sa mu Machotinova tvár, zafŕkaná blatom. Aj sa mu zdalo, že sa Machotin usmial. Vronský ho predbehol, ale cítil ho za sebou a ustavične počul hneď za chrbtom pravidelné skoky a trhaný, ale ešte celkom svieži dych Gladiátorových nozdier.

Nasledujúce dve prekážky, priekopu a hrádzu, preskočil Vronský ľahko, lenže zas už počul bližšie supieť a skákať Gladiátora. Pohnal koňa a s radosťou zbadal, že začal bežať chytrejšie a že zvuk Gladiátorových kopýt počuť zas už z takej vzdialenosti ako predtým.

Vronský viedol preteky — práve tak, ako chcel a ako mu radil Angličan. — A teraz bol už presvedčený o úspechu. Ale bol vždy rozčúlenejší, vždy nežnejší k Frou-Frou, z ktorej mal vždy väčšiu radosť. Chcelo sa mu obzrieť, ale nesmel, usiloval sa upokojiť a nepoháňať koňa, aby si zachoval silu, aspoň takú, akú cítil v Gladiátorovi. Mal prekonať ešte jednu, najťažšiu prekážku. Ak tú prejde prv ako ostatní, dôjde prvý do cieľa. Letel k írkej hrádzi. Odrazu s Frou-Frou ešte zďaleka videli hrádzu a odrazu s koňom na chvíľočku akosi zapochybovali. Zbadal koňovi na ušiach nerozhodnosť a zdvihol bičík, ale vtom už aj pocítil, že pochyboval bez príčiny: koň vedel, čo treba. Väčšmi sa rozbehol, a práve tak, ako Vronský predpokladal, vzopál sa, odrazil od zeme, sveril sa sile zotrvačnosti, ktorá ho preniesla ďaleko za priekopu. A tým istým

taktom, bez námahy, nezmeniac nohy, pokračovala Frou-Frou v pretekoch.

„Bravo, Vronský!“ začul hlasy zo skupiny ľudí — vedel, že sú to priatelia z pluku, čo stáli pri tejto prekážke. Nemohol nerozoznať Jašvinov hlas, ale nevidel ho.

— Ach, ty moja utešená! — pomyslel si o Frou-Frou a načúval, čo sa robilo za ním. — Preskočil! — pomyslel si, keď začul za chrbtom cválať Gladiátora. Už mal preskočiť len jednu priekopu s vodou, širokú dva aršíny. Vronský sa ani nedíval na ňu, teraz už len chcel dôjsť do cieľa omnoho včásšie ako ostatní, začal pracovať liacami, raz jednou, a raz druhou, podľa taktu, v ktorom kôň dvíhal a spúšťal hlavu. Cítil, že kôň beží už z posledných síl. Nielen že mal mokrá šiju a plec, ale na hrive, na hlave a na ostrých ušiach mu vystupovali kvapôčky potu a dýchal prudko a krátko. Vedel, že táto sila úplne vystačí na dvestosiahovú vzdialenosť. Len podľa toho, že sa cítil bližšie zemi a podľa zvláštnej mäkkosti pohybov vedel Vronský, nakoľko kôň zrýchlil beh. Priekopu kôň preletel, ako by ju ani nezbadal. Preletel ju ako vták. Ale Vronský, na najväčší úžas pocítil, že zaostal za pohybom koňa a ani nechápal, ako urobil zlý, neodpustiteľný pohyb a dopadol na sedlo. Zrazu zmenil polohu a pochopil, že sa stalo čosi strašného. Nemohol si ešte jasne uvedomiť, čo sa vlastne stalo, a už sa mihly okolo neho biele nohy ryšavého žrebca a Machotin preletel bystrým cvalom popri ňom. Vronský sa dotýkal jednou nohou zeme a kôň sa mu váľal na tú nohu. Sotva stihol vy-

slobodiť nohu, a kôň už aj padol na bok, ťažko chripel a márne sa namáhal vstať pomocou úsilných pohybov tenkej, spotenej šije. Zatrepotal sa na zemi Vronskému pri nohách ako postrelený vták. Neobratný pohyb Vronského mu zlomil chrbát. Ale toto Vronský pochopil len omnoho neskoršie. Teraz len videl, že sa Machotin chytró vzdáva, a on sa tackal a stál sám na blatnatej nehybnej zemi a pred ním ležala Frou-Frou a ťažko dýchala, obrátila k nemu hlavu a dívala sa na neho utešenými očami. Vronský ešte vždy nechápal, čo sa stalo. Ťahal koňa za liace. Kôň sa celý zatrepotal ako rybka, plieskal krídlami sedla, chcel si oslobodiť predné nohy, ale nevládal zdvihnúť zadok, hneď sa potočil a zas sa zvalil na bok. Vronský, s tvárou z náruživosti znetvorenou, bledý, s roztrase nou dolnou sánkou kopol koňa opäťkom do brucha a zas ho začal ťahať za liace. Ale kôň sa nehýbal, vopchal nozdry do zeme a len sa díval na pána výrečným pohľadom.

„A-á-á!“ zakvílil Vronský a chytil sa za hlavu. „Ach, ach! Čo som to vykonal!“ vykrikol. „Aj preteky som prehral! A len svojou vinou, hanebnou, neodpustiteľnou! A tento nešťastný, milý, zničený kôň! Ach — ach! Čo som to vykonal!“

Ludia, doktor, hojič a dôstojníci z jeho pluku bežali k nemu. Na nešťastie cítil, že bol celý, že sa mu nič nestalo. Kôň mal zlomený chrbát a rozhodli sa ho zastreliť. Vronský nemohol odpovedať na otázky, s níkým sa nemohol shovárať. Obrátil sa, ani si nezdvihol čiapku, čo mu sletela s hlavy, a pobral sa preč

s pretekárskej dráhy, ani nevedel kam. Bol veľmi nešťastný. Prvý raz v živote zažil najťažšie nešťastie, nešťastie nenapraviteľné, nešťastie, ktoré sám zavinil.

Jašvin s čiapkou ho dohonil a odprevadil domov, a o polhodinku sa Vronský spamätal. Ale rozpomienka na tieto preteky mu ešte dlho-dlho ostala v duši najťažšou a najtrápnejšou rozpomienkou života.

XXVI.

Alexej Alexandrovič žil so ženou naoko ako predtým. Len s tým rozdielom, že bol ešte zaujatejší ako prv. Ako iné roky, vybral sa začiatkom jari do zahraničných kúpeľov, popraviť si zdravie, oslabené každoročnou zvýšenou zimnou lopotou. A ako obyčajne, keď sa v júli vrátil, hneď sa so zvýšenou energiou pustil do obvyklej roboty. Ako obyčajne, aj tohto roku žena prešla bývať do vily, ale on ostal v Petrohrade.

Od rozhovoru po večierku u kňaznej Tverskej už nikdy sa neshováral s Annou o svojich podozreniach a žiarlivosti, a jeho zvyčajný tón posmešného predstavovania kohosi iného pristal znamenite k jeho terajšiemu pomeru k žene. Bol k žene trošku chladnejší, len ako by sa na ňu trošičku hneval pre ten prvý nočný rozhovor, ktorému sa vyhla. Cítil k nej odtienok zlosti, nič viac. — Nechcela si mi vysvetliť, — ako by si bol vravel, v myšlienkach sa obracajúc k nej, — tým horšie pre teba. Teraz ma už ty budeš prosiť a zas ja sa s tebou nebudem chcieť dohovoriť. Tým hor-

šie pre teba, — vravel si v myšlienkach ako človek, ktorý sa márne namáhal zhasiť požiar a nazlostil sa na svoju daromnú námahu a povedal by: — Dobre ti tak! Zato zhoríš!

Tento rozumný a v úradných veciach taký citlivý človek nechápal tento nesmyselný pomer k žene. Nechápal ho, lebo mu bolo prистраšné pochopiť vlastné skutočné postavenie a v duši si zavrel, zamkol a zapečatil priehradku, v ktorej mal city k rodine, totiž k žene a synovi. Tento predtým pozorný otec bol od konca zimy neobyčajne chladný k synovi, posmeškoval si ho práve tak ako ženu. „Ach, mladý človek!“ oslovoval ho.

Alexej Alexandrovič si namýšľal a navrával, že ani jeden rok nemal ešte toľko úradných povinností, ako teraz! Ale nepriznával sa, že si tohto roku on vymýšľal robotu, že aj to bol len prostriedok neotvárať priehradku, kde ležaly city k žene a rodine a myšlienky na ne, ktoré boli tým strašnejšie, čím dlhšie tam ležaly. Keby bol mal niekto právo opýtať sa Alexeja Alexandroviča, čo si myslí o ženinom počínaní, nebol by mu tichý a pokojný Alexej Alexandrovič ani odpovedal a bol by sa nazlostil na človeka, ktorý sa ho to spýtal. Preto aj mal Alexej Alexandrovič v tvári akýsi hrdý a prísny výraz, keď sa ho spytovali na ženinom zdraví. Alexej Alexandrovič nechcel ani trošku rozmýšľať o správaní sa a o citoch svojej ženy a skutočne vôbec o nich nerozmýšľal.

Alexej Alexandrovič mal v Peterhofe stále letovisko a obyčajne trávievala tam v susedstve leto aj grófka

Lýdia Ivanovna a neprestajne sa stýkala s Annou. Tohto roku Lýdia Ivanovna nechcela letovať v Peterhofe, ani raz neprišla Annu navštíviť a spomenula Alexejovi Alexandrovičovi nesvedčné sblíženie sa Anino s Betsy a s Vronským. Alexej Alexandrovič ju prísne prerušil a vyslovil myšlienku, že jeho žena je povznesená nad každé podozrenie, a od toho času sa začal vyhýbať grófke Lýdii Ivanovne. Nechcel vidieť a nevidel, že v spoločnosti už mnohí krivo hľadia na jeho ženu. Nechcel chápať a nechápal, prečo žena nástojila, aby tohto roku letovali v Cárskom Sele, kde bývala Betsy a odkiaľ bolo neďaleko do tábora Vronského pluku. Nedovôľil si rozmýšľať o tom, a ani nerozmýšľal. Ale čo si aj v hĺbke duše nikdy nič o tomto nepovedal, čo aj nemal nielen dôkazov, ale ani len nepripúšťal podozrenie, jednako zároveň určite vedel, že je klamaným mužom a bol preto veľmi nešťastný.

Koľko ráz si Alexej Alexandrovič v tých ôsmich rokoch šťastného života so ženou vrazil, keď videl cudzie neverné ženy a oklamanych mužov: „Ako to môžu dopustiť? Prečo nerozvიაžu tento hanebný pomer?“ Ale teraz, keď sa mu nešťastie valilo na vlastnú hlavu, nielen že nepremýšľal, ako zrušiť tento pomer, ale nechcel o ňom ani len vedieť, nechcel o ňom vedieť najmä preto, že to bolo prihrozné a veľmi neprirodzené.

Ako sa vrátil z cudziny, bol Alexej Alexandrovič len dva razy vo vile. Raz tam obedoval a druhý raz strávil večer s hosťmi, ale ani raz nenocoval, ako obyčajne v minulých rokoch.

V deň pretekov bol Alexej Alexandrovič veľmi za-

ujatý. Ale hneď zarána si spravil rozvrh dňa, rozhodol sa, že hneď po obede zájde na letovisko k žene a odtiaľ pôjde na preteky, kde bude celý Dvor a kde teda musí byť aj on. K žene si zájde preto, lebo sa rozhodol navštevovať ju raz do týždňa, že sa svedčalo. Okrem toho bolo práve pätnásteho, preto podľa zavedeného poriadku musel dať žene peniaze na domácnosť.

So zvyčajným ovládaním myšlienok premyslel si všetko o žene a už nemohol dopustiť, aby sa mu myšlienky šírily o ostatnom, čo sa jej týkalo.

Ráno bol Alexej Alexandrovič veľmi zaujatý. Predošlý večer mu grófka Lýdia Ivanovna poslala brošúru významného cestovateľa po Číne, ktorý bol teraz v Petrohrade, a list, v ktorom ho prosila, aby cestovateľa prijal, lebo je to podľa všeobecnej mienky veľmi zaujímavý a užitočný človek. Alexej Alexandrovič nestihol si večer dočítať brošúru, dočítal ju teda ráno. Potom prišli žiadatelia, začaly sa referáty, návštevy, menovania, prepúšťania, rozdeľovanie odmien, penzií, platov, korešpondencia — tá všedná robota — ako ju nazýval Alexej Alexandrovič — ktorá mu zaberala toľko času. Potom si mal vybaviť aj osobné veci. Mal ho navštíviť doktor a správca majetku. Správca mu nezabral mnoho času. Len odovzdal Alexejovi Alexandrovičovi potrebné peniaze a podal mu krátku zprávu o financiách, ktoré neboly práve najlepšie, lebo tohto roku utratilo sa mnoho peňazí na časté cesty a nastal deficit. Ale doktor, chýrečný petrohradský doktor, ktorý bol spriatelený s Alexejom Alexandrovičom, za-

bral mu veľa času. Alexej Alexandrovič ho dnes ani nečakal a prekvapilo ho, že prišiel, no ešte väčšmi ho prekvapilo, že sa ho tak pozorne povypytoval, ako sa cíti, že mu načúval pľúca a preklepal a vyhmatal pečeň. Alexej Alexandrovič nevedel, že jeho priateľka, Lýdia Ivanovna, zbadala, že Alexej Alexandrovič tohto roku nevyzerá dobre, a poprosila doktora, aby prišiel a prezrel chorého. „Spravte to pre mňa,“ povedala doktorovi grófka Lýdia Ivanovna.

„Spravím to pre Rusko, grófka,“ odpovedal doktor.

„Nenahraditeľný človek!“ povedala grófka Lýdia Ivanovna.

Doktor bol veľmi nespokojný s Alexejom Alexandrovičom. Našiel značne zväčšenú pečeň, zlé trávenie a povedal, že kúpele ani trošku neosožily. Predpísal čo možno najviac fyzického pohybu a čím menej duševného napätia a najmä nijaké mrzutosti, teda práve to, čo bolo Alexejovi Alexandrovičovi práve také nemožné ako nedýchať, a odišiel, keď zanechal v Alexejovi Alexandrovičovi nepríjemný pocit, že je v ňom čosi v neporiadku a že sa to už nedá napraviť.

Na odchode od Alexeja Alexandroviča stretol sa doktor pri vchode so Sľudinom, správcom majetku Alexeja Alexandroviča, s ktorým sa dobre poznali. Študovali spolu na univerzite a čo aj sa len kedy-tedy schádzali, ctili sa navzájom a boli dobrými priateľmi, a preto doktor nikomu tak úprimne nepovedal, čo si myslí o chorom, ako Sľudinovi.

„Aký som rád, že ste boli u neho,“ povedal Sľudin.

„Nevyzerá dobre a zdá sa mi... Nuž čo?“

„Ale nuž čo,“ povedal doktor a ponad Sľudinovu hlavu kýval kočišovi, aby zatiahol bližšie, „nuž čo,“ povedal doktor ešte raz, chytil do bielych rúk prst koženej rukavičky a natiahol ho. „Nenaťahujte strunu a skúste ju pretrhnúť — pôjde to veľmi ťažko, ale natiahnite ju na najvyššiu možnosť, na natiahnutú strunu len ľahko priložte prst a — pretrhne sa. A on vo svojej vytrvalosti, svedomitosti v práci — je natiahnutý na najvyšší stupeň. Ale ešte je tu aj akýsi vedľajší tlak, a ťažký,“ zakončil doktor a významne zdvihol obrvy. „Prídete na preteky?“ dodal cestou ku koču. „Áno, áno, rozumie sa, zaberie to mnoho času,“ odpovedal doktor len tak voslep, lebo nedopočul, čo mu povedal Sľudin.

Hneď za doktorom, ktorý mu zabral toľko času, prišiel k Alexejovi Alexandrovičovi slávny cestovateľ a Alexej Alexandrovič patrične využil práve prečítanú brošúru a už dávnejšie vedomosti o tomto predmete a prekvapil cestovateľa hĺbkou vedomostí a obsiahlosťou osvietených názorov.

Zároveň s cestovateľom mu oznámili aj príchod gubernského náčelníka šľachty, ktorý prišiel do Petrohradu a s ktorým sa musel poshovárať. Po jeho odchode bolo ešte treba dokončiť všedné veci so správcom a okrem toho ešte musel zájsť vo vážnej a dôležitej veci k istej význačnej osobnosti. Len-len že sa Alexej Alexandrovič stihol vrátiť okolo piatej domov na obed a keď sa naobedoval so správcom, pozval ho, aby šiel s ním do vily a na preteky.

Alexej Alexandrovič si ani nevysvetľoval, prečo teraz ustavične vyhľadával príležitosť, aby bol vždy ktosi tretí pri jeho stretnutiach so ženou.

XXVII.

Anna stála v hornej izbe pred zrkadlom a pripínala si s pomocou Aničkinou poslednú stužku na šaty, keď začula pred bránou zvuky kolies, drviacich štrk.

— Na Betsy je ešte zavčasu, — pomyslela si a nazrela do obloka. Videla koč a z neho trčal čierny klobúk a také známe uši Alexeja Alexandroviča. — Ach, ako nevhod. Vari bude chcieť aj nocovať? — pomyslela si a také strašné a úžasné sa jej ukázalo všetko, čo sa z toho mohlo vykľuť, že sa ani len na chvíľočku nezamyslela, ale hneď im išla v ústrety s veselou a rozžiarenou tvárou, veď už cítila v sebe prítomnosť známeho ducha klamstva a pretvácky a hneď sa mu aj podrobila a začala sa im prihovárať, hoci ani nevedela, čo im povedať.

„Ach, ako milo ste ma prekvapili!“ povedala, podávajúc ruku mužovi a s úsmevom privítala domáceho človeka, Sľudina. „Dúfam, že ostaneš na noc?“ bolo prvé slovo, ktoré jej pošepol duch klamstva, „ale teraz pôjdeme na preteky spolu. Lenže škoda, sľúbila som sa Betsy. Príde po mňa.“

Alexej Alexandrovič sa smrštil pri Betsinom mene.

„Ach, nerozlúčim nerozlučné,“ povedal zvyčajným žartovným tónom. „My pôjdeme s Michalom Vasilie-

vičom. Veď mi aj doktor kázal chodiť. Prejdem sa cestou a budem si namýšľať, že som v kúpeľoch.“

„Ešte sa nemusíme ponáhľať,“ povedala Anna.
„Chceli by ste čaju?“

Zacengala.

„Doneste čaju a povedzte Seriožovi, že prišiel Alexej Alexandrovič. Nuž ako sa máš, zotavil si sa? Michal Vasilievič, vy ste ešte u mňa neboli, pozrite, ako je u mňa na balkóne krásne,“ vravela, obracajúc sa hneď k tomu, hneď k onomu.

Hovorila veľmi proste a prirodzene, lenže trochu primneho a prichytro. Uvedomovala si to, a to tým väčšmi, že v zvedavom pohľade, ktorý upieral na ňu Michal Vasilievič, cítila určité podozrenie.

Michal Vasilievič hneď potom vyšiel na terasu.

Anna si sadla k mužovi.

„Nevyzeráš práve najlepšie,“ povedala mu.

„Nie veru,“ povedal, „práve bol u mňa doktor a okradol ma o hodinu času. Cítim, že ho poslal niekto z priateľov: moje zdravie je také vzácne...“

„Nuž a čo ti povedal?“

Vyspytovala sa ho na zdravie a na prácu a prehovárala ho, aby si oddýchol a prišiel k nej do vily.

Všetko toto vravela veselo, s čudným leskom v očiach. No Alexej Alexandrovič tomuto jej tónu ani teraz nepripisoval nijakého významu. Načúval len jej slová a dával im len ten skutočný smysel, ktorý mali. Odpovedal jej proste, čo aj žartovne. V celom tomto rozhovore nebolo nič nezvyčajného, ale Anna sa už

nikdy nemohla rozpamätať na túto krátku scénu bez mučivej a bolestnej hanby.

Prišiel Seriožko aj s vychovávateľkou. Keby si bol Alexej Alexandrovič dovolil bedlivejšie pozorovať, bol by zbadal plachý a roztržitý výraz, s ktorým Seriožo pozrel na otca a potom na matku. Ale on nechcel nič vidieť, teda nevidel.

„Ach, mladý človek! Ako narástol! Naozaj, už bude z teba opravdivý chlap. Zdravstvuj, mladý človek.“

A podal ruku naľakanému Seriožkovi.

Seriožko, ktorý bol aj predtým plachý k otcovi, celkom sa mu odcudzil odvtedy, ako ho Alexej Alexandrovič začal nazývať mladým človekom a odvtedy, ako mu vrtaly v hlave pochybnosti, či im je Vronský priateľom, či nepriateľom. Obzrel sa na matku, ako by ju prosil o ochranu. Len s matkou mu bolo dobre. Alexej Alexandrovič sa medzitým shováral s vychovávateľkou, držal syna za plece a Seriožkovi bolo pritom tak mučivo nepríjemne, že Anna zbadala, že mu je do plaču.

Keď Anna, ktorá sa začervenala pri synovom príchode, zbadala, že je Seriožkovi tak nepríjemne, chytila vyskočila, zdvihla so synovho pleca ruku Alexeja Alexandroviča, bozkala syna, vyviedla ho na terasu a hneď sa vrátila.

„Predsa je už len čas,“ povedala, keď si pozrela na hodinky, „čože už Betsy nejde? . . .“

„Áno,“ povedal Alexej Alexandrovič, vstal, skrížil prsty a zapukal nimi. „Prišiel som aj, aby som ti do-

niesol peniaze, lebo slávika nenakrμία bájkami,“ povedal. „Myslím, že už potrebuješ.“

„Nie, nepotrebujem... vlastne, potrebujem,“ povedala Anna, nehľadiac na neho a začervenala sa po korienky vlasov. „Ale veď myslím, že sa vrátiš po pretekoch.“

„Pravdaže!“ odpovedal Alexej Alexandrovič. „A tu je už aj krása Peterhofa, kňazná Tverská,“ dodal, keď pozrel oblokom na blížiaci sa anglický koč, s nezvyčajno vyvýšeným drobučkým sedadlom, do ktorého boli zapriahnuté kone s klapkami na očiach. „Aké šviháctvo! Nádhera! No, pôjdeme teda aj my.“

Kňazná Tverská nesišla s koča, pred vchodom soskočil len jej sluha v čižmách, pelerínke a čiernom klobúku.

„Idem, s Bohom,“ povedala Anna, bozkala syna, prikročila k Alexejovi Alexandrovičovi a podala mu ruku. „Si veľmi milý, že si prišiel.“

Alexej Alexandrovič jej bozkal ruku.

„Teda do videnia! Prídeš sem na čaj, to je skvostné!“ povedala Anna a vyšla rozžiarená a veselá. No len čo ho stratila s očí, pocítila miesto na ruke, ktorého sa dotkli jeho pery, a striasla sa odporom.

XXVIII.

Keď sa Alexej Alexandrovič zjavil na pretekoch, Anna už sedela na tribúne s Betsy, na tej tribúne, kde bola celá vyššia spoločnosť. Muža zazrela ešte zďaleka.

Dvaja ľudia, muž a milý, jej boli dvoma strediskami života. Aj bez vonkajších smyslov cítila Anna ich blízkosť. Ešte zďaleka cítila, že sa blíži muž a nevoľky ho začala sledovať v tých vlnách zástupu, medzi ktorými sa pohyboval. Videla, ako sa blíži k tribúne, tu odpovedal zhovievavo na zaliečavé pozdravy, tu sa priateľsky roztržito pozdravoval so sebe rovnými, tu starostlivo vyčkával pohľad mocných tohto sveta a snímal okružly, veľký klobúk, ktorý mu krčil konččky uší. Poznala všetky jeho spôsoby, a všetky jej boli odporné. — Len a len ctibažnosť, len túžba po úspechu — to je všetko, čo má v duši, — rozmýšľala, — ale vysoké ideále, láska k osвете, náboženstvo, to sú mu len — prostriedky na úspech.

Z jeho pohľadov na dámsku tribúnu (díval sa rovno na ňu, ale nerozoznal si ženu v mori závojov, stužíek, pier, slnečníkov a kvetov), pochopila, že ju hľadal, ale schválne sa robila, že ho nevidí.

„Alexej Alexandrovič!“ zakričala mu Betsy, „iste si nevidíte ženu. Veď je tu!“

Usmial sa zvyčajným chladným úsmevom.

„Tu je toľko lesku, až oči oslepuje,“ povedal a šiel na tribúnu. Usmial sa žene, ako sa má usmiať muž, keď sa stretá so ženou, s ktorou sa videl len pred chvíľkou, pozdravil sa kňážnej a ostatným známym, každému dal, čo mu patrilo, totiž zažartoval si s dámami a nadhodil si slovíčko-dve s mužskými. Dolu pri tribúne stál istý generál-pobočník, známy umom a vzdelaním, ktorého si Alexej Alexandrovič veľmi ctil. Alexej Alexandrovič sa začal s ním shovárať.

Bola prestávka medzi pretekami, a preto sa mohli voľne poshovárať. Generál-pobočník odsudzoval preteky. Alexej Alexandrovič mu odporoval a hájil ich. Anna načúvala mužov tichý, jednotvárný hlas, neušlo jej ani slovíčko a každé jeho slovo sa jej zdalo neúprimné a bolestne jej rezalo ucho.

Keď sa začaly štvorverstové, prekážkové preteky, Anna sa nahla vopred a upretým pohľadom hľadela na Vronského, ktorý šiel ku koňovi, potom vysadol, a práve vtedy začula mužov odporný hlas, ktorý nie a nie zatíchnuť. Mučil ju strach o Vronského, ale ešte väčšmi ju mučil neprestajný — ako sa jej zdalo — zvuk mužovho tenkého hlasu so známymi intonáciami.

— Som zlá žena, skazená žena, — myslela si, — ale nerada cigánim, neznesiem klamstvo, a jeho (mužovou) potravou — je lož. Všetko vie, všetko vidí, čože cíti, keď sa môže takto pokojne shovárať? Keby ma zabil, keby zabil Vronského, cítila by som si ho. Ale nie, on potrebuje len lož a pretváрку, — vravela si Anna, no nerozmýšľala, čo by vlastne chcela od muža, akým by ho vlastne chcela mať. Ani len nechápala, že táto terajšia nezvyčajná výrečnosť Alexeja Alexandroviča, čo ju tak dráždila, bola len výrazom jeho vnútorného nepokoja a pobúrenia. Ako keď sa decko udrie a potom skáče a hýbe shybmi, aby zahlušilo bolesť, tak potreboval Alexej Alexandrovič rozumový pohyb, aby zahlušil myšlienky o žene, ktoré v jej prítomnosti a v prítomnosti Vronského a pri stálom opakovaní jeho mena vyžadovaly jeho pozornosť. Ako je decku

prirodzené skákať, tak jemu zas bolo prirodzené rozprávať pekne a umne. Vravel:

„Nebezpečenstvo pri vojenských jazdeckých pretekoch je nevyhnutnou podmienkou pretekov. Keď Anglicko môže vo svojich vojenských dejinách poukazovať na najskvostnejšie výkony jazdectva, môže za to ďakovať len tomu, že si historicky rozvíjalo túto silu zvierat a ľudí. Podľa mňa má šport veľký význam, ale ako vždy, my v ňom vidíme len to najpovrchnejšie.“

„Veru nielen najpovrchnejšie,“ povedala kňažná Tverská. „Vravia, že si ktorýsi dôstojník zlomil dve rebrá.“

Alexej Alexandrovič sa usmial zvyčajným úsmevom, ktorým len odhalil zuby, ale nič nevyjadroval.

„Povedzme teda, kňažná, že je to nie povrchné,“ povedal, „ale vnútorné. No nejde o toto,“ a zas sa obrátil ku generálovi, s ktorým sa shováral vážne: „nezabúdajte, že sa pretekajú vojaci, ktorí si vybrali toto zamestnanie, a musíte uznať, že každé povolanie má aj opačnú stranu medaily. Toto je priam povinnosť vojaka. Škaredý šport pästných zápasov alebo španielskych toreádorov je príznakom barbarstva. Ale špecializovaný šport je príznakom rozvoja.“

„Nie, už nepôjdem druhý raz na preteky: priveľmi ma rozčuľujú,“ povedala kňažná Betsy. „Však, Anna?“

„Rozčuľujú, ale nemožno sa odtrhnúť,“ povedala iná dáma. „Keby som bola Rimanka, neprepásla by som ani jeden cirkus.“

Anna nepovedala nič, len sa dívala na jedno miesto s ďalekohľadom na očiach.

V tej chvíli prechádzal tribúnou vysoký generál. Alexej Alexandrovič zastal v reči, náhlivo, ale dôstojne vstal a nízko sa poklonil prechádzajúcemu vojakovi.

„Vy sa nepretekáte?“ povedal mu generál žartovne.

„Ja mám ťažšie preteky,“ úctivo odpovedal Alexej Alexandrovič.

A čo aj odpoveď bola vcelku bezvýznamná, jednako na generálovi bolo vidno, že počul múdre slovo od múdreho človeka a celkom pochopil la pointe de la sauce.

„Sú dve skupiny,“ pokračoval zas Alexej Alexandrovič, „činní účastníci a diváci, a láska k tomuto divadlu je najvernejším príznakom nízkeho rozvoja divákov, súhlasím, no...“

„Kňazná, stavme sa!“ bolo počuť hlas Štefana Arkadeviča, ktorý oslovoval Betsy. „Na koho stavíte?“

„My s Annou na knieža Kuzovleva,“ odpovedala Betsy.

„Ja na Vronského. Pár rukavičiek.“

„Platí.“

„Aké je to krásne, však?“

Alexej Alexandrovič zatíchol, keď sa pri ňom shovárali, ale potom zas hneď začal:

„Súhlasím, nie mužné hry...“ a chcel pokračovať.

Ale vtom pustili jazdcov a všetky rozhovory zatíchly. Aj Alexej Alexandrovič zatíchol a všetci vstali a dívali sa k rieke. Alexeja Alexandroviča preteky nezaujímaly, preto sa nedíval na pretekárov, len si

roztržito, ustatými očami začal obzerať obecenstvo. Pohľad mu zastal na Anne.

Tvár mala bledú a prísnu. Zrejme nevidela nič a nikoho okrem neho. Rukou krčovite stískala vejár a ani nedýchala. Pozrel na ňu a chytro sa odvrátil a obzeral si iné tváre.

„Ale veď, hľa, aj táto dáma, aj ostatné sú veľmi rozčúlené. Veď je to celkom prirodzené,“ vravel si Alexej Alexandrovič. Namáhal sa nehľadiť na Annu, ale nevoľky mu čosi priťahovalo na ňu pohľad. Zas hľadel chvíľkami na tú tvár, namáhal sa nečítať v nej, čo tam bolo tak zreteľne napísané, ale proti vôli s úžasom čítal v nej to, o čom nechcel vedieť.

Prvý pád Kuzovleva pri rieke rozčúlil všetkých, ale Alexej Alexandrovič jasne videl v bledej, vífazej Anninej tvári, že ten, na ktorého sa ona díva, nepadol. Keď o chvíľu, po Machotinovom a Vronského skoku cez veľkú bariéru spadol tam nasledujúci dôstojník na hlavu a smrteľne sa poranil, a keď sa celé obecenstvo striaslo hrôzou, Alexej Alexandrovič videl, že Anna to ani len nezbadala, ba že len s námahou pochopila, o čom sa okolo nej shovárajú. Ale Alexej Alexandrovič teraz vždy častejšie a častejšie, veľmi uprene hľadel na ňu. Anna, načisto zaujatá pozorovaním uháňajúceho Vronského, pocítila s boku mužov chladný pohľad, upretý na seba.

Obzrela sa na mih, skúmavo na neho pozrela, ľahko sa zachmúrila a zas sa odvrátila.

„Ach, už mi je to jedno,“ ako by mu bola povedala, a už ani raz nepozrela na neho.

Preteky byly nešťastlivé, zo sedemnástich jazdcov popadalo a poranilo sa vyše polovice. Ku koncu pretekov boli všetci rozčúlení, a rozčúlenie sa ešte zväčšilo, lebo cár bol nespokojný.

XXIX.

Všetci nahlas prejavovali nespokojnosť, všetci opakovali vetu, ktorú ktosi vyslovil: „Chýba tu už len cirkus s levmi.“ Všetci cítili hrôzu, takže, keď Vronský spadol a Anna nahlas vykrikla, nebolo v tom nič zvláštneho. Ale vzápätí sa výraz Aninej tváre tak zmenil, že to už bolo rozhodne neslušné. Začala sa trepať ako chytený vták: raz chcela vstať a ujsť kamsi, raz sa obracala k Betsy:

„Poďme, poďme,“ vravela.

Ale Betsy ju nepočula. Nahla sa nadol a shovárala sa s istým generálom, ktorý prišiel k nej.

Alexej Alexandrovič pristúpil k Anne a úctivo jej podal ruku.

„Poďme, ak sa vám páči,“ povedal po francúzsky. Ale Anna načúvala, čo vravel generál, a nezbadala muža.

„Vravia, že si aj nohu zlomil,“ rozprával generál. „Aký to len má význam?“

Anna neodpovedala mužovi, zdvihla ďalekohľad a dívala sa na miesto, kde spadol Vronský. Ale bolo to tak ďaleko a nahrnulo sa ta toľko ľudstva, že nemohla nič rozoznať. Odložila ďalekohľad a chcela odísť. Ale

práve vtedy pricválal dôstojník na koni a čosi oznamoval cárovi. Anna sa vyklonila a načúvala.

„Števo! Števo!“ zakričala na brata.

Ale brat ju nepočul. Zasa chcela odísť.

„Ešte raz vám núkam ruku, ak chcete odísť,“ povedal Alexej Alexandrovič a dotkol sa jej ruky.

Odtiahla sa od neho s odporom, nepozrela mu do tváre a odpovedala:

„Nie, nie, nechajte ma, ešte ostanem.“

Teraz videla, že s miesta, kde padol Vronský, rovno cez kruh bežal dôstojník k tribúne. Betsy mu kývala šatôčkou. Dôstojník doniesol zpravu, že sa jazdec nezabil, ale kôň že si zlámal väzy.

Keď to Anna počula, chytro si sadla a zakryla si tvár vejárom. Alexej Alexandrovič videl, že plakala, nemohla zdržať nielen slzy, ale ani fikanie, ktoré jej dvíhalo hrud'. Alexej Alexandrovič ju zakryl telom, a poskytol jej čas upokojiť sa.

„Tretí raz vám núkam ruku,“ povedal po chvíli, obracajúc sa k nej. Anna sa dívala na neho, ale nevedela, čo povedať. Kňazná Betsy jej prišla na pomoc.

„Nie, Alexej Alexandrovič, ja som Annu doviezla a sľúbila som jej, že ju zas odveziem,“ zamiešala sa Betsy.

„Odpusťte, kňazná,“ povedal Alexej Alexandrovič s úctivým úsmevom, ale tvrdým pohľadom jej hľadel do očí, „ale vidím, že Anna je nie celkom zdravá a chcem, aby šla so mnou.“

Anna sa naľakane obzrela, poslušne vstala a chytila muža popod pazuchu.

„Pošlem k nemu, prezviem sa a odkážem ti,“ pošepla jej Betsy.

Na odchode s tribúny shováral sa Alexej Alexandrovič so známymi, ktorých stretli, práve tak ako vždy a Anna musela odpovedať a shovárať sa tiež ako vždy. Ale skoro ani nevedela o sebe a šla ako vo sne, držiac sa muža popod pazuchu.

— Zabil sa, či nie? Pravda je to? Príde, či nepríde? Uvidím ho ešte dnes? — rozmýšľala.

Mlčky si sadla do koča Alexeja Alexandroviča a mlčky vyšli zpomiedzi množstva kočov. Čo aj Alexej Alexandrovič dnes všetko videl, nedovoľoval si rozmýšľať o skutočnom postavení ženinom. Videl len vonkajšie príznaky. Videl, že si počínala neslušne, a pokladal si za povinnosť povedať jej to. No veľmi ťažko mu bolo nepovedať jej viac, ale len toto. Už otvoril ústa, aby jej povedal, ako neslušne sa správala, ale nevoľky vyslovil celkom inšie.

„Ako sa všetci rovnako radi dívame na takéto surové divadlá,“ povedal. „Badám...“

„Čo? Nechápem,“ povedala Anna pohrdavo.

Urazil sa a hneď začal vraviť, čo jej chcel povedať.

„Musím vám povedať...“ začal.

— Tu hľa, je vysvetlenie, — pomyslela si Anna a bolo jej strašne.

„Musím vám povedať, že ste sa dnes neslušne správali,“ povedal jej po francúzsky.

„Ako neslušne?“ povedala Anna nahlas, chytro obrátila hlavu k nemu a hľadela mu rovno do očí, ale už celkom nie s bývalou, čosi skrývajúcou veselostou,

ale s rozhodným výrazom, pod ktorým len namáhavo skrývala strach, ktorý sa jej zmocňoval.

„Nezabudnite,“ povedal jej a ukázal na otvorený oblôčik ku kočišovi.

Nadvihol sa a vytiahol sklo.

„Čo sa vám zdalo neslušným?“ opakovala Anna.

„Zúfalstvo, ktoré ste nemohli skryť pri páde jedného z jazdcov . . .“

Čakal, že bude odporovať. Ale Anna mlčala, len sa dívala vopred.

„Už som vás prosil, aby ste sa v spoločnosti vždy správali tak, aby zlé jazyky nemohly proti vám nič povedať. Bol čas, keď som spomínal vnútorné vzťahy. Teraz už nevravím o nich. Teraz vravím o vonkajšom pomere. Správali ste sa neslušne a želal by som si, aby sa to neopakovalo.“

Nepočula polovicu jeho slov, ovládol ju strach pred ním a okrem toho rozmýšľala, či je pravda, že sa Vronský nezabil. Či o ňom vraveli, že sa mu nič nestalo, ale kôň že si zlámal väzy? Len sa naoko posmešne uškrnula, keď dokončil, a neodpovedala mu, lebo nepočula, čo jej vravel. Alexej Alexandrovič začal hovoriť smelo, ale keď jasne pochopil, čo jej vraví, prešiel na neho práve taký strach, aký pociťovala Anna. Videl jej úsmev a zmocnil sa ho strašný omyl.

— Usmieva sa nad mojimi podozreniami. Áno, hneď povie, čo mi už vtedy povedala: že moje podozrenie je bezpodstatné a smiešne.

Teraz, keď nad ním viselo odhalenie všetkého, nič si už nežiadal, len aby mu Anna, práve tak ako pred-

tým, posmešne odpovedala, že jeho podozrenia sú smiešne a bez podkladu. Také strašné bolo, čo vedel, že teraz bol prichystaný uveriť všetko. Ale výraz jej preľaknutej a zachmúrenej tváre nesľuboval teraz už ani len klamstvo.

„Možno sa mýlim,“ povedal. „Ak je tak, prosím, odpusťte mi.“

„Nie, nemýlite sa,“ povedala pomaly a zúfalo sa mu zahľadela do chladnej tváre. „Nemýlite sa. Bola som zúfalá a nemôžem nebyť. Načúvam vás a myslím na neho. Lúbim ho, som mu milenka, nemôžem vás zniesť, bojím sa vás a nenávidím vás... Robte so mnou, čo chcete.“

Utiahla sa do kúta koča, rozplakala sa a zakrývala si tvár rukami. Alexej Alexandrovič sa ani nepohol a nezmenil priamy smer pohľadu. Ale celá tvár mu zrazu slávnostne střípla ako tvár mŕtvol a tento výraz sa už nezmenil, kým došli do vily. Keď došli k domu, obrátil k nej hlavu, ešte vždy s tým istým výrazom.

„Tak! Ale požadujem zachovávať vonkajšie požiadavky slušnosti, kým,“ hlas sa mu zachvel, „kým nepodniknem kroky, ktoré mi ochránia česť a kým vám ich neoznámim.“

Sišiel s koča prvý a pomohol jej sísť. Pred sluhom jej stisol ruku, vysadol do koča a odišiel do Petrohradu.

Vzápätí za ním prišiel sluha od kňaznej Betsy a doniesol Anne kartičku:

„Poslala som k Alexejovi, opýtať sa, ako sa má, a píše mi, že je zdravý a celý, ale zúfalý.“

— Teda príde, — pomyslela si Anna. — Ako dobre, že som mu všetko povedala.

Pozrela na hodinky. Ešte musela čakať tri hodiny a rozpomienky na podrobnosti poslednej schôdzky s ním rozbúrily jej krv.

— Bože môj, ako je jasno! Je to strašné, ale tak rada mu vidím tvár, tak rada toto fantastické svetlo... Muž! Ach, hej... No, chvalabohu, že som s ním skončila.

XXX.

Ako všade, kde sa schádzali ľudia, tak aj v maličkých nemeckých kúpeľoch, kde prišli Ščerbackovci, vytvorily sa zvyčajné, ako by vykryštalizované spoločenské krúžky, ktoré každému vyznačovali určité a nezmeniteľné miesto. Ako kvapôčka vody dostáva na mraze určitý a nezmeniteľný, známy tvar snehového kryštalu, práve tak každá nová osoba, čo prišla do kúpeľov, hneď zaujala patričné miesto.

Fürst Ščerbacký samt Gemahlin und Tochter tiež hneď zaujali patričné a vopred označené miesto už aj podľa bytu, ktorý si najali, aj podľa mena a potom podľa známych, ktorých tu našli.

Tohto roku bola v kúpeľoch skutočná nemecká Fürstin, preto sa spoločnosť kryštalizovala ešte energetickejšie. Kňažná si rozhodne želala predstaviť princeznej dcéru a hneď na druhý deň vykonala tento ob-

rad. Kity sa nízko a pôvabne poklonila vo veľmi prostých, z Paríža objednaných šatách, teda vo veľmi drahých letných šatách. Princezná povedala: „Dúfam, že sa čoskoro vrátia ruže na túto pôvabnú tváričku,“ a Ščerbackovcom sa hneď pevne určila vykázaná cesta života, s ktorej už nemohli odbočiť. Ščerbackovci sa soznámili s rodinou anglickej lady, s nemeckou grófkou a jej synom, raneným v poslednej vojne, so švédskym učencom a s pánom Canutom a jeho sestrou. Ale hlavná spoločnosť Ščerbackovcov nevoľky sa skladala z moskovskej dámy Márie Evgenievny Rtiščevovej a z jej dcéry, ktorá bola Kity nepríjemná, lebo ochorela práve tak ako ona, z lásky, potom z moskovského plukovníka, ktorého Kity poznala z detstva a ktorého vídala v uniforme s epoletami a ktorý tu, s maličkými očičkami a odhaleným hrdlom v kvietkavej kravate bol neobyčajne smiešny a nudný tým, že sa ho nemohli striasť. Keď sa toto tak pevne ustálilo, Kity sa začala veľmi nudiť, a to tým väčšmi, lebo knieža odišiel do Karlových Varov a ona ostala tu len s matkou. Títo známi ju nezaujímalí, lebo cítila, že s nimi nezažije nič nového. Najväčšmi ju v kúpeľoch zaujímal pozorovať a dohadovať sa o neznámych, kto sú, čo sú. Vlastnosťou Kitinej povahy bolo smýšľať o ľuďoch vždy čo najkrajšie a to najmä o takých, ktorých nepoznala. Aj teraz hádala, kto sú títo neznámi, v akom vzájomnom pomere žijú, akými sú ľuďmi, a vymýšľala si najpodivnejšie a najutešenejšie povahy a namýšľala si, že sa jej pozorovania potvrdzujú.

Z týchto ľudí ju najväčšmi zaujímal mladé ruské dievča, ktoré prišlo do kúpeľov s chorou ruskou dámou, s madame Štálovou, ako ju všetci nazývali. Madame Štálová patrila do vyššej spoločnosti, ale bola taká chorá, že nemohla chodiť, a len v zriedkavých pekných dňoch ju vozievali k prameňu na koči. Ale nielen pre chorobu, no najmä pre hrdosť nesoznámila sa madame Štálová s ruskou spoločnosťou. Ruské dievča opatrovalo pani Štálovú a okrem toho, ako Kity zbadala, schádzalo sa so všetkými ťažko chorými, ktorých bolo v kúpeľoch veľmi mnoho, a celkom najprirodzenejšie im pomáhalo. Kity vybadala, že mladá Ruska nebola rodina madame Štálovej, ale nebola ani najatá pomocnica. Madame Štálová ju volala Váreňka, ale ostatní ju volali „m-elle Váreňka“. Kity nielen zaujímal pomer dievčatka k madame Štálovej a k iným osobám, ktoré nepoznala, ale, ako často býva, Kity cítila k tejto m-elle Váreňke nevysvetliteľnú sympatiu a zo vzájomných pohľadov vyrozumela, že sa jej aj ona páči.

Táto m-elle Váreňka nebola už mladučká, ale bola ako by tvorom bez mladosti: mohli ste jej hádať aj devätnásť, aj tridsať rokov. Keby sme rozoberali črty jej tváre, bola skôr krásna ako škaredá, čo aj mala v tvári chorobnú farbu. Aj postavu by mala peknú, keby nebola bývala prichudá a keby nebola mala pomerne veľkú hlavu k strednej postave. Ale iste mužských nevábila. Ponášala sa na utešený kvet, hoci ešte plný lupienkov, ale už odkvitnutý a bez vône. Okrem toho nemohla vábiť mužských už aj preto, že

jej chýbalo, čoho mala Kity primnoho — skrytý životný oheň a vedomie pôvabu.

Akosi bola vždy zaujatá čímśi, o čom sa nedalo pochybovať, a preto sa vari nemohla zaujímať o nič bočného. Kity upútala najmä táto protiva s ňou. Cítila, že v nej, v jej životnej harmónii nájde vzor toho, čo teraz tak mučivo hľadala: záujem o život, hodnotu života — mimo spoločenských stykov dievčat s mužskými, teraz Kity takých odporných, veď sa jej tieto styky zdaly teraz len hanebnou výstavou tovaru, čo čaká na kupca. Čím dlhšie Kity pozorovala neznámu priateľku, tým presvedčenejšia bola, že dievčina je práve takou dokonalou bytosťou, ako si ju predstavovala, a tým väčšmi túžila soznámiť sa s ňou.

Obe dievčence sa stretávaly niekoľko ráz denne a pri každom stretnutí vravely Kitine oči: — Kto ste? Čo ste? Však ste tou pôvabnou bytosťou, akou si vás predstavujem? Len si preboha nemyslíte, — dodával jej pohľad, — že sa vám chcem natískať do známosti. Proste, páčite sa mi a mám vás rada. — Aj ja vás mám rada, aj vy ste veľmi milá. A ešte väčšmi by som vás ľúbila, keby som mala čas, — odpovedal jej pohľad neznámeho dievčaťa. A Kity naozaj videla, že je vždy zaujatá: raz vodí k prameňu deti ruskej rodiny, raz nesie chorej prikrývku a babuší ju do nej, raz sa usiluje upokojiť rozčúleného chorého, alebo vyberá a kupuje komusi pečivo ku káve.

Nedlho po príchode Ščerbackovcov zjavily sa ráno pri prameni ešte dve osoby, ktoré obrátili na seba všeobecnú, nevraživú pozornosť: veľmi vysoký, shrbe-

ný mužský s ohromnými rukami, v krátkom, ako by vyrastenom a starom kabáte, s čiernymi, naivnými a zároveň strašnými očami a trošku rapavá, na pohľad milá žena, oblečená veľmi zle a nevkusne. Keď Kity zistila, že sú to Rusi, hneď si začala o nich básniť utešený a dojemný román. Ale kňažná sa dozvedela z Kurlisty, že je to Nikolaj Levin a Mária Nikolajevna, vysvetlila Kity, aký zlý človek je tento Levin, a Kity prestala o nich básniť. Ani nie tak preto, že jej matka o nich rozprávala, ako skôr preto, že to bol Konštantínov brat, zrazu boli títo Iudia Kity veľmi neprijemní. Tento Levin vyvolával v nej teraz neprekonateľný pocit odporu zvykom trhať hlavou.

Zdalo sa jej, že sa mu vo veľkých strašných očiach, ktoré ju úporne prenasledovali, zračila nenávisť a posmech, a usilovala sa mu vyhýbať.

XXXI.

Bol daždivý a chladný deň, lialo sa celé predpoludnie a chorí s dáždňikmi tisli sa v kolonáde.

Kity sa prechádzala s matkou a s moskovským plukovníkom, čo sa veselo vystatoval v europskom svrchníku, ktorý si hotový kúpil vo Frankfurte. Chodili po jednej strane kolonády, lebo sa chceli vyhnúť Levinovi, ktorý sa prechádzal po druhej strane. Váreňka, v tmavých šatách a v čiernom klobúku s ohnutou strieškou, prechádzala sa pozdĺž celej kolonády so slepou Francúzku a vždy, keď sa stretly s Kity, vymenily si priateľské pohľady.

„Mama, smiem ju osloviť?“ povedala Kity, ktorá sledovala neznámu priateľku a zbadala, že sa blíži k prameňu, kde by sa mohli sísť.

„Nuž, keď už tak za tým túžiš, najprv sa prezviem o nej a potom ju ja oslovím,“ odpovedala matka. „Čo len vidíš na nej zvláštneho? Iste je spoločnicou. Ak chceš, soznámim sa s madame Štálovou. Poznala som jej švagrinú,“ dodala matka a hrdo zdvihla hlavu.

Kity vedela, že je matka urazená, lebo madame Štálová sa vari vyhýbala soznámiť sa s ňou. Kity nenástojila.

„Aká je len milá!“ povedala, keď videla Váreňku podávať sklenicu Francúzke. „Len pozrite, ako všetko robí proste a milo.“

„Komické sú tie tvoje engouements,“ povedala kňazná. „Nie, vráťme sa radšej,“ doložila, keď zbadala, že im naproti idú Levin so svojou dámou a s nemeckým doktorom, s ktorým sa Levin nahlas a zlostne shováral.

Vrátili sa a chceli ísť nazad, keď zrazu začuli nie už hlasitú vravu, ale krik. Levin zastal, kričal a aj doktor sa zlostil. Okolo nich sa shrkli ľudia. Kňazná s Kity chytro odišly ďalej, ale plukovník sa pridružil k zástupu, aby sa prezvedel, čo sa stalo.

O niekoľko minút ich plukovník dohonil.

„Čo tam bolo?“ spýtala sa kňazná.

* „Hanba a potupa!“ odpovedal plukovník. „Treba sa báť stretnúť sa s Rusmi za hranicami. Tento vysoký pán nabrýzgal doktorovi, navravel mu grobianstva za

to, že ho nedobre lieči a zahnal sa na neho palicou. Proste hanba!“

„Ach, aké neprijemné!“ povedala kňažná. „Nuž, a ako sa to skončilo?“

„Vďaka Bohu, zamiešala sa do toho tá... no tá v tom klobúku ako hríb. Zdá sa, že je Ruska,“ povedal plukovník.

„M-elle Váreňka?“ radostne sa spýtala Kity.

„Áno, áno. Spamätala sa prvá: chytila pána popod pazuchu a odviedla ho.“

„Vidíte, mama,“ povedala Kity matke, „a čudujete sa, že sa za ňu tak oduševňujem.“

Na druhý deň, pozorujúc neznámu priateľku, zbadala Kity, že m-elle Váreňka sa už práve tak sblížila s Levinom a s jeho dámou, ako so svojimi ostatnými protégés. Chodila s nimi, shovárali sa, robila žene tlmočnicu, lebo táto nevedela ani hlesnúť inak ako po rusky.

Kity ešte väčšmi začala modliť matku, aby jej dovolila soznámiť sa s Váreňkou. A akokoľvek neprijemné bolo kňažnej spraviť ako by prvý krok v želaní soznámiť sa s pani Štálovou, ktorá si dovoľovala byť pre čosi hrdá, predsa sa začala prezvedať na Váreňku, a keď sa o nej dozvedela podrobnosti, z ktorých mohla usúdiť, že v tejto známosti nebude nič zlého, hoci aj málo dobrého, prvá sa priblížila Váreňke a soznámila sa s ňou.

Vybrala si chvíľu, keď Kity odišla ku prameňu a Váreňka zastala pred pekárom. Kňažná šla k nej.

„Dovoľte mi soznámiť sa s vami,“ povedala so zvy-

čajným dôstojným úsmevom. „Moja dcéra je zaľúbená do vás,“ vravela. „Možno ma ani nepoznáte. Som . . .“

„Je to viac ako vzájomné, kňažná,“ náhlivo odpovedala Váreňka.

„Akú dobrú službu ste včera preukázali nášmu úbohému krajanovi!“ povedala kňažná.

Váreňka sa začervenala.

„Nepamätám sa, myslím, že som nič nevykonala,“ povedala.

„Akože by nie, veď ste zachránili toho Levina od nepríjemnosti.“

„Áno, sa compagne ma zavolala a ja som sa usilovala ho upokojiť: je veľmi chorý a bol nespokojný s doktorom. A ja som zvyknutá zaobchodiť s chorými.“

„Áno, počula som, že žijete s tetuškou v Mentone, zdá sa mi, s m-me Štálovou. Poznala som jej belle-soeur.“

„Nie, nie mi je teta. Volám ju maman, ale nie som jej rodná dcéra. Len ma vychovala,“ odpovedala Váreňka a zas sa začervenala.

Povedala to tak proste, výraz tváre mala taký milý, úprimný a pravdivý, že kňažná pochopila, prečo si Kity Váreňku obľúbila.

„No a čo Levin?“ spýtala sa kňažná.

„Odchádza,“ odpovedala Váreňka.

Práve vtedy sa vracala Kity od prameňa a celá sviečila radosťou, že sa jej matka soznámila s neznámou priateľkou.

„No, vidiš, Kity, tvoja túžba soznámiť sa s m-elle...“

„Váreňkou,“ pomohla jej Váreňka s úsmevom, „tak ma všetci volajú.“

Kity sa začervenala radosťou a dlho mlčky stískala novej priateľke ruku, ktorá neopätovala jej stisnutie, len jej nehybne ležala v ruke. Ruka neodpovedala na stisnutie, ale tvár m-elle Váreňky zasvietila tichým, radostným, aj keď trošku smutným úsmevom, ktorý odhaľoval veľké, ale krásne zuby.

„Aj ja som už dávno túžila,“ povedala Váreňka.

„Ale ste taká zaujatá...“

„Ach, naopak, ani trošku som nie zaujatá,“ odpovedala Váreňka, ale hneď aj musela opustiť nových známych, lebo pribehly k nej dve ruské dievčatká, dcéry istého chorého.

„Váreňka, mama vás volá!“ kričaly.

A Váreňka šla za nimi.

XXXII.

Podrobnosti, ktoré sa knážna dozvedela o Váreňkinej minulosti a o jej pomere k madame Štálovej, ba aj o madame Štálovej, boly tieto:

Madame Štálová, o ktorej vraveli jedni, že si utrápila muža, a iní, že on ju umučil nemravným životom, bola vždy chorľavá a výstredná žena. Keď sa jej narodilo prvé dieťa, bola s mužom už rozsobášená. Dieťaťko umrelo hneď po pôrode a rodina madame Štálovej, ktorá poznala jej precitlivenosť, bála sa, aby ju táto zvesť nezabila, vymenili jej teda dieťaťko, dali jej dcérku dvorného kuchára, ktorá sa narodila práve

v tú noc a práve v tom dome v Petrohrade. Madame Štálová sa neskôršie dozvedela, že Váreňka nebola jej dcéra, ale vychovávala ju aj naďalej, najmä preto, že onedlho nežil už nikto z Váreňkinej rodiny.

Madame Štálová žila už vyše desať rokov neprestajne v cudzine na juhu a nikdy nevstávala s postele. Jedni vraveli, že si vydobyla spoločenské postavenie dobrými skutkami a chýrom veľmi pobožnej ženy. Iní zas vraveli, že bola skutočne takou vysoko mravnou osobou, čo žije len pre blaho bližného, za akú sa pokladala. Nikto nevedel, akého je náboženstva — katolíckeho, protestantského alebo pravoslávneho, len to vedeli určite, že žila v priateľských sväzkoch s najvyššími osobnosťami všetkých cirkví a vyznaní.

Váreňka žila s ňou stále v cudzine, a každý, kto poznal madame Štálovú, poznal a obľúbil si aj m-elle Váreňku, ako ju všetci nazývali.

Keď sa kňazná dozvedela všetky tieto podrobnosti, nenašla nič neprípustného, prečo by sa dcéra nemohla soznámiť s Váreňkou, najmä preto, že Váreňka bola veľmi dobre vychovaná a vedela sa v spoločnosti pohybovať: vedela krásne po francúzsky a anglicky a čo bolo hlavné: doniesla kňaznej odkaz od madame Štálovej, že ľutuje, ale že pre chorobu musí sa zriecť potešenia soznámiť sa s kňaznou.

Keď sa Kity soznámila s Váreňkou, vždy väčšmi a väčšmi sa kochala priateľkou a nachádzala na nej nové krásne vlastnosti.

Kňazná sa dopočula, že Váreňka pekne spieva, poprosila ju teda, aby im večer prišla zaspievať.

„Kity hrá, máme klavír, pravda, nie chýrny, ale veľmi by ste nás potešili,“ povedala kňažná so zvyčajným, neúprimným úsmevom, ktorý bol Kity nepríjemný najmä teraz, lebo zbadala, že sa Váreňke nechcelo spievať. Ale večer Váreňka predsa len prišla a doniesla si sošit nót. Kňažná pozvala Máriu Evgenievnu s dcérou a plukovníka.

Váreňke bolo vari celkom jedno, že tu byly neznáme tváre, a hneď šla ku klavíru. Nevedela sa sprevádzať, ale výborne spievala z nót, a zas Kity, ktorá pekne hrala, ju sprevádzala.

„Máte neobyčajný talent,“ povedala jej kňažná, keď Váreňka utešene zaspievala prvú pieseň.

Aj Mária Evgenievna s dcérou jej ďakovali a chválili ju.

„Pozrite,“ povedal plukovník, hľadiac von oblokom, „koľko obecenstva sa sišlo vás počúvať.“

Naozaj, pod oblokmi sa sišiel dosť veľký zástup.

„Rada som, že som vás potešila,“ odpovedala Váreňka proste.

Kity sa s hrdosťou dívala na priateľku. Bola celá nadšená aj jej umením, aj hlasom, aj tvárou, ale najväčšmi ju oduševňovali Váreňkine spôsoby, lebo Váreňka nebola ani trošku namyslená na svoj spev a bola celkom ľahostajná na pochvaly. Zdalo sa, že sa len spytuje: ešte spievať, či už dosť?

— Keby som bola na jej mieste, — myslela si Kity, — aká by som bola hrdá na také umenie! Ako by ma tešilo vidieť toľký zástup pod oblokmi! A jej je to celkom ľahostajné. Ju pobáda len želanie vyhovieť a po-

tešiť maman. Čo je v nej? Čo jej dodáva sily pohrdaf všetkým, byť nezávislou a pokojnou? Ako by som to chcela vedieť a naučiť sa to od nej! — húpala Kity, keď sa dívala Váreňke do pokojnej tváre. Kňazná poprosila Váreňku, aby ešte zaspievala, a Váreňka zaspievala druhú pieseň práve tak proste, zreteľne a krásne. Stála vzpriamená pri klavíri a chudou, ohorenou rukou klopkala naň do taktu.

Nasledujúca pieseň v sošite bola talianska pieseň. Kity zahrála predohru a obzrela sa na Váreňku.

„Túto vynechajme,“ povedala Váreňka a začervenala sa.

Kity prestrašene a skúmavo uprela oči Váreňke do tváre.

„Nuž teda inú,“ povedala chytro a prevracala strany, lebo pochopila, že s touto piesňou čosi súvisí.

„Nie,“ odpovedala Váreňka. Položila ruku na nóty a usmiala sa, „nie, zaspievam ju,“ a zaspievala ju práve tak pokojne, chladne a krásne ako predošlé.

Keď dokončila, zas jej všetci ďakovali a šli piť čaj. Kity s Váreňkou vyšly do záhradky pri dome.

„Však tá pieseň vyvolala vo vás nejakú rozpomienku?“ povedala Kity. „Nevravte, čo,“ doložila chytro, „len mi povedzte, či áno?“

„Nie, prečo by som vám nepovedala. Poviem,“ povedala Váreňka proste a keď nedostala odpovede, pokračovala: „áno, je to rozpomienka, a kedysi bola veľmi bolestná. Lúbila som istého človeka a toto som mu spievala.“

Kity hľadela na Váreňku dojatá, s rozšírenými očami.

„Lúbila som ho a on ľúbil mňa. Ale jeho matka nechcela, aby si ma vzal za ženu, teda sa oženil s inou. Býva teraz neďaleko nás a zavše ho vídavam. Nemysleli ste, že aj ja môžem mať román?“ povedala a v krásnej tvári sa jej mihol plamienok, ktorý ju iste kedysi celú ožaroval, ako sa Kity domnievala.

„Prečo by som nemyslela? Keby som bola mužský, nemohla by som už nikoho ľubiť, keď som poznala vás. Len nechápem, ako mohol vyhovieť matke, zabudnúť na vás a spraviť vás nešťastnou — nemal srdca.“

„Ach, nie! Je to veľmi dobrý človek a ja som nie nešťastná. Naopak, som veľmi šťastná. No, nezaspiame si ešte?“ dodala a pošla k domu.

„Aká ste dobrá, aká ste len dobrá!“ vykrikla Kity, zadržala ju a bozkala. „Keby som sa vám mohla aspoň len trošičku podobaf!“

„Prečo by ste sa vy mali ponášať na dakoho? Ste dobrá tak, ako ste,“ povedala Váreňka a usmiala sa zvyčajným jemným a ustatým úsmevom.

„Nie, nie som ani trošku dobrá. No, povedzte mi . . . Počkajte, sadnime si,“ povedala Kity a posadila ju zas na lavičku k sebe. „Povedzte, nie je urážlivé vedieť, že ktosi pohrdol vašou láskou, že nechcel? . . .“

„Ale veď on nepohrdol. Verím, že ma ľúbil, ale bol poslušným synom.“

„Áno, a keby to nebolo pre matku, ale proste

sám? . . .“ povedala Kity a cítila, že si prezradila tajnosť a že ju už usvedčila tvár, zaliata rumienkom hanby.

„Vtedy by to bolo škaredé a neželela by som za ním,“ odpovedala Váreňka, ktorá zrejme pochopila, že tu nejde o ňu, ale o Kity.

„A urážka?“ povedala Kity. „Urážku nemožno zabudnúť, nedá sa zabudnúť,“ vravela a rozpomenula sa, ako vyzerala na poslednom plese, keď hudba prestala hrať.

„Čože je tu urážlivého? Vy ste nespravili nič zlého.“

„Horšie, ako to, až sa hanbím.“

Váreňka pokrútila hlavou a položila ruku na ruku Kity.

„Ale prečo by ste sa mali hanbiť?“ povedala. „Veď ste nemohli povedať človeku, ktorý bol k vám ľahostajný, že ho ľúbite?“

„Pravdaže nie. Nikdy som nepovedala ani slovíčka, ale on vedel. Nie, nie, sú pohľady, spôsoby. Nezabudnem, ani keď sa dožijem sto rokov.“

„Čože teda. Nechápem. Dôležité je len, či ho ešte aj teraz ľúbite, či nie,“ povedala Váreňka s mosta do-
prosta.

„Nenávidím ho, ale nemôžem si odpustiť.“

„A čo?“

„Zahanbenie, urážku.“

„Ach, keby všetky boli také citlivé ako vy!“ povedala Váreňka. „Niet dievčata, ktorému by sa to nestalo. Veď je to všetko také bezvýznamné.“

„A čo je dôležité?“ povedala Kity, zahľadená do Váreňkinej tváre so zvedavým prekvapením.

„Ach, všeličo je dôležité,“ povedala Váreňka s úsmevom.

„No, teda čo?“

„Ach, je mnoho vážnejšieho,“ zas odpovedala Váreňka, lebo nevedela, čo povedať. Ale práve v tej chvíli sa ozval z obloka kňažnin hlas:

„Kity, chladno je! Alebo si vezmi šatku, alebo poď do izby!“

„Pravda, už je čas!“ povedala Váreňka a vstala. „Ešte musím zájsť k madame Berthe: prosila ma.“

Kity ju držala za ruku a s náruživou zvedavosťou a prosbou spytovala sa jej pohľadom: — Čo je, čo je najdôležitejšie, čo dáva taký pokoj? Vy viete, povedzte mi! — Ale Váreňka ani trošku nechápala, čo sa jej spytovaly Kitine oči. Teraz vedela len, že ešte musí zájsť k m-me Berthe a dôjsť domov načas k čaju maman, teda do dvanástej. Vošla do izby, vzala noty, odobrala sa od všetkých a chystala sa odísť.

„Dovoľte, odprevadím vás,“ povedal plukovník.

„Áno, akože by ste šli sami teraz nocou?“ potvrdila kňažná. „Aspoň Parašu pošlem s vami.“

Kity videla, že Váreňka horko-ťažko zdržala úsmev pri slovách, že ju treba odprevadiť.

„Nie, vždy chodievam sama a nikdy sa mi nič nestalo,“ povedala a brala klobúk. Ešte raz bozkala Kity a tak sa bystrou chôdzou, s notami pod pazuchou, strátila v temrave letnej noci a nepovedala Kity, čo bolo dôležité, odniesla si tajnosť, čo je dôležité a čo jej dodáva pokoja a dôstojnosti až na závidenie.

XXXIII.

Kity sa soznámila aj s pani Štálovou a táto známosť spolu s priateľstvom s Váreňkou nielen veľmi na ňu vplývala, ale ju aj potešovala v žiali. Našla útechu v tom, že vďaka tejto známosti otvoril sa jej celkom nový svet, ktorý nemal nič spoločného s minulosťou — svet vyšší, utešený a s jeho výšky mohla sa pokojne dívať na minulosť. Presvedčila sa, že okrem života inštinktívneho, ktorému sa doteraz oddávala, bol ešte aj život duchovný. Tento život jej odhalilo náboženstvo, ale náboženstvo, ktoré zas nemalo nič spoločného s náboženstvom, známym Kity z detstva, ktoré sa skladalo z chodenia na veľké a večerné omše v kláštore, kde sa mohla stretať so známymi, a z učenia sa nazpamäť slovanských textov s báťuškom. Toto bolo vyššie, tajomné náboženstvo, spojené s radom krásnych myšlienok a citov, v ktoré nielen že sa dalo veriť, lebo tak prikázali, ale ktoré bolo možno aj ľúbiť.

Kity sa toto všetko nedozvedela zo slov. Madame Štálová sa shovárala s Kity ako s milým deckom, z ktorého sa tešíme ako z rozpomienok na vlastnú mladosť, a len raz jej pripomenula, že útechu vo všetkých ľudských zármutkoch poskytuje len láska a viera a že nemáme žiadať o milosť Kristovu v bezvýznamných zármutkoch, ale hneď začala rozprávať o inom. No Kity v každom jej pohybe, v každom slove, v každom nebeskom — ako ich volala — pohľade, a najmä v celej histórii jej života, o ktorom sa dozvedela od

Váreňky — vo všetkom poznávala, „čo bolo dôležité“ a čo doteraz nevedela.

Ale akokoľvek vznešený bol charakter pani Štálovej, akokoľvek dojemný bol jej život, akokoľvek povýšená a nežná jej reč, Kity nevoľky vybadala v nej črty, ktoré ju privádzaly do pomykova. Spozorovala, že sa pani Štálová pohŕdavo usmiala, keď sa jej spýtala na rodinu, a veď to sa nesrovnávalo s kresťanskou dobrotou. Zbadala aj, keď raz zastihla u nej katolíckeho kňaza, že pani Štálová starostlivo držala tvár v tóni lampového tienidla a že sa čudne usmievala. Čo aj tieto pozorovania boli celkom bezvýznamné, jednako ju znepokojovaly a začala pochybovať o pani Štálovej. Ale zato Váreňka, osamelá, bez rodiny, bez priateľov, so smutným sklamaním v duši, Váreňka, ktorá za ničím netúžila, ničoho neželela, bola najvyššou dokonalosťou, o ktorej si kedy Kity dovolila snívať. Od Váreňky pochopila, že treba len zabudnúť na seba a ľubiť iných a budeš spokojná, šťastná a dokonalá. A Kity chcela byť takou. Keď už teraz teda pochopila, čo bolo najdôležitejšie, Kity sa neuspokojila len s oduševňovaním, ale hneď sa celou dušou oddala novému životu, ktorý sa pred ňou otváral. Z Váreňkinho rozprávania, čo robila pani Štálová a iné osoby, ktoré jej menovala, Kity si už utvárala plány budúceho života. Bude práve tak, ako neter pani Štálovej, Alina, o ktorej jej Váreňka mnoho rozprávala, kdekoľvek bude žiť, vyhľadávať nešťastných, pomáhať im podľa svojich síl, rozdávať Evanjelium, čítať Evanjelium chorým, zločincom a umierajúcim. Kity najmä

oduševňovala myšlienka na čítanie Evanjelia zločincom, ako to robila Alina. Ale toto všetko boli tajné túžby, ktoré Kity neprezradila ani matke, ani Váreňke.

Nateraz, prv ako bude môcť uskutočňovať svoje plány vo veľkom, ľahko si Kity našla príležitosť aj tu v kúpeľoch, kde bolo toľko chorých a nešťastných, uskutočniť nové životné pravidlá a nasledovať Váreňku.

Zprvu kňazná vybadala len, že na Kity veľmi vplýva jej engouement — ako to nazývala — k pani Štálovej a najmä k Váreňke. Videla, že Kity nielen napodobňuje Váreňku v činnosti, ale že ju nevoľky napodobňuje aj v chôdzi, vrave a žmurkaní očí. Ale potom kňazná spozorovala, že sa v Kity, nezávisle od tohto oduševnenia, dovršuje akýsi vážny duševný prerod.

Kňazná videla, že Kity večierkami číta francúzske Evanjelium, ktoré jej darovala pani Štálová, čo predtým nerobila. Videla, že sa vyhýba známym zo spoločnosti a schádza sa s chorými, ktorí boli pod ochranou Váreňkinou, a najmä s biednou rodinou chorého maliara Petrova. Kity bola zrejme hrdá, že v tejto rodine vykonávala povinnosti milosrdnej sestry. Všetko toto bolo pekné, a kňazná nemala nič proti tomu, tým skôr, že Petrovova žena bola poriadna ženská a že princezná chválila Kity, keď zbadala, čím sa zaoberá a volala ju anjelom-tešiteľom. Všetko by bolo bývalo veľmi pekné, keby to Kity nebola prepínala. Ale kňazná videla, že dcéra zachodí do krajnosti a jej to aj povedala.

„Il ne faut pas jamais rien outrer,“ vravela jej.

Ale dcéra jej neodpovedala. Len si myslela v duši, že v prejavoch kresťanskej lásky nemožno hovoriť o prepínaní. Akože možno prepínať v nasledovaní učenia, ktoré káže nadstaviť druhé líce, keď ťa udrú po jednom, a dať aj košeru, keď ti berú kabát? Ale kňažnej sa nepáčilo toto prepínanie a ešte väčšmi sa jej nepáčilo, keď cítila, že sa jej Kity nechce zdôveriť so všetkým. Naozaj, Kity tajila pred matkou svoje nové názory a city. Tajila ich nie preto, že by si nebola ctíla a ľúbila matku, ale len preto, že jej bola práve matkou. Hocikomu inému by sa bola skôr zdôverila, ako matke.

„Prečože tak dávno nebola u nás Anna Pavlovna?“ povedala raz kňažná o Petrovej. „Pozvala som ju. Ale bola vari s čímsi nespokojná.“

„Nie, nezbadala som, maman,“ povedala Kity, celá červená.

„Dávno si nebola u nich?“

„Zajtra sa sberáme na dlhšiu prechádzku do hôr,“ odpovedala Kity.

„Len si teda choďte,“ odpovedala kňažná, hľadiac do zmätenej dcérinej tváre, a namáhala sa uhádnuť príčinu tohto zmätku.

V ten deň prišla k nim na obed Váreňka a oznámila, že si Anna Pavlovna rozmyslela zajtrajšiu prechádzku do hôr. A kňažná zbadala, že sa Kity zas začervenala.

„Kity, nemala si nejakú nepríjemnosť s Petrovcami?“ spýtala sa kňažná, keď osamely. „Prečo Petrová prestala sem posilať deti a chodiť k nám?“

Kity odpovedala, že nič nebolo medzi nimi a že ani trochu nechápe, prečo je Anna Pavlovna akási nespokojná s ňou. Kity odpovedala čistú pravdu. Nevedela, prečo sa Anna Pavlovna tak zmenila k nej, ale šípila to. Šípila čosi, čo nemohla povedať matke, veď si to ani len sebe nepovedala. Bolo to čosi, o čom vieš, ale čo nemôžeš povedať ani len sebe: také strašné a zahnbujúce je zmýliť sa.

Vždy znova a znova rozoberala v rozpomienkach celý svoj pomer k tejto rodine. Rozpomínala sa na naivnú radosť, ktorá sa zračila v okrúhlej, dobrotivej tvári Anny Pavlovny pri ich stretnutiach. Rozpomínala sa na ich tajné rozhovory o chorom, ako sa spolu dohováraly, čím by ho odpútaly od roboty, ktorú mal zakázanú, a zväbily ho na prechádzku. Rozpomínala sa na prítulnosť najmladšieho chlapčeka, ktorý ju volal „moja Kity“ a nechcel sa bez nej dať uložiť. Aké bolo všetko krásne! A potom sa rozpomenula na postavu Petrova, vychudnutého na kosť, s dlhou šijou v kabáte škoricovej farby. Na jeho riedke kučeravé vlasy, skúmavé belasé oči, ktoré sa Kity zprvu zdaly strašné, na jeho chorobnú námahu zďať sa veselým a oživeným v jej prítomnosti. Rozpomínala sa, ako sa zprvu musela namáhať, aby premohla odpor, ktorý cítila k nemu ako ku všetkým suchotinárom, rozpomínala sa na úsilie, s ktorým vymýšľala, čo mu povedať. Rozpomínala sa na plachý, nežný pohľad, ktorým sa na ňu díval, a na čudný pocit ľútosti a neobratnosti, a hneď potom na povedomie, že robí dobre, ktoré cítila pritom. Aké bolo všetko krásne! Ale takto bolo len

v prvom čase známosti. Teraz, len pred niekoľkými dňami sa všetko pokazilo. Anna Pavlovna vítala Kity s predstieranou vľúdnosťou a neprestajne pozorovala aj ju aj muža.

Vari len nebola tá jeho dojemná radosť z Kitinej návštevy príčinou ochladnutia Anny Pavlovny?

— Áno, — rozpomínala sa, — v Anne Pavlovne bolo čosi neprirodzeného, čo sa nijako neponášalo na jej dobrotivosť, keď predvčerom povedala zlostne:

„Vidíte, neprestajne vás čakal, ani kávu nechcel vypíť bez vás, čo aj veľmi oslabil.“

— Áno, možno jej bolo neprijemné, že som mu podala prikrývku. Veď to bolo také prosté, ale prijal to tak nemotorne, tak dlho mi ďakoval, až mi bolo neprijemne. A potom ten môj portrét, ktorý namaľoval tak krásne. Ale najmä jeho zmätený a nežný pohľad! ... Áno, áno, je to tak! — opakovala si Kity v hrôze. — Nie, to nemôže byť, nesmie byť! Je taký úbohý! — povedala si hneď nato.

Tieto pochybnosti jej otravovali pôvab nového života.

XXXIV.

Už pred skončením kúry vrátil sa k rodine knieža Ščerbacký, ktorý po Karlových Varoch šiel ešte do Badena a Kissingen za ruskými známymi, aby sa nadýchal ruského povetria, ako vravel.

Kňažná a knieža sa dívali celkom rozdielne na život v cudzine. Kňažnej sa zdalo všetko utešené a nehľa-

diac na svoje pevné postavenie v ruskej spoločnosti, usilovala sa v cudzine ponášať sa na európskú dámu, ktorou nikdy nebola — veď bola ruskou šľachticnou — a preto sa pretvarovala, čo jej bolo čiastočne aj nepríjemné. Naproti tomu knieža videl v cudzine všetko zlým, ťažkal si na európsky život, pridržiaval sa ruských zvykov a schválne sa usiloval ukázať sa v cudzine menej európskym, ako bol v skutočnosti.

Knieža sa vrátil pochudnutý, s ovisnutými vrecúškami kože na lícach, ale veľmi dobrej vôle. A bol ešte omnoho veselší, keď videl Kity, ktorá sa celkom popravila. Zvesť o Kitinom priateľstve s pani Štálovou a Váreňkou, ako aj zmienka kňažnej o akejsi premennej, ktorá sa stala s Kity, knieža zmietly a vyvolaly v ňom zvyčajný cit žiarlivosti ku všetkému, čo dcéru zaujalo okrem neho a strach, aby sa mu dcéra nevymanila zpod vplyvu a nedostala sa do akýchsi oblastí, ktoré mu boli neprístupné. Ale tieto nepríjemné zprávy sa utopily v mori dobroty a veselosti, ktoré v ňom boli vždy a ktoré ešte vzrástli v Karlových Varoch.

Na druhý deň po príchode šiel knieža s dcérou ku prameňu, v dlhom svrchníku, s ruskými vráskami a ovisnutými lícami, ktoré podopieral natúžený golier a bol v najradostnejšej nálade.

Bolo utešené ráno: úhľadné, veselé domy so záhradkami, pohľad na pívom naliate, veselo pracujúce nemecké slúžky s červenými lícami a červenými rukami a jasné slnce rozveseľovali srdce. Ale čím bližšie dochodili k prameňu, tým častejšie stretávali chorých, ktorí sa zdali ešte úbohejší vo zvyčajnom prostredí

usporiadaného nemeckého života. Kity už neprekva-
povaly tieto protivy. Jasné slnce, veselá, ligotavá ze-
leň a zvuky hudby boli jej prirodzeným rámcom vše-
tkých známych tvári, na ktorých pozorovala zlepšenie
alebo zhoršenie zdravia. Ale kniežatu aj jasné a žia-
rivé júlové ráno aj zvuky orchestra, hrajúceho mo-
derný, veselý valčík a najmä zdravé slúžky zdaly sa
čímisi neslušným a neprirodzeným v spojení s tými
smutne sa pohybujúcimi mŕtvolami, čo sa tu sišly zo
všetkých končín Európy.

Čo aj knieža cíti hrdosť a ako by návrat mladosti,
keď sa viedol popod pazuchy s milou dcérou, bolo mu
akosi nepríjemne a hanbil sa za svoju pevnú chôdzu,
za mocné, tučné údy. Cítil sa skoro ako človek, ktorý
prišiel do spoločnosti nahý.

„Predstav, predstavže ma svojim novým priate-
lom,“ vravel dcére a laktom jej stískal ruku. „Oblúbil
som si tento tvoj škaredý Soden, lebo si sa tu tak zo-
stavila. Len je tu u vás smutno, smutno. Kto je to?“

Kity mu vravela mená známych aj neznámych osôb,
s ktorými sa stretali. Práve pri vchode do parku stretli
slepú m-me Berthe so sprievodkyňou, a knieža potešil
radostný výraz Francúzky, ktorý sa jej zračil v tvári,
keď začula Kitin hlas. Hneď sa s nimi dala do reči
s francúzsky prehnanou milotou, pochválila ho, že má
takú krásnu dcéru, a do očí vychvaľovala Kity až do
neba a volala ju pokladom, perlou a anjelom-teši-
teľom.

„No, Kity je teda druhý anjel,“ povedal knieža
s úsmevom. „Volá m-elle Váreňku anjelom číslo prvé.“

„Ach! M-elle Váreňka je skutočne anjel, allez,“ dodala m-me Berthe.

Potom v kolonáde stretli už aj Váreňku. Chytro kráčala proti nim a niesla v ruke elegantnú červenú kapsičku.

„Pozrite, už prišiel otecko,“ povedala jej Kity.

Váreňka proste a prirodzene, ako robila všetko, privítala knieža čímsi medzi poklonou a kývnutím hlavy, a hneď sa dala s kniežaťom do reči, slobodne a proste ako s každým.

„Pravdaže vás poznám a veľmi dobre poznám,“ povedal jej knieža s úsmevom, z ktorého Kity s radosťou vybadala, že sa priateľka otcovi popáčila. „Kdeže sa ponáhľate?“

„Maman je tu,“ povedala Váreňka, obrátená ku Kity. „Nespala celú noc a doktor jej poradil, aby vyšla na povetrie. Nesiem jej robotu.“

„Teda toto je anjel číslo prvé,“ povedal knieža, keď Váreňka odišla.

Kity videla, že by sa bol rád vysmial z Váreňky, ale že sa mu to nijako nedarilo, lebo sa mu Váreňka popáčila.

„Teda uvidíme všetkých tvojich priateľov,“ dodal knieža, „aj pani Štálovú, ak ma poctí tým, že ma pozná.“

„A vari ju poznáš, otecko?“ spýtala sa Kity so strachom, lebo zazrela plamienok posmechu, čo sa kniežaťu zažal v očiach pri spomenutí pani Štálovej.

„Poznal som jej muža a ju ešte trošku včasnšie, ako sa zapísala medzi pietistky.“

„Čo sú to pietisti, otecko?“ spýtala sa Kity, ktorú naľakalo, že to, čo si tak vysoko cenila, malo aj meno.

„Ani ti neviem dobre povedať. Viem len, že za všetko ďakuje Bohu, za každé nešťastie . . . Aj za to, že jej umrel muž, ďakuje Bohu. No, a mne je to smiešne, lebo zle spolu žili . . . A toto je kto? Taký bedár!“ spýtal sa, keď zazrel sedieť na lavičke nevysokého, chorého človeka v škoricovom svrchníku a bielych nohaviciach, čudne sa hompálajúcich na bezmäských kostiach nôh. Pán nadvihol slamený klobúk nad kučera vými, riedkymi vlasmi a odokryl vysoké čelo, chorobne červené pod klobúkom.

„To je Petrov, maliar,“ odpovedala Kity a začervenala sa. „A tamto mu je žena,“ dodala, ukazujúc na Annu Pavlovnu, ktorá ako by schválne, práve vtedy, keď sa k nim blížili, šla za deckom, čo od nich odbehlo na chodníček.

„Aký je biedny, a akú má milú tvár!“ povedal knieža. „Čože si nešla k nemu? Veď ti chce čosi povedať.“

„No, teda poďme!“ povedala Kity a rozhodne sa vrátila. „Ako sa dnes máte?“ spýtala sa Petrova.

Petrov vstal, oprel sa o paličku a nasmelo pozrel na knieža.

„To je moja dcéra,“ povedal knieža. „Dovoľte sa soznámiť s vami.“

Maliar sa poklonil a usmial, ukazujúc čudne ligo-tavé, biele zuby.

„Čakali sme vás včera, kňazná,“ povedal Kity.

Potočil sa, keď to vravel, a potom sa potočil ešte raz, aby dokázal, že to bolo náročky.

„Chcela som prísť, ale Váreňka mi povedala, že mi Anna Pavlovna odkázala, že nepôjdete.“

„Ako že nepôjdeme?“ povedal Petrov, začervenal sa a hneď sa rozkašľal a očami hľadal ženu. „Aneta! Aneta!“ povedal nahlas a na tenkom, bielom hrdle napäly sa mu hrubé žily ako povrazy.

Anna Pavlovna sa priblížila.

„Prečože si odkázala kňaznej, že nepôjdeme?“ šepkal jej podráždený, lebo mu zlyhal hlas.

„Zdravstvujte, kňazná,“ povedala Anna Pavlovna s neúprosným úsmevom, ktorý sa tak odrážal od jej predošlej prítulnosti. „Teší ma, že vás poznávam,“ obrátila sa ku kniežaťu. „Dávno vás čakali, knieža.“

„Prečo si odkázala kňaznej, že nepôjdeme?“ šepkal zas maliar zachrípnutým hlasom a ešte srditešie, zrejme ho ešte väčšmi zlostilo, že mu hlas vypovedal službu a že nemôže dať slovám výraz, aký by chcel.

„Ach, Bože môj! Myslela som si, že nepôjdeme,“ odpovedala žena zlostne.

„Akože, kedy...“ rozkašľal sa a hodil rukou.

Knieža nadvihol klobúk a odišiel s dcérou.

„Ach, ach!“ vzdychol ťažko, „ach, nešťastie!“

„Veru, otecko,“ odpovedala Kity. „Ale musíš vedieť, že majú troje detí, sú bez služobnej a skoro bez prostriedkov. Dostáva čosi od Akadémie,“ rozprávala oživeno, lebo chcela zahlušiť rozčúlenie, ktoré sa v nej dvíhalo pre čudne zmenené zaobchádzanie Anny Pavlovny. „A tamto je aj m-me Štálová,“ povedala Kity a ukazovala mu kočík, v ktorom ležalo čosi, obložené poduškami, v čomsi sivom a belasom, pod slneč-

níkom. To bola pani Štálová. Za ňou stál nevľúdny, zdravý Nemec-robotník, ktorý ju vozil. Pri nej stál švédsky gróf s pobelavými kučeramí, ktorého Kity poznala len po mene. Pri kočiку zastávalo niekoľko chorých a obzeralo si dámu, ako čosi neobyčajného.

Knieža šiel k pani Štálovej a Kity mu hneď zbadala v očiach zas ten plamienok posmechu, ktorý ju privádzal do pomykova. Šiel k pani Štálovej a oslovil ju takou skvostnou francúzštinou, ktorú dnes počuť už len zriedkavo, oslovil ju nezvyčajne úctivo a milo.

„Neviem, či sa na mňa pamätáte, ale musím sa vám pripomenúť, aby som sa vám poďakoval za vašu dobrotu k mojej dcére,“ povedal jej, sňal si klobúk a nedal si ho na hlavu.

„Knieža Alexander Ščerbacký,“ povedala pani Štálová a zdvihla k nemu nebeské oči, v ktorých Kity zbadala nespokojnosť. „Veľmi ma teší. Veľmi som si obľúbila vašu dcéru.“

„Ešte vždy ste nie zdravá?“

„Veru nie, ale už som privykla,“ povedala pani Štálová a predstavila knieža švédskemu grófovi.

„Ale veď ste sa skoro nezmenili,“ povedal jej knieža. „Nemal som časť vidieť vás desať alebo jedenásť rokov.“

„Áno, Boh sosiela križ, ale dáva aj silu ho uniesť. Často sa čudujeme, načo sa prefahuje tento život? . . . S druhej strany!“ zlostne okríkla Váreňku, ktorá jej ukrúcala nohy do prikrývky.

„Iste preto, aby sme mohli konať dobro,“ povedal knieža, ale oči sa mu smialy.

„O tom my nemôžeme súdiť,“ povedala pani Štálová, keď zbadala odtienok posmechu v tvári kniežata. „Teda pošlete mi tú knihu, milý gróf? Veľmi vám ďakujem,“ obrátila sa k mladému Švédovi.

„Ach!“ vykrikol knieža, keď zazrel moskovského plukovníka, ktorý stál neďaleko. Poklonil sa pani Štálovej a odišiel s dcérou a s moskovským plukovníkom, ktorý sa k nim pridal.

„To je naša aristokracia, knieža!“ povedal moskovský plukovník s nádychom schválneho posmechu. Hneval sa na pani Štálovú, lebo sa s ním nesoznámila.

„Vždy rovnaká,“ odpovedal knieža.

„Ale vy ste ju, knieža, poznali ešte pred chorobou, už predtým, ako obľahla?“

„Áno. Bol som pritom, keď sa uložila,“ povedal knieža.

„Vravia, že už desať rokov nemôže vstať...“

„Nevstáva, lebo má krátke nohy. Má veľmi škaredú postavu...“

„Otecko, to je nemožné!“ vykrikla Kity.

„Zlé jazyky to tvrdia, duša moja. Ale tvojej Váreňke sa tiež dostáva,“ dodal. „Ach, tie chorľavé pannie!“

„Ach, nie, otecko!“ ohnivo mu odporovala Kity. „Váreňka ju zbožňuje. A potom, koná toľko dobra! Spýtaj sa, koho chceš! Všetci poznajú ju a Alinu Štálovú.“

„Možno,“ povedal knieža a laktom jej stiskal ruku. „Ale lepšie je robiť dobro tak, aby o tom nevedel každý, koho sa spýtaš.“

Kity zatíchla, ani nie preto, že nemala čo povedať, ale preto, že nechcela otcovi odhaliť svoje tajné myšlienky. Jednako — čudné — čo ako sa strojila nepodať sa otcovmu náhľadu, nepripustiť ho do svojej svätyne, pocítila, že zbožňovaný obraz pani Štálovej, ktorý nosila v duši celý mesiac, nenávratne zmizol, ako mizne panák, spravený z odhodených šiat, keď pochopíš, ako šaty ležia. Ostala len žena s krátkymi nohami, ktorá len preto leží, že má škaredú postavu a mučí trpezlivú Váreňku, keď ju ukrúca do prikrývky s druhej strany. Čo ako si Kity prepínala predstavivosť, nemohla si už vyčariť bývalú pani Štálovú.

XXXV.

Veselá nálada kniežaťa chytila sa všetkých domácich a známych, ba ešte aj domového pána Nemca, u ktorého Ščerbackovci bývali.

Keď sa knieža vrátil s Kity od prameňa a pozval si na kávu plukovníka, Máriu Evgenievnu a Váreňku, kázal vyniesť stôl a kreslá do záhradky pod gaštan a tam prestrieť na raňajky. Pod vplyvom jeho veselosti ožil aj domový pán aj služobníctvo. Vedeli, že je štedrý, a o polhodinu chorý hamburský doktor, ktorý býval na poschodí, závistivo sa díval z obloka na veselú, ruskú spoločnosť zdravých ľudí, čo sa sišla pod gaštanom. Pod rozhybanou grošovkovitou tňou lístia, za stolom, pokrytým bielym obrusom, s rozostavenými čaškami s kávou, s chlebom, maslom, syrom a chlad-

nou divinou, sedela kňazná v čepčeku s lilavými stužkami a rozdávala kávu a chlebičky s maslom. Na druhom konci stola sedel knieža, jedol s chuťou a rozprával veselo a nahlas. Knieža si rozložil okolo seba nákupy: vyrezávané škatuľky, hračky, všelijaké nožíky na rozrezávanie, ktorých hromadu nakúpil v každých kúpeľoch a rozdával všetkým, nevynímajúc ani slúžku Lischen a domového pána, s ktorým žartoval smiešnou a zlou nemčinou a ktorého presviedčal, že Kity nevyliečily kúpele, ale jeho skvostná strava, najmä polievka zo sušených slivák. Kňazná sa posmievala mužovi za jeho ruské zvyky, ale bola taká oživená a veselá, ako nebola celý čas v kúpeľoch. Plukovník, ako vždy, usmieval sa žartom kniežaťa. Ale čo sa týkalo Európy, ktorú, ako sa nazdával, bedlivo preštudoval, nadfŕzal kňaznej. Dobrácka Mária Evgenievna gúlala sa smiechom pri každom žarte kniežaťa a Váreňka, čo Kity ešte nikdy nezbadala, až slabla od jemného, ale chytľavého smiechu, ktorý v nej vyvolávaly žarty kniežaťa.

Toto všetko rozveseľovalo aj Kity, ale jednako nemohla nebyť ustarostená. Nemohla rozlúštiť hádanku, ktorú jej nevoľky dal otec svojím veselým názorom na jej priateľov a na život, ktorý si tak obľúbila. K tejto hádanke sa ešte pridala zmena pomeru k Petrovcom, ktorá sa teraz prejavila tak zrejme a nepríjemne. Všetci boli veselí, len Kity nemohla byť veselá, a to ju ešte väčšmi trápilo. Cítila čosi takého, ako cítila v detstve, keď ju z trestu zavreli do jej izbičky a odtiaľ počula veselý smiech sestier.

„No, načože si toho toľko nakúpil?“ povedala kňažná s úsmevom a podávala kniežaťu čiašku kávy.

„Ideš sa prejsť, no a prídeš ku krámku a poprosia ťa, aby si dačo kúpil: „Erlaucht, Excellenz, Durchlaucht.“ No a keď už povedia „Durchlaucht“ už nemôžem nekúpiť: a desať toliarov je fuč.“

„Veď ty to len z nudy,“ povedala kňažná.

„Pravdaže z nudy. Tak sa nudiš, mamička, že nevieš, kde by si sa podel z nudy.“

„Ako sa môžete nudiť, knieža? V Nemecku je teraz toľko zaujímavého,“ povedala Mária Evgenievna.

„Ale veď už poznám všetky tunajšie zaujímavosti: polievku zo sušených slivák poznám, klobásu s hrachom poznám. Všetko poznám.“

„Nie, knieža, vravte si, čo chcete, ale majú to tu zaujímavo zariadené,“ povedal plukovník.

„Čo je v tom zaujímavého? Všetci sú spokojní ako medené groše. Všetkých omráčili. Nuž a s čím ja mám byť tu spokojný? Ja som nikoho neomráčil, len si musím sám topánky vyzúvať, ba ešte aj postaviť pred dvere. Ráno vstávaj, hneď sa obliekaj, a choď do salónu piť zlý čaj. Doma je to celkom inakšie! Zobudíš sa, nenáhliš sa, na niečo sa nazlostíš, pohundreš si, pekne sa zviechaš, všetko si premyslíš a neponáhľaš sa.“

„Ale čas sú peniaze, nezabúdajte,“ povedal plukovník.

„Aký čas? Zavše je taký čas, že by si celý mesiac predal za päťdesiat kopejok, a inokedy by si nepredal

polhodinku ani neviem za čo. Tak je, Katinka? Čože si taká smutná?“

„Ale nič.“

„Kdeže, kdeže? Posedzte si ešte,“ obrátil sa knieža k Váreňke.

„Musím ísť domov,“ povedala Váreňka a vstávajúc dusila sa smiechom. Keď sa prestala smiať, rozlúčila sa a šla si do domu po klobúk.

Kity šla za ňou. Aj Váreňka sa jej teraz zdala inakšia. Nebola horšia, ale predsa len inakšia, ako si ju predstavovala predtým.

„Ach, dávno som sa tak nezasmiela!“ povedala Váreňka a brala si slnečník a kapsičku. „Aký je váš otecko milý!“

Kity mlčala.

„Kedy sa zas uvidíme?“ spýtala sa Váreňka.

„Maman chcela zájsť k Petrovcom. Neprídete aj vy?“ povedala Kity a skúmavo hľadela na Váreňku.

„Prídem,“ odpovedala Váreňka. „Chystajú sa odísť, sľúbila som im teda, že im prídem pomôcť baliť.“

„No, prídem aj ja.“

„Nie, načo by ste chodili?“

„Prečo nie? Prečo? Prečo?“ spýtala sa Kity s rozšírenými očami a chytila Váreňku za slnečník, aby jej neušla. „Nie, počkajte, povedzte, prečo?“

„Tak. Prišiel vám otecko. A potom, ostýchajú sa pred vami.“

„Nie, povedzte mi pravdu, prečo nechcete, aby som často chodievala k Petrovcom? Veď vy nechcete? Prečo?“

„Nepovedala som nič takého,“ povedala Váreňka pokojne.

„Nie, prosím vás, povedzte mi!“

„Povedať vám všetko?“

„Všetko! Všetko!“ kričala Kity.

„Veď je to vlastne nie nič zvláštneho, len Michal Alexejevič (tak sa volal maliar) chcel predtým odísť včasnšie a teraz vôbec nechce odísť,“ povedala Váreňka s úsmevom.

„Nó, ďalej, ďalej,“ náhlila Kity a nevľúdne hľadela na Váreňku.

„No a Anna Pavlovna povedala, že nechce odísť preto, že ste vy tu. Pravda, nemala to povedať, ale preto, pre vás sa povadili. Veď viete, akí sú takíto chorí dráždiví.“

Kity sa chmúrila vždy väčšmi a väčšmi, mlčala, vravela len Váreňka a namáhala sa utíšiť a upokojiť Kity, lebo videla, že už-už vypukne v plači alebo v reči.

„Teda lepšie bude, keď neprídete... A pochopte, neurážajte sa...“

„Dobre mi tak! Dobre mi tak!“ chytro povedala Kity, vytrhla Váreňke slnečník z rúk a nehľadela priateľke do očí.

Váreňke sa chcelo usmiať, keď videla priateľkin detský hnev, ale bála sa ju uraziť.

„Prečo dobre vám tak? Nechápem,“ povedala.

„Dobre mi tak, lebo všetko bola len pretváрка, všetko len vymyslené a neúprimné. Čo mňa do cudzieho človeka? A teraz sa ukázalo, že som príčinou škriepky

a že som robila, čo ma nikto neprosil. A to bola len pretvárka! Pretvárka! Pretvárka! . . .“

„Nuž ale prečo by ste sa boli pretvarovali?“ ticho povedala Váreňka.

„Ach, aké je to hlúpe, škaredé! Veď som nemusela . . . Všetko bola pretvárka!“ vravela Kity a otvárala a zatvárala slnečník.

„Ale aký cieľ ste mali?“

„Aby som sa zdala lepšou ľudom, sebe a Bohu. Všetkých som chcela oklamať. Nie, už nikdy nezačnem nič takého! Môžem byť zlá, ale aspoň nie cigánka, klamárka!“

„Ale ktože je klamárka?“ povedala Váreňka vyčítavo. „Vravíte, ako by . . .“

Ale Kity zas už mala záchvat roztrpčenia. Nedala jej dohovoriť.

„Nevravím o vás, vás sa to ani trošku netýka. Vy ste dokonalá. Áno, áno, viem, že ste najdokonalejšia na svete. Ale čo robiť, keď ja som zlá? Nebolo by takto, keby som nebola zlá. No nech, nech som, aká som, ale pretvarovať sa nebudem. Čo mňa do Anny Pavlovny? Nech si žijú, ako chcú, a ja tiež, ako chcem. Nemôžem byť inakšia . . . A všetko je inakšie, ako by malo byť, všetko je inakšie! . . .“

„Čo je inakšie?“ povedala Váreňka v pomykove.

„Všetko. Lenže ja nemôžem žiť inakšie, len ako mi srdce káže, ale vy žijete podľa pravidiel. Obľúbila som si vás proste len tak, ale vy mňa iste len preto, aby ste ma zachránili, poučili.“

„Ste nespravodlivá,“ povedala Váreňka.

„Ale veď nič nevravím o iných, vravím len o sebe.“

„Kity!“ bolo počuť matkin hlas, „poď sem, ukáž oteckovi pomaranče.“

Kity, veľmi hrdo, ani sa len nerozlúčila s priateľkou, vzala so stola košíček s pomarančami a šla k matke.

„Čo ti je? Si taká červená!“ povedali jej matka s otcom naraz.

„Nič,“ odpovedala Kity, „prídem hneď,“ a odbehla nazad.

— Ešte neodišla! — pomyslela si. — Čo jej len poviem, Bože môj? Čo som vykazala, čo som navravela? Prečo som ju urazila? Čo si počať? Čo jej len povedať? — rozmýšľala Kity a zastala pri dverách.

Váreňka sedela za stolom v klobúku, so slnečníkom v rukách a prezerala si pero, ktoré Kity zlomila. Zdvihla hlavu.

„Váreňka, odpusťte mi, odpusťte!“ zašepkala Kity a priblížila sa k nej. „Nepamätám sa, čo som vám navravela. Ja . . .“

„Naozaj som vás nechcela roztrpčiť,“ povedala Váreňka s úsmevom.

Mier bol uzavretý. Ale s otcovým príchodom zmenil sa Kity celý svet, v ktorom žila doteraz. Nezriekla sa všetkého, čo sa poučila, ale pochopila, že sa klamala, keď si namýšľala, že môže byť takou, akou chcela byť. Ako by sa bola prebudila. Pochopila, koľko námahy vyžaduje udržať sa bez pretvárinky a chvastúnstva na výške, do ktorej sa chcela povzniesť. Okrem toho pochopila všetku farchu sveta zármutku, chorôb a umierania, v ktorom žila. Trápne jej bolo, keď si uvedo-

mila, ako sa namáhala premáhať, aby si toto všetko obľúbila, a zatúžila byť čo najskôr na čistom povetrí, v Rusku, v Jergušove, kde už bola aj Dolly s deťmi, ako sa dozvedela z listu.

Ale láska k Váreňke neoslabla. Keď sa Kity s ňou lúčila, prosila ju, aby prišla k nim do Ruska.

„Prídem, keď budete vydatá,“ povedala jej Váreňka.

„Nikdy sa nevydám.“

„Teda nikdy neprídem.“

„Nuž, teda sa vydám len preto, aby ste prišli. Ale bedlite, nezabudnite na sľub!“ povedala Kity.

Doktorove predpovede sa splnily. Kity sa vrátila domov, do Ruska, vyliečená. Nebola už taká bezstarostná a veselá, ako bývala, ale bola spokojná. Moskovské bolesti boli už len rozpomienkami.